

అదా నూతనవస్త్రాణి ధారయేత్.

శ్లో॥ నాగోభాతి మదేనఖం జలధరైః పూర్ణేందు నాశర్వరీ ।
 శీలేన ప్రమదాజలం జలరుహై ర్నిత్యోత్సవః పండితైః । సత్పుత్రేణ
 కులత త్వయా వసుమతీ లోకత్రయం భానునా ॥ దేవస్య గృహే
 మునయో వసంతి దేవానాంగవయః పార్థివాసః దేవా ఇదం మే సుమ
 నస్యమానౌ దివి దేవా వసవో దీఘమామాయః ॥

Acc No. 4202

గవర్నమెంటు చట్టప్రకారము ఈ గ్రంథము కాపీరైట్ చేయఁ
 బడినది ఇతరులు గ్రంథకరణ అనుమతిలేనిది ముద్రించకూడదు.

అక్షిప్తసింహ పెన్. }
 బందరు, బచ్చపేట. }

ఇట్లు.
 చల్లా సుబ్బరాయశాస్త్రి

సుజననర్యులారా !

జననీ జనకులు మృతినొందిన సమయమందు పుత్రులు ప్రిత కర్మములను జక్కగనియమయితముగ నెఱవేర్చిరేని వారు (ఆ జననీ జనకులు తమ పుత్రాదులొరించిన దానాది కర్మములకు విధింపఁ బడిన పుణ్యలోకములను బొందుదురు. మఱియు వారు పితృ దేవ త్వముగలవారగుదురు. వారట్లగుటచే వారానందమునుబొంది తమ పుత్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులును, శ్రేష్ఠవంతులును, ధనవంతులును అగునట్లు ఆశీర్వచనములను జేయుదురు ఆ యాశీర్వచన సామర్థ్యంబు వలన పుత్రులు సుఖవంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄణాంచ ప్రసాదేన కర్మ ర్వంశోభివర్ధతే । శ్రేయ సాంచాభి నృద్ధిస్సాన్య ద్భూయసా ముత్తగోత్తరమ్ ।

తా॥ పితృ దేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేతఁ బుత్రులు యొక్క వంశ మభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులు గూడ విశేషించి కలుగును.

జౌర్వ దైహిక కర్మమునకు పైతృమేధికమని పేరు. పైతృ మేధికమనఁగా చనిపోయిన మాతాపితృ మాతామహాది కారుణ్యవర్ణ ములోని వారలకు దహనసంస్కారము మొదలుకొని సపిండికరణాం తము వఱకునుజేయు కర్మయని యభిప్రాయము.

“జ్ఞాత్వా కర్మాణీకుర్వీత” అని యుండెను కాఁబట్టి కాలము తెలిసి పుత్రులు కర్మమాచరింపఁదగును. ఈ కలికాలమహిమవలన కొందరు పుత్రులు మాతాపితరులను సదాదాపింపుచు వారు మృతు లైనవెనుకవారికి సకాలమందు శ్రాద్ధములఁజేయక మా తల్లిదండ్రులు తిననచ్చినారా ? పురోహితులకొఱకీ శ్రాధము లేర్పడిన వనెను ముఖ్యాభిప్రాయము గలవారగుదురు.

శ్లో॥ పున్నామ్నో నరకాద్యమ్మై త్పితరం త్రాయశేసుతః । తస్మాత్పిత్ర ఇతిప్రోక్త స్వయమేవ స్వయంభువా । అనఁగా ఏకారణమువలన పున్నామయను నరకమునుండి తండ్రిని రక్షింపుచున్నాఁ డో ఆకారణమువలన పుత్రుని స్వయముగా బ్రహ్మచే జెప్పబడెను.

20 పరబ్రహ్మణ్యము.

పూర్వమీమాంస, అపరకృష్టియ, నిర్ణయసింధు, ప్రయోగ

కములాకర, జ్యోతిషామ్రు, ధర్మశాస్త్రము A TRADE

పురాణాదులనుండి సంగ్రహితంబైన

పురాణోక్తాపరకర్మప్రకాశికయను

వైశ్యాపరచంద్రిక

ఈ గ్రంథము

శ్రీ శే. నా తండ్రిగారైన

చల్లా లక్ష్మీ నృసింహశాస్త్రిగారిచే

ఆంధ్ర తాత్పర్య సహితముగా వ్రాయబడి,

వారి క్షేప్త పుత్రుడు

సుబ్బారాయశాస్త్రిచే

స్వీయ

శ్రీ లక్ష్మీనరసింహ ముక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపబడియె

మచిలీపట్టణము.

దశమ ముద్రణము 600 ప్రతులు.

1962

రిజిస్టరు కాపీరైట్

[వెల రు. 3-0-0]

ఆదా నూతనవస్త్రాణి ధారయేత్.

శ్లో॥ నాగోభాతి మచేనఖం జలధరైః పూర్ణేందు నాశర్వరీ ।
 శీలేన ప్రమదాజలం జలరుహై ర్నితోన్మితవః పండితైః । సత్పుత్రేణ
 కులత త్వనూ వసుమతీ లోకత్రయం భానునా । దేవస్య గృహే
 మునయో వసంతి దేవానాంగవయః పార్థివాసః దేవా ఇదంమే సుమ
 నస్యమానా దివి దేవా వసన్ దీఘమాముః ।

Acc no. 42

గవర్నమెంటు చట్టప్రకారము ఈ గ్రంథము కాపీరైట్ చేయఁ
 బడినది ఇతరులు గ్రంథకర్త అనుమతి లేనిది ముద్రించకూడదు.

అక్వివూసింహా ప్రెస్. }
 బందరు, బచ్చపేట. }

ఇట్లు.
 చల్లా సుబ్బరాయశాస్త్రి

పీఠిక .

—००००—

సుజననర్యులారా !

జననీ జనకులు మృతినొందిన సమయమందు పుత్రులు ప్రేత కర్మములను జక్కగనియమయుతముగ నెఱవేర్చిరేని వారు (ఆ జననీ జనకులు తమ పుత్రాదులొరించిన దానాది కర్మములకు విధింపఁబడిన పుణ్యలోకములను బొందుదురు. మఱియు వారు పితృ దేవతస్వముగలవారగుదురు. వారట్లగుటచే వారానందమునుబొంది తమ పుత్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును అగునట్లు ఆశీర్వాచనములను జేయుదురు ఆ యాశీర్వాచన సామర్థ్యంబు వలన పుత్రులు సుఖవంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితృణాంచ ప్రసాదేన కర్మ ర్వంశోభివర్ధతే । శ్రేయసాంచాభి వృద్ధిస్సాస్వ ద్భూయసా ముత్తరోత్తరమ్ ।

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేతఁ బుత్రులు లయొక్క వంశ మభివృద్ధి బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులు గూడ విశేషించి కలుగును.

జ్ఞార్థ్య దైహిక కర్మమునకు పైతృమేధికమని పేరు. పైతృమేధికమనఁగా చనిపోయిన మాతాపితృ మాతామహాది కారుణ్యవర్గములోని వారలకు దహనసంస్కారము మొదలుకొని సపిండికరణాంతము వఱకును జేయు కర్మయని యభిప్రాయము.

“జ్ఞాత్వా కర్మాణికుర్వీత” అని యుండెను కాఁబట్టి కాలము తెలిసి పుత్రులు కర్మమాచరింపఁదగును. ఈ కలికాలమహిమవలన కొందరు పుత్రులు మాతాపితరులను సదాదూషింపుచు వారు మృతులైనవెనుకవారికి సకాలమందు శ్రాధములఁజేయక మా తల్లిదండ్రులు తినవచ్చినారా ? పురోహితులకొఱకీ శ్రాధము లేర్పడిన వనెను ముఖ్యాభిప్రాయము గలవారగుదురు.

శ్లో॥ పున్నామో నరకాద్యమ్మ త్పితరం త్రాయతేసుతః । తస్మాత్పుత్ర ఇతిప్రోక్త స్వయమేవ స్వయంభువా । అనఁగా ఏకారణమువలన పున్నామయను నరకమునుండి తండ్రిని రక్షింపుచున్నాఁడో ఆకారణమువలన పుత్రుని స్వయముగా బ్రహ్మచే జెప్పబడెను.

శ్లో: జీవతో రావ్యకరణా త్రవ్యత్వబం భూరి భోజనాత్ ।
గయామాం పిండదానాశ్చ త్రిభిః పుత్రస్య పుత్రితా ॥

అనగా తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ ననుసరించుటయుఁ ప్రత్యాభిక్త శాస్త్రము ఆమశాస్త్రవిధిచే జటిపి పిమ్మట తమ తమ బంధువుల కన్న దానముచేయుటయు, గయయందు పిండప్రదానము చేయుట యును ఈ మూడుకార్యము లాచరించుటచే పుత్రుఁడు పుత్రధర్మమును నెఱవేర్చినవాఁడగును.

అయ్యా, ప్రాచీన గ్రంథములయందపరము పురాణోక్తవిధిగా నొకచోట వ్రాయనందున ధర్మశాస్త్రములయందుఁ బ్రవీణత గల యాజ్ఞకులకుఁదప్ప తక్కిన సామాన్య బనులకు దానిఁజూచిగ్రహించుటకు కఠిరముగనుండెను. మఱియు నీమంత్రముఁజెప్పి యీ క్రియఁ జేయవలయునని యెల్లరకుఁ దెలియకయు, మధ్య ధర్మశాస్త్రముఁడుటచేఁ బ్రయోగమును వఱుసగా గ్రహించుటకుఁ దెలియకయున్నది. పెక్కు దేశములయందు ధర్మశాస్త్రరీతిగ జఱుపు బ్రాహ్మణులు పడుచుండిన శ్రమ మంతయని చెప్పనలవిగాదు. ఈ పురాణోక్త ప్రయోగములను కొందఱు కొంతకాలమువఱకుఁ జదివియు కొన్ని ప్రయోగాదులయందు సందేహముగలవారై యీవిద్యదురవగాహంబని ప్రారంభింపకయేయున్నారు. బుద్ధిమంతులు మఱికొందఱు ధర్మశాస్త్ర గ్రంథములనే మిగుల కష్టముతో చిరకాలము పఠించి అందు జ్ఞానముగలిగిన పిమ్మటఁ బ్రయోగములను దెలిసికొను చున్నారు. బహుజనులిట్టి శ్రమపడుటఁజూచి ఈగ్రంథము ముద్రింపఁజడినది. వీనిలో పురుషపరంపరగా జఱుపునప్పుడు పితః... గోత్రస్య... ప్రేతస్యయనియును, స్త్రీవాచకమునందు మాతర్గోత్రాయాః... ప్రేతాయాఃయనియును జఱుపఁదగును. ప్రయోగాదులలో... గ్రహించదగును. దీనియందెచ్చతైనను ఫ్లాతిత్యములుండిన పక్షమందు వానిని వివరముగా వ్రాసి మాకుఁబంపించినపక్షమందు రాబోవుకూర్పులో సవరించెదను. కాబట్టి బుధోత్తములను బ్రార్థించెదను. చ॥ సు॥

గ్రంథస్థవిషయములు.

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
మృతీకిదోషనక్షత్రములు	1	తలపాత్రదానప్రయోగము	27
దోషయుక్తతీధివారములు	1	కర్ణమంత్రపఠనము	28
మంచినక్షత్రములు	1	షణ్షిమిత్రప్రాయశ్చిత్తము	29
మృతీచక్రము	3	ఘృష్టతిథ్యాదిశాంతిప్రయోగం	30
మాతాపితృభక్తి	4	తండులహోమాః	31
పుత్రస్వరూపము	5	ఔర్ధ్వదైహికతర్కప్రయోగం	32
దానస్వరూపము	7	దహనప్రయోగము	34
ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము	9	కర్ణవపనము	37
జీవప్రాయశ్చిత్తము	10	శిలాప్రతిష్ఠాపనము	38
హోమప్రకరణము	12	నిత్యకర్మప్రయోగము	39
కర్మాచరణఫలము	12	వాసోదకదానము	40
ఉత్క్రాంతివిషయము	13	తిలోదకదానము	40
తలపాత్రదానము	14	పిండప్రదానము	41
కర్ణమంత్రపఠనము	15	వాయుసపిండము	41
షణ్షిమిత్రప్రాయశ్చిత్తవిధి	15	సంకల్పవిశేషము	42
మధుపర్కదానము	16	సంచయనప్రయోగము	42
మరణకాలదోషశాంతి	16	దహనదేశేజలసమ్మోర్జనము	43
తీర్థపుష్కరిద్వీపుష్కరమరణం	17	శవాగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్తము	43
దహననియమములు	18	అస్థిసంచయనప్రయోగము	44
తిలోదకవాసోదకనిర్ణయము	19	అస్థిసంగ్రహణము	45
తిలోదకనిశేధము	20	శిలాత్రయవేదికారాధనము	46
శాఢ్మసలనిరూపణము	21	గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణము	47
శాఢ్మగ్రభోక్త్రనియమము	22	నగ్నప్రచాచదనశాఢ్మ	
సర్వప్రాయశ్చిత్తము	24	ప్రయోగము	49
ఉత్క్రాంతిప్రయోగము	26	నవశాఢ్మప్రయోగము	52

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
దశాహప్రయోగము	55	సూతికారజస్వలాదిమృతి	
శిలోద్వాసనము	57	ప్రాయశ్చిత్తము	91
ఆనందహోమం	57	విధవాప్రాయశ్చిత్తము	92
కర్మణఃపుణ్యాహవాచనము	58	సువాసిని ప్రాయశ్చిత్తము	93
గృహశుద్ధివిషయము	59	దుర్మరణప్రాయశ్చిత్తము	93
పుణ్యాహవాచనము	59	నారాయణబలిప్రయోగము	94
వృషోత్సర్జనవిషయము	60	పునర్దహనక్రియ	99
వృషోత్సర్జనప్రయోగము	60	విషూచీమశూచీజాడ్యమృతి	100
రుద్రీకలశపూజా	64	దర్భపవిత్రీనిర్ణయము	100
గోవుషభవివాహప్రయోగం	65	మండలవిధానం	101
అథవత్సతరీదానం	65	ఉదకుంభశ్రాద్ధము	102
గోవుషభమార్జనమ్	66	శ్రాద్ధభోక్తృసంఖ్యా	102
అగ్నిబలిపదానము	68	పాలాశవిధి	103
ఏకోదిష్టశ్రాద్ధవిషయము	69	దేశాంతరగతమృతి	104
ఏకోదిష్టశ్రాద్ధప్రయోగము	69	కర్మానంతరం ప్రేతజీవించుట	104
షోడశశ్రాద్ధవిధి	71	రజస్వలాకంతసూత్రీవిసర్జనం	105
షోడశశ్రాద్ధప్రయోగము	72	జాతిభోజనం	105
అర్ఘ్యపాత్రాపాదనం	74	పిండికిరణముఖ్యకర్తలు	105
అర్ఘ్యదానమ్	74	కర్తృపత్నీప్రేతపత్నీ	
ఆర్చనము	75	రజదర్శన విషయము	106
ధారాదత్తము	76	సర్పహతశ్రాద్ధప్రయోగం	108
పిండప్రదానం	76	మృతాశౌచాంతర్గతశ్రాద్ధం	111
ప్రేతసపిండికరణప్రయోగం	78	దశదానమంత్రములు	111
స్త్రీలకుసంకల్పవిశేషము	83	విశేషదానములు	112
ధారాదత్తం	85	షోడశ మహాదానములు	113
వైతరణీగోదానము	87	మృతాహస్సు దెలియనిచో	
స్వర్గపాథేయము	88	నిర్ణయము	114
మాతుసంపిండికరణము	89		
గర్భిమరణప్రయోగము	90		

వీవ యములు.	పుట,	విషయములు.	పుట.
మృత్తికాస్నానప్రయోగము	115	దానాదిఫలనిరూపణము	138
గయాశాస్త్రాధ్యక్షము	116	కారుణ్యవిషయము	139
సువాసిత్వనిర్ణయము	117	శ్రాద్ధాదులవలన పిత్రదేవతలు	
కర్తృనిరూపణము	117	సంతోషించుట	146
కర్తృభార్యారజస్వలా		పంచగవ్యప్రాశనము	
ఏకాదశదినంబున జ్ఞాత్వా		ఆశౌచ ధర్మశాస్త్రమ్	149
శౌచము	120	రజస్వలాశౌచము	150
త్రైపక్షికాదిశాస్త్రాధ్యక్షము	120	జాతాశౌచప్రకరణము	150
ఉపనయములకునిషిద్ధకాలం	121	మృదుస్నానాశౌచము	151
స్నానోదకనిర్ణయము	122	కశీనస్నానాశౌచము	151
జీవత్పితృనకుశాస్త్రాధ్యక్షపేధం	123	పాతాశౌచం	151
తీలతర్పణనిషేధము	123	ప్రసవాశౌచం	151
దర్శితీలతర్పణఫలము	124	మృతాశౌచం	152
తాంబూలచర్పణము	125	పితృగృహంబునకన్యామృతి	153
మాతుర్దశాహమధ్యే		మాతాపితృమృతి	154
పితృమృతి	126	భ్రాతృభగినీలమృతి	154
అధితమానప్రకరణము	126	మేనమామమృతి	154
శనముతోకూడా వెళ్ళుటకు		మేనమామభార్యమృతి	154
నియమములు	12	ఉపనయనమైనమేనల్లునిమృతి	154
శ్మశానమునకుపోబడినశవము		మాతామహుని మృతి	154
జీవించునప్పుడు చేసేవిధి	10	అనుపనీతదాహిత్రమరణం	155
నిత్యకర్మయందుశిలానష్టం	131	మాతామహి మరణం	155
సంవత్సరవిమోకంబున	తిధి	భార్యతల్లిదండ్రులమరణం	155
ద్వయశాస్త్ర నిర్ణయం	131	అల్లుని మృతి	155
మృతతిధి నిర్ణయము	132	స్వామికుని మృతి	155
శాస్త్రాధ్యక్షకాలంబున త్యాజ్య		పితృభగినీల మృతి	155
విషయము	13		

విషయములు.	పుట.	విషయములు	పుట.
మాతృభగినీల మృతి	155	కర్తృభాక్తురుపవేశనవిధి	,,
పితృమాతృబాలధవ్యం	,,	భాక్తురాసాచం	,,
జనకతలిదంబుల మరణం	156	కర్తురాసాచం	,,
దత్తకుని మృతి	,,	ప్రారంభవివరణం	165
అచార్యమరణం	,,	జానునిక్షేపవిధి	,,
అతిక్రాంతాసాచం	157	ఘృతపాత్రనిధానం	166
దశామామధ్యంబున శ్రీవణం	,,	చిత్రగుప్తజలినిక్షేధం	,,
మూముదినంబులలో శ్రవణం	,,	సువాసిని భోజనవిధి	,,
మాతాపితృ మరణం	,,	అధిశ్రవణవిధి	,,
బౌరగపుత్ర మరణం	158	పితృమాతృనిక్షేధః	167
పదిదినంబులు గడచినపిమ్మట	,,	పిండదూషణ	,,
జ్ఞాతిమరణం	,,	కర్తుః శాద్ధశేమాన్నభోజనం	,,
అసాచసంసాతం	159	ఉపవాసే శాద్ధశేమాన్న	,,
సూతకేమృతాసాచం	161	భోజననిషేధః	,,
శవసర్పం	,,	భిన్నగోత్రాణాంపితృశేమాన్న	,,
ధర్మార్థదహనం	162	భోజననిషేధః	168
నైత్యమేధిక కారకాలు	,,	శూద్రస్య పితృశేమాన్నదాన	,,
శ్రాద్ధదినే గృహాంకార	162	నిషేధః	,,
నిషేధః	162	అసాచమధ్యేప్రాప్తప్రత్యాబ్ది	169
ఉష్ణవారి నిషేధః	,,	కస్యశూన్యతిథినిషేధః	169
చేవతార్యన నిషేధః	163	శూన్యతిథ్యసంతరదినే కర్తవ్య	,,
అచమన కాలాః	,,	త్వవిధిః	,,
అశ్వలాయనానాం గోత్రా	,,	సూతకాంతరిత్ర శాద్ధనిర్ణయః	,,
ద్యుచ్చారణక్రమః	,,	సంవత్సరివిమోకశాద్ధవిధి	170
విష్ణ్వర్చన విధిః	,,	కడమ విషయములు ధర్మశాస్త్ర	,,
పాదపితృశనం	164	సంగ్రహమందు జూడవలెను.	,,

పురాణోక్తవైశ్య అపరచంద్రిక.

మృతికి దోషనక్షత్రములు.

నిర్ణయామృతే శ్లో॥ రోహిణ్యాం వసుపంచకే త్రిషదభే యుగ్గాంఘ్రి
 బైవైతృభే । నందాకామ చతుర్దశీ భృగుకుజార్కే ష్యేమభద్రే
 తిథౌ । ప్రేతశ్రాద్ధమృతీ సపిండికరణ త్రైపక్షి కొనత్రయా ॥
 శ్చేద్వంశక్షయ మాఘవంతి కురుతేమాస ద్విపహద్వయే॥

తా॥ రోహిణి. ధనిష్ఠ, శతభిషము, పూర్వాభాద్ర, ఉత్తరా
 భాద్ర, రేవతి, త్రిపాదిసక్షత్రములగు కృత్తిక, పునర్వసు, ఉఫవిశాఖ
 ఉషా,లును ద్విపాదిసక్షత్రములైన మృగశీర్ష చిత్రసక్షత్రములును,
 మఘ, ఈశక్షత్రములయందును ప్రేతకర్మము, మరణము, సపిండికర
 ణము, త్రైపక్షి త్రము, ఊనమాసికములు, మొదలుగాగల ప్రేతకార్య
 ములు చేయగూడదు, అనగా దోషముగల నక్షత్రములని భావము.

దోషయుక్త తిథివారములు.

పాడ్యమి- విదియ- షష్ఠి- సప్తమి- ఏకాదశి- ద్వాదశి- త్రి
 యోదశి- చతుర్దశి- ఈతిథులు దోషములుగలవి, వారములు శుక్ర-
 కుజ- బానువారములు- దోషములుగలవి. శనివారము మాత్రము
 మధ్యమపక్షమని కొందరుచెప్పిరి.

మంచి నక్షత్రములు.

శ్లో॥ మృతతిథిషు యదాస్యాత్సోమసామూర్యవారా । ణత్వి
 శుభఫలదాని ప్రోచ్యతే ధర్మవిద్భిః తురగభరణిపుష్ప స్వాతిహస్తా
 ర్ద్రమిత్రే ॥ శ్రీవణజలసమేతాః జ్యేష్ఠమూలాస్తధైవ । భుజగమపిచ
 పూర్వాఫస్టసినామధేయమ్ సకలముషగణానాంశస్యతేప్రేతకార్యే ॥

తా॥ అశ్వని- భరణి- అర్ద్ర- పుష్యమి- ఆశ్లేష- పుబ్బ-
 హస్తా- స్వాతి- అనూరాధ- జ్యేష్ఠ- మూల- పూర్వాషాఢ- శ్రవణ
 ము ఈనక్షత్రములు ప్రేతకార్యములకు మంచివి, వారములలో సోమ
 బుధ- గురువారములుప్రేతస్తములు.

శ్లో॥ పాచీనగ్రింధే మృతేతుదదహనేచైవ ప్రేతిధిష్ఠ్యప్రవేశనే । పుణ్యక్షేత్రేపుణ్యదిభౌ పుణ్యతీర్థేఽస్థినిక్షిపే । యుగ్మాప్యిశే త్రిపదభేరోహిణ్యాం వైతృభేతథా । ధనిష్ఠాపంచకేచాపి ప్రేతకార్యం నకారయేత్ ॥

తా॥ మృతతిథియందును, దహనమందును, ప్రేతయొక్కగ్గృహమందు ప్రవేశించుటయందును, పుణ్యతీర్థములు సేవించుటయందును, అస్థినిక్షేపణమందును, ద్విపాది- త్రిపాది- రోహిణి- మఘానక్షత్రములయందును, ధనిష్ఠాపంచకమందును ప్రేతకర్మము చేయకూడదు.

శ్లో॥ గ్రింధాంతరే సందాభదా కామభూతి భౌమశుక్లావసరాః దహనేమరణేచైవ । తద్దోషంతిగుణంభవేత్ ॥

తా॥ ౧౨-౬-౭-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪ ఈతిథులయందును రవి-శుక్ర- కుజవారములయందును ధహనమరణములు జరిగెనేని ఆమరణమొందిన స్థలమందు మరణమును, దహనముజరిగిన స్థలమునందు దహనమును మూడుపర్యాయములు జరుగును

శ్లో॥ కింతిధ్యుడుయోగేగ్రామే వారోఢ్యోగే వాటికాయమ్ తిథివారోఢ్యోగే గేహేమరణం భునగ్భవతి ॥

తా॥ పైనజెప్పిన దోషతిథులు నక్షత్రములుగూడగా మరణమునొందనేని యాగ్రామములో తిరిగి మరణము జరుగుననియును నక్షత్రవారిములు కూడెనేని వాటికయందుతిరిగి దహనము జరుగుననియును, తిథివారనక్షత్రములు గూడయుండెనేని మరణమొందిన గృహమందు తిరిగి మరణము జరుగవలెను.

శ్లో॥ మాసనిర్ణయః ద్విబాదేత్రీణిమాసాని త్రిపాదేచ చతుష్టయమ్ ॥ తద్భూహంవర్జయేద్దీమాన్ షాన్మాసం వసుపంచకే ॥

తా॥ ద్విపాదనక్షత్రములగు మృ- చి- భ- ఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందెనేని మూడుమాసములవరకును త్రిపాదినక్షత్రములగు కృ- పున- ఉష- విశా- ఉత్తరాషాఢ ఈనక్షత్రముల

యందు నాలుగుమాసములవరకును ధ- శత- పూభా- ఉభా- రే-
ఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందెనేని ఆరుమాసములవరకును
ఏగ్మహమునందు మరణముకలుగునో ఆగ్మహము విడువవలెను.

మృతిచక్రము

కృ	ఆశ్లేష				మ
భరణి	రో	పువ్య		పూఫ	శ్రావణ
	పుష్య	మృ	పున	ఉఫ	
		ఆర్ద్ర			
		శని	ఉభా	భు	
		మృగశిర		చి	
		శుభ	శుభ	మూ	
ది	ధని		కేళి		
ర	ంబజ్యేష్ఠ				మూల

శ్లో॥ సూర్యాధిష్ఠితతారాకాది గణయేచ్ఛత్వారి బాహ్యంతరే
బాహ్యేత్రేణి పునఃపునశ్చగణయే దీశాన్యదిక్షుకృమాత్ ॥

తా॥ మృతిదినమన సూర్యుడే నక్షత్రమునందుండునో అది
మొదలు ఈశాన్యదిక్కునుంచి చక్రమధ్యమువరకు ర నక్షత్రములును
తదుపరి నక్షత్రమును మొదలుకొని కృమముగా లిఖించవలెను. చక్ర
మధ్యస్థితనక్షత్రము మొదలు తూర్పువరకు ర నక్షత్రములును క్రమ

ముగా ఆగ్నేయము మొదలు చక్రమధ్యమువరకు ర నక్షత్రములును ఈప్రకారమే ఈశాన్యదిక్కునుంచి ప్రాగ్దిశా విదిక్కులయందు 3 ను దిక్కులయందు ర ను ఆరోహణ అవరోహణ క్రమముగా ప్రాప్తి చూడవలెను.

శ్లో॥ మృతికాలేందునక్షత్రయత్రతిష్ఠతి తత్రమాత్ ।

అంతరంగే త్రిపక్షస్యా నృధ్యకత్యా ద్విపక్షకమ్ ।

అంత్యేచపక్షమేకింస్యా ద్భావ్యారేఖానదోషభాక్ ॥

తా॥ మరణకాల నక్షత్రము చక్రమధ్యమందుంటే ఆగృహము రగి రోజులు విడువవలెను. దానికిచుట్టువున్న ౮ గదులలో వుంటే ౧ మాసము విడువవలెను. దానికిచుట్టువున్న ప్రహరిలోపల యుంటే ౧గి రోజులు విడువవలెను. చక్రమునకు వెలుపలనుంటే ఆయింటినారికి దోషములేదు గాని ఆయాదిక్కులయందున్న వారికి దోషముసంభవించును.

ఇతి మృతిచక్ర నక్షత్రవిచార స్సమాప్తః

అథమాతా పితృభక్తి.

లోకమునందును జంతుజాలములోనంతయు మానవజన్మముల్లముము. అదిజన్మాంతర సుకృతపరిపాక విశేషముచేత గలుగవలసినదే కాని మరియొకదానివలన గలుగునదికాదు. అట్టిదుర్లభమైన జన్మము లభించియు మాతాపితృభక్తిజ్ఞాన మనునవి పట్టుపడకపోయిన ఈజన్మము వ్యర్థమైపోవును, కాబట్టి మనుష్యులలో నెవ్వనికిగాని వానివాని తల్లిదండ్రులు జగజ్జననీ జనకస్వరూపులై యుందురు. ఇట్టితల్లిదండ్రులయెడభక్తి జేయుటప్రధమకతవ్యమని తద్విషయకమైనప్రమాణం

శ్లో॥ నాస్తిమాతృసమందైవం నాస్తిపితృసమోగురుః ।

తయోఃప్రత్యుపకారోపి నకథంచ నవిద్యతే ॥

తా॥ తల్లితో సమానమైనదైవములేడు- తండ్రితో సమానమైన గురుడులేడు, ఎందువలననగా ఆతల్లిదండ్రులకు వారుకనిపించి కాపాడుచువచ్చిన ఉపకారమునకై ప్రత్యుపకారమును యోచించితే యెవ్వధమునను కానరాదు. కావునకృతజ్ఞులమై ఉండవలెను.

శ్లో॥ మాతాపితాచసుప్రీతో స్యాతాంపుత్రగుణై ర్యది స్సపుత్ర సకలంధర్మం ప్రాపుయాయై న కర్మణా ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల నానందపరచుటయే సర్వసకృత్తునంబును. అదిలేక యెన్నిపుణ్యములను జేసినను వ్యర్థమనిభావము.

పుత్రస్వరూపము

శ్లో॥ పున్నామోనరకాద్యస్యా త్పితరంత్రాయతేసుతః ।

తస్మాత్పుత్ర ఇతిప్రోక్తస్వయమేవ స్వయంభువా ॥

టీక॥ యస్మాత్ = ఎందువలన, పున్నామః = పుత్రులగుచేరుగల, నరకాత్ దుఃఖానుభవంబునండి పితరం = తండ్రిని, సుతః = కొడుకు, త్రాయతే = కాపాడుచున్నాడో, తస్మాత్ = అందువలన, స్వయంభువా = స్వయంగా, పుట్టినబ్రహ్మచేత, స్వయమేవ = తానుగానే, పుత్రః ఇతి = పుత్రుడని ప్రోక్షః = అకొడుకుచేప్పబడుచున్నాడు అనగా పుత్రుడుపుట్టుటచేతండ్రికి సద్గతినిచ్చుచున్నాడు. ఏడుపుట్టుటచేత తండ్రియొక్క నరకదుఃఖము నివర్తించును. ధర్మమును పరిజాసంతి పరంపరమ తనతోపొనియ్యక పెంచినదగుటయే తండ్రికిదుఃఖనివృత్తి.

శ్లో॥ అజామృతచమూర్ఖాణాం మృతాజాతౌ వరాసుతౌ ।

తౌకించిచ్ఛకదాపితౌ ర్మూర్ఖస్తత్త్వంతశోకదః ॥

టీ॥ మూడువిధములు సంతానములు- పుట్టినిది- పుట్టిచచ్చినది, వృట్టిమూర్ఖంబుయినది, (అట్టి) అజాత = పుట్టనివాడు, మృత = చచ్చినవాడు మూర్ఖాణాం = మూర్ఖుడనెడుముగ్గురిలో, మృత = అజాతౌ. చచ్చినవాడు, పుట్టనివాడనెడు ఇద్దరును, వరాసుతౌ = శ్రేష్ఠులనకొడుకులు, ఎందువల్లననిన, తౌ = వారలు, పితౌః తల్లిదండ్రులకు, కించిత = శోకదా, కొంచునగా తలచినప్పటికప్పుడు మాత్రమేవ్యసనమునిచ్చువారలు, మూర్ఖః = తు, మూర్ఖుడనకొడుకైతే, ఆత్మంతిశోకదః మిక్కిలి దుఃఖకరుడుగా నుండును, అనగాకొడుకుమూర్ఖుడయ్యేని తల్లిదండ్రులు ఎప్పుడును దుఃఖించుచుండురనుట.

శ్లో॥ జీవతోర్వాక్యకరణాత్ ప్రత్యబ్ధం భూరిభోజనాత్ ।

గయాయాం పిండదానాచ్చత్రిభిః పుత్రస్యపత్రితా ॥

టీ॥ జీవతోః బ్రతికియున్న తల్లిదండ్రులయొక్క, వాక్యకరణాత్ = మాట నెరవేర్చుటచేతను, పృత్యబ్ధం = తల్లిదండ్రులు చనిపోయిన వెనుక పృతిసంవత్సర మునందును, భూరిభోజనాత్ = విస్తారముగా శార్దభోజనంబుల నిడుటచేతను, గయాయాం = గయాయేత్రమునందు, పిండదానాత్ = చ = విష్ణుపదీశార్దముచేయుట చేతను, త్రిభిః = ఈమూడింటిచేతనే, పుత్రస్య = కొడుకునకు, పుత్రితా = పుత్ర త్వమునగా తండ్రే చెప్పినట్లువినుచుండి పితృతృజ్జతతో పితృధర్మమును పాలించువాడు గనుక పుత్రుడనెಂಬడును.

శ్లో॥ ప్రియాచపిహ్నాన్ పూర్వా నన్యోదివిమోదతే ।

పుత్రేణలోకాన్ జయతి పాత్రేణందమశ్నుతే ।

అథపుత్రస్యపాత్రేణనాక మేవాధిబోహతి ।

అహోగృహీయాంభవతి పుత్రీస్తస్యహీపుత్రితా ।

టీ॥ అన్యథః = గృహస్తుడై పితృబుధునిముక్తికందినవాడు, ప్రజాయా = సం తానముచేత, పూర్వాన్ పిహ్నాన్ = పితృపితామహా పృథితామహానులగు తనవెను కటివాల్గు పితృజనంబులను, పునోహ్వాదనగ్రూప ధర్మాచరణముచే సంక్రుప్తులం జేసి వి = తేజోలోకమునందు మోదతే = సంతసించును, మరియు పుత్రేణ = ధర్మముగాగలిగిన కొడుకుచే లోకాన్ = బహిఃజనులను, జయతి = జయించుచు న్నాడుగా వీనిచే నావంభింపబడిన కార్యములను కోసనాగించువాడుగను తనయధ విష్ణుతిరుష్టానులను నిర్వహించుకొనువాడు గనుక ఉండుఃస్టిహాడు. కొడుకుగనుక లోకులతోందర తననులేకపోవుటయే జయమనవచ్చును. అటుగాకపోయిన లోకాన్ పోత్రికలోకంబులను జయించునగా నాపుత్రునిచేయ్యబడు త్రిలోకాదులచే పుణ్యలోకంబులనొందునని భావము. పాత్రేణ = మనుమనిచే, ఆనందమశ్నుతే = సుఖముననుభవించుననగా నానంశమిట్లే యభివృద్ధినిండెగదా నేను పితృధర్మ విముక్తికొరకు పుత్రునింబడునెనని యానందించు ఆధ = అటుపిమ్మట, పుత్రస్య పాత్రేణ = కొడుకుయొక్క మనుమనిచే, నాకం = ఏవ = బ్రహ్మలోకమునే, అధిబోహతి = యొక్కననగా నతనిపుణ్యం బపాశంబనిభావము, అతః = అందువలన, యఃపుత్రః = ఏపుత్రును, గృహీధవతి = సంసారిగానేర్పడునో. తస్య = అట్టివానికే, పుత్రితాహి = పుత్రీత్వము గలదుగదా, ఎవ్వడుకాని ఇట్టివానికొడు

కని పేరువాంది ధర్మమునవలంబించి సంసారియనంబడి పరోపకారనిరతుండైయుం
డునో వాడు కొడుకుగాని ఎవ్వడోపిషాకయనామధేయుడు అట్లు పేరు పేరును
వాదనిపించు చూడుడు కొడుకుగాదని

దా న స్వ రూ ప ము

దానములు మూడువిధములు- సాత్వికము, రాజసము, తామసము,

శ్లో॥ దాతవ్యమిదియద్దానం దీయతేనుపకారిణీ ।

దేశకాలేచ పాత్రేచ తద్దానం సాత్వికంస్మృతమ్ ॥

తా॥ అనగా దానముయ్యదగినదని తలచి తనకుపకార
మును జేయనివానికే యుక్తదేశమచదును యుక్తకాలమందునుతగిన
పాత్రమింపవలెబడుచున్నదో ఆదానము సాత్వికదానమని చెప్పిరి.

శ్లో॥ యత్ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దశ్యవాపునః ।

దీయతేచపరిక్లిప్తం తద్దానంరాజసంస్మృతమ్ ॥

తా॥ ఏదిప్రత్యుపకారముకొరకుగాని ప్రతిఫలముకొరకుగాని
వ్వసనముతో నియ్యబడుచున్నదో అదిరాజసదానమని చెప్పబడును.

శ్లో॥ దేశకాలే యద్దానం అపాతేభ్యశ్చదీయతే ।

అసత్కృతమవజ్ఞాతం తత్తామన ముదాహృతమ్ ॥

తా॥ ఏదానము అదేశమందును అకాలమందును, పాత్రము
లందును, అమర్యాదతో తెలియక యియ్యబడుచున్నదో ఆదానము
తామసదానమని భగవద్గీతా ప్రమాణముకలదు. ఈమూడువిధము
లైన దానములలో మొదటిదైన సాత్వికదానము శ్రేష్ఠమైనదనియు,
ఆవిధముగ జేయుటచే విగులపుణ్యము లభించుననియును, ఆరీతిని
చేయుటచే పుణ్యములభించదనియు, మూడవదగు తామసదానము
నిందింపదగినదనియు, ఆవిధముగ దానముచేయుటచే పాపమేతప్పక
లభించుననియు అనేకప్రమాణములుగలవు.

శ్లో॥ కింతస్యనానైః కింతీధైః కింతపోలిః కిమధ్వరైః ।

హృదిస్థాయస్మ భగవన్మంగళాయతనోహరిః ॥

తా॥ మనమున నీశ్వరభ్యాననిష్ఠతేక బయటదాంబికుడై ఎన్ని దానములుచేసినను వ్యర్థము, ఎన్నితీర్థములు సేవించినను ఫలములేదు ఎన్నితపంబులుసలికినను లాభములేదు. యెన్నియజ్ఞముల నాచరించినను నిష్ఫలము. హృదయశుద్ధితో దైవమును భ్యానించుచు జేసిన దానితీర్థతపోయజ్ఞములు సఫలంబులని భావము. కావుననెల్లప్పుడును దైవశ్యస్థభరుండై కర్మాచరణముచేయుట మంచిదని ఫలితార్థము.

శ్లో॥ దేశకాలేచపాశేచ తద్దానం సాత్వికం స్మృతమ్ ।

అన్నట్లు సమయమును కనిపెట్టి దానముచేయవలెను.

శ్లో॥ కన్యాగతే భాస్కరేతు పితౄణాం దత్తమశ్చయమ్ ।

సూర్యవృశ్చిక సంక్రాంతేః నిరాశాః పితరోగతాః ॥

తా॥ సూర్యుని కన్యాయమున మొదలు మహాలయకాలంబున పితృదేవతల కివ్వజీనకవ్యము అక్షయంబగును. వృశ్చికసంక్రాంతమువెళ్ళినసిమ్మట పితృదేవతలు భగ్నశులై తమవంశస్తులను శపిచిపోయెదరన్నట్లు కాలమునుదెలిసి కర్మనారంభించవలెను,

శ్లో॥ దుర్భిక్షేచాన్న దాతారం సుభిక్షేధనదాయినమ్

పేమంశేవస్త్రదాతారం గ్రీష్మేబువ్యజనపదమ్ ॥

అతపేఛత్రదాతారం పాదుకాప్రమేవచ

అర్చితాగ్రవిధాతారం దానకాండం ప్రచక్ష్యతే ॥

తివ్యోగకాలేయద్దత్తం కించిదప్యధికం భవేత్ ॥

తా॥ కరువులో అన్నమును సుభిక్ష కాలంబున ధనంబును చలి కాలంబున వస్త్రంబును, గ్రీష్మకాలకబున నీరువిపనకర్తలును మొదలైనవాటిని ఎండకాలమున గొడుగును పాదరక్షలును: భయార్తిసమయంబున అభయరక్షణంబును కొంచమయిన నుపయోగించునటుల చేసినవాడు గొప్పదాతయని పేరుబొందగలడు. అన్నట్లుయేద్రవ్యమే కాలంబున నెవ్వనికి ధర్మముగ నుపయోగార్హమగునో దానిని వాని కప్పుడే యిచ్చుటచుంచిది.

(కర్త)బుద్ధిపూర్వకముగనైనను, అజ్ఞానమువలననైనను, ప్రమాదమువలననైనను, అనిచ్ఛవలననైనను, పరేచ్ఛవలననైనను, చేసిన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలయునని ప్రాయశ్చిత్త కాండము చెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తైరపైత్యేనః అనియుండెను. ప్రాయశ్చిత్తమును నాస్తిక్యాభావముచే జేసికొనకయున్నవారలకు,

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తముకుర్వాణః పాపేషునిరతానరాః ।

అపశ్చాత్తాపినఃకష్టాన్నరకాన్ యాంతి దారుణాన్ ॥

తా॥ ప్రాయశ్చిత్తాదులు జరిగించుకొనక పాపనిరతలై పశ్చాత్తాపరహితులైన మానవులు దారుణమైన నరకములను బొందుదురు స్మృతులు ఘోషింపుచున్నవి. ఆప్రాయశ్చిత్తములు అనే విధములగానున్నవి. వానిభేదములు స్మృతులయందును మూలగ్రంథములయందును జూడదగును.

మనుః॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తం చికిత్సాంచ జ్యోతిషం ధర్మార్థయమ్ ।

వినాశాస్త్రేణయో బ్రూయాత్తమాహురభ్రహ్మ ఘాతకమ్

తా॥ ప్రాయశ్చిత్తమును, ఔషధమును, జ్యోతిషమును, ధర్మశాస్త్రంబును శాస్త్రమెరుగక చెప్పవారు బ్రహ్మహత్య జేసినవాడగును, కావున యజమానుడుచేసిన పాపములుజక్కగ విచరించి తగు ప్రాయశ్చిత్తముపదేశించవలెను.

వృద్ధహరీత సంహిత-వస్తాధ్యాయమందు,

శ్లో॥ అగ్నివర్ణాం సురాంప్రీత్వా సురాపానద్వితాయః ।

మరణాచ్ఛుద్ధిమృచ్ఛంతి శూద్రస్సవృతమాచ కీత్ ॥

తా॥ సురాపానముచేసిన శూద్రునకు ప్రాయశ్చిత్తము కలదుగాని ద్విజునకు కళకళకాగిన సురనుద్రాగి మృతినొందుటయే ప్రాయశ్చిత్తము ఈప్రాయశ్చిత్తభేదములు గ్రంథవిస్తరభీతిచేనిచట్ట చేర్చబడలేదు.

జీవప్రాయశ్చిత్తము

తాను జ్ఞానాజ్ఞానమువలన చేసిన పాపములకు వెంటనే ప్రాయశ్చిత్తము జేసికొనవలెను. ౬-౩-౧౪ సం. కాలపరిమితి ౭-౫-౩-౧ ఏడుగురుగాని మైదుగురుగాని ముగ్గురుగాని యొకరుగాని బ్రాహ్మణ సభచేసి తడిబట్టలతో సువర్ణముగాని వెండిగాని విశేషముగా పరిషత్తుచున్నచి సాష్టాంగప్రమాణములుజేసి పిమ్మటసభికులు ఏమి కార్యముచిని యడిగినపై ని, (కర్త) నుమజన్మప్రభృత్యేతావత్సర్వంతం సమనుష్ఠితానాం జ్ఞానాజ్ఞానకామాకామసకృత్కాయకవాచికమానసికసాంస్కరికస్పృష్టా స్పృష్టవృత్తభుక్తాభుక్త పీతాపీత జ్ఞాతాజ్ఞాత సకలపాతకాఽవాతకోఽపాతక సంకలితరణాపాత్రీకరణజాతి భృంతకరణప్రకీర్ణ పాతకానాం నివాసార్థ మనుగ్రహంకృత్వాప్రాయశ్చిత్తము పదిశంతు భవంతః॥ అనిపలికి

శ్లో॥ సర్వేధర్మ వివేక్షానో గోస్తారస్సకలాద్విజ్ఞాః ।

మమ జేహస్య సంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజనత్తమాః ।

మయాకృతం మహాఘోరంజ్ఞాతమజ్ఞాతకిల్బిషమ్ ।

ప్రసాదః క్రియతాంమహ్నాం శుభానుజ్ఞాం పయచ్చత ।

పూజ్యైఃకృతః పవిత్రోహం భవేయంద్విజనత్తమైః ।

తా ధర్మవిచారణచేసి రక్షించునోద్విజులారా, నాయుండను గ్రహించి జన్మము మొదలుగ జ్ఞానాజ్ఞానములచే నేజేసిన పాపము పర్చించునట్లు ప్రాయశ్చిత్తముపదేసించి నన్ను పవిత్రునిజేయుండనిని ప్రార్థించవలెను. పుత్రాదులు చేయునపుడు అస్యజన్మప్రభృతీయని యుచ్చరించునది. అటుపై ని, సభ్యులు వానిశక్త్యానుసారముగ ప్రాయశ్చిత్తమునను వాదకుడగు విఘ్నవిద్వారా తెలియజేయవలెను. ఆపై ని గంధాదిపరిమళ ద్రవ్యములచే సభ్యులననువాదకుని పూజించి పాపానుసారిముగ నక్షీణసమర్పించవలెను. ఆపయినసభ్యులు అముకప్రాయశ్చిత్తైన పూర్వోత్తరాంగయుతేన యథాశక్తిప్రత్యక్షమూర్తయద్వారా చీణైవత్వంశుద్ధో భవిష్యసి॥ యనియనువాదకుచే తెలియచేసినపయిన

అనుక్రమణము అనిపలికి రిక్తతిథియందు నదిమొదలగు సుఖాక్షేతములందు స్నానము ఆచవనముజేసి దేశకాలముల గీర్తించి మరుజన్మభృతియని మొదలుగ మీదజెప్పినట్లు సంకల్పించి సభ్యోపదిష్టమునుకప్రాయశ్చిత్తం పూర్వోక్తరాంగయుతమునుక పితృమూర్తయద్వారా యథాకాలం కరిష్యేనమః యని యుచ్ఛరించి.

శ్లో॥ యాసి కానిచపాపాని బ్రహ్మహత్యాసహానిచ । కేశనాశ్రిత్యతిష్ఠంతితిస్మాత్కేసాన్ వప్తామ్యహం॥ అనిపలికి॥

కక్షోపస్థములు వర్జించి మీసము- గడ్డము గోళ్ళుచీయుంచు ఆయుర్బలమని దంతభావనముచేసి, నదియందు స్నానముచేసి రుద్రాయనమః యనుచు భస్మముధరించి “సమస్తపాపక్షయార్థం” అని స్మరించి గోనుయము మృత్తికయు-గోమూత్రము- గోక్షీరము పెరుగు నెయ్యి- కుశోదకము- వీట్లచేస్తానముచేసి స్నానమహాసంకల్పమును విసి, స్నానముచేసి సూర్యనార యణమూర్తినిమనసాస్మరించి మూడు మారులు అర్ఘ్యమిచ్చి, శుద్ధవస్త్రమునుధరించి బాట్టుచుంచుకొని పిమ్మట గోపదక్షిణ మొనరించవలెను.

శ్లో॥ నమస్తే కపిలేభద్రే నమస్తే లోకపాపహి ।

సర్వదేవప్రియేభిర్వ్యం జగత్పూజ్యోనమోనమః ॥

ఈమంత్రమును పఠింపుచు గోప్రదక్షిణముచేసి అచంశరముండు తన పాపవివృత్తికొరకు గోదానముజేయవలెను ముందుగా బ్రాహ్మణపూజనోనర్చి యథావిధిగా గోదానముచేయవలెను.

గోదానముం తనః ॥ శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘ్రపణాశనీ విశ్వరూపధరోదేవః ప్రియతాం మేనయూగవా ॥

శ్లో॥ గనామంగేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ ।

యస్మాత్తస్మాచ్చివం మేస్యాదిహలోకేపరత్రచ ॥

తనశక్తికొలది దానదక్షిణలిచ్చి పిమ్మట దశదానములు పాపహరుడగు ఓష్ఠపునకు బ్రీతిగ జేసి బ్రాహ్మణులను సంకోషపరచి తనశక్తికొలది బ్రాహ్మణమారాధనము చేయించి లేదా వియ్యము మొదలగు పదార్థములనిచ్చి పంచగవ్యమునకు పూజచేసి పిమ్మట

భక్షించిగాని, లేక యాదినముపవాసముజరిపి మరుదినమునందు పంచ గవ్యము భక్షింపవలయును.

హోమ ప్రకరణము.

పరాశరస్మృతియందు॥ శ్లో॥ తస్మాచ్ఛాద్ధ్యం సమాసాద్య సదాధర్మ పథేభితిమ్ । ప్రియశ్చిత్తం ప్రదాతవ్యం జపహోమవిపర్జితమ్ స్మృతయందు హోమము నిషేధింపబడియున్నది. కనుక విప్రద్వారముగ హోమమనుటచింత్యము. పిమ్మట బంధుభోజనము- దేవతాదర్శనము జేయవలెను తానుచేసిన పాపములకు ప్రియశ్చిత్తము మరచిన యెడల హీనజన్మపాప్తి, నరకప్రాప్తి, రోగప్రాప్తి, మూకత్వాంధత్వాదిపాప్తి, దారిద్ర్యపాప్తి, మొదలగునవి పాపభేదానుసారముగ తత్తత్తారతిమాన్యుసారముగా గలుగునని శాస్త్రమువలన తెలియుచున్నందున తాను తెలివిగలవాడై పాపనిదానంబులయిన రాజసాదిసకలవృత్తులవలన జనించెడి కామక్రోధాదులనువిడిచి ప్రవర్తించుట ముఖ్యమైవలయును.

క రాక్షస రణ ఫలము.

శ్లో॥ సువిర్వృత్తాక్రియాచేత్స్యాదా శౌచనియమైస్సహ ।

ప్రాప్నువంతి పితృత్వం హిప్రయాతాః కర్తృబాంధవః ॥

తా॥ మాతాపితరులు మృతనొందిన సమయమునందు పుత్రును ప్రేతకర్మములను చక్క-గ నియమములముగ నెరవేర్చిరేని యతిని మాతాపుత్రులు తత్కర్మానుకూలముగ విధింపబడున భుజ్యలోకములను బొందుదురు. ఇదియునుగాక మాతాపితృవులు పితృదేవత్వము గలవారగుదురు. అట్లగుటచేత ఆనందమునుబొంది తమ పుత్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులును తేజోవంతులును ధనవంతులును అగు నటుల నాశీర్వచనములను జేయుదురు. అయాశీర్వచన సామర్థ్యమున పుత్రులు సుఖవంతులై యుండురు.

శ్లో॥ పితృణాంచ ప్రసాదేన కర్తృత్వం శోభివర్ధతే ।

శ్రేయసాంచాభివృద్ధిస్యా ద్వాపయసాముత్తర త్తరమ్ ॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత బ్రతాదుల యొక్క వంశము అభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సు లనుగూడ విశేషించి కలుగును.

(పురాణోక్తమున కెప్పుడును ఆమశ్రాద్ధమేను) ॥ సుమంతుః ।
సదాచై వతు మంత్రాణా మామశ్రాద్ధవిధియతే ॥ పృథ్వీచంద్రోదయే ॥

శ్లో॥ పురాణోక్తోపి సామాన్యంవృద్ధి శ్రాద్ధంచసర్వదా ।

సమస్కారేణ మంత్రేణ కుర్యాదామాన్నవస్త్రిదా ॥

పురాణోక్తమగు క్రియలతోను సామాన్యశ్రాద్ధమును వృద్ధి శ్రాద్ధమునుగూడ సమస్కారమంత్రముతో ఆమద్రవ్యముచేతనే చేయవలెను.

కించ । వేదవ్యాసీయేధర్మశాస్త్రే ప్రథమోధ్యాయః

శ్లో॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియ విశిష్టయో వర్ణాద్విభాజయః ।

శృతిస్మృతిపురాణాక్త ధర్మయోగ్యాస్త్రసేతతే ।

శూద్రోవర్ణ శ్చతుర్దోపి వర్ణత్వాధర్మమర్హతి ।

వేదమంత్రస్వధాన్వాహో వషట్కారాదిభిర్విదా ।

తా॥ బ్రహ్మక్షత్రియవై శ్యులు మువ్వరు ద్విభాజులు, వీరలు శృతిస్మృతి పురాణధర్మయోగులు. ఇతరునుకారు. శూద్రులు నాల్గవవర్ణము వారయినప్పటికిని వర్ణములలో ముఖ్యధర్మము వనకుదగిన వారుగాని వేదమంత్ర స్వధాన్వాహోవషట్కారాదుల కిష్టులుగాను తక్కినవిషయములు నిర్ణయసింధువునందు చూడవలయును.

ఉత్కాంతి విషయము.

ఛందోగోపరిశిష్టే శ్లో॥ దుర్బలంస్నాపయిత్వాశు శుద్ధిచేలానిసంభృతే)
దక్షిణాశిరసంభూమా బర్హిష్పత్యాం నిధాపయేత్ । ఘృతేనాభ్యక్త
మాస్లాహ శుద్ధవస్త్రోవవీతినా । చందనోక్షిత సర్వాంగే గునునోభిర్వి
భూషయేత్ । హిరణ్యశకలాన్యస్య క్షిప్తాచిద్రేఘసప్తః । ముఖే

వ్యధాపిధామైవం నిర్హరేయస్సుతాదయః । కర్ణేనేత్రేముఖాఘ్రాణే
హిరణ్యశకలంస్యనేత్ ॥

తా॥ ప్రాణములు ఊణించగానే స్నానముజేయించి శుద్ధమైన
బట్టలుబళచి దర్భలతోగూడిన భూమియందు దక్షిణశిరస్సుగాబరుండ
బెట్టి శుద్ధవస్త్రముపవీతముగ ఘృతముచేబూసి చెవులు- నేత్రములు-
మఃఖము- ఘ్రాణరంధ్రములు ననునేడింటియందు సువర్ణశకముల
నుంచి ముఖముగప్పి కుమారుడు మొదలగువారు గొనిపోవలెననుట.

దివోదాసీయమందు — ఋణుధేనుదానము

శ్లో॥ ఆజన్మోద్ధృష్టాంతం పాపం మనోవాక్కాయకర్మభిః

తత్సర్వంనాశమాయాతు గోప్రదానేన కేశవ॥

యానుమంత్రముతో ధేనుదానము చేయవలెను.

వ్యాసః శ్లో॥ ఆసన్నమృత్యునాదేయం గాస్పతత్సాతుపూర్వవత్ ।

తదభావేతుగా లేవ నరకోత్తరణాయనై ।

తా॥ మరణకాలమందు వత్సతోగూడిన గోవునుగాని లేదా
సువర్ణ గోవునై నను నరకముద్ధరించుటకు దానము చేయవలెననుట

తిలపాత్రీదానము

మదరత్నమందు జాతుకర్ణ్య వచనమెట్లనిన.

శ్లో॥ ఉత్కృష్టాంత్యాదీనిహనాని దశదవ్యాస్పృతీకృతు ॥ గో
భూతిల హిరణ్యాజన వాసోధాన్యగుడానిచ । రాష్ట్రంబవణముత్యాహు
ర్దశదానాన్యనుక్రమాత్ ॥ ఏతానిదశదానాని సరాణాంమృత్యు
జన్మనో । కుర్యాదభ్యుదయార్థంతు పీతత్వేపి వరత్రీవై ॥

తా॥ గోభూతిల హిరణ్యాదిదానములు పదియు జన్మకాలమం
దభ్యుదయము కొరకును మరణకాలమందు సుగతికొరకును జేయవ
లెను. (మరణానంతరమపి ఏతన్నియమేన కతన్వ్యం) ప్రాణముపోయి
నపిమ్మట గూడ బైనజెప్పిన విధిప్రకారము కర్మము లజేయవలయును.
బ్రాహ్మః । శ్లో॥ తామ్రపాత్రంతిలై । పూణన్ ప్రస్థమాత్రం ద్విజా

యతు సహిరణ్యంచయోదద్యా చ్చృద్ధావిత్తానుసారతః సర్వపాప
విశుద్ధాత్మా లభేతగవముత్తమామ్ ।

తా॥ రాగిపాత్రలో నొకశేరు నువ్వులుపోసి యనాశక్తిహిత
ణ్యముతో బ్రాహ్మణునికి దానముచేసిన సర్వపాపములుపోయి యున్న
మగతిని బొందుదురు.

కర్ణమంత్ర పఠనము.

పరిశిష్టే— వియోమాణస్య కర్ణేతుపుణ్యమంత్రాన్ జపేత్తతః ॥

తా॥ మరణకాలమందు పుణ్యమంత్రముల నతనికర్ణమందు
జపించవలెననుట.

పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ కృష్ణాయ వాసుదేవాయ హరయే సురమాత్మనే
ప్రణతః క్లేశనాశాయ గోవిందాయనమోనమః ఇమమంస్త్రంజపం
కుర్యాత్సకృద్వాప్రశ్యాహంసరః । సర్వపాపవినిర్ముక్తౌ విష్ణులోకమ
వాప్నుయాత్ ॥

తా॥ కృష్ణాయనమః - వాసుదేవాయనమః - విష్ణవేనమః
గోవిందాయనమః అను నీనామమంత్రంబును ప్రతిది యంబునొక్క
మారుజపించిన నరుండు సర్వపాపములనుండి తొనగి విష్ణులోకంబును
బొందుదుకనుట.

షణ్షిమిత్ర ప్రాయశ్చిత్తవిధిః

స్మృతులయందు చెప్పబడిన ప్రకారము ఊర్ధ్వోచ్చిష్టము -
అధోచ్చిష్టము - అంతరిక్షమరణము - ఆశౌచమరణము - ఖట్వాది
మరణము - అను నారువిధంబులగు మరణములయందును చండాలశ్చ
పచాదుల వలన గలిగిన మరణమునందును విప్రవాక్య్యానుసారముగా
కృచ్ఛత్రయంబులను ప్రాయశ్చిత్తార్థంబుగ నాచరింపవలయును.

ఇందుకుప్రమాణము — స్మృతితత్వనిగ్దయే.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్చిష్టేపృథోచ్చిష్టే అంతరిక్షమృతౌకథా ।

ఆశౌచమరణేచైవ కృచ్ఛత్రీయ ముదాహృతమ్ ॥

తథాచ॥ శ్లో॥ ఊర్థోచిష్టేత్వథోచ్చిష్టే ఖట్వాయాం మరణేతథా అంత
రామరణేచైవ ఆశౌచమణేతథా । అగ్నితోమరణేచైవ త్రిభిఃకృత్యై
ర్విశోధనమ్ ॥

స్మృసంగహే ॥ శ్లో॥ అస్మాత్త్వామరణేఘోశే ఆశౌచమరణేనతి
ఊచ్చిష్టమరణేచైన ఖట్వాయాం మరణేతథా । చండాలాశ్వాసంస్పృష్టే
హ్వాకాశమరణేనతి చండాలాన్మరణేనాపి త్రిభిఃకృత్యైపుథక్ పృథక్ ।

శ్లో॥ విప్రీవాక్యానుసారేణ ప్రత్యాఖ్యాయ విధిర్వధా ॥

కృత్వాతుదహనంకార్య మన్యధాకిల్బిషేభవేత్ ॥

శుద్ధతీతి విశేషః ॥ ఇతివణ్నిమిత్త ప్రాయశ్చిత్తవిధిస్సమాప్తః

మ ధు ప ర్క దా న ము

నారాహే॥ శ్లో॥ దృష్టానువిహ్వలం హ్యేనం యమమార్గానుసారిణమ్॥
ప్రయాణకాలేతునో నుంతేణవిధిపూర్వకమ్ ॥ మధుపర్కంశ్వరక
గృహ్యఇమంమంత్ర మదీరయేత్ ॥ గృహాణచేమం మధుపర్క
మాద్యం । సంసారనాశనంకరం త్యమ్మతేనతుల్యం । నారాయణే
నరచిత భగవేత్ప్రియాణమ్ । దాహానశాంతిరరణం సుగలోకపూ
జ్యం ॥ అనేనైవతు మంత్రేణ దద్యాచ్ఛమధుపర్కకమ్ నరస్యమ్మ
తుకాలేతు పరిలోక సుఖావహమ్ ॥

తా॥ మరణకాలమందు పుత్రులు మొదలైనవారు మధుప
ర్కముదెచ్చి గృహాణచేమంఅను శ్లోకమంత్రము నుచ్చరింపుచు పర
లోకసుఖమునిచ్చు మధుపర్కము దినిపించునది.

మరణకాల దోషశాంతి.

యమః శ్లో॥ సంధాయాఃగాః ప్రదాతవ్యాభవే భూమిరనంతరమ్ ।
విప్రేభ్యోదీయతేయేన సదోషస్తత్రవిద్యతే ॥

దుష్టవారేషు మృతప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మార్కండేయః ।

శ్లో॥ భావానుజేశనానస్త్రుంత తద్వణం ప్రదాపయేత్ ॥

భృగౌహీరణ్య సహితం వస్త్రుదానం విశోధనమ్ ।

తదాహమరీచిః॥ శ్లో॥ భద్రదేభూమిప్రదానంస్యా త్త్రిపాదక్షేహిరణ్య
దః॥ వారేపారాధి దైవత్యం వాసోదానంవిధీయతే । రక్ష్యవస్తుంకు
శేభానా శ్వేతంశుకేప్రోల్వితం । శనైశ్చరేకుసీలంస్యా దేతద్దోషో
పశాంతయే॥ దద్యాచ్ఛుద్ధి మవాప్నోతి హృదత్వావోషమాపు
యాత్ ద్విత్రిపాదినక్షత్ర మరణేవస్తుసహిత హిరణ్యదానంకుర్వాత్
ధనివాపంతక మరణే॥ పాయశ్చిత్త మాహ — మదనర తే॥

శ్లో॥ ఏకాశీతిపలంకాంస్యం । తదర్థంవాతదర్థకమ్ ।

సవషట్త్రిపలంవాపి దద్యాద్ద్విపాయశక్తితః ॥

పక్షంతరమాహ॥ శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయమృత్యవే చాంత
కాయచ ।

నైవస్వతాయకాలాయ । సర్వభూతక్షయాయచ । ఔంసంబరాయ
దధ్నాయ నీలాయపరమేష్ఠినే । వృకోదరాయ చిత్రాయ చిత్రీప
స్తాయఃశైక్రీమూతే ॥

ఇతిఆహుతిత్రియం హోమంకుర్వాత్ - ప్రేతము నేహిరణ్యం
పా-పంచరత్నానివానిక్షిపేత్॥ అథత్రిపుష్కరద్విపుష్కరాదిమరణే
గోభూతిలాదీన్ బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ । విశేషోన్యాయంఘోషేయః

త్రిపుష్కర మరణము.

వారములు	తిథులు	నక్షత్రములు
ఆది	ద్వాదశి	వాఘ
సోమ	ఏకాదశి	విశాఖ
మంగళ	దశమి	ఆర్ద్రా
బుధ	తృతీయ	మూల
గురు	పంచమి	శ్రవణ
శుక్ర	ద్వితీయా	జ్యేష్ఠ
శని	సప్తమి	ఆషా

నిర్ణయామృతే॥ శ్లో॥ ద్వాదశ్యర్కసుఖాయుక్త విశాఖై కాదశీందునా
కుజాద్రాన్దశమీవై వ । ద్వితీయాభ్యగురేవతి తృతీయాబుధమూ
లేవ గురువస్థితోమనా । సప్తయోగాస్త్రి పుష్కరాః ॥

అథద్విపుష్కరయోగః॥ మదన్నరత్నై గార్గ్యః॥

శ్లో॥ యదిభద్రాతిథీవాంస్యా బృహస్పతిమశనైశ్చరైః ॥

త్రిశాద్వైశ్యశ్చసంయోగోద్వాయోగ్యోగోద్విపుష్కరః ॥

అథదహన నియమః

ప్రత్యక్షశవము దహనము చేయునపడు పంచాంగము విచా
రించి నవసరములేదు.

గాలవః॥ — శ్లో॥ ప్రథమేహనికర్తవ్య వససంచానుభావినామ్ ।

ప్రతీత్యకేశశ్శ్రాది వాపయిత్వా ధదాహయేత్

తా॥ ప్రథమదినమందు కర్తవ్యవరముజేసికొని ప్రేతకు కేశ
ములు మీసము గడ్డము మొదలుగ తీవరముజేయించి యిటువై
దహించవలెనని గాలవచనము.

మనుః- శ్లో॥ దక్షిణేనమృతంశూద్రం పురద్వాలేన నిహర్తవ్యే ।

తా॥ శూద్రశవము దక్షిణముగ దీసుకొనిపోవలెనుఅనుప్రమా
ణముగలదు. లోకమందు సర్వజనులు వారివారి వీలుప్రకారముపోవు
చున్నారు.

ద హ న ని య మ ః

కమలకమరస్మృతౌ॥ మనుః— శ్లో॥ అమరాతేన్నమాచాయ ప్రేత
మగ్నిపురస్పదమ్ । ఏకోనుగచ్ఛేత్తస్యార్థమర్థనభ్యుత్సృజేద్భువి ఊర్ధ్వ
మాదహనంకార్య మాసి నోదక్షిణముఖః । సవ్యంజన్వాచ్యశనక్తే
స్పృతంపిండదానవత్ । అథపుత్రాదిరాష్ట్రత్య కుర్యాద్దాహాచ్యయం
మహత్ । తతోత్త్రాననిపాతైశం దక్షిణాశిరసంముఖే ।

తా॥ కొత్తకుండలో అన్నము అగ్నిహోత్రము దీసికొని
ముందుగా కర్తనడుపవలెను. అతనివెనుక నందరు నడుచుచు అర్థమా
న్తమందు శవమునుంచి దక్షిణముఖముగా నెడమకాలుమడిచి తిలలతో

పిండదానవిధిగా అన్నముభూమిపై నుంచి యిట్లు మూడు కంపులుజరిపి పుత్రులు మొదలై సవారు స్వశాసమందు కర్మలు చాలాచితిగాచేర్చి దానిపయి దక్షిణశిరస్సుగా శవమును వెతికిలబరుండబెట్టి ముఖమందగ్గినిచ్చునది. కొందరు అన్నమునకు బదులు బియ్యము నుపయోగించు చున్నారు.

శుద్ధితత్వే-హారలతాయామ్ || శ్లో॥ స్వగోత్రజై గృహీత్వా తుతుచితావారోప్య శేషవః । అధోముఖోదక్షిణోది కృణ్వత్పుమానపి । ఉత్తనదేహనారీతు సపిండై రపిబంధుభిః ॥

తా॥ తనగోత్రమువారు శవమును చితివై బెట్టుకప్పుడు పురుషుడైనచో సఖోముఖముగ నుత్తరశిరముగను స్త్రీయైనచో వెతికిలగా నుంచవలెను.

ప్రచేతః- శ్లో॥ సగ్న దేహందహేనై వకించిద్దేయం పరిత్యజేత్ ॥

తా॥ ప్రేతమదిగంటరునిగా దహింపగూడదు, తీసివేయవలసి నది. మరియేదై ననుపరిత్యజించవచ్చును.

కియానిబంధేగరుడః || శ్లో॥ ఉదధారామవిచ్చిన్నాంపిచేత్కర్తా ప్రదక్షిణమ్ । స్కంధావస్కత్కుంభేనపాదతః పరిత్యజేత్ ॥

తా॥ నీళ్ళతోనిండిన కుండను కర్తభుజముపై ముంచుకొని పాదములవైపు మొరలుకొని యనగా దక్షిణము మొదలుగ చితిచుట్టును నీళ్లధారపడునట్లు ప్రదక్షిణము జేయవలెను.

మాతాపితృపుత్ర సహగమన మరణమునుగురించి బోధాయన స్మృతియందు గాహంతమొక్క తంత్రిమ, సంచయనమనొకతంత్రము ప్రదక్షింపదానాదికము వేరువేరుగ జేయవలెననియున్నది.

ఇతి దహననియమ స్సమాప్తః

తిలోదక వాస్తోదకనిర్ణయః

కాలామృతే || శ్లో॥ కర్తారోఽప్యదకాంబలీన్ తిలాయుతాన్ త్రీ దద్యురాద్వేదిసేచైక్వై తోత్తరవృద్ధిరాదశదినా త్వంసశిలాయాం పిఠఃమృతాన్నితతిత్రయంభవే తస్మిన్దిదినం వస్తోదకానాంత్రయమ్ పిండస్త్యేక ఇహాకృతం యదిపితుర్దద్యుగ్దశాహేభిమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు పుత్రులందఱును పితృప్రీతికొరకు శిల
యందు తిలోదకమును ప్రధమదినగ్రీకున 3 ను అది మొదలొక్కొక్క
దినంబున నొక్కమారొక్కముగ విడువగ ౧౦ దినమువరకు నవియన్ని
యు ౭౫ అగుననియు, శ్రీతియులకు మరణదినముమొదిలు ప్రతిదినం
బును ౫ మాఱును విడువగ నవియన్నియు ౬౩ అగుననియు, వైశ్య
లకు ప్రతిదినంబును ౪ మాఱునొప్పున ౧౫ దినములకు ౬౦ అగునని
యు, ౧౫ దినములై తే ప్రతిదినము ౬ చొప్పున అవియన్నియు ౬౦
యగుననియు, బ్రహ్మ, శ్రీతి, వైశ్య, శూద్రులు, ఆశోచని
మృత్తికొరకు ప్రతిదినము ౩ మృత్తికా స్నానములు, ౩ వాసోదక
ములు ౧ పిండప్రదానము కేయకలెను నిత్యమును కర్మజేయకున్న
ఆశోచాంత్యదినంబునదైనా ఆచరించవలెను గాని మానగూడదనిరి.

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ ఏకమాతృప్రసూతానాం జ్యేష్ఠాదద్యా
చ్చవాససా । వినాపితృభ్యమన్వేషాం జ్ఞాతినాంసస్వవాససా ॥

తా॥ ఆయ్యా ! ఒకరిల్లకి బహుమంది పుత్రులుండురు. ఆజ్ఞా
ను జ్యేష్ఠపుత్రునికే వాసస్సుయందేధికారముడలదు: తక్కినపుత్రు
లందఱును వారివారిపై వస్త్రములతోనే బరుపవలెను. పితృవినా
తంద్రీవినగా- జ్ఞాతులందఱును స్వస్వవాసస్సుచేతనే వాసోదకములు
విడువవలయును, అయితే లోకమందు కొందఱుజ్ఞాతులుమాత్రము
విడుచుటలేదు. తిలోదకములుమాత్ర మిచ్చుచున్నారు.

ఇతి తిలోదకే వాసోదక నిర్ణయస్సమాప్తః ।

—♦ తిలోదకాదినిషేధః ♦—

మాధవీయే-మువ్వశృంగః శ్లో॥ ఆశోచమంతరాదర్శో యది
స్వాత్పర్వవర్జినామ్ । సమాప్తింప్రేతతంత్రస్య కుర్వాదిత్యాహ
గౌలమః

తా॥ ఆశోచమధ్యమందు దర్శసంభవించితే మిగిలిన ప్రేత
కర్మ తంత్రమునుయావత్తుకు సమాప్తి చేయునది.

విశేషః శ్లో॥ అంతర్దశాహేదర్శ శ్చేత్తత్రసర్వసమాపయేత్
పిత్రోస్తుమానదాశౌచం దద్యాత్పిండాన్ జలాంజలున్ ॥

తా॥ దశాహమధ్యమందు దర్శసంభవించినప్పుడు తల్లిదండ్రులకై నచో నాశౌచాంతమువరకును పిండములు జలాంజలులు నివ్వవలెను. ఇతరులకై నయెడల దర్శలోపున సమాప్తి చేయవలెను.

గాలవః ॥ శ్లో॥ పిత్రోరాశౌచమధ్యేతు యదిదర్శస్యమాసయేత్ ।

తావదేవోత్తరంతంత్రం పర్యవస్యేత్ప్ర్యహత్పరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాశౌచమధ్యమందు మూడుదిండులపైని దర్శవచ్చినచో నుత్తరతంత్రము యావత్తును సమాప్తి చేయవలెను. ఇతరులకై నచో మూడుదిండులులోగా దర్శవచ్చినను నా పకవనము జేయవలెను. కాలామృతమందును నిర్ణయామృతమంతమందును నిల్లినేయున్నది. మదనరత్నపారిజాతములందు మాత్రము గాలవచన. మాపత్కానీమందు నౌరసపుత్రుడు కర్తయగునపుడు నని కెప్పబడినది కనుక తల్లిదండ్రులకు మూడుదిండులపైని దర్శవచ్చినను నక్షత్రము లేదని యున్నదిగాని యిందుమూలము చింత్యము.

ఇతి తిలోదకాది నిషేధస్సమాప్తః,

— శ్రాద్ధస్థల విరూపణమ్ —

భాశనసస్మృతౌ పంచమాధ్యాయే॥ శ్లో॥ శుచిదేశంవివిక్తంచ గోమ
యేనోపలేపయేత్ । నదీతీరేషుస్థిశ్శేషు స్వభూమాగిరిసానుషు ॥

శ్లో॥ వివిక్తేషుచతుష్కృంతి దత్తేనపితరస్తథా । పరస్వభూమి
భాకేతు పితృణాం వై నవిర్వపేత్ । స్వామినాతిద్విహస్యేత మో
హద్యత్క్రియతేనరైః ॥ శ్లో॥ ఆటన్యఃపర్వతాః పుణ్యస్థిథా న్యాయత
నానిచ సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహు ర్నహి శేషుషగ్రహాః ॥ తిలాం
శ్చావికిరేతత్ర సర్వతోబంధయేద్వజాన్ । అసురోవహశంసర్వం
తిలైశుద్ధ్యత్యనేనహి ॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు పృథ్వీదేవమును గోమయముచే నలుకవల

యును, ఇంకనిట్లు నదీతీరములందు, పుణ్యక్షేత్రములందు, స్వగృహమందు, పర్వతచర్యయందు, రహస్యప్రదేశములందు, శ్రాద్ధమును చేసినయెడల పితృదేవతలు తృప్తినిబొందుచున్నారు. ఎప్పటికిని పరగృహమందు పితృలకు శ్రాద్ధముజేయకూడదు. ఎవడుగాని మోహముచే పరగృహంబున శ్రాద్ధముజేయునో అది యాగృహపితృలవలన హరింపబడుచున్నది. అడవులు పర్వతములు, పుణ్యతీర్థములు, దేవాలయములాదిగాగల సర్వము అస్వామికములు గావున వానియందు చేయబడిన శ్రాద్ధము లితరులచే గ్రహింపబడవు అంతటను నువ్వులు జల్లి అజములను బంధింపవలయును, నువ్వులులేనిచో సర్వమును చాక్షులుచే హరింపబడినదగును.

ఇతి శ్రాద్ధస్తల నిరూపణము సమాప్తమ్.

— శ్రాద్ధకర్తృభో క్తృనియమః —

బౌతనసస్మృతో పంచమాఽధ్యాయే॥ శ్లో॥ దత్వా శ్రాద్ధంతశాభుక్త్వా సేవతేయస్తుమైధునమ్ । మహారౌఢువమూనాద్య కీటయోనిం ప్రజేత్పునః శుచిరణోధనశ్శాంతి సృత్యవాదీనమాహితః । స్వాధ్యాయంచ తథాధ్యానం కర్తాభోక్తా విస్ర్జయేత్ ॥ శ్రాద్ధదత్వాఽపరం శ్రాద్ధం భుంజతేయేద్విజాతయః । మహాపాతకినస్తుల్యైశ్చ యాంతితే నరకాస్పహూః ॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయు- భోక్తయు- మైధునమునుజేసిన యెడల మహారౌఢువ నరకమునుబొంది మరల పురుగుల రాసియందు బుట్టుచున్నారు, శ్రాద్ధకర్తయు భోక్తయు పరిశుద్ధులై శ్రోధరహితులై శాంతముగలవారై సత్యవాదులై స్వచ్ఛచితులై యుండి వేదమును ధ్యానును విశువవలయును, ఏదీవిజులు శ్రాద్ధమునుబెట్టి యితరశ్రామందు భుజింపుదురో అట్టివారు మహాపాతకములై నరకము ననుభవించెదరు.

కించ॥ శ్లో॥ ఆమంత్రితో బ్రాహ్మణోవై యోన్యస్యే కుఃతేక్షణమ్ ।
ఆమంత్రయిత్వా యో మోహదన్యం వాఽచుంత్రయేద్విజ నతస్మా
దధికః పాపీ విష్ణోకాహిజాయతే శ్రాద్ధే నిమంత్రితో విప్రో మైథునం
యోధిగచ్ఛతి । బ్రహ్మహత్యామవాపోతి తిర్యగ్గోనిఘజాయతే
నిమంత్రితశ్చయోవిప్రో హ్యధ్వానం యాతిదుర్మతిః భవంతి పితర
స్తస్య తస్మానం పాంసుభోజనాః నిమంత్రితశ్చయశ్రాద్ధే పృకుర్యా
త్కలహంద్యజః భవంతి తస్య తస్మానం పితరోమలభో నాః తస్మాన్
మంత్రితశ్రాద్ధే నియతాత్మాభవేద్విజః ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మరియొక శ్రాద్ధమందు
క్షణమును వ్రోపించువాడును ఒకరిని బిలచి మోహమువలన మరియొక
రిని బిలుచువాడును వీరిద్దరధిపాపులై పురుగుల రాశియందు బుట్టె
దరు. ఎవడు శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మైథునమును చోయునో
వాడు బ్రహ్మహత్యనుబొంది పశుపక్షి మృగాదులయంద జనించును
ఏడుప్ర బ్రాహ్మణుడు నిమంత్రితుడై భోజనముచేసి క్రియాణము
చేయునో అతని పితృదేవతలు మాంసము మార్గధూళి భుజించు
వారలగుచున్నారు. ఏద్విజుడు శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితుడై కలహము
నుచేయునో వానిపితరులు ఆమాంసము మలమును భుజించి వారగుచు
న్నారు. అందువలన శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితులగు ద్విజులు నియత
చిత్తులయి యుండవలయును.

యల్లాజియ్యే॥ శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం నఖకేశనిష్కృంతనమ్ ।
కర్తాచైవతుపూర్వే ద్యుక్తోక్తాచైవపరేహని దంతధావన తాంబూ
లం క్షౌరభ్యంగమభోజనమ్ । రత్యైషధపరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తావివ
ర్జయేత్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్త పూర్వదినమందు శ్రాద్ధభోక్తృపరచినముచందు
దంతధావనమును అభ్యంగనమును నఖకేశనిష్కృంతనమును తాంబూల
మును క్షౌరమును అభోజనమును సురతమును పరాన్నమును విడువ
వలయును. శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమములు సమాప్తము.

అపరకర్మ ప్రావంభః

అత్రాదా సర్వశ్చాయశ్చిత్త ప్రయోగః ।

కర్తాసచేంన్నాత్వా ఆచమ్య॥ వవం...పితుః—గోత్రీస్య
 నామధేయశ్చ ఇవాజన్మనిజన్మాంతరేషు సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వ
 ప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే । అస్తుపరివదక్షిణాంగ్యముత్వా ॥ శ్లో॥
 సమస్త...స్వీకృత్య... జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతేతిక్షణవర్తంతం
 మధ్యేవర్తినేకాలే బాల్యయావసకౌమార వార్ధకీభుజాగ్రతస్త్వషు
 సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియ వ్యాపారైః । రహసిప్రకాశేచ
 జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చుత్పయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక
 చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాది దిష్ట
 రూప మహాపాతకవ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం ప్రకాశకృత
 మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణా
 నాం మలినీకరణానాం అచాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరానాం అప
 క్షీర్ణకానాం ప్రక్షీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం - మహాపాతకానాం
 రహస్యకృతమహాపాతకాదిదిష్టరూప మహాపాతకప్రతాతి దేశికరూ
 పాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతకసమరూపాతి పాతకానాం
 ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అచాత్రీకరణానాం
 జాతిభ్రంశకరానాం అపక్షీర్ణకానాం ప్రక్షీర్ణకానాం ఏవంబహునాం
 బహువిధానాం సర్వేషాంపాపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం
 అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం
 అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చుత్పంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంత
 రాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహునాం
 బహువిధానాం సర్వేషాంపాపానాం మహనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం ఉపది
 శేతేతిజ్ఞాప్య - పునఃప్రేణమ్యతిష్ఠేత్ యజమానస్యపితుః జన్మాభ్యా
 సా జన్మప్రభృత్యే తక్షణవర్తంతం మధ్యేవర్తినకాలే బాల్యయావస
 కౌమార వార్ధకీభుజాగ్రతస్త్వషు సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయ
 కర్మేంద్రియవ్యాపారైః - రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చుత్ప
 యాకృతేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్ర
 కాశకృతమహాపాతకా తదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాతి దేశికరూ
 పాతిపాతకేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకభ్యః

ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః- అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభింశకరేభ్యః ప్రక్షీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యః మహాపాతకేభ్యః రహస్యకృత మహాపాతకాతిదిప్త రూపమహాపాతకప్రత్యాఽతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపాను పాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః- సంకలీకణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః- అపాత్రీకరణేభ్యః- జాతిభింశకరేభ్యః- అప్క్షీర్ణకేభ్యః- ప్రక్షీర్ణకేభ్యః- అజ్ఞానతస్సకృతుకృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృతుకృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః- అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాచ్యతాభ్యస్తేభ్యః- అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరింతరాభ్యస్తేభ్యః- అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరకాలాభ్యస్తేభ్యః- బహుభ్యః- బహువిధేభ్యస్సరేభ్యః పాపేభ్యః (త్వం) ముక్తోభూయాః ముక్తోభూయాః ఇత్యను గృహ్యంతుభఃంతః ఇన్యస్య చైవర్వద్వేత్ || ఏవంఽర్థం మమజన్మాభ్యాసా జన్మప్రవృత్త్యేకాశా పర్యంతం- సమస్తదోష నివహరణార్థం స్వర్ణధాన్య ఆర్యశిష్యాగ్రాన్త్యాచరిష్యే ||

శ్లో || స్వర్ణంపవిత్రీనుమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్ || స్వర్ణంహి శంకరో యశ్చాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే || బ్రాహ్మణాః కు సవర్ణదానం దద్యాత్ ||

శ్లో || ధన్యంకరోషి దాతార మహాలోకేపరత్రీచరసన్మాన్యస్సాన్య చ్చిపంమేస్యా దతశాంతింప్రియచ్ఛయమే (ధ్యానం) దద్యాత్ ||

శ్లో || కామధేనోస్సమూద్భూతం సర్వక్రియశుశుసంస్థితమ్ | శేవా నామాజ్యమాహార మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే || (ఆద్యం) దద్యాత్ ||

శ్లో || హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభాననః | అనంత పుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రియచ్ఛమే || ... (హిరణ్యం) దద్యాత్ ||

ఇదంకృచ్ఛ్రీత్రయ ప్రత్యామూయం యథా క్షిప్యగణ్య శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదేహిమమ శ్రీగోవిందగోవింద || ఏవంఽర్థం || సర్వప్రియశ్చిత్త దోషదాసమాచరిష్యే || తదంగ బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే || శ్రీమహావిష్ణుస్వరూప

స్వ బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం దదామి || ఉభాభ్యామిదం చాద్యం దదామి |

శ్లో|| నమోస్త్యనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే | సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః|| అయంవోగంధః+ సకలారాధనై స్వర్చితమస్తు |

శ్లో|| గవామంగేమతిష్ఠంతిభువనానిచతుర్దశ | యస్మాత్తస్మాద్ చివంమేస్యా తదశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే || అస్త్రైబ్రాహ్మణాయఽ పృతిగృహీతే శ్రీమాన్ శ్రీమతఃఽహం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతయే సర్వ చాయశ్చిత్తగోదానం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమః|

శ్లో|| దేవస్యప్రీతయేదానం గృహ్లామ్నోర్యమతుష్టయే | బాహు భ్యాం పుష్టమాస్త్రాభ్యాం పుణ్యకర్మప్రసూతయే || గోదానందద్యాత్

పృతిగృహీతు || గోదాననాద్గుణార్థందక్షిణాంసు ... నమః| విధిప్రకారేణ దశదానానికుర్యాత్ | సర్వచాయశ్చిత్తంసమాప్తమ్|

ఉత్కృంతి ప్రియోగః

యస్యపురుషస్యమరణేనంశాస్త్రై సతి-పుత్రాదిః కర్తాశుచిర్భూ త్వా-శుచాదే శేగోమయేనానులిప్య | తత్రీశుద్ధాదకం సంప్రోక్ష్య కుశాఽపస్తీ ర్యః తిలానవకీర్య | పితరం దక్షిణశిరసంవిధాయః స్నా త్వా ఆచమ్య పవిత్రఫలత్వా శ్రీగోవింద గోవింద- కేశవాయనమః పితుః గోత్రస్య...స్వ న్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతిమరణకాల పర్యంతం సంభావిత సమస్తపాపక్షయార్థం సుఖేన ప్రాణోత్క్రమణసిన్ధుర్థం ఉత్కృంతిసంజ్ఞిత గోదానమాచరిష్యే| తదంగ బ్రాహ్మణ పూజాం కరిష్యే || శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనందదా మి| ఉభాభ్యామిదంచాద్యందదామి| నమః అస్తు||

శ్లో|| నమోస్త్యనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే | సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః శ్రీమహా...అయంవోగంధః అలంకారార్థాఇమే అక్షతా స్సంర్పితాక్షతాస్సకలారాధనై స్వర్చితమస్తు|

శ్లో॥ అత్యుత్క్రాంతౌ ప్రవృత్తస్య సుఖోత్క్రామః శిష్యయే ॥
 తుభ్యంసప్రదదేధేను మిమాముత్క్రాంతిసంజ్ఞికామ్ ॥ గోమామంగేషు
 ప్రియచ్ఛమే । అపైత్రబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ...
 గోత్రాయ... బ్రాహ్మణాయప్రతిగృహీతే ॥ శ్రీమాన్ గోత్రీః...
 చాతా ధర్మక్షేపితోహం యజమానస్యపితుః... గోత్రస్య...
 స్వసుఖేన పాణోత్కమణసిద్యర్థం ఉత్క్రాంతిసంజ్ఞికగోదా నం తుభ్య
 మహంసం... నమః ॥ శ్లో॥ దేవస్యప్రీతయేదానం గృహామ్యుర్యం
 తుష్టయే । బ్రాహ్మభ్యాం పుష్పహస్తాభ్యాం పుణ్యకర్మ ప్రమాతయే ॥
 ఇతిగృహీత్యాత్ । గోదానంసాద్గుణార్థం దక్షిణాత భ్యమహం
 సంప్రదదేనమః ॥ ఇతిదక్షిణాందద్యాత్ ॥ అనేనమః పాకృతేనో
 త్క్రాంతి సంజ్ఞికగోదానేన దక్షిణదానేనచపితుః... గోత్రస్య...
 సుఖేనప్రాణోత్క్రామణ సిద్ధిస్తితిభవంతో బుధిమతు ॥ సుఖేనస్తు
 స్త్రీయః మాతుర్గోత్రాయాః... దాయాః జన్మాభ్యాన్మృత్యుప్రభృతి
 గోదానమాచరిష్యేనమః (ఇతిస్త్రీయః) ఉత్క్రాంతిప్రయోగ
 స్సమాప్తః

అథ తిలపాత్రదాన ప్రయోగః

శ్రీగోవిందగోవింద శ్రీమహావిష్ణోరాజ్జయా ప్రవర్తమానస్య
 పుణ్యతిథౌ... పితుః గోత్రస్య... స్వ సమస్తపాపక్షయార్థం సుఖేన
 పాణోత్క్రామణసిద్యర్థం తిలప్రదాన మాచరిష్యే ॥ అస్తు ॥

శ్లో తిలఃపాపహారనిత్యం విష్ణోరేసముద్భవాః పాపహారణ
 మేషీప్రమతశ్శాతం ప్రయచ్ఛమే ॥ అపైత్రబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహా
 విష్ణుప్రీత్యర్థం తిలపాత్రదానందద్యాత్ పితుః... గోత్రస్య స్వసుఖేన
 ప్రాణోత్క్రామణసిద్యర్థం తిలపాత్రదానంతుభ్యమహం సంప్రదదే
 నమః తిలపాత్రాబావే హిరణ్యసహిత తినదానం కురాత్ ॥ ఆచ
 మ్యః । ఏవంగుణ పుణ్యతిథౌ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్వస్థధాన్యభ్య

కృచ్ఛాన్యాచరిష్యే బ్రాహ్మణమాహూయ ॥

శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపవణాశనమ్ ॥ స్వర్ణహి శంకరంయస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ధన్యంకరోషిదాతార మిహ లోకేపరత్రచ । యస్మాత్తస్మాచ్చివం మేస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । కామధేనోసమద్భూతం సర్వకృతుషుసంస్థితమ్ । దేవానా మాజ్యమాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః ఆనంతపుణ్యఫలగమతశ్శాంతిం ప్రియచ్ఛమే॥

స్వర్ణధాన్య ఆజ్యకృత్త్రయ ప్రత్యాహూయ యథాసక్తి హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమి ఏవంగుణరం దశదానానికరిష్యే॥ అథదశదానానికుర్వాత్

శ్లో॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ । రావ్యం లవణామిత్యాహుర్దశదానాః పక్రీర్తితాః గోభూతిలనమమ (అభావే హిరణ్యవాసంకుర్వాత్) ఇతితిలపాత్రినప్రియోగస్సమాప్తః

— అథ కర్ణమంత్రపఠనమ్ —

కార్యం॥ ప్రేతస్యశిరఃప్రభృతి పాదపర్యంతం జలంసంహోత నారాయణామోచ్చారణేన ఏవంగుణా పుణ్యతిథౌపితృనమస్తపాపవివృత్తిర్ద్వారా పుణ్యలోకానాప్యర్థం కర్ణేనారాయణాది దివ్యనామస్మరణ మాచరిష్యే ॥

శ్లో॥ నారాయణోనామ సరోవరాణాం ప్రసిద్ధచోరఃకథితఃపుధివ్యా । అనేకజన్మార్జితపాపసంచయం హరత్యశేషంస్తుతమాశ్రయే॥ శ్లో॥ గోవిందేతిపరబ్రహ్మం గోవిందేతిప్రత్యక్షమ్ సకృదుచ్చారితం యేన విష్ణునాయజ్యమాఘ్నయాత్ । ప్రణతః క్లేశనాశాయ గోవిందాయ నమోనమః ॥

నారాయణ గోవింద ॥ కృష్ణ- వాసుదేవ- ఇత్యాది దివ్యనామా
నిసంశ్చవయంతఃరక్షేరక ॥ మరణాంతరమపివితన్నియశీల కర్తృ
వ్యం మృతశ్చేతతః ॥ పుత్రాదిః కర్తాస్మాత్వాః ఆచమ్య
ఇతి కర్తేనారాయణాది నామోచ్చారణం సమాప్తమ్.

అథ షణ్షిమిత్ర ప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగః

ఆచమ్య ... పవిత్రాంధృత్వా ... పూర్వోక్తవిధంగుణ... పుణ్య
తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః ... గోత్రస్య ప్రేతస్య సకలపాప
క్షయద్వారా సంభావితానాం పాపానాం ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టాఽభోచ్ఛిష్టా
స్నానమరణనారాయణాది పుణ్యస్తోత్రాకరణ రాహిత్యపర్యాపిత
శనఖట్వాదిమరణ ఉత్కాంతి ధేనువాసరాహిత్య తత్కాల దహన
రాహిత్యరూపాణాం షణ్షిమిత్రానాం పాపానామపనోదకం ప్రాయ
శ్చిత్తమాచరిషే॥ ననుః॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తమాచ
రిషే॥ శ్లో॥ సమస్తసంవత్సమభాప్తి ... యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య
(ప్రాచీనావీతి) పితుః ... గోత్రస్య స్య ప్రేతస్య మరణకాలే
సంభావితేభ్యః పాపేభ్యః ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టాఽభోచ్ఛిష్టాఽస్నానమరణ
నారాయణస్తోత్రరాహిత్య పర్యాపితశనఖట్వాది మరణోత్కాంతి
ధేనువాసరాహిత్య తత్కాలదాసరాహిత్య రూపేభ్యం స్వేభ్యః
షణ్షిమిత్రేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయాదితిభవంకో ముఖరతు!
పితుః ... ప్రేతస్య దహనాదికారయోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥ ఇతి రిషద్రూప
యాత్॥ అథ కృచ్ఛత్రియాణి బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్॥ ఏవంగుణ
తిథౌపితుః ... గోత్రస్య ... స్య ప్రేతస్య మరణకాలే సంభావితానాం
ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టాది నిమిత్తానాం పాపానామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం
పరిషదుపదిష్టం యథాశక్తి ప్రత్యాచూయరూపేణ కృచ్ఛత్రియా
ణ్యాచరిషే॥ శ్లో॥ స్యర్థంపవిత్ర ... ప్రియచ్ఛమే॥ శ్లో॥ ధ్యంకరోషి
ప్రియచ్ఛమే॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సము ... ప్రియచ్ఛమే॥ పిరణ్యగగ్న
ప్రియచ్ఛమే॥ ఇదం స్వర్ణకృచ్ఛత్రియాణ్యకృచ్ఛప్రియ
త్వామాయ యథాశక్తి హరణ్యం పితుః షణ్షిమిత్ర ప్రాయశ్చిత్త

సిద్ధిం కామయమానః తుభ్యమహం సంప్రదదే (ఉపవీతినమమ)
 ఏవరిమఃసూతచరితేవతి (సా...తీ) పితుః దహనాధికారసిద్ధిర స్వీతిభ
 వంతో బుద్ధివంతు॥ దహనాధికార యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥

ఇతి మణ్వివిత్త ప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

అథ దుష్టతిథ్యాతి శాంతిప్రయోగః

శ్రీ గోవింద గోవింద గోవింద పూర్వోక్త ఏనంగుణ... తిథా
 పితృ గోత్రస్య —స్యపేతస్య మరణకాలే దుష్టతిథివారనక్షత్రద్విపు
 మ్న త్రిపుష్కరాదిదోష పరిహారార్థంతదుక్త ప్రాయశ్చిత్తమాచ
 రిష్యేనమః సమస్త...కర్తుంఅధికారసంపదస్తు । తదంగ బ్రాహ్మణ
 పూజాం కరిష్యే॥ ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య । శ్రీమ
 హావిష్ణు... ఇదమా సనం॥ ఉభాభ్యమిగం వాద్యం॥ సమోస్త సంతాయ
 యుగ ధారిణేనమః గంధార్థాగమే అపఃపుష్పార్థాగమేతిలాః ౧-౬-౧౧
 సంకతిథిమరణే॥ గోదానం గవామంగేషు...ప్రయచ్ఛమే॥ దద్యాత్
 (౮-౬-౧౮) రిక్తతిథిమరణే॥ ధాన్యదానందద్యాత్ । ధన్యంకరోషి
 దాచ్ఛమే॥ శిష్టాచారః॥ (౨-౭-౧౨) భద్రతిథిమరణే॥ భూదానం
 దద్యాత్॥ శ్లో॥ సర్వసప్తాశ్శ్రీయాభూమి ర్వరాహేణసమధృతాః
 అనంతసస్యఫలదా తితెళ్ళాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ దద్యాత్ ద్విచంద్రిపా
 దినక్షత్రమరణే । వస్త్రసహితహిరణ్యందద్యాత్॥ శీతావా లోష్ణ...
 ప్రయచ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భచ్ఛమే॥ దద్యాత్॥ ధనిష్టాంకనక్షత్ర
 మరణే॥ కాంస్యదానం కుర్యాత్— శ్లో॥ కాంస్యం బ్రహ్మమయ
 పోక్తం నక్షత్రోద్భవవోపహృత్ । భాజనమర్చ్య దేవినా మర
 త్యాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ దద్యాత్॥

ద్విపుష్కరతి, పుష్కరమరణే గోభూతిలదానాని బ్రాహ్మ
 నాయదద్యాత్॥ భృగువారమరణే॥ సస్త్రసహితహిరణ్యం దద్యాత్॥
 శీతవాతోష్ణచ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భ...మే-బాదుభామ శనివాసరేషు॥
 వస్త్రదానందద్యాత్॥ శీతవాతోష్ణచ్ఛమే॥ దద్యాత్ ఇతితిథ్యాది

శ్వాంతిప్రయోగ స్సమాప్తః

శ్రీగోవింద పూర్వోక్త పుణతిథౌ గోత్రస్య ప్రేతస్య జన్మా
భ్యాసాది ఏతక్షణవర్తంతం జ్ఞానజ్ఞాన కామాకామ భుక్తాభుక్తపీతా
పీతజ్ఞాతాజ్ఞాతాదినకలదోషనిర్హరణార్థం ఇంద్రాదిహోమంకరిష్యే॥
నమః ఆచారనుజ్ఞాయా తాకికాగ్నిసంస్థాప్య॥ తద్ద్యానం శ్లో॥ సప్తజి
హ్వోద్విశ్వీర్షశ్చమేవారూఢస్తధైవచ । శక్తిద్వయసమేతశ్చ విశ్వ
మూర్తిష్టతాశనః । త్రయస్త్రింశతోఽతి దేవాస్త్యనుభేతృప్తిమా
గతాః । ప్రార్థనాంమనసాపంచేషీప్రమేశం ప్రసాదయ॥

అగ్నిమలంకృత్య॥ ఇంద్రదాయనమః అగ్నేయేనమః యమాయ
నమః నిర్ఋతయేనమః వరుణాయనమః వాయవేనమః కుబేరాయ
నమః ఈశానాయనమః అధఃపరిస్తరణాదిఆచార్యః కుర్యాత్॥ కర్తా
తూష్టింప్రాగాదిపరిషేచనం । కార్యం ఆత్రిచతుష్పాత్ర పయోగః

శ్లో॥ ఇంద్రాదిదేవాహ్వదిత్యా 'విశ్వేదేవామరుద్ధణాః తేస
శ్వేత్వప్తినూయాంతు జహోమ్యద్యయ ధేప్పితమ్ ॥

శ్లో॥ ఇంద్రాదిదేవతాయనమః ఇతిజహూయాత్॥ అగ్నేయే
నమః ఇంద్రాయనమః అగ్నేయేనమః యమాయనమః నిర్ఋతయన
మః వరుణాయనమః వాయవేనమః కుబేరాయనమః ఈశానాయన
మః అథాచ్యుతాదిహోమంకుర్యాత్ । అచ్యుతాయనమః అనంతా
యనమః గోవిందాయనమః ప్రాగాదితూష్టిం పశిషిచ్య ॥ అగ్నిప్రార్థ
నమ్ కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ నమస్తే వీతిహోత్రాయ నమస్తే విష్ణురూపిణి । నమస్తే
సర్వభోక్తే చ అగ్నిహోత్రాయతేనమః అనేన ఇంద్రాదిహోమేన
భగవాన్ శర్వా పరమేశ్వరార్పణమస్తు ॥

తండుల హోమః

అదమ్య... ఏవంగుణ...ర్థంతండులహోమంకరిష్యామి॥ తతః
ధ్యానం సప్తజిహ్వః...సంప్రేపాదాయ ప్రాజ్ఞానాగ్నేయమూర్తిముఖో
భవ సుముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ, జలంసంప్రోక్ష్య,

ప్రాగాదిభూమాసంమృత్యుః॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః... నమః
పూర్వపరిషేచనంనమః॥ దక్షిణపరిషేచనంనమః॥ పశ్చిమపరిషేచనం
నమః॥ ఉత్తరపరిషేచనంనమః॥ తండులంగృహిత్యా॥ దాభాగౌత్వ
త్వా॥ వీతిహాత్రాయనమః॥ విధాతేనమః॥ (ఇతిరాత్రౌ) మార్తాండ
రాయనమః॥ విధాతేనమః॥ ఇతిపాత్యఃకాలహామంకుర్వాత్ అనేన
తండులహామంసభగవా ఏత్యలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు

ఇతి తండులహామ ప్రయోగ సమాప్తః

బౌద్ధ్యదైహిక కర్మప్రయోగః

శ్రీగోవింద... .. ఏవంగుణ... తిథౌ (అపసవ్యం) అస్మత్పితృః ॥
గోత్రస్య... స్య ప్రేతస్య బౌద్ధ్యదైహిక కర్మంరిష్ట్యే నమః॥ ఇతిసంక
ల్ప్య అస్మత్ మాతూః॥ సోత్రాయాః॥ దాయాః॥ ప్రేతాయాః॥ బౌద్ధ్యదైహిక
కర్మకరిష్యేనమః॥ (ఇతిస్త్రీయః) అగ్నాదీదనంపక్వా క్రొత్తకుండ
తో నగ్నియందు బిచ్చమువండ్లి అభిఘాత్య॥ అయ్యమునందు నేతి
తోనభిఘరించి తతో హాహాకానాం అయితర్వాత మోసెడివారలకు
వస్త్రము వస్త్రాశేదహ్నాత్ నీయవలయును,

ప్రేతస్య కేశశృంగులూమ ప్రాకు తలవెండ్రుకలు గడ్డము నేటాని
వాపయిత్వా ఖచారౌ మొదలగువానిని నవనముజేయించవలయును.
ఈయూచారములేదు. స్నానయిత్వాగోపీచందనాదిభిరలంకృత్యా
ప్రేతనుస్నానముచెయించి గోపీచందనము మొదలగువానిచేత నలంక
రించి ప్రేతశయకే ప్రేతంవిధాను ప్రేతనుపాడేమీదనుంచి ప్రేతస
శిరఃప్రభృతినాద ప్రేతయొక్క శిరస్సుమొదలు పాదములపర్యంతం
శ్చేతనవస్త్రంములపర్యంతం తెల్లనికస్త్రమును గట్టి పుచ్చాద్య ॥
కస్తూరీతోనస్త్రాగ్రినాసోధారకర్తదీతోవస్త్రములు గట్టుకొని వాసస్సు
ధరించి యాచమనముజేసి యేతో ఆచామ్యచమ్యః

తత్తినారాయణాది స్మర | నారాయణ- గోవిందః-వాస దేవ శ్రీకృష్ణ
ణం కార్యం॥ | అని నామోచ్చారణము జేయవలెను.

ఆచమ్య ... పితుః ... గోత్రస్య ... స్య ... ప్రేతస్య పుణ్యలోకా
వాప్యర్థంపురాణోక్త మార్గేణ వైతత్వమేధికేన కర్మణానగ్నస్కరిష్యే
నమః అగ్నిప్రజ్వాల్య- అగ్నేయేనమః ఇతి అభ్యుహామంకృత్వా॥
పూజ్ఞం పరిషేచ్య॥ అథమార్గాయన ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ పితుఃదహ
నాధికార సిద్ధిరస్తు

శ్మశాన మార్గస్య చతు | శ్మశానమార్గదూరముయొక్క నాలుగ
థాంశంగత్వా | వ భాగము అనగా పాతికగర్గరకు వెళ్ళి

త్రిః ప్రోక్ష్య॥ | ప్రేతనుంచు స్థలమునందు మూడుమారులు
దక్షిణముజల్లి

తత్ప్రేతం దక్షిణ | ఉదకముజల్లిన స్థలముమీద ప్రేతను
శిరసనిధాయ॥ | దక్షిణపు శిరస్సుగానుంచి

తత్ప్రకాం పాదవల్లిఖ్య | (కర్మ అచ్చట కాకివలె మూడు గీత
లుగీచి,

తత్ప్రదర్శనాస్తీర్య | ఆచ్చట దర్శనము బరచి
తిలోదకం దత్వా॥ | తిలోదకమును విడిచి

పథివాసిభ్యో భూతేభ్యః | ఆపరచిన దర్శనముమీద కొంచెము
ఇమంబలిందదామి | అన్నము నుంచవలయును.

పిండోపరి తిలోదకం | ఆపిండములమీద తిలలు నుదక
దదామినమః॥ | మును విడువవలయును.

యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా | తనశక్తికొలది దక్షిణము సమర్పించి

గోవింద నామోచ్చార | గోవింద గోవింద అని స్మరించవలెను.
ణం కార్యం॥ |

త్రిః ప్రదక్షిణం కుర్యాత్ | | మూడుమారులు ప్రదక్షిణము
జేయవలెను.

(కర్త) దక్షిణకేశాన్వితస్య | కర్తకుడిపై పు కేశముల విడదీసెడు
ఇతికేచిత్ శకుర్వంతి | యాచారముకొండరు చేయుటలేదు.

అథఃపువః పేతమావహతే | అటుతర్వాత తిర్గి వాహకులు ప్రేత
నత్రికొని

ద్వితీయమధ్వనోగత్వా | శ్మశాన దూరముయొక్క రెండవ
భాగము దగ్గరకు వెళ్లి,

ప్రేతనిధాయ || పూర్వ | పీతనుంచి పూర్వమువలె నన్నిటిని
ప్రకారేణాప్రదక్షిణం పర్యం | జేసి మూడుమారులు ప్రదక్షిణము

తంప్రయోగం కుర్యాత్ జేయవలయును.
తృతీయమధ్వనోగత్వా | శ్మశానదూరముయొక్క మూడవ
భాగము దగ్గరకు వెళ్లి,

తత్రపాశ పాదవల్లిఖ్యః | అచ్చట కాకివలె మూడుగీతలను
పూర్వపకారేణ పిండకా
దద్యాత్ | గీచి పూర్వమువలె నన్నిటిను జేయవల

త్రివారింబప్రదక్షిణం | విమ్మట అప్రదక్షిణముగా మూడు
కుర్యాత్ | మారులు పీతచుట్టూ తిరుగవలయును

ఓదనస్థాలీం భింద్యాత్ | మూడుభాగమునందు బలియివ్వడముకా
కాగానే అన్నపుకుండను బద్దలుగా
గొట్టవలయును

అథ దహనప్రయోగః

దహనదేశం గత్వా | దహనప్రదేశమునకు వెళ్లి అచ్చటనుదక
సంప్రప్రప్రప్ర || మునుల్లి

దహనదేశే ప్రేతనిధాయ | దహనదేశమందు పేతనుంచి,
కాష్ఠే చితింకృత్వా | కళిలచేతఁ చితిబేర్చి

తిలాన్వికీర్య || తిలలుజల్లి

తప్రిచితౌ ప్రేతం దక్షిణ | తిలలుజల్లిన ప్రదేశంబున క్రురలమీద
శిరసం నిధాయ || దక్షిణ శిరస్సుగా బ్రేతనుబరుండబెట్టి

ప్రేతశయనవిసస్య | బ్రేతనుబరుండబెట్టిన పాడెను పారవేసి
అగ్నిప్రజ్వాల్య || అగ్నిని చక్కగా జ్వాలజేసి

అహతంవాసః శ్మశానే | శవముమీది వస్త్రమునుదీసి శ్మశా
పరిత్యజ || నములో బడవేసి

చితౌ సుగంధద్రవ్యాది | చితియందు మంచివాసనగలవస్తువులు
నిక్షేప్యః | మొదలగునవి నుంచవలయును.

అచన్య...పితుః గోశ్రేష్ఠపథిక్మతేష్టి ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే
పరిషదక్షిణాంగృహీత్వా సమస్త...కర్తుం అధికారసంపదస్తు || దహ
నాధికారసిద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యఆద్య కృచ్ఛాన్యాచరిష్యే || కృచ్ఛ
త్రయాశి దద్యాత్ || దహనకాలే గోవానంకృత్వా దశదానాని
కృత్వా అగ్నిప్రజ్వాల్య || పథిక్మతేష్టిహోమంకరిష్యే || నారాయ
ణాయనమః ఇతిహుత్వా ఇంక్తాయనమః... ఈశానాయనమః ||
ఇతిహుత్వాతూష్టిం పరిషిచ్య ||

అగ్నినిక్షేపణమూచరిష్యే— అని మనసాస్మరించి

శ్లో॥ ఘృత్యకాలవశం ప్రాప్యనరం పంచ | ఈమంత్రముతో
త్వమాగతం ధర్మాధర్మసమాయుక్త లోభ | అగ్నిహోత్రమును
మోహసమావృతం దహేయంసర్వగాత్రా | ప్రేతయొక్క శిరస్సు
నివిశేల్లోకాన సగచ్ఛతు || ప్రేతశిరఃప్రదేశే | యందుంచవలయును
అగ్నినిక్షేపేత్ ||

గోవిందనారాయణేతి కేచి | కొందరు గోవింద, నారాయణాద్య
మృగ్యంతి || దినామములచేత అగ్నిని శిరస్సునం
దుండవలెను, దేశాచారముల ప్రకా
రము జర్పవలెను.

ద హ న ప్రి యో గ :

శ్లో॥ యమాయ ధర్మరా
జాయ । మృత్యవే చాంత
కాయచ । వై శస్వయయకా
లాయ । సర్వభూతక్షయాయచ॥ ౧॥ శ్లో॥ జేదుంబ
రాయదధాయనీలాయపర
మేష్టినే । వృకోదరాయచి
త్రాయచిత్రగుప్తాయమైక్ర
మాత్ ॥ ఇతిహామంకేచి
త్కుర్వంతి ॥

యమాయనమః ధర్మరాజాయ
నమఃమృత్యవేనమః అంతకాయనమః
వైవస్వతాయనమః కాలాయనమఃసర్వ
భూతక్షయాయనమః॥ ౧॥ జేదుంబరా
యనమః ధధాయ, నీలాయ, పరమే
ష్టినే వృకోదరాయ, చిత్రాయ
చిత్రగుప్తాయనమః అని మరణదిశముం
దు తిథివారనక్షత్రం మొదలగు దోష
ములుసంభవించినప్పుడుమాత్రంకొన్ని
దేశములయందు పురోహితులుఈహా
మము జరిపించుచున్నారు.

! సాచీనశిష్టాచారాను సా
రేణతత్ర తత్ర విశేష నిర్ణ
యాదికంజ్ఞేయమ్!

యథాశక్తి సువర్ణంవా
తామ్రంవా, తదభావే ఆ
ద్యంవాప్రేతముభేదితీషేత్

కృచిదేషు అస్మిన్ సమ
యేమహోవాక్యాయనిర్వర్త
ణామితికించ ద్రవ్యం ప్రేతకార్యమని కొంతద్రవ్యమును ప్రేత
చిత్ర పూజేనితీషంతి॥ ఈ యొక్క కార్యమందుంచుదురు, అశక్త
దృగ్విధానేనప్రేతస్వపుణ్యప్రేత సంకల్పించిన ఋణవిముక్తికొరకు
లోకావాక్తిర్భవిష్యతి

సాచీనశిష్టాచారముల ననుస
రించి ఫ్రయోగముల జరుపవలసి
యుండును.

తనశక్తికొలది, సువర్ణముగాని,
రాగిగానీ అభావమందుఆద్యముగా
ప్రేతముఖమందుంచవలయును.

కొన్ని దేశములయందు ఈసమయం
బున మనోవాక్యాయ ఋణదోషనిర్వ
హంకార్యమని కొంతద్రవ్యమును ప్రేత
యొక్క కార్యమందుంచుదురు, అశక్త
దృగ్విధానేనప్రేతస్వపుణ్యప్రేత సంకల్పించిన ఋణవిముక్తికొరకు
కొందరుచేయుదురు. ఈపనిచేయుడము
వలన ప్రేతకు పుణ్యలోకముసంభవించును

తతో జలకుంభ సవ్యభుజేని
ధాయః శ్లో॥ జలభారానుచ్చి
న్నాసింశేత్కర్తా ప్రదక్షిణం
స్కంధావసక్తకుంభేన పాదతః
పరితశ్చితేః (చిద్రేణ) స్పృష్ట
తోజలం సావయన్తిః అపస
వ్యేన చిశం పరిత్యజిషోఽపే
క్ష్యః ప్రేతస్యశిరఃప్రదేశే కుంభం
ప్రప్తతో విభజ్య సర్వేజ్ఞాతయః
ప్రేతముఖేతంశులాన్విధాయ॥

అయిపిమ్మట నీటితో నింపబడిన
కుండను తనయెడనుభుజముమీద
బెట్టుకొని అకుండకు రంధ్రముచేసి
దానిగుండ (కర్త) వెనుకతట్టుభార
గా నీటిని కారుచు చిలికిజట్టుఅపస
వ్యముచేత ప్రదక్షిణముగా మూడు
మారులుతిరిగి తిరిగిజూడక ప్రేత
యొక్క శిరస్సుదగ్గర నాకుండను
వెనుకతట్టుగా బద్దలగొట్టవలయును
జ్ఞాతులందరు ప్రేతముఖమందు తం
కులము లుంచవలెను.

చితిమపశ్యత్ వాసోప
వీతినోహత్వా॥

(కర్త) చితినిం జూడకుండ వాస
న్నున సవ్యముగ వేసికొని

సూర్యాలోకనం

సూర్యనారాయణమూర్తిని జూడవలయు

కుర్యాత్ సూర్యాయనమః

నుపిమ్మటనమస్కారముజేయవలయును

దహనానంతర సర్వేజ్ఞా

దహనము జేసినశిమ్మట జ్ఞాతులర్ధ

తయస్సాత్వా

దరును స్నానము చేయవలయును.

కర్తవ్యపనమ్

శ్రీగోవింద...తిథాపితుః...గోత్ర)
స్య...ప్రేతస్య ప్రథమేహని ఔర్ధ్వ
దైహికకర్మాంగ మమసమస్త పాప
క్షయర్థవసం (ఉపవీతి) కరిష్యే
(నమః॥)

పుత్రులలో గడపటివాఁడు
ముందుగలుగునట్లు వరుసక్రిమ
ముగ జ్యేష్ఠునివరకు ఔరము
జేయించకొనవలెను. శిరస్సు
మాత్రము

సహనాధికాగ యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రిత్రయః శ్యాచరిష్యే
నమః॥ స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రిత్రీయ ప్రత్యామూయ యథాశక్తి
హిరణ్యం...సమమః (దద్యాత్) శ్లో॥ మేరుమందరతుల్యాని పాపా
నిసంబహూనిచ । కేశనాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాక్ శాస్వతామ్యహమ్॥
ఇతికస్మిన్పూర్వార్వాః- కంఠాదుపరి వాపయేయుః ఇతికర్తవ్యపనము,

శిలాప్రతిష్ఠాపనమ్

అత్ర శ్వేతశీలామాదాయః॥ శిలాంస్థాపయత్వా॥ దర్భేణసం
 వేప్య॥ అపామంతేశుచాదేశే॥ వటంభాత్వాతస్మిన్ దక్షిణగ్రా
 దర్భానాస్తీర్వ॥ తిలాన్వీకీర్వ॥ తస్మిన్నపిశిలాంస్థాపయత్వా॥
 ఆచమ్య॥ ఐవిశ్రిధారయేత్॥ శ్రీగోవిందగోవింద... పుణ్యతిథౌ (వా)
 ...తీ) పితుః... గోత్రస్య... ..స్య ప్రేతస్య యరణదినాదాభ్య
 పృథమేహనికర్తవ్య ప్రేతత్వప్ర్యర్థం శిలాస్థాపన, మృత్స్థాపన, వా
 సోదక, తిలోదక, పిండప్రదానార్థం శిలాస్థాపనమాచరిషే॥ సమః
 శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలే అనుష్ఠానం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే॥
 సమః శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తి... పదం (వా...తీ) పితుః ప్రేత
 త్వప్ర్యర్థం శిలాప్రతిష్ఠాపనం... అధికారి సంపదస్త్వితిభవంతో బృహం
 తు॥ అధికార సంపదస్తు॥ పూర్వోక్తవనిగుణ... తథాపితుః... గోత్ర)
 స్య... శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలే స్వర్ణధాన్యఅజ్యకృచ్ఛాన్యచరిష్యే॥
 శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర... మేధస్యకరోషి... మే॥ కానుధేనో... మే॥ కృత్ర
 త్రియాన్యచరిష్యే॥ అభావేయథాశక్తి హీరణ్యంవా బ్రాహ్మణాయ
 దద్యాత్॥

శ్లో॥ ఆయాహి ప్రేత గంభీరైః పూర్వైస్సామ్యపథోత్తమైః స్రా
 మస్మభ్య మాయచ్చరయిందీర్ఘాయశేవచ॥ పితరం... గోత్రం...
 ప్రేతం అన్యం శిలాయామావాహనం సమః (ఇత్యావాహ్య) అథా
 భ్యంజనందత్వా॥ తిలచూర్ణస్థాపనం కారయిత్వా॥

శుక్లపక్షే

కృష్ణపక్షే

కేశవ, నారాయణ, మాధవ	సకర్షణ, వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న
గోవింద, విష్ణో, మధుసూధన	అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ,
తివిక్రమ, వామన, శ్రీధర,	నారసింహ, అచ్యుత, జనార్దన,
హృషీకేశ, పద్మనాభ	దామోదర, హరే, శ్రీకృష్ణ,

ప్రవారం శిలాంస్థాపయేత్॥ పితుః... గోత్రస్య... ..స్య
 ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్ర్యర్థం శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలే గోదానంకరిష్యే సమ

శ్లో॥ గవామంగేఘు... ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిగోదానంకుర్వాత్॥ గోభూ
తిలహిరణ్యాజ్యవాసోధాన్యగుడానిచ । రాప్య లవణమిత్థామృద్ధిశ్చ
దానాః । పక్వీర్తతా॥ ఇతివశదానానికృత్వా॥ శిలాప్రతిష్ఠాపనం
సమాప్తమ్॥

ప్రేత్యహం నిత్యకర్మవిధిః

శ్రీగోవింద... పూర్వోక్తవచంగుణ... పుణ్యతిథౌ, పితుః
గోత్రస్య... ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య... కర్తవ్యదహనజనిత తా
పతృష్ణాక్షుదుపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నానమృత్తికాస్నాన
వాసోదక తిలోదక పిండప్రదానాని కరిష్యేనమః॥ ఇతిసంకల్పకాలే
అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి సంభవప్రాయశ్చిత్తమూచరిష్యే॥ నమః శ్లో॥
సమస్తసంపత్నమ... పదం॥ ఇతిప్రదక్షిణంకృత్వా (ప్ర... తీ) పితుః
ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య కర్తవ్యదహనజనిత తాపతృష్ణాక్షుదుపశ
మనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృత్తికాస్నాన వాసోదక తిలో
దక పిండప్రదానానికర్తుం అధికారసంపదస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥
అధికారసంపదస్తు॥ అథశిలాంస్నాపయిత్వా॥ కేశవ... ద్వామోదర॥
ఇతిశుక్లపక్షేత్రివారం శిలాంస్నాపయేత్॥ సంకర్షణ... శ్రీకృష్ణ॥ ఇతి
కృష్ణపక్షే శిలాంత్రివారంస్నాపయేత్॥ శ్రీగోవిందగోవింద... ఏవం
గుణ... పుణ్యతిథౌ (ప్ర... తీ) పితుః... గోత్రస్య... స్వ ప్రేతస్యద
హన నిత తాపోపశమనార్థం మరణదినాదారభ్య... కర్తవ్యమృత్తి
కాస్నానానికరిష్యేనమః॥ ప్రాచీనావీతి తద్వప్తేషుదం గృహీత్వా
ఆదిత్యాయమృత్తికాందర్శయిత్వా శ్లో॥ మృత్తికేబ్రహ్మరూప్రేత్యం
మృత్తికేవిష్ణురూపిణి సుకృతందుష్కృతంచైవ మాంసాపయపరాం
గతిమ్॥ ఇతిమస్తకాది పాదవర్జంతం మృత్తేజసంకృత్వా॥ అథస్నా
త్వా॥ బలంగృహీత్వా ఆగత్యఅస్యాంశిలాయాం॥ పితే... గోత్రా
య... యపేతాయమరణదినాదారభ్య కర్తవ్యదహనజనిత తాపోప
శమనార్థం ప్రేతతృప్త్యమేతస్మృత్తికాస్నానందదామి॥ ఏవంతిః
ఇతిమృత్తికాస్నానానికర్మాత్॥ ధారావత్తం అద్యపూర్వోక్తవచం
గుణ పుణ్యతిథౌ పితరం... గోత్రం... ప్రేతముద్దిశ్య మయాకృతైః
మరణదినాదారభ్య కర్తవ్యమృత్తికాస్నానైః పితుః... గోత్రస్య

ప్రేతస్యదహనజనిత తాపోపశమనస్త్వేతి భవంతోబ్రువంతు॥ తిలొద
కంత్యజేత్॥ దహనజనిత తాపోపశమనమస్తు॥

వాసోదక దానమ్.

దక్షిణాభిముఖః శ్రీగోవింద... ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రా...తీ)
పితు గోత్రస్య... స్య ప్రేతస్య । వెతత్పప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య
కర్తవ్య దహనజనిత పిపాసాశమనార్థం వాసోదకదానం (సవ్యం) కరిష్యే
నమః— మాతృ, గోత్రాయాః... దానూః ప్రేతయాః ఇతిస్మ్రయః

(ప్రా)...తీ) పితే)...గోత్రాయ... । వెతాయ మరణదినాదా
రభ్య కర్తవ్యదహనజనిత పిపాసాశమనార్థ మేతద్వాసోదకం దహి
ఏవంత్రిః (ఇతితిలాయాంవస్త్రం నిష్పీడయేయః) ధారాదత్తం పితరం
గోత్రం... । వెతముద్దిశ్యమయాకృతైః మరణదినాదారభ్య...కర్తవ్య
దహనజనితపిపాసాశమనార్థం వాసోదక ప్రదానైఃపితుః గోత్రస్య...
స్య ప్రేతస్యదహనజనిత బ్రువంతు॥ (ఇతితిలొదకంత్యజేత్) దహన
జనిత పిపాసాశమనమస్తు॥ నారాయణ నారాయణ॥

అథ తిలొదక దానమ్.

పూర్వోక్త ఏవంగుణ... పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః గోత్ర
స్య...స్య । వెతస్య । వెతత్పప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య... కర్తవ్యదహ
నజనిత తృష్ణోపశమనార్థం తిలొదకదానంకరిష్యే॥ నమః॥ ప్రాచీనావితే
తీలై స్సహోదక మంజలినాగృహీత్వా సవ్యంజాన్వాచ్యపిత్రే...గో
త్రాయ...య । వెతాయ మరణదినాదారభ్య కర్తవ్యదహనజనిత
తృష్ణోపశమనార్థం తత్తిలొదకం దహి । ఇతితిలొదకాంజలీదమ్యః
తిలొదకనిర్ణయములక్షకారం పురోహితులు జర్పించదగినది. ధారా
దత్తం॥ పూర్వోక్త...పితరం...పితరం...గోత్రం । వెతముద్దిశ్య త్వ
యాకృతైః మరణని...హని కర్తవ్యదహనజనిత తృష్ణోపశమనార్థం
తిలొదకప్రదానైః పితుః...గోత్రస్య... । వెతస్యదహనజనిత తృ
ష్ణోపశమన బ్రువంతు॥ (తిలొదకంత్యజేత్) దహనంజనితతృష్ణోపశమనమస్తు

పిండు ప్రదానమ్

ముద్గసహితతిలాక నూతనభాండేపక్త్వాభిషూక్ష్మః శ్రీనోవింద
 నోవింద... ఏవంగుణపుణ్యతిథౌ (ప్రా)... తీ) పితృః... గోత్రస్య ప్రే
 తస్య మరణదినాదారభ్య... నాని, అతిప్రసన్నప్రధమేహని... హని
 కర్తవ్యదహనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమనార్థం పిండుప్రదానాని (సవ్యం)
 కరిష్యేనమః (ప్రా... తీ) గోమయేనోదకేనోపలిప్య ॥ తత్రదర్శనా
 స్తీర్య-దర్శోపరివీతత్తిలోదకందదామి॥ ౧౫॥ యజమానస్య పితే...
 గోత్రాయ... ప్రేతాయ మరణదినా... హని కర్తవ్యదహనజనిత
 క్షుదుపశమనార్థమేతం పిండందదామి॥ గతించిన దినములకుకూడా
 పిండుప్రదానము చేయించవలెను. (పిండోపరి వీతత్తిలోదకందదామి
 ౧౫॥ ఇతి తిలోదకానిదత్వా॥ అంజనాభ్యంజనందదామి॥ భోగనిష్ప
 త్యధకంతాంబూబందత్వా॥ యథాశక్తిదక్షిణాందత్వా॥ అత్రోడక
 చాత్రోనిధాయ అద్యపూర్వోక్తఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రా)... తీ) పిత
 రం గోత్రం... ప్రేతముద్దిశ్యత్వయాశ్పతైః మరణదినాదారభ్యహని
 అతిప్రసన్నప్రధమేహని... అనికర్తవ్యదహనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమనము
 స్త్వితీర్థవంతో బ్రువంతు॥ దహనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమనముస్తు॥

శిలానైవేద్యం.

పోక్ష్య- పరిషిచ్ఛ- అమృతముస్తు॥ ప్రేతయాశిలాదేవతా
 యైసమః నైవేద్యంసమర్పయామి॥ ప్రాణాయనమః సమానాయనమః
 (ప్రేతప్రతిష్ఠాహి- అత్ర)పిబ- అత్రఉపభుంక్ష్వ॥

వాయుసపిండుమ్.

పితః.. గోత్ర... ప్రేత-ఇమంపిండం వాయుసగృధ్రీజలచరముఖేన
 ప్రేతఉపభుంక్ష్వ॥ శ్లో॥ నారాయణనమస్తేస్తు । శంఖచక్రగదాధర
 గజాయుగంపిండదాసేన ॥ ప్రేతతృప్తికరోభవ ఇతిపిండంవాయుసేభ్యో
 అద్యాత్ ॥ కాకాద్యభావే ఉదకేనిషీపేత్ (కర్తా)స్మాత్వా॥ గృహం
 ప్రవిశ్య॥ దీపదర్శనం కుర్యాత్. మృతస్థితే క్షీరాదిపాత్రీదయే- అత్ర

స్నాహీత్యదకం- అతఃపిబేతి క్షీరంనిషీచేత్॥ ఇతి కేచిత్పాఠః కేచిత్
మృస్థలే జలకుంభం ప్రతిష్ఠాప్య॥ భూమానవధాన్యాని ప్రతిష్ఠాప్య॥
దీవారాధనం కుర్వాత్॥

అ త్ర సంకల్ప వి శేషః

ప్రధమదినే మూర్ధ్వాక్షి దంతావయవ సంభూత్యైవేహక సిద్ధ్యర్థం॥
౨—ది॥ చక్షుశ్శ్రోత్ర నాసాముఖావయవ నిష్పత్త్యర్థం॥ ౩—ది॥
కరాంసభుజవత్కో నిష్పత్త్యర్థం॥ ౪—ది॥ నాభిలింగ గుదనిష్పత్త్యర్థం॥
౫—ది॥ బానుజంఘపాదావయవ సిద్ధ్యర్థం॥ ౬—ది॥ సర్వమ
ర్థావయవ నిష్పత్త్యర్థం॥ ౭—ది॥ మజ్జామేదోమాంసస్నాయునాడి
రూపావయవసిద్ధ్యర్థం॥ ౮—ది॥ దంతలోమ నఖావయవసిద్ధ్యర్థం॥
౯—ది॥ వీర్యావయవ సిద్ధ్యర్థం॥ ౧౦—ది॥ దేహపూర్ణతాత్మప్ర
తాక్షుద్విపర్యయ సిద్ధ్యర్థం॥

తతిమ్మాదినములకు దేహపూర్ణత్వసిద్ధ్యర్థమనే పిండప్రదాన
సంకల్పమును జెత్తువలెను. కొందరు ప్రేతక్షూద్రపశమనార్థమని
సంకల్పమును జెప్పుచున్నారు దేశాచారములననుసరించి ఆచార్యుడు
ప్రయోగము జరిపించవలెను.

ఇతి నిత్యకర్తృవిధి స్వరూప్తః

అ థ సం చయ న వి ధిః

దహనదినమునందుగాని అట్లుగాక రెండవదినమునందుగాని
అట్లుగాక పంచాంగశుద్ధిగల బేసిదినమునగాని సంచయనము చేయతగి
నది. బాండము, ఆజ్యము క్షీరము, దధి, తిలలు మొదలగుకావలసిన
పదార్థములన్నిటిని వెంటబెట్టుకొని శ్మశానమునకుఁబోయి పరిశుద్ధ
ప్రదేశమునుంచి (కర్త) కట్టుకొనియున్న దీక్షవస్త్రులతో స్నానము
జేసి సంచయనము ప్రారంభింపవలయును.

(కం.) సాత్వాచమ్య॥ బ్రాహ్మణైరనుజ్ఞాతః పవిత్రం వా
 సత్సత్సత్సత్స॥ శ్రీగోవింద... పూర్వోక్త ఏవంగుణ... తిథాపితుః...
 గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య—హని కర్తవ్య అస్థిసంచ
 నకాలే శవాగ్నానప్తేనతి దద్దోషపరిహారార్థం శ్వానకుక్కుర్గార్థం జంబూక చండాలస్పర్శకోమాది పరిహారార్థం యథోక్తప్రాయశ్చిత్త
 మాచరిష్యేనమః (ఇతిసంకల్ప్య) పరిషదక్షిణాంగుహీత్వా సమస్త
 కదం... పితుః గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య... హనికర్త
 వ్య అస్థిసంచయనకాలే శవాగ్నానప్తేనతి దద్దోషపరిహారార్థం యథో
 క్తప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం అధికార సంపదస్య తిథంకతో బుధవంతు॥
 కర్తు అధికారదస్తు॥

పూర్వోక్త ఏవంగుణ— తిథాపితుః—గోత్రస్య... ప్రేతస్య
 మరణదినా... హని, కర్తవ్య, శ్వానకుక్కుర్గార్థం జంబూక చండాల
 స్పర్శదోషపరిహారం స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛాచార్యచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వస్త్వ
 పవిత్ర... ప్రయచ్ఛమే॥ దన్యంకరోదాతార... చ్ఛమే॥ కామధేనో
 స్సము—చ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భ—చ్ఛమే॥ ఇదంకృచ్ఛత్రయ ప్ర
 త్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామాయ
 మానః... సమమ॥ ఇతిహిరణ్యందద్యాత్॥

దహనప్రదేశే జలం సంప్రోక్ష్యమ్

అదభ్యుప్రోక్ష్యవిశుచయే దేవాశ్చ॥ ప్రయచ్ఛగ॥ పవిత్రం
 కుకుతాశ్చిర్థం సర్వాణిప్రీతచేశనః అయోధ్యామధురామాయూకాశీ
 కాంచీ హ్యవంతికా॥ ఘోరద్వారావతీచైవసప్తతామోక్షదాయకాః
 అహంకాశీంగవిష్ణుమిత్రైవనివసామ్యహం॥ ఇతిబ్రువాణస్సగ
 తం కాశీవాసఫలంభేత్॥ ఇతిదహనదేశే జలసమ్పూర్ణం కృత్వా॥

అథఃశవాగ్ని నప్తప్రాయశ్చిత్తహోమః

శ్రీగోవిందగోవింద పూర్వోక్త... తిథాపితుః... గోత్రస్య...
 స్వప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య... హనికర్తవ్యం శవాగ్నినప్తప్రాయ
 శ్చిత్తహోమకదిష్యేనమః అథతాకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ అథధ్యాయం
 శ్లో॥ ఏహ్యగ్నే ఇహలోకేచ ఇంద్రిదిక్పాలనంస్థితా॥ ఋచిశంసన్

జహ్వనాం । త్వచోవర్ణం ముతాశనమ్॥ అలంకృత్య॥ ఇంద్రదాయక
మః- ఆగస్త్యేనమః- యమాయనమః- విశ్వేశాయనమః- నరుణా
యనమః- నాయకేనమః- కుబేరాయనమః- ఈశానాయనమ అథ
పరిస్తరణాదితచాగ్నికుర్యాత్॥ ఏకదర్శేణకార్యం కర్తాత్మాస్థింపి
షిచ్య॥ తదగ్నింప్రహ్వల్య॥ దర్వామౌజ్యమాదాయ॥ ఇంద్రాదిహో
మంకుర్యాత్॥ ఇంద్రాయనమః—ఈశానాయనమః॥ ఇతిహుత్యా
అథకేశనాది హోమంకుర్యాత్॥ కేశవాయనమః శ్రీకృష్ణాయనమః
(ఇతిహుత్యా) శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకా
యచ వై వస్తతాయకాలాయ చిత్రగుప్తాయశేనమః (ఇతిహుత్యా)
అథపిషేచనంకుర్యాత్॥ యేతత్కర్మసాధ్యుణ్యార్థంకృత్రచ్చత్రయాః
బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ హిరణ్యగర్భచ్చమే॥ ఇదంకృత్రచ్చత్రయ
ప్రతిష్ఠానాయ యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహంసంప్రదదేనమః॥
ఇతిహిరణ్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥

అస్థిసంచయనప్రయోగః

ఏవంగుణ... తిథాపితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మకణదినా
దారభ్య... హనిఅస్థిసంచయనం కరిష్యేనమః అస్థిసంచయనయోగ్య
తాసిద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్చాగ్నిణ్యచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర
మమలం... చ్చమే॥ శ్లో॥ ధన్యంకరోపిదాతార... చ్చమే॥ శ్లో॥ కాను
ధేనోముద్బుతం... చ్చమే॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ... చ్చమే॥ ఇదం
కృత్రచ్చత్రయప్రత్యక్షమైన యథాశక్తిహిరణ్యంనమః॥ అథకుం
భోదకమాదాయ అత్రిక్షీరంనిసేయ, అస్థిహోత్రణం త్రివారంవా—
పంచవారంవా—కార్యం అయోధ్యాసుధురామాయా కాశీకాంచీ
వ్యాపంతికా । పురీద్వారపతిచై వసంతైతా మోక్షదాయకాః ॥

అహంకాశేం గరిష్ఠ్యామితితైస్సనివసామ్యహం । ఇతిబ్రువాణసృతే
తం కాశీవాసఫలాలభేత్॥ శ్లో॥ సర్వతీర్థముమ్భూతాః । సాపనాః
పాపహరిణాః ఆపన్నరీరస్సంశుద్ధిం । కుర్వంతుద్విజసన్నిధౌ॥ ఇతిఅస్థి
హోత్రణకృత్వా సంలప్య పూర్వోక్తఏవంగుణ... తిథాపితుః... గోత్ర
స్య... ప్రేతస్యమకణదినాదారభ్య... హని అస్థిసంచయన హోమం

కరిష్యేనము॥ దహనదేశాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య॥ అలంకృత్య॥ ఇంద్రాయ
నముః... ఈశానాయనముః తూష్ణింపరిషిచ్య॥ శ్లో॥ యమాయధర్మ
రాజాయ మృత్యవేశాంతకాయచ । వైవస్వతాయకాలాయ॥ సర్వ
భూతక్షయాయచ॥ అగ్నయేనముః (ఇతిహుత్వా) ఔదుంబరాయద
ధ్నాయ నీలాయపరమేష్ఠినే । వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయ
తేనముః అగ్నయేనముః ఇతిహుత్వా॥ ఇంద్రాయనముః... ఈశానా
యనముః ఇతిహుత్వా ప్రాగ్దితూష్ణింపరిషిచ్య॥

ఓంచభిఃకుంభై రఽపనీయ	గ కుండలచేత నుదంమునుదీసుకొనివచ్చి
స్వవోషీతమస్తీన్యవోష్య	చక్కగా సస్థుల బోక్షించి యగ్నిని
అగ్నింశమయేత్ ॥	జల్లార్చనలెను.

శ్రీగోవింద గోవింద పూర్వోక్తవంశగుణ...తిథాపితుః...
గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ...హని, కర్తవ్య అస్థిసంచ
యనకాలే గోదానంకరిష్యే॥ ఇతిసంకత్ప్య॥ తదంగ బ్రాహ్మణపూజాం
కరిష్యేనముః ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ యదీశ్చ
సిమహారాజః సర్వతీర్థావగాహనః । వివ్రపాదవినిర్ముక్తంతో యం
శిశిభారయ॥ గంధార్థా ఇమేఅపః పుష్పార్థా ఇమేతిలా॥ శ్లో॥ గవా
మంగేషు...చ్చమే॥ గోదానంతితః దక్షిణదానం బ్రాహ్మణాయ
దద్యాత్ః గవాభావే యథాశక్తి హిరణ్యంవాదద్యాత్ః అథదశదా
నాని కుర్యాత్ ॥

అస్థి సంచయనము

అచమ్య...పితుః...గోత్రస్య...స్య ప్రేతస్య గంగాయాం
అస్థినిక్షేపకార్యం అస్థిసంగ్రహణంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రేతస్యాస్తీనిమృతా
తేనిక్షేపామసమాహితః పితరశ్శాశ్వతాలోకాః । అనేనసుఖమా
పుష్యుః సారాయణస్మరణం కార్యం॥

ప్రేతస్య శిశఃప్రదేశే అస్థీన్యా	కర్తవ్యప్రేతయొక్క శిశుప్రదేశే
దాయనిశ్చబ్దనకుంభేనిదాయ॥	మందుండు అస్థిని చప్పుడులేకుండ
	కుండలో నుంచవలయును

దంతాస్థీన్యాదాయ నిశబ్దం | దంతయెముకలు చర్పడు లేకుండు
కుంభేనిహయ|| కుండలో నుంచవలెను.
హస్తాభ్యాంబాహుభ్యాంవాఅస్థి | భుజములనుండియు చేతులనుండి
ద్యాదాయ నిశబ్దం కుంభే | యు నెముకలనునేరి చప్పుడు లేకుండా
నిధాయ|| కుండలోనుంచవలయును.
పార్శ్వాభ్యాంఅస్థి నిధాయ | పక్కల నెముకలనునేరి చప్పుడు
లేకుండు కుండలోనుంచవలెను.
పాదాభ్యాం అస్థీన్యాదాయ... | పాదములనెముకలనునేరి చప్పుడు
నిధాయ|| తేకుండ కుండలోనుంచవలెను.

(కర్త) దహనదేశమందలి బూడిదెనుబోగుచేసి జలమందు
కల్పనలయును. 3-12-2 మామలుగా యెత్తివలెను (ఆచారము)

శ్లో! యావత్తస్మినునుష్యాణాం గంగాశోయేషుత్తిష్ఠతి తావద్వ
ర్షసహస్రాణి పుణ్యభోకేనుహీతే! నారాయణస్మరణం కార్యం
అథదహనదేశేజలంసంహ్రాత్వ | దహనదేశేమందు నుదకముజల్లి
తత్రశరీరాకృతిం కల్పయా | అచ్చట శరీరాకారముగాజేసి చచ్చట
తత్రశిలాత్మయం నిధాయ | మూడుకాళ్ళుంచి

అథ శిలాత్రయవేదికారాధనమ్

శ్లో! ఇహలోకంపరిత్యజ్య గతోసిషడమాంగతిం మనసావాయు
రూపేణశిలేత్వాహంయోజయే! మధ్యేప్రేతమావాహ్య ఉత్తరశో
రుద్రమావాహ్య! దక్షిణతోయమమావాహ్య యథాశక్తిసంపూజ్య
దహనదేశేలా బలింపదామి! (కర్త) సర్వోపచారైః అన్నాపూష
సూపాదైఃపిండత్వహంకృత్వా శ్రీగోవిండు... ఏవంగుణ... తిథౌపితృః
గోత్రస్య... ప్రేతస్య ఉత్తమభోక! పాప్యర్థం శ్మశానభూత బలిప్రసా
నంకరిష్యే! నమః! గోమయేన వస్తులమండలకృత్వా ఏతదర్భాస్త
రణంపదామి! ఏతత్త్రిలోదకం పదామి (ఇతిత్రీలోదకంపదామి) మధ్యే
ప్రేతరాజాయ మహాక్షుణ్ణ్యంవారణార్థం ఏతంపిండంపదామి! ఉత్తర

తోరుద్రాయ. క్షంవతంపిండందదామి॥ ప్రేతస్యదక్షిణతో యమాయ
మహాక్షణ్ణివారణార్థం ఏతంపిండందదామి పిండత్రయందత్వా పిండ
స్యోపరి ఏతత్త్రిలోదకందదామి॥ 3॥ అంజనాభ్యంజన తాంబూలా
దీప్ నిధాయ॥ యేవందత్వా॥ అథదహనదేశేమృచ్ఛయ పాత్రపూరిత
జలంకుంభంనిధాయ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవంకుణ... తిథౌపితుః గోత్ర
స్య... ప్రేతస్య ఉత్తమలోకప్రాప్తర్థ శ్మశానభూతిబలి ప్రదానేను
పితరం... గోత్రం ప్రేతిముద్దిశ్య త్వయాకృతైరేభిః మరణదినాదా
రభ్య... హని, అస్థియసంచయనాంగ శిలాత్రియవేదికారాధన బలి
పిండ ప్రదానైశ్చపితుః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రీద్వారా ప్రేతత్వప్రీరస్థి
భవంతోబ్రువంతు॥ ప్రేతత్వప్రీరస్తు॥ (ఇతిలోదకంత్యజేత్) శ్లో॥
నారాయణనమస్తేస్తు॥ శంఖచక్రగదాధర అమయ్యంపిండదానేన
ప్రేతత్వప్రీతిరోభవ॥ ఇత్యస్థిసంచయనప్రయోగ స్సమాప్తః

అథ గంగాభస్మస్థినిక్షేపణమ్

కర్త అస్థికుంభమూదాయ॥ గంగాతీరేస్థాప్య॥ స్నాత్వాఽచమ్య
శ్రీగోవింద... ఏవంకు... తిథౌపితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మర
ణదినా... హని, కర్తవ్యగంగాంభస్మస్థినిక్షేపణ మాచరిష్యేనమః॥
అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రియశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ పరిపదక్షిణాం
గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంప... పదం (ప్రా... తీ) పితుః... ప్రేతస్య
ప్రేతత్వప్ర్యర్థం మరణదినా... హని గంగాంభస్మస్థినిక్షేపణంకర్తుం
అధికారసంప... బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తుః కాలస్యముఖ్యకాలో
స్తు॥ ఏవంకుణ... తిథౌపితుః గోత్రస్య ప్రేతస్య అస్థివిదేశ కాలే స్వ
స్థిదాన్యజ్యక్తప్రాచ్యజ్యచరిష్యే॥ స్వర్ణంపవిశ్రీ... ప్రియచ్ఛమే॥
ధన్యకరోషి ప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనో... ప్రయచ్ఛమే॥ హిరణ్యగ
ర్భ... మే॥ ఇదంకృచ్ఛిత్రయ ప్రత్యామూయ యథాశక్తిహిర
ణ్యంకుభ్య... నమమ॥ అస్థినిక్షేపననామూదిభిః స్నాపయిత్వా॥ తతః
పంచగవ్యేనశుద్ధోదకేనచ సంహ్రీయ్య॥ శుద్ధప్రదేశే మృదమా

దాయ శనావాకృతింకృత్వా తత్రదక్షిణాగ్రా దర్శనాస్తీర్య॥
 తిలాసవకీర్య తత్రస్థిః ధాయ సువర్ణరత్నపూరిత మధుదధిక్షీరాది
 నిక్షిపేత్॥ అస్యభిషేకార్థం బ్రాహ్మణాణామరయేత్॥ రుతిసంత్యా
 మహంవృణే॥ శ్లో॥ సురాస్త్యమభిసేచంతు... సిద్ధయే శ్రీకాశ్యాంచ
 గయాప్రయాగ... రోగ్యంఫలం ఇత్యేతైర్మం త్రైరాగ్జయత్వా
 అథగోదానం పూర్వోక్త... పుణ్యతిథౌపితుః గోత్రస్య... ప్రేతస్యమ
 రణదినాదా... హనినా గాంధస్యసితినిక్షేపణకాలే గోధానాది దశ
 ధానానివిషేయే॥ నక్షా (ఇతిసంకల్ప్య) శ్లో॥ గవామంగేషు... ప్రియ
 చ్చమే॥ గోవాసందవ్యాత్॥ గోభూతిరహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడా
 విచ రాప్యంలవణమిత్వాచుర్దశానాఃప్రకీర్తితాః దశదానానికుర్యా
 త్॥ పునఃమృత్తికయాశరావాకృతింకృత్వా త్రయతేనాన్యసిధాయ
 హస్తాభ్యాంత్రిచారినా గృహిత్యా వామభుజేనిధాయ॥ గంగాప్ర
 ర్థనం॥ శ్లో॥ ప్రసీదపరమేదేవి సర్వపాపప్రాశశని అముకశ్యప్రియచ్ఛ
 త్విం॥ గతింపుణ్యాంచశాశ్వతిమ్॥ ఆథగంగాజలంప్రవిశ్య నమోస్తు
 ధగ్గరాజాయ సమేప్రీతః॥ శ్లో॥ యానదస్మినుమహ్యాణాం గంగాతో
 యేషుతిషతి తావద్వర్షసహస్రాణి స్వర్గలోకేనుహియతే॥ ఇతిమం
 త్రేణతిః అస్మినిక్షేపణంకుర్యాత్॥ కర్తవ్యాత్వాఽచమ్య శ్రీగోవిం
 ద... పూర్వోక్త... పుణ్యతిథౌపితుః గోత్రస్య అంధత్వమూఽత్వి
 కాణత్వ బధిరత్వై శాచికబాధా నివృత్తిర్వా రా పుణలోకానాప్య
 ర్థం మృత్తికాన్నానాదౌ కూర్చ్యపతిష్ఠాపనం కరిష్యేనమః అమజ్జా
 ర్థం యథాశక్తిపాయశ్చిత్తంకరిష్యేనమః సమస్తసంకషడం అధికార
 సంపరస్తు॥ అథకృచ్ఛ్చిత్రియాశివద్యాత్॥ అయాహి ప్రేతగంభీరైః
 పూరై సామ్యపథోగ్రమై ప్రిజామస్మభ్యమాయచ్ఛరయిందీర్ఘాయ
 తేవచ॥ పితరం... గోత్రం... ప్రేతమాహుహ్య అథగోధానాది దశ
 దానానికుర్యాత్ అథమృత్తికాన్నానార్థం బ్రాహ్మణాణామరయేత్॥
 మృత్తికాన్నానార్థం పుణ్యమహే॥ బ్రాహ్మణేభ్యో నూతనవస్త్రాణి
 దివ్యాత్॥ తతః గంగాప్రార్థనంకృత్వా మృదంగగృహిత్యాఽదిత్యాయ

మృత్తికాం దర్శయితా॥ శ్లో॥ మృత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం । మృత్తి
కే విష్ణురూపిణి । సుకృతం దుష్కృతంచైవ । మాం ప్రాపయపరాం
గతిం॥ మృత్యేషనంకృత్వా॥ పూర్వోక్త... తిథౌ యజమానస్య పితుః
... గోత్రస్య... ప్రేతస్య పుణ్యలోకావాక్త్యర్థం అన్యోన్యసహాయేన
అష్టోత్తరశతంవా- తదర్థంవా యథాశక్తిమృత్తికా సాక్షివా న్యాచ
రిష్యే॥ విధిప్రకారేణ సమాపయేత్॥ పితరం... గోత్రం... ప్రేతం
అన్యోన్యసహాయేన మృత్తికాసాక్షినైః॥ పితః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య
ప్రేతత్వవిముక్తా ... రస్తు ॥ (ఇతి తిలోదకం త్యజేత్) త్వనిమిత్తం
మయాకృతేన అనేన పుణ్యేనత్వం పుణ్యవాక్త్యవ । అథ హిరణ్య
శాద్ధంవా ఆమశ్రాద్ధంవా కుర్యాత్॥ అథ బ్రాహ్మణా సంతోష
యేత్॥ ఇతి గంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణం సమాప్తమ్.

అథ నగృప్రచ్ఛాదన శ్రాద్ధంప్రయోగః.

బ్రాహ్మణ మాహూయ॥ కర్తాసాక్షిత్వా ౭ చమ్య పవిత్రం
ధృత్వా శ్రీ గోవింద గోవింద... అద్యపూర్వోక్త... పుణ్యతిథౌ ।
(ప్రా... తీ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య...
హని అతిషన్న ప్రథమేహని కర్తవ్య నగృ ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామ
శాద్ధ మూచరిష్యే॥ కాలే అనజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం
కరిష్యేనమః॥ పరివద్దక్షిణం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్నమ
... పనం (ప్రా) .. తీ) పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా
... హని అతిషన్న ప్రథమేహని కర్తవ్య నగృ ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టా
మశ్రాద్ధం కర్తుం అధికార సంప... బ్రువంతు॥ కర్తుం అధికార సంప
దస్తు॥ ఏవంగుణ... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య అంధత్వ
మూకత్వ బధిరత్వకారణ్య పంగుత్వనగృ త్వపిచాత్వ నివారణార్థం
నగృప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధం ఆమాదిద్రవ్యేణ ప్రేతోద్దేశేన
అద్యకరిష్యేనమః॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ పితుః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య
నగృప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే త్తణందదామి ॥ అథ
పాద్యస్తానే గోమయేన వర్తులమండలంకృత్వా॥ తత్రదర్శనాస్తీర్య-
దభ్యోపరి- తివాన్వికీర్య॥ పితః... గోత్రం... ప్రేత నగృ ప్రచ్ఛాద
నైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే స్వాగతంనమః పితః... గోత్రం... ప్రేత

నగ్న... ప్రేతార్థే ఇదంతే పాద్యం నమః॥ శ్లో॥ నమో బ్రహ్మణ్య
దేవాయ॥ గోబ్రహ్మణ హితాయచ జగద్ధితాయ కృష్ణాయ॥ గోవిం
దాయ నమోనమః (ఇతి బ్రహ్మణ్య పాదా స్రీతూళ్య) (ఉపవీతి)
కర్తా స్వయంచ పాదాప్రేతూళ్య॥ ఆచమ్యః కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ॥ (ప్ర
...తి) ప్రేతవిష్టరాథ మయంకుశః॥ (ఇత్యాసనందత్వా) ఉదఙ్ముఖ
ముపవివ్య॥ అద్యపూర్వోక్త—తిథౌ (ప్ర...తి) పితః... గోత్రీస్య
ప్రేతస్య మరణదినా...హని నగ్నప్రచ్ఛాదనై గోదిష్టామశ్రాద్ధకర్మ
కరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ తిలాహారతం త్వసురాత్ దర్భారతుంతు రాక్ష
సాత్ । పంక్తివైశ్రోత్రియారక్షేదతిధిసర్వరక్షకః । ఇతి తిలాన్నిలి
రేత్॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాతిత ద్రవ్యాశి ఉదకేన సంప్రోక్ష్య॥ పుండరీ
కాక్ష పుండరీకాయనమః॥ పితః...గోత్రీస్య...ప్రేతస్య మరణ
దినా...హని అతిపన్న... కర్తవ్యనగ్న ప్రచ్ఛాదనై... ప్రేతార్థే
ఇదమాసనందదామి॥ పితః గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణదినా— హని
అతిపన్న ప్రథమేహవి కర్తవ్యనగ్న—ప్రేతార్థే క్షణదదామి, అద
బ్రాహ్మణ్య పురతః అన్యపాత్రం నిక్షిప్య॥ సర్వతీర్థ సముద్భూతాః
పావనాః పాపహరిణః॥ ఆశ్వగీర సంకుద్ధిం కుర్వంతు ద్విజసన్నిధౌ ।
ఇత్యర్ఘ్యపాత్రే ఉదకం వినీయ॥ పితరం— గోత్రం—ప్రేతం ప్రేత
పాత్రే తిలాన్నిక్షిప్య॥ ప్రేతార్ఘ్యపాత్రే గంధార్థం పుష్పార్థం తిల
సహిత కుశా దదామి, ప్రేతాయన్వృత్తమస్తు । ప్రేతపాత్రం సం
పన్నం॥ సుసంపన్నం॥ పితః... గోత్రీ... ప్రేతనగ్న ప్రచ్ఛాదనై
గోద్దిష్టామశ్రాద్ధే, ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥ నమః॥ శ్లో॥ ఇహలోకం
పరిత్యజ్య గతోసి పరమాంగతిం॥ మరణానాయురూపేణ కుశేత్వా
హం నియోజయే॥ (ఇత్యర్ఘ్యపాత్రం విస్ఫుజేత్) తతః మూర్ధానమా
రభ్య చార్యంతం తిలైరభ్యర్చ్య॥ గంధార్థాగమేతపః పుష్పార్థాగమే
తిలాః॥ శీతవాతోష్ణ—ప్రేయచ్ఛమే॥ వస్తుద్వయందత్వా । సకలా
రాధనై స్వర్చితమస్తు॥ అథయథాశక్తి ఆనూదిపమ స పదార్థాన్ని
ధాయ॥ ఉదకం సంప్రోక్ష్య॥ శ్రీవిష్ణో ఆమంరక్షస్వ- పితః— గోత్ర
..... ప్రేతమరణ దినాదారభ్య...హని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాద
నై గోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ఏతత్తేజమంసపరికరం సవ్యంజనం సతాఽబూలం

సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం- బ్రాహ్మణస్తు ... పితే... గో
త్రాయ... పెత్రాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూ
లం సదక్షిణాకం- సతిలాపిధానోదకుంభం నగ్న ప్రచ్ఛాదనాభ్యైకో
ద్దిష్టామశ్వాద్ధే పెత తృప్త్యర్థం సంప్రదదేనమము॥ (అమాది పదా
ర్థాః దద్యాత్) అంగుశ్యాభరణ- కట్యాభరణ- కర్ణాభరణ- పాదు
కాది ఛత్రాది యథాసంభవం.

కొండలు—ఒక సంవత్సరమువఱకు సరిపడు బియ్యం మొద
లగు దదాత్—యివ్వవలెను.

అథ ధారాదత్తమ్ (ప్రా . తీ) (పితః... గోత్రస్య... ప్రేత
స్య మరణదినా... హని అతిపన్న ప్రధమేహనిక ర్తవ్య నగ్నప్రచ్ఛా
దనాభ్యైకోద్దిష్టామశ్వాద్ధే పితరం... గోత్రం... పెతంఉద్దిశ్య త్వ
యాక్రియమాణేన మరణదినాదారభ్య... హని అతిపన్నప్రధమేహని
కర్తవ్య నగ్నప్రచ్ఛాదనాభ్యైకోద్దిష్టామశ్వాద్ధేన పితః— గోత్రస్య
...పేతస్య పెత తృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తిసాధన మ స్వీతి
భవంతో బ్రువంతు॥ ప్రేతత్వ ప్తిరస్తు పితః—గోత్రస్య స ప్రేతస్య
మరణదినా—హని అతిపన్న —ప్రధమేహని నగ్నప్రచ్ఛా—తిలో
దక పిండప్రదానం కరిష్యే॥ నమ॥ (ప్రా)—తి) గోమయేనానులిప్య॥
పిండసాధ్యః దర్భాసరం నమ॥ దర్భోపరి ఏత త్రిలోదకం దదామి ॥
పితే—గోత్రాయ—ప్రేతాయ మరణదినా—హని, అతిపన్న ప్ర
ధమేహని కర్తవ్య నగ్నప్రచ్ఛాదనా— శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇమంపిం
డం దదామి॥ పిండోపరి ఏత త్రిలోదకందదామి అంజనాభ్యంజనం
నమః॥ ధారాదత్తం అద్యపూర్వోక్త పిఠః—గోత్రస్య— ప్రేతస్య
మరణదినా... హని అతిపన్న ప్రధమేహని నగ్నప్రచ్ఛా... పిండ
ప్రదానే...పితరం...గోత్రం... ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతేన అనేన
నగ్నప్రచ్ఛా...పిండప్రదానేనచ పితః గోత్రస్య ... ప్రేత తృప్తి
ద్వారా ప్రేతత్వ ప్తిర స్వీతి భవంతో బ్రువంతు॥ ప్రేత తృప్తి
దత్తం శ్రాద్ధం ఆభిరమ్యంతామితకర్తా : అభిరమ్యంతాస్మః ఇతివిప్రః
నగ్నప్రచ్ఛాదనశ్రాద్ధ ప్రయోగస్సమాప్త ॥

* అ థ న వ శ్రా ద్ధ ప్రి యో గ : *

మృతదినముమొదలు బేసిదినములయందొక్కొక్క శ్రాద్ధము జేయవలెను. కొందరు అశక్తతచే నన్నింటిని ఒక్క దినంబుననే నాచరింపుచున్నారు. అప్పుడు అతిపన్నదినములు అనఁగా గతించిన దినములను కలిపి సంకల్పముజేయునది, కడమవిషయములు ధర్మశాస్త్రమందు జూడవలెను. శ్లో॥ నవశ్రాద్ధానిసర్వాణిః । ప్రేత తృప్తికరాణితు॥ ఆదాని ఘోడతై తాని ప్రేతత్వస్య నివృత్తయే॥ (కర్త) సాత్త్విక ఆచమ్య॥ పవిత్రంధృత్వా॥ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య!... హని, అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధంమాచరిష్యే॥ అనుష్ఠానం పరిషత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్నమ... షదం (ప్రా)... తీ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య... హని, అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక—హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధం పరిషత్ప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం అధికార సంపద—బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ ఏవం ... తిథౌపితుః... గోత్రస్య॥ ప్రేతస్య మరణదినా—హని అతిపన్నప్రథమాహ్నిక... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధ మేకోద్దిష్టవిధానేన ఆచార్యోద్యోగ ప్రేతోద్దేశేన సద్యః కరిష్యే॥ పితుః... గోత్రస్య—ప్రేతస్య మరణదినా... హని దశాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థక్షణః కర్తవ్యః॥ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా... హని, అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థక్షణః కర్తవ్యః॥ ఏవం త్షణానిదత్వా॥ పాద్యస్థాపే గోమయేన వర్తులమండలంకృత్వా॥ ప్రేతపాద్యస్థాపే వర్భాసం దదామి॥ దగ్భోపరి ఏత త్తిలోదకం దదామి॥ (తిలోదకంత్యజేత్) కుశతిలోదక మంజలినా గృహీత్వా పితుః... గోత్ర—ప్రేత... హిక నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే పాద్యందదామి॥ పితః... గోత్ర—ప్రేత—హని అతిపన్న ప్రథమాహ్నికనవామైకో—ద్ధే ఇదంతే పాద్యందదామి॥ ఏవం పాద్యందద్యాత్॥ కర్తాపాదాప్రత్యక్ష్యే॥ ఆచమ్య॥ బ్రాహ్మణా ఉదబ్బుఖ ముపవేశ్య॥ పితః— గోత్ర—ప్రేత విష్టరాధమయంకుశః॥ ఆసనందద్యాత్॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ—తిథౌ

పితు... గోత్రస్య మరణదినా ... హని హ్నిక అతిపన్న పృథమా
హ్నిక...హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతాధే ... ప్రకాంతం
ఆమశ్రాద్ధకర్మకరిష్యామి॥ శ్లో॥ పితృష్టానే విశాచత్వం॥ రాక్షసానాం
విముచ్యతే॥ తత్రోష్టానాం నివృతర్థం॥ తిలోదక ముపస్పృశేత్॥ ఇతి
తిలోదకం సంప్రోక్ష్య॥ మృదమాదాయ తిలోదకే॥ శ్లో॥ తిలా
హిరత్వం త్వసురాల్ దర్భాహిరత్వం రాక్షసాల్॥ పుక్తింజైశ్చోత్తి
యా రక్షేదతిథి స్సర్వగత్తకః॥ ఇతి తిలదర్భాణి నిక్షేప్య॥ శ్రాద్ధార్థ
సంపాదిత ఆమద్రవ్యాది ప్రోక్షణం॥ పుండరీకాక్ష పుండరీకాక్ష॥
శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలే గయాం ధ్యాత్వా ధ్యాత్వా దేవం గదాధరం॥
తాభ్యాంరైవ నమస్కృత్య తత్రశ్రాద్ధం ప్రవతేమే॥ పితు... గో
త్రస్య ...ప్రేతస్య మరణదినా ... హని ...హ్నిక, నవామై — ర్థే
ఇదంతే ఆసనందదామి॥ పితు...గోత్రస్య ... ప్రేతస్య ... మరణ
దినా ... హని అతిపన్న పృథమా ... ర్థే ఇదంతే ఆసనందదామి॥
స్వీత్ర ఆసనందద్యాత్॥ పితు... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య ...హని...
హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే క్షణందదామి॥ పితు... గోత్రస్య
ప్రేతస్య ...హని అతిపన్న పృథమా ... శ్రాద్ధే క్షణందదామి॥ ఏవం
క్షణానిదద్యాత్॥ శ్రాహ్మణస్య పురతః దర్భానాస్తీర్య॥ అర్ఘ్య
సాగ్రం నిధామ॥ ప్రోక్ష్య॥ అర్ఘ్యసాగ్రే తిలనిక్షేపణం కృత్వా॥
శ్లో॥ ఆపాదేవి భవంతుష్టం॥ ప్రేతాధే సర్వదేహినాం॥ అభిసృవంతు
యేదేవి॥ సర్వతీర్థనమోనమః॥ యజమానస్యపితరం ... గోత్రం ...
ప్రేతం తిలోదకత్వా॥ అర్ఘ్యసాగ్రే గందార్థం పుష్పార్థం తిలోద
కదామి॥ ప్రేతాయస్వర్చితమస్తు॥ పితః ... గోత్రం ... ప్రేత మరణ
దినా ...హని ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతాధే ఇదంతే
అర్ఘ్యం దదామి॥ పితః ... గోత్రస్య ప్రేతమరణదినా ... హని అతి
పన్న పృథమాహ్నిక... నవామైకోద్ది ... ర్థే ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి
(ఏవం సర్వ త అఘ్నాంధత్వా) శ్లో॥ ఇహలోకం పితృజ్య గతోసి
పరమాంతరం॥ మనసా వాయురూపేణ కుశేత్వాం యోజయామ్య
హమ్... (కర్త) ఇతిమూర్త్యాదిపాదపర్యంతంతిలైరభ్యర్చ్య॥ పితః ...ప్రే
తాధే గంధందదామి॥ పుష్పార్థం తిలోదకదామి॥ శ్లో॥ శీతనాలో

ప్రియచ్ఛమే || పితః ... గోత్ర ... ప్రేత మరణదినా ... హని ...
హిక్షక నవామైకో... క్థే వస్తుం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ ||
ఇతివ స్త్రం || సర్వతదద్యాత్ || అథకర్ణభరణ కట్యాభరణ అంగుళ్యా
భరణానిదద్యాత్ || సకరారాధనై స్స్వర్చితమస్తు || భోజనపాత్రే తంషు
లాదీన్ నిధాయ || ఆమం ద్విగుణంవా చతుర్గుణంవా దద్యాత్ || శ్రీ
విష్ణో ఆమంరతుస్య || పితః ... గోత్ర ... ప్రేత మరణదినా ... హని ...
హిక్షకనవామై... ప్రేతార్థే ఏతత్తే అమం సంపరికరం సదక్షిణాకం స
తాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం || పితా ... గోత్రః ... ప్రేతః ఇద
మామం సోపస్కరం అక్షయవతుచ్ఛాయేయం పిత్రే ... గోత్రాయ
... ప్రేతాయ మరణదినా ... హని ... హిక్షక నవామై... క్థే ఇదమా
మం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోద కుంభం
ప్రేత తృప్తిర్హం సంప్రదదేనమమ || ప్రేత తృప్తిరస్తు || (తిలోదకం
తృజేత్) ఏవం సర్వత్ర ఆమం దద్యాత్ (ధారాదత్తం) పితః ...
గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణదినా ... హని ... హిక్షక అతిపన్న ప్రధ
మాహిక్షక ... హిక్షక, నవామైకోద్దిప్తామశ్రాద్ధే పితరం ... గోత్రం ...
ప్రేతమద్దిత్య త్వయాకృతేన మరణదినా ... హని ... హిక్షక అతిపన్న
ప్రధమాహిక్షక ... ఆమశ్రాద్ధేన, పితః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణ
దినా ... హని ... హిక్షక, అతిపన్న ప్రధమాహిక్షక ... శ్రాద్ధే ప్రేతస్య
ప్రేత తృప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు (తిలోదకం తృజేత్) ప్రేత
తృప్తిరస్తు అథ పిండప్రదానం || ఏవంగుణ ... తిథౌ పితః గోత్రస్య
... ప్రేతస్య మరణదినా ... హని ... హిక్షక, అతిపన్న ప్రధమాహిక్షక
... హిక్షక నవామైకోద్దిప్తామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానాని
కరిష్యే || నమః || కర్తా తిలమిశ్రతండులైః పిండాకృత్వా || దక్షిణాభి
ముఖః భూమిం గోమయేనోపలిప్య || పిండస్యాధః దక్షిణగ్రాదర్భా
నాస్తీర్య || దర్భోపరి ఏతత్తిలోదకందదామి || పిత్రే ... గోత్రాయ
ప్రేతాయ మరణదినా ... హని ... హిక్షక నవామైకోద్దిప్తామ శ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే ఏతం పిండందదామి పిత్రే ... గోత్రా ... ప్రేతాయ మరణది
... హని, అతిపన్న ప్రధమాహిక్షక నవామైకోద్దిప్తామశ్రాద్ధే ప్రేతా
... ఏతం పిండందదామి || ఏవం పిండాదద్యాత్ || పిండోపరి ఏతత్తి

లోదకం దదామి॥ అంజనాభ్యంజనందత్వా॥ దక్షి దికందత్వా॥ ధారా
దత్తం॥ ఏవంగుణ... పుణ్యతిథౌ (ప్రా)... తీ) పితుః... గోత్రస్య ...
ప్రేతస్య మరణదినా... హని... హిక్షక, అతిపన్నప్రథమాహిక్షక...
హిక్షక సవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానే పితరం...
గోత్రం... ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాక్రియమాణేన మరణదినా... హని
హిక్షక, అతిపన్న ప్రథమాహిక్షక... పిండప్రదానేనచ పితుః ...
గోత్రస్య... ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్తిర స్త్వీతి భవంతో బ్రువంతు తిలో
దకం విస్మజేత్॥ ప్రేత తృప్తిరస్తు॥ ... దత్తం శ్రాద్ధం ... అభి
రమ్యంతామతి కర్తాబ్రూయాత్॥ అభిరమతాస్మః॥ తతః పిండమపు
ప్రక్షిప్య॥ సాత్వా॥ ఇతి నవశ్రాద్ధప్రయోగ స్సమాప్తః॥

* ద శా హ ప్ర యో గ : . *

కర్తాసాత్వా సిత్యకర్తవ్య శిలాసాన వాసోదక తిలోదక
పిండప్రదానాంతం కృత్వా॥ అథ కర్తానచేలంసాత్వా॥ అచమ్య॥
ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రా)... తీ) పితుః... గోత్రస్య ప్రేతస్య... మరణ
దినా... హని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశ
వపనం కరిష్యే॥ అనుజ్ఞాథకం యథాశక్తి దక్షిణాంగృహీత్వా॥ శ్లో॥
సమస్తసంపత్సమ... పదం॥ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య— మరణ
దినా... హని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థకం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశ
వపనం కారయతుం అధికారసంపదస్తు భవంతో బ్రువంతు॥ అధికార
సంపదస్తు॥ అథ వపనాధికారయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛత్రీయాణి
దద్యాత్॥ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్యమరణదినా... హని ఆశౌచ
పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం వపనం కారయిష్యే॥ (ఇతి సంకల్ప్య)
(నివీక్షి) ఏకం కుశం శిరసిశృత్వా॥ శ్లో॥ మేరుమందర తుల్యాని । వా
పాని వివిధానిచ । కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠంతి । తస్మాత్కేశాన్వసామ్య
హం । ఆత్మసశుద్ధి కామోనా పిష్టాణాం ముక్తి హేతవే । వసనం
కారయిష్యామి తీరే బ్రాహ్మణసన్నిధౌ । ఇతికర్తా సర్వేజ్ఞతయః
క్షౌరం కారయిత్వా॥ సాత్వాచమ్య॥ జ్ఞాతయః ప్రేత తృప్తి
ర్థం తిలోదకం దక్షిదద్యుః॥

జ్ఞాతులలో నయస్సుచేత మృతునికంటె చిన్నవాళ్లు మృత పితృకులు కఠిన్తోగూడ తొరముచేసికొనవలెను. తక్కిన విషయములు ధర్మశాస్త్రములయందు చూచెదగిరివి. గ్రంథవిస్తరభరిత వ్రాయనై తిని.

* అథ హోమః . *

ఏవంగుణ...తిథౌ పితు...గో... ప్రేతస్య మరణదినా ... హని సర్వే...ర్థ అఘాపను త్రిహోమంకరిష్యే॥ శుద్ధప్రదేహో అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ధ్యానం శ్లో॥ సప్తజహ్వద్విశ్వీశ్వ ॥ మేషారూఢస్తదైవచ ॥ శక్తిద్వయసమేతశ్చ ॥ విశ్వమూర్తిత్ హుతాశనః ॥ అధిముఖోభవ వరదోభవః ఆలంకృత్య॥ ఇంద్రదాయనమః—ఈశానాయ నమః ॥ ఆజ్యపాత్రాది నిశీప్య॥ తూష్టిం పరిపిచ్య॥ అగ్నేః పశ్చిమ భాగే దర్పాకపరిస్తీర్య ॥ శ్లో॥ జ్ఞాతీనాం లోహితంత్రిష్ట ॥ శరీరాయ వ్యవధానం ॥ వర్థతే సర్వజ్ఞాతీనాం ॥ ఉపవేశ్యచ చర్మణి ॥ చర్మణ్యుతేనశ్చ ॥ అభాజ్యహోమః॥ ఆజ్ఞనూదాయ॥ శ్లో॥ అగ్నేవహేః కృతేనేన జ్ఞాతి పాపాపనుత్రయే ॥ అఘాపను త్రిహోమన తృప్తోభవ భవాంతృదా ॥—అథ ఇంద్రదాదిహోమం కుర్యాత్ ॥ ఇంద్రదాయ నమః—ఈశానాయనమః॥ (ఇతి హుత్యా) ఆజ్యపాత్రాది అగ్ని ప్రాప్తౌత్య తూష్టింపరిపిచ్య॥ శ్లో॥ స్పృష్ట్యానై సద్వాగ్నేః ప్రాప్తిశి స్థాప్యతుతురం ॥ అనద్వాపాం నమస్తృత్య పుణ్యలోకే మహియతే—ఇతి అనద్వాపాం స్పృష్ట్యా అథ సర్వతాకోమాగం కుర్యాత్ ॥ అనేన అఘాపను త్రి హోమన- పితుః—పుణ్యలోక వాప్తి రస్తు ॥ అథ శిలార్యయవేదికారాధనం॥ వేదికాం కృత్వా ॥ తస్యాం మధ్యే ప్రేతనామాగం స్థాపయిత్వా ॥ తస్యోత్తరతో షట్కణితశ్చ పాహాద్వయం స్థాపయిత్వా॥ పితుః—గోత్రీస్య—ప్రేతస్య మరణదినా...హని వేదికాయాం ప్రేత శిలార్చనంకరిష్యే॥ శిలార్చనంకుర్యాత్ ॥ తందులం నివేద్య ॥ ఓషధీ ప్రంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ శ్లో॥ శివంభవతి శేషాగాం జాయంతాక స్థిరజీవనః ॥ (ఇతి పతిత్యా) అథ ప్రేత భార్య కంకణూత్రాది నివర్జనం కుర్యాత్ ॥ సూత్ర విస్తరణం

గోదానంకృత్వా । అథ బంధుభిః ఉదకదానం కేచిత్కుర్వంతి ।
తత్కరణే॥ యజమానస్య పితుః— గోత్రస్య— ప్రేతస్య—మరణ
దినా—హనిఉదకదానార్థం కూర్చప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య ।
అధికార సంపదస్తు॥ పితరం—గోత్రం— ప్రేతం ఆనాహ్య । యజ
మానస్య పిత్రే గోత్రతాయ— ప్రేతతాయ మరణదినా— హని వతద్ధ
ర్మోదకందదామి॥ ఏవంతిః ॥ భారాదత్రం కుర్యాత్ ॥

* అ థ శి లో ద్వా స న మ్ . *

ఆచమ్య— శ్రీగోవింద గోవింద—ఏవంగుణ విశేషణ—తిథి"
పితుఃగో—త్రస్య—ప్రేతస్య—మరణదినా—హని శిలభాండ నాసో
ద్వాసనానికరిష్యే ॥ అధికారసంపదస్తు ॥ అథ కృత్యత్రయాణిదద్వా
త్ ॥ ఏవంగుణ తిథౌపితుః—గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణదినా— హని
శిలభాండ వాసోద్వాసనకాతే గోదానాది దానాని కరిష్యే ॥ గోదా
నాది దశదానాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్వాత్ ॥— శ్లో॥ శరీర స్థాశ్చ యో
దోషాః యేవోషాగర్భబీజయోః । తేసర్వేనాశ మాయాంశు శర్క
ణానే నభోద్విజాః ॥ ఇతి వాసస్త్రిధాచిత్యా॥ శిలాత్రయం సంకేప్య॥
శ్లో॥ యదత్ర సంస్థితం భూతం స్థానమాశ్రిత్య నర్వదా । స్థానం శ్చ
క్వాతు తత్సర్వం యత్రస్థం తత్రగచ్ఛతు॥ యావచ్చిలా మమహ్య
ణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి తావద్ద్వైసహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీ
యతే॥ జలమధ్యే విస్ఫుజేత్) శిలాదేవి నమస్తుభ్యం ప్రేత రూపం
విమోచయ॥ జలాంతే బ్రహ్మకల్పస్తా స్థాయినీ దేవరూపిణి । (ఇతి
నమస్కుర్యాత్) అథ తిలామలక స్నానమహంకరిష్యే॥ జ్ఞాతీభిస్సహ
తిలామలకస్నానం కుర్యాత్ ॥ శుభ్రవస్త్రాణి ధృత్వా ॥

* ఆ న న ద హో మః . *

ఆనందహోమ ప్రయోగః పత్యతే॥ ఆచమ్య శ్రీగోవింద...
ఏవంగుణ...తిథౌపితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య...మరణదినా"...
హని ఆశౌచ నివృత్త్యర్థం కేవాణా మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆనందగా
వాప్యర్థం ఆనందహోమం కరిష్యే॥ (ఇతి సంకల్ప్య) శుద్ధ ప్రసాద
అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ తదగ్ని ప్రజ్జ్వల్య ॥ ఇంద్రాయనమః— ఈశా
నాయనమః ॥ తూష్ణీం సమంతం పరిషిచ్య ॥ (హోమం)

శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశఃపుష్టిం సర్వరక్షంచ వృద్ధిదః ఆనంద
మితి పుష్టించ అగ్నే రేకాసుతిర్భవేత్॥ అగ్నే యే శుశయేనమః ।
సువమగ్నా ప్రహరతి॥ తూష్ణీం సమకతం పరిషిచ్య॥ సర్వేజ్ఞాతయః
అశుచి పరిహారార్థం యవోదనం వ్రాశ్నంతి॥ అనేన ఆనందహోమేన
భగవాన్...రస్తు॥

* అ ధ త ర్క ణ : పు ణ్య హ వా చ న మ్ *

ఆదా గణపతి వ్రార్థనా॥ శ్లో॥ యశ్శివోనామ... తుపాజనే
భ్యోనమః । శ్రీనోవింద...తిథాపితుః...గోత్రస్య... పేతస్య మరణ
దినా... మాని శరీరశుభకార్యం కర్మాంతే కర్మణః పుణ్యాహవాచనం
కరిష్యామి (ఇతి సంకల్ప్య) అధగణాధిపతి పూజాం కృత్వా॥ (పుణ్య
హం) అధ సోదకం కలశం తండుల తాంబూలయుక్త శా! తేనిధాయ॥
శ్రావ్యమణాన్పార్థయేత్॥ కర్మణః పుణ్యహం భవంతో బ్రువంతు॥
పుణ్యహం కర్మణోఅస్తు । ఏవంత్రిః॥ శ్లో॥ స్వస్తివాక్పాపనాశాభ్యా
పుణ్య కల్యాణ వృద్ధిదా విరాయక ప్రియానిత్యం తాం స్వస్తింభో
బ్రువంతునః । కర్మణేస్వస్తి భవంతో బ్రువంతు॥ స్వస్తికర్మణోఽస్తు॥
ఏవంత్రిః । శ్లో॥ సాగరస్య శుయాశుద్ధి ర్మహాలక్ష్మ్యదిభిః కృత్వా
సంపూర్ణా పూర్ణచంద్రేయాతా మృద్ధింధో బ్రువంతునః॥ కర్మణః
వృద్ధిం భవంతోబ్రువంతు కర్మసృష్యతాం॥ ఏవంత్రిః॥ శ్లో॥ పృథి
వ్యాముద్భృత యాంతు యత్కల్యాణం పురాకృతం ఋషిభిస్సిద్ధ గం
ధద్వైస్తత్కల్యాణం బ్రువంతునః॥ కర్మాంతే శుభం భవంతో
బ్రువంతు॥ తథాస్తు॥ శ్లో॥ క్షీరోదధిసముద్భూతో మధ్యమానేమహో
దధౌ । విష్ణోశ్చైవ ప్రీతూనిత్యం తాం శ్రియంభోబ్రువంతునః॥ మమ
గృహే శుభమస్త్రితి భవంతో బ్రువంతు । తథాస్తు॥ ఏతత్కర్మ
సిద్ధిరస్తు । కర్మణః పుణ్యహ సమృద్ధిరస్తు వర్షశత సంపూర్ణమస్తు
గోత్రాభివృద్ధిరస్తు శివమస్తు॥ వంశాభివృద్ధిరస్తు । ప్రజాపతిః ప్రియ
తాం॥ శ్లో॥ సురాస్త్రామభిషించంతు—కామార్థసిద్ధయే॥ అధ మా
ర్జనం । శ్రీకాశ్యాంచ గయాప్రయాగ— స్వక్షేత్ర యోగ్యఫలం ।
ఇమేశ్రియే పద్మహస్తే... దీర్ఘమాయుః । వ్రాచ్యాం మార్జనంసమః
క్షీణాయాం మార్జనంసమః పశ్చిమాయాం... ఉదీచ్యాం సమః ।

ఉద్వృక్షాం మార్జనం నమః || కర్మణః పుణ్యాహవాచన మంత్ర
జప దక్షిణాం—తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ్ || శ్లో || స్తుతౌ పుణ్యా
హకాలేన | లక్ష్మ్యైః పుణ్యస్యవర్ధనం | పరితస్యస్తుభిస్తాత్రం శుభ
కర్మాణి వధాతామ్ || అగ్నిరివ శుచిర్భవ — దీర్ఘమాయుః || ఇతి
ఆశీర్వాదః | జ్ఞాతిభిర్బంధుభిస్సహ గృహం గచ్ఛేత్ || ఇతి దశాహ
ప్రయోగ స్సమాప్తః

దశాహ ప్రయోగమునందు ఆనందహోమమును వ్రాసితిని.
కొన్ని దేశములయందు చేయుటలేదు. దేశాచార వ్యవస్థలను ముఖ్య
ముగ యోచింపవలయును.

* అథ గృహ శుద్ధిః . *

శ్లో || ఆశోచాంతేతు సంప్రాప్తే గోమయాది విలేపనైః | గృహ
శుద్ధిర్విధాతభ్య పుణ్యాహంచైవనాచయేత్ || ఇతి గృహశుద్ధిసమాప్తా
తా | ఆశౌచ పరిసమాప్తి దినమునందు గోమయము మొద
లగు పవిత్రతరములైన నస్తువులచేత గృహశుద్ధిని చేయవలయును.
మఱియును పుణ్యాహవాచనమునుగూడఁ జేయవలయును.

* పుణ్యాహవాచనమ్ . *

(కర్తా) సచేలంన్నాత్వా బ్రాహ్మణమావహాయ || పవిత్రం
ధృత్వా || శ్లో || యశ్శివోనామరూపాభ్యాం యాదేవీ సర్వమంగళా ||
తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమంగళం || శుక్లాంబర
ధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం | ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్సర్వ
విఘ్నోపశాంతయే || తదేవగర్భం సుదినం తదేవ సర్వభ్యో మహా
జనేభ్యోనమః || ఆచమ్య—శ్రీగోవింద గోవింద— ఏనంగుణ విశే
షణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ (అపసవ్యం) పితు —గోత్రస్య—ప్రే
తస్య మరణదినా—హని నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధ కర్మకరిష్యమాణః
అంధత్వ మూకత్వ బధిరత్వ కాణత్వపంగుత్వపిశాచత్వ నివారణార్థం
వృషోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః— ఏకోద్దిష్టశాద్ధ కర్మ కరిష్య
మాణః దిరావృత్త్యా ద్యాది షోడశైకోద్దిష్టామ శాద్ధ కర్మ కరిష్య
మాణః సపిండికరణ ఖ్యామశాద్ధ కర్మకరిష్యమాణః గృహహూ

భాండ ఆత్మద్రవ్య దేహస్థల శరీశుభక్యార్థం మహాజనైస్సమాప్య సై
 పుణ్యాహవాచనం (సవ్యం) కరిష్యే॥ (ఇతి సంకల్ప్య) ఆదా నిర్వి
 ఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యామి॥ విధి
 ప్రకారేణ గణపతి మభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ (విఘ్నేశ్వర
 పూజ, పుణ్యాహవాచన ప్రయోగములు పురాణోక్త కర్మ ప్రకారేణ
 యందు పూర్వము వ్రాసియుంటిని. కనుక సుజనులు అచ్చట చూడ
 వలయును. (గ)ంధవిస్తరణ భీతిచే నిచ్చట వ్రాయవైతి)

* వృషోత్సర్జన విషయః . *

హోమాద్యా॥ శ్లో॥ నకరోతి కృషోత్సర్గం సుతీర్థేనా జలాం
 జలిం । నదదాతి సుతోయస్తు పిశురుచ్చార ఏవనః । వృషన్యాబహవః
 పుత్రాః యద్యేకోపి గయాం వ్రజేత్ । యజేతవాశ్వ మేధేన నీలం
 వా వృషముత్సర్జేత్ ।

పత్తింశస్మతే॥ శ్లో॥ పతిపుత్రవతీనారీ భర్తృగే మృతా
 యది । వృషోత్సర్గం నకుర్వీశాం దద్యాచ్చ పయస్వినీం । ఏకాద
 శేహి ప్రేతస్య యస్యనోత్సర్జ్యతే వృషః । ప్రేతత్వం సుస్థిరం
 తస్య దత్తైశ్చాథ శత్రైరపి ।

తా॥ పుత్రులుగల స్త్రీ భర్తాకుటే ముందు మృతినొందెవేని
 వృషోత్సర్జనము చేయగూడదు. మంచిపాలుగల గోవును దానము
 జేయవలెను భర్తా మృతిబొందినచో వృషోత్సర్జనము చేయని
 యెడల నూలు శాఢములు చేసినను నానికి ప్రేతత్వము పోనేరదు.
 ఇంక ననేకవిషయములు ధర్మశాస్త్రమంగుఁ జూడఁదగును.

ఇతి వృషోత్సర్జన విషయ స్సమాప్తః.

* వృషోత్సర్జన ప్రయోగః *

(కర్త) తతః ఏకహాయనంద్విహాయనంవా నీలవర్ణంవా యథా
 సంభవవర్ణంనా, వృషభం సంపాద్య ఆనీయన్నాపయిత్వా॥ అలం
 కృత్య । తతో గోవత్సతీశ్చ చతస్రః ఏకాంతస్రః ద్వేవా ఆనీయ
 న్నాపయిత్వా అలంకృత్య॥ పితుః... గోత్రీస్య... ప్రేతస్య మరణ
 దినా... హనిః ప్రేతత్వ నివృత్త్యర్థం అంధత్వ... వైశాచిక బాధా
 నివృత్తిద్వారా శాశ్వత రుద్రలోకావాప్త్యర్థం వృషోత్సర్జనాఖ్యం

కర్మకరిష్యే || అథ నూతనవస్త్రేణ మంటపద్వయమాసాద్య || తస్య
పరి తండులాన్నిష్యే || మంటపద్వయే తామ్రనిర్మిత కలశద్వయం
నిధాయ || తత్ర పంచపల్లవాని నారీకేశంచ నిష్యే || నూతన వస్త్ర
మావేప్యే || తదంగత్వేన గోమిధునాష్ట దిక్పాలకపూజాం కరిష్యే ||
శ్లో || కపిలంచ సువర్ణంచ రజతా దేహవాసుకః | ఆతిహితస్యామంచ
రుద్రతేజస్వినేనమః || మంటపే వృషభమావాహయామి || శ్లో || నీలో
త్పలదళశ్యామాం || దీర్ఘశృంగోప శోభితాం | మూర్ధజం పాశదం
డంచ | తస్మై దేవ్యై నమోనమః || గామావాహయామి || గోవృష
భదేవతాభ్యోనమః (ఇత్యావాహ్య) ప్రాణప్రతిష్ఠాతనంకృత్వా ||

కొందరు శక్తిలేనివారు వానికిఁ బ్రత్యామ్నాయము దర్శించే
రెండుకూర్చులుంచి యావాహనముఁ జేసి పూజజరిగించుచుందురు

(కర్త) తతః ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకానావాహ్య || శ్లో || ఇం
ద్రోమరావతీనాథః శచీదేవ్యాస్తునాయకః | వజ్రాయుధశ్చ ప్రాచీతః |
తస్య చైరావతోగజః || ఇంద్రం లోకపాలక మావాహయామి స్థాప
యామి పూజయామి || అగ్నిస్తేజోవతీవాసి | స్వాహాదేవ్యాః ప్రియః
పతిః | మేషారూఢ శక్తిధరః | దిశ్యాగ్నేయాం ప్రతిష్ఠితః || అగ్నిం
లోకపాలకమా...మి || శ్లో || యమస్సం యమనీనాథః శ్యామలాయా
మనః ప్రియః | దండ భృన్మహిషారూఢో దక్షిణస్యాం దిశిస్థితః ||
యమం లోకపాలమా...మి ||

శ్లో || కృష్ణాంగనా పురంధ్రస్య దీర్ఘభాగ్యా నరోహయః ||
శస్త్రకుంతో నిర్మతిశ్చ | వైరృత్యాందిశి సంస్థితః || నిర్ముతం లోక
పాలకమా...మి || శ్లో || పురీశ్రద్ధావతీయస్య | ప్రియభార్యాచకాళికా |
సక్రవాహః పాశధరో | వరుణః పశ్చిమేశ్వరః | వరుణం లోకపా...
మి || శ్లో || వాయుర్గంధవతీనాథః | కించితస్యాం జనాప్రియా | సారంగ
వాహా ధ్వజభృత్ | వాయువ్యాం దిశివర్తతే || వాయుం లోకపా
...మి || శ్లో || కుబేరశ్చాలకాయాంతు | చిత్రరేఖా ప్రియాంగనా |
హయోవాహః ఖడ్గధరః | ఉదీచ్యాం దిశివర్తతే || కుబేరం లోకపా
...మి || శ్లో || యశోవతీశ ఈశానః | పార్వతీ పరమేశ్వరః | ఈశా
న్యాం దిశిసంభాతి | వృషారూఢ స్త్రీ సూలభృత్ || ఈశానం లోక

పా...మి || శ్లో|| జ్వాలామాలా పరివృతం వహ్నిమండల మధ్యగం |
 ధ్యాయేత్కళా దశాయుతం | శక్తిధారిణ మిశ్వరం || రుద్రమా...
 మి|| శ్లో|| బ్రహ్మణం రక్తగౌరాంగం | చతుర్వక్త్రం జగత్ప్రభుం |
 అక్షస్రీకుండికాభీతి | వరపాణిం విచింతయే || బ్రహ్మణం సాంగం
 ...మి || శ్లో|| మహావిష్ణుం శంఖపద్మం | సుదర్శనగదా ధరం | ధ్యాయే
 హం నీలగౌరాంగం || పద్మస్థకమలాపతిం || విష్ణుమా ... మి ||
 అచ్యుతమా...మి|| అనంతమా...మి|| గోవిందమా...మి || (ఇత్యా
 వాహ్యం ఏవంగుణ...ర్థం ఇంద్రదాద్యష్ట దిక్పాలకసహిత గోవృషభ
 పూజాం కరిష్యామి || తత్ర గోవృషభరాజాయనమః అథ షోడశోప
 చారైరభ్యర్చ్య ||

* వృషో తస్మై నమో మ ప్రయోగః . *

ఇచ్చట కొందరు ప్రయోగము చేయించునప్పుడు గో వృష
 భము లేనప్పుడు దర్భలచే జరుపుదురు. దేశాచారములను తెలిసి
 కొని ప్రయోగముజరుపవలెను. (యథాచార స్తథాచరణీయః)

శ్రీగోవింద గోవింద ... ఏవంగుణ ... తిథౌపితుః ... గోత్రస్య
 ... ప్రేతస్య మరణదినా ... హని అంధత్వ ... పై శాచిక బాధా నివృ
 త్తిద్వారా శాశ్వత రుద్రలోకా వాప్త్యర్థం మోక్ష వృషోత్సర్జన
 హోమం కరిష్యే || అథ హోమార్థం ఏకాదశ ఋత్విగ్వరణం దద్వా
 త్ || తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యేనమః || శ్వేతశంకులచూర్ణేన
 ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలంవా కల్పయిత్వా || ద్వా
 భ్యం దర్భాభ్యా ముల్లిఖ్య || శ్లో|| ప్రాచీః పూర్వముదక్సం...లిఖేత్
 శ్లో|| మహాతేజం స్వర్ణవర్ణం తేజోవంతం హుతాశనం | ద్విశక్తిమ
 హితం దేవం | మండలేశాన సంస్థితం || ఇత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య || తద
 గ్నిం ప్రజ్వాల్య || ధ్యానం || శ్లో|| సక్తజిహ్వ ద్విశీర్షశ్చ || మేషా
 రూఢస్తదైవచ || శక్తిద్వయ సమేతశ్చ || విశ్వమూర్తిర్హుతాశనః ||
 త్రయస్త్రింశతి దేవాశ్చ || త్వన్ముఖే తృప్తిమానసాః || ప్రార్థనాం
 మనసావందే || క్షీప్రంమే సం ప్రసాదయ || అభిముఖోభవ-సుముఖో
 భవ-సుప్రసన్నోభవ-వరదోభవ- అగ్నిం పరిసమూహ్య || అలం

కృత్య || ఇంద్రాయనమః... ఈశానాయనమః || పూర్వ పరిస్తరణం
 నమః దక్షిణప... నమః || పశ్చిమప... నమః || ఉత్తరప... నమః అగ్ని
 ముత్తరదేశే ఉపరిపరిస్తరణంనమః || తస్యోపరి మట్నాత్తానిక్షిప్య
 ద్వాదర్భా పవిత్రంకృత్వా సపవిత్రేణ ప్రోక్షణ పాత్రాది మట్నా
 త్ప్రాణి జలంసంప్రోక్ష్య || ప్రోక్షణపాత్రమాదాయ జలేన పూర్వ ||
 పూర్ణపాత్రమాదాయ || తత్పాత్రే అక్షతానిక్షిప్య || జలేనాపూర్వ ||
 ముఖసముద్భృత్య || ఉత్తలేణాగ్నిం తండులధాన్యస్యోపరి పూర్ణ
 పాత్రంనిధాయ || గంధాక్షతైస్సహ ఆచార్యం సంపూజ్య || ఆజ్య
 పాత్రమాదాయ | ఆజ్యమాపూర్వ || త్రిః పర్యగ్నికరణం కృత్వా ||
 పవిత్రగ్నింధిం విస్పృజ్య- ప్రోక్ష్య- అగ్నినిధాయ- || సుగ్రీవా
 వాదాయ | ప్రోక్ష్య- నిధాయ- ఇద్ధమాదాయ || శ్లో || భూతప్రేత
 పిశాచాద్యా | రాక్షశ విఘ్నకారిణః | రక్షణార్థం క్రియామాత్ర ||
 సమిధం దిక్తకుక్షిపేత్ || త్రిః సరిధిం ప్రోక్ష్యకం పశ్చిమ దక్షిణోత్త
 రేషు నిధాయ || తతః ప్రాగ్దేశే ఆహూర సమిదావాదధాతి || పూర్వపరి
 షేచనంనమః || దక్షిణ... నమః || పశ్చిమ... నమః || ఉత్తర... నమః
 తతః ఇద్ధపూజాం కరిష్యేనమః || శ్లో || మత్కర్మ సఫలంకుర్యాత్ |
 పానకో దేవహన్యవాత్ | సర్వత్రా శుచిరవ్యక్తగా మేషా రూఢస్తు
 పావకః || ఆజ్యం సమిద్భిస్సహ అగ్నినిధాయ- ఇద్ధప్రోక్షేపణం...
 అస్తు || వాయవ్యాది ఆగ్నేయపర్యంతం నైరృత్యాది ఈశానాంతం
 ఆజ్యధారాం హుత్వా ప్రధమముఖాహుతిః || శ్లో || వనస్పతే మహీ
 జాత సర్వాభీష్ట ఫలప్రద | జహోమ్యద్వైవతే ప్రీత్యై ఆశ్వాదిభిర
 తంద్రిత || వనస్పతేనమః || ద్వితీయ ముఖాహుతిః || శ్లో || సర్వప్రాణి
 హితాకార | వారిణాం తండులేనహి | గృహిష్యామి మయాదత్తం |
 సంగ్రాహక హుతాశనః || అగ్నేయేనమః || (తతఃకతః) అధాజ్య సం
 మిశ్రిత తండులైస్సహ హోమం కుర్యాత్ || శ్లో || త్రిశూల ధారిణం
 దేవం వృషవాహనయోరపి | శరాంజన కృతై దేవైరుద్రాయ
 సహతేనమః || (ఇతి హుత్వా) రుద్రమృడాయనమః || శ్లో || పర్జన్యశ్శ
 ర్మరుద్రాభ్యా గోమిఘన్యాంచ వృద్ధయే | రుద్రదైవత్యతే ప్రేతిః |
 ప్రేతాత్వం విముచ్యతే || పర్జన్యాయనమః || శ్లో || ప్రజాపతిశ్చసోమశ్చ

అగ్నిరింద్రానతేతథా | గవామిధుంచ సుప్రీత | సర్వదేవత తేజసే ||
 ఇంద్రాయనమః || శ్లో || ప్రజాపతించ పితృభిః విశ్వేదేవాశ్చ తశ్చివః ||
 వృషభోమహిరిత్యష్టా || రుద్రలోకాయతేనమః || ప్రజాపతయేనమః ||
 ఇతిహుత్వా || ధృత్యైనమః || విధృత్యైనమః || రంత్యానమః || రమత
 యేనమః || (ఇతిహుత్వా) శ్లో || పశుం పశుపతిందేవం సర్వదేవస్వరూ
 పితే | వృషభాయచ దేవాయ ప్రేతత్వవినివృత్తయే || ఉగ్రాయనమః ||
 (ఇతిహుత్వా) ఆదిత్యాయనమః || అథ స్విష్టకృద్ధోమః || శ్లో || మంత్రీ
 మధ్యే క్రియామధ్యే వీతిహోత్ర హుతాశన | క్షుమస్వ వరదోదేవ
 శేషేణాహుతికంవహ || అగ్నేయేనమః || శ్లో || సర్వకామ సమృద్ధ్యర్థం
 సర్వాభీష్టప్రదాయక | కియామంత్రీ సమృద్ధ్యర్థం శేషేణాహుతికం
 వహ || అగ్నేయే స్విష్టకృత ఇదంనమః || (ఇతిహుత్వా) సమిధమిద్భు
 సన్నహనం అగ్నే ప్రహరతి || శ్లో || పృథివ్యాది సుభూతాని తుప్త్యర్థం
 పావణీసలః | వేదీ పూర్ణేన హోమేన దత్తమాజ్యం సమర్పయ ||
 రుద్రాయనమః || (ఇతిహుత్వా) జలముపస్పృశ్య || కర్మ సమృద్ధ్యర్థం
 కేశవాదిహోమంకరిష్యేనమః || కేశనాయనమః ... శ్రీకృష్ణాయనమః
 అగ్నేయేనమః- నాయవేనమః- సూర్యాయనమః- అఘోర సవిధౌ
 ప్రహరతి || అస్మక్ పురాణోక్త వృషోత్సర్జనకర్మణి మంత్రవిపర్యాస,
 తంత్రీ విపర్యాస కాలవిపర్యాస కర్మవిపర్యాస సమస్తదోష నిర్వహ
 ణార్థం విశేషాజ్ఞాహుతిం కరిష్యేనమః || అగ్నేయేనమః- అగ్ని
 వరుణాభ్యాంనమః | ఇంద్రాయనమః | శ్రీవిష్ణవేనమః | త్ర్యంబకాయ
 నమః | ఇందాది ద్రేవతాభ్యోనమః | వస్వగ్నిభ్యాంనమః | పృజా
 తాయేనమః || పూర్వపరిషేచనంనమః || దక్షిణపరిషేచనంనమః | పశ్చి
 మ పరిషేచనంనమః || ఉత్తర పరిషేచనంనమః || పౌగాది పరిషేచనం
 నమః || పూర్వపాతోదక మార్జనం || శ్లో || సురాస్తా మభిషించంతు ...
 సర్వకామార్థసిద్ధయే || (ఇతికర్త) శిరసిప్రోక్షణం కుర్యాత్ ||

* అథ రుద్ర కలశ పూజా . *

ఆచమ్య ఏవం ... పితుః ర్థం రుద్రకలశపూజాంకరిష్యే ||
 రుద్రీకలశం సగృహ్య || అస్మిన్ కలశే రుద్రీమావాహయామితి
 షోడశోపచారభ్యర్చ్య || అథవృషభం సమానీయ | మార్జనం

కృత్వా॥ మూర్ధ్నేనమః, శంఖాంకేనమః, చక్రాంకేనమః, లలాటే
నమః, నేత్రయోఃనమః, నాసికాయాంనమః, ముఖేనమః, గ్రీవాయాం
నమః, హృదయేనమః, నాభ్యాంనమః, కట్యాంనమః, ఊరౌనమః,
జంఘయోఃనమః, జాన్వోనమః, ప్కంధేనమః, పృష్ఠేనమః, లింగే
నమః, ఉదరేనమః, పుచ్ఛేనమః, వీచంస్పృష్ట్యా నమస్కృత్వా॥ ఆచ॥

* గో వృషభ వి వా హ ప్ర యో గ : . *

గృహస్య ప్రాగ్భాగే యూపస్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య, అలంకృత్య
నూతనవస్త్రనూపేవ్యై ॥ అథ గణాధిపతిపూజాం, పుణ్యాహవాచ
నంచ కృత్వా॥ ఏవంగుణ...తిథౌ, లోకసంరక్షణసిద్ధ్యర్థం రక్షాబం
ధనం కరిష్యామమః, రక్షాబంధన పూజాం కృత్వా ॥ శ్లో॥ బధ్నామి
దక్షిణేపాదే నవసూత్రంచ కంకణం । లోకరక్షణ సిద్ధ్యర్థం వృష
భస్య సుఖప్రదమ్ ॥ రక్షాబంధనముహూ ... అస్తు ॥ శ్లో॥ బధ్నామి
వామపాదేతు పంచసూత్రంచకంకణం । లోకరక్షణ సిద్ధ్యర్థం మహా
భీష్ట ప్రదోభవ! ఇతి బధ్నియాత్ ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో, వృషభవివాహ
సమయే తాంబూల దక్షిణాదికం దద్యాత్ ॥ అథ మధుపర్కద్రవ్యేణ
పూజయిష్యే॥ లక్ష్మీనారాయణస్వరూప వృషభస్య ఇదమాసనం
ఇదం పాద్యమ్ ॥ శ్లో॥ సయో స్త్వసంతాయ...నమః ॥ గంధార్థా
ఇమే అక్షతా...మస్తు॥

* అ థ వ త్స త రీ దా న మ్ . *

ఏవంగుణ...ర్థం, మమపితుః శాశ్వత పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం,
సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థం, లోకసంరక్షణార్థం వత్సతరీదానం కరిష్యే॥ అత్ర
మహాసంకల్పం పఠిత్వా (మహాసంకల్పం బ్రహ్మపాతము లుండుటచే
నిచ్చట వ్రాయలేదు) అస్య శ్రీమందాదినారాయణస్య (మహాసంక
ల్పం) సౌరభేయ గోత్రోద్భవస్య వ్రజాపతేః నప్తే)- కాశ్యపపౌత్రా
య- ధర్మపుత్రాయ- లక్ష్మీనారాయణస్వరూప వృషభాయవరాయ-
చతుస్సగర... సౌరభేయ గోత్రోద్భవ గంగాయాఃనప్తీం- యము
నాయాః పౌత్రీం- సరస్వత్యాపుత్రీం- ఇమాం వత్సరీం ధర్మప్రజా
సంతానార్థం హేవృషభరాజ వత్సతరీదానం శుభ్యమహం సంప్ర
దదే॥ అనేన వత్సతరీదానేన శ్రీ పరమేశ్వరఃప్రియతాం॥ తతోలగా

ప్రకమార్ణికాదీఁ పఠేత్ || స్వస్వప్రజీతి సహస్రాణాం ద్విజ గురు
దైవత్యానాం ... సుప్రీతా స్సుముహూర్తా ... భవంతు || లోక
సంరక్షణ సిద్ధిరస్తు ||

* మాం గ ల్య ధా రణ మ్ . *

ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం మాంగల్యపూజాం కరిష్యే || మాంగ
ల్య సూత్రార్చనం కుర్యాత్ || శ్లో || మాంగల్యతంతునానేన లోక
రక్షణహేతునా | కంఠేబధ్నామి సుభగే పూర్ణాప్తైశ్వర్యవర్ధనీ || వత్స
తరి గళే మంగళసూత్రం బధ్నా || మాంగల్యధా...అస్తు || తూష్టిం
అర్చ్యాక్షతారోపణంకుర్యాత్ || ప్రజామేకామస్సమృద్ధ్యతాం | భక్త
ప్రజామేకా ... తాం || యజ్ఞమేకామ... తాం || జగత్ప్రయోమే
కామ... తామ్ ||

* గో వృష భ మార్జనమ్ . *

ఏవంగుణ...ర్థం వృషభమార్జనార్థం ఏకాదశ బ్రాహ్మణా
ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ || వృతోస్మి కరిష్యామితి ప్రతివచనమ్ ||

* అథ శ్రీకృష్ణాష్టోత్తరశతనామపారాయణమ్ *

శ్రీకృష్ణః కమలానాథో వాసుదేవ స్సనాతనః | వసుదేవా
త్మజః పుణ్యో లీలామానుష విగ్రహః ||౧|| శ్రీవత్స కౌంస్తుభధరో
యశోదావత్సలోహరిః చతుర్భుజాత్తచక్రాసి గదా శంఖా ద్యుదా
యుధః ||౨|| దేవకీనందనః శ్రీశో నందనోప ప్రియాత్మజః | యమునా
వేగసంహరీ బలభద్ర ప్రియానుజః ||౩|| పూతనా జీవితహర శృకటా
సరభంజనః | నందవజ్రీ జనానంది సచ్చిదానందవిగ్రహః ||౪|| నవ
సీత విలిప్తాంగో నవసీత నటోఽనఘః | నవసీతనవాహగో మచుకుంద
ప్రసాదకః ||౫|| షోడశస్త్రీ సహస్రేశ స్త్రీభంగి మధురాకృతిః | శుక
వాగమృతాబ్లిందు గ్లోవిందో యోగినాంపతిః ||౬|| వత్సవాటచరోఽ
నంతో ధేనుకాసుర మర్ధనః | తృణీకృత తృణావరో యమభార్జన
భంజనః ||౭|| ఉత్తాలత్తాల భేత్తాచ తమాల శ్యామలాకృతిః | గోస
గోపీశ్వరో యోగీ గోటిసూర్యసమప్రభః ||౮|| ఇగ్గాపతిః పరంజ్యోతి
ర్యాదవేంద్రో యదూద్ధవః | వసమాలీ పితవాసాః పారిజ తాపహర

కః ॥౯॥ గోవర్ధనాచలోద్ధర్తా గోపాల స్సర్వపాలకః । అజోనిరంజనః
కామజనకః కంజలోచనః ॥ ౧౦॥ మధుహా మధురానాథోద్వారకా
నాయకోబలీ । బృందావనాంత సంచారీ తులసీదామ భూషణః ॥౧౧॥
శ్యమంతకమణేర్హర్తా సరనారాయణాత్మకః । కుబ్జాంకృష్ణాంబరధరో
మాయీ పరమపూర్వకః ॥౧౨॥ ముష్టికాసుర చాణూర మల్లయుద్ధ
విశారదః । సంసారవైరీ కంసారిశ్చరారిర్నరకాంతకః ॥౧౩॥ అనాది
బ్రహ్మచారీచ కృష్ణా వ్యసనకర్మకః । శిశుపాల శిరచ్ఛేత్తా దుర్యోధ
న కులాంతకః ॥౧౪॥ విదురాకూరవరదో వీశ్వరూపప్రదర్శకః ।
సత్యవాక్సత్య సంకల్ప సత్యభామా రతోజయీ ॥౧౫॥ సుభద్రా
పూర్వజోవిష్ణు ర్భిష్ణు ముక్తిప్రదాయకః । జగద్గురుగంగాధోవేణు
నాద విశారదః ॥౧౬॥ వృషసురవిధ్వంసీ బాణాసుర కరాంతకః ।
యుధిష్ఠిర ప్రతిష్ఠాతా బర్హిబర్హా వసంతకః ॥౧౭॥ పార్థసారథిగ్రవ్యక్తో
గీతామృత మహోదధిః । కాళీయఘ్నీ మాణిక్యరంజిత శ్రీపదాంబుజః
॥౧౮॥ దామోదరో యజ్ఞభోక్తో దానవేంద్రో వినాశకః । నారాయణః
పరంబ్రహ్మ పర్వగాశనవాహనః ॥౧౯॥ జలకీడాసనూపకృతః
గోపీవస్త్రాపహరకః । పుణ్యశ్లోక స్తీర్థచాదో వేదవేద్యో దయానిధిః ॥
౨౦॥ సర్వతీర్థాత్మక స్సర్వగ్రహరూపీ పరాత్పరః । ఏవం శ్రీ కృష్ణ
దేతస్య నామీష మష్టోత్తరశతమ్ ॥౨౧॥ కృష్ణనామామృతం నామ
పనమానందకారకం । అత్యుపద్రవ దోషఘ్నం పరమాయుష్య వర్ధ
నమ్ ॥౨౨॥ శివో మహేశ్వరశ్శం...శతమ్ । శ్లో॥ సురాస్తామభిషిం
చంతు...సిద్ధయే ॥పూర్ణపాత్రోదకేన అభిషిచ్య ॥

* గో వృ ష భ పూ జా . *

అచమ్య...పితు...ర్థం గో వృషభపూజాం కరిష్యే॥ షోడ
శోపచారైరభ్యర్చ్య॥ అథాగేః గోవృషభ ప్రదక్షిణంకారయిత్వా
ప్రదక్షిణ॥ శ్లో॥ గావో మమాగ్రతస్సంతు గావోమే సంతుప్తప్రతః ।
గావోమేహృదయంసంతు గవాంమధ్యేసనామ్యహమ్ప్రార్థనంకృత్వా॥

♦♦ శంఖచక్రీ పూజా . ♦♦

అగేః పూర్వతః వస్త్రే తండులోపరి శంఖచక్రినిధాయ ।
షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ సుదర్శనమహాబాహు కోటిసూర్యసమ

ప్రభ! అజ్ఞానాంధస్యమే నిత్యం విష్ణోర్మాత్రం ప్రదత్తయ! త్వంపురా
సాగరోత్పన్నః విష్ణునా విధృతఃకలే । సర్వదేవహితార్థాయ పాంచ
జన్య సమోస్తుతే! ఇతి సమస్కర్మాత్ ॥ — ముద్రణకాలే ఆదా
వస్త్రేదానం దద్యాత్ ॥ (వృషభముయొక్క కుడిభాగమందు చక్ర
ము, పిమ్మట యెడమభాగమందు శంఖము ముద్రణము జరుపవలెను.
ఇతి విష్ణుసాంప్రదాయము) శివసాంప్రదాయమెట్లనిన; (కేవలం శివ
మతస్థులు త్రిశూలమును కుడి భాగమందును, వామ పార్శ్వమందు
చక్రమును ముద్రణము జరుపవలెను) అగ్నే శంఖ చక్రం నిధాయ ।
అగ్నిం ప్రచ్ఛాద్య । చక్రముద్రణపశ్చాద్వామే శంఖముద్రణంవా
కార్యమ్ ॥ చక్రముద్రణ మంత్రః ॥ శ్లో! త్రి శూ లం దక్షిణే
పార్శ్వే వామే చక్రం ప్రదాపయేత్ । వృషస్య శివవిష్ణోశ్చ చిహ్నౌ
నాం దర్శనాత్సదా । సర్వపాపవిముక్తిస్సాత్త్వత్తచ్చిహ్నౌ భార్గవం
వృషస్యావశ్యకం సర్వం దేవసంతుష్టిసాధక । సేవృషభరాజప్రాగ్దే
శం గత్వా । ప్రాకృర్వతేషు తృణాని జగ్ధ్వా । ప్రాకృముద్రోదకం
పీత్వా । త్రైతత్యగవాం పతిర్యాత్వా । దేవ బ్రాహ్మణ క్షేత్రాణి
పరిహృత్య యథేష్టం విహర ॥ సే వృషభరాజ దక్షిణదేశంగత్వా
...విహర ॥ సేవృషభరాజ పశ్చిమదేశంగత్వా...విహర ॥ సే వృ
షభరాజ ఉత్తరదేశంగత్వా...విహర ॥ ఇతి పఠిత్వా ॥ (ప్రా.. తీ)
పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య ప్రేతత్వ విముక్త్యర్థం మరణదినా...
హని అంధత్వ...వైశాచిక బాధానివృత్తిద్వారా శాశ్వత రుద్రీలో
కావాస్తీర స్థితి భవంతోబుధింశు ॥ (వృష వృషః మయోత్సృప్తః)
ఇతి పఠిత్వా శ్లో! ప్రత్యక్షయోధి మారభ్య ప్రాగభై ర్గోధిపోభవ ।
త్యక్త వ దక్షిణాంబోధిం సామ్యై రధిపోభవ ॥ శ్లో! హిత్వా దేవం
ద్విజక్షేత్రం యథేష్టం చంగోధిప । గవామధిపతిర్యాత్వా ఆభీష్టఫల
దోభవ ॥ ఇతి వృషభం ప్రార్థయేత్ ॥ విస్మయేత్ ॥

♦♦ అథ అగ్ని బలి ప్రదానమ్ ♦♦

పరివ్రతణము త్రరే విస్మయేత్ । హోమశేష తంసులూనాదాయ
ప్రాగాది అష్టదిక్షునిదధాతి । ఇదబలిందదామి । అగ్నిబలిం...మ్రుం ।
యమ...మి । నైర్ముతిం...మి । వరుణ...మి । వాయవ్య...మి ।

రూపప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధ మామాదిదవ్యేణ ఏకోద్దిష్టమ
విధానేన ప్రేతోద్దేశేన సద్యః కరిష్యే || పితః... గోత్రస్య .. ప్రేత
స్య మరణదినా... హని ప్రేతత్వనివృత్త్యా వస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం
ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేక్షణః కతవ్యః || (శక్తికొలది బాహు
బలకు ఊణములివ్వవలయును)

శ్లో॥ అగ్రోధనైశ్చైచపరై స్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః | భవిత
వ్యం భవద్భిశ్చ మయాచ శ్రాద్ధకర్మణి | తతః—పాద్యస్థానే గోమ
యేనలిప్య | పితః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య పాద్యస్థానేదర్శనాస్తీర్వ
గంధాక్షతానిక్షిప్య | సకలారాధనై స్స్వర్చితమస్తు || పితః ... గో
త్రస్య... ప్రేత... మరణదినా... హని ప్రేతత్వనివృత్త్యా వస్వాది
రూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతేపాద్యందదా
మి | (సర్వత్ర పాద్యందద్యాత్) శ్లో॥ నమోబ్రహ్మణ్య... సమః అథ
కర్తా పాదా ప్రత్యక్ష్య || శ్రీకృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ || బ్రాహ్మణా ఉద
జ్ముఖముపవేశ్య || పితః... గోత్ర... ప్రేత విష్టరాధ మయం కుశః |
ఆసనం దద్యాత్ || ఏవంగుణ... తిథౌ | పితః... గోత్రస్య... ప్రేత
స్య మరణదినా... హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యా వస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం
ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధకర్మకరిష్యే || శ్లో॥ పుండరీకాక్ష గోవిందవాసుదేవ
జవార్ధన | మయార్చిత మిదంద్రవ్యం వివిత్రకురు సర్వదా || ఇతి
ఆమద్రవ్యాది సంప్రొక్షణం కుర్యాత్ || పితః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య
మరణదినా... హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యా వస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం
ఇదమాసనం దదామి | పితః... ఉణందదామి || పితః... గోత్రస్య...
ప్రేతమరణదినా... హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యా వస్వాదిరూప ప్రాప్త్య
ర్థం ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి || తిలైరభ్యర్చ్య || గందార్థాఇమే ఆపః ||
పుష్పార్థాఇమే తిలాః || శీతవాతోష్ణ... మే || వస్త్రద్వయం వత్సా |
ప్రేతాయ సకలారాధనై స్స్వర్చితమస్తు || యథాశక్తి ఆమద్రవ్యాది
పాత్రేనిశాయ || విష్ణో ఆమంరక్షస్వ || పితః... గోత్ర... ప్రేత మరణ
దినా... హని ప్రేతత్వ... ర్థం ఏకైతై ఆమం సపరికరం సవ్యంజనం
సతాంబూలం సదక్షిణాకం సజిలావిధానోదకుంభం పితే... గోత్రా
య... ప్రేతాయ ఇదమామం సపరికరం... కుంభం ఏకోద్దిష్టామశ్రా

దే వస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ॥ ధారాదత్తమ్॥ పితుః
... శాస్త్రదే పితరం... గోత్రం... ప్రేతముద్దిశ్య త్వయా క్రియమాణేన
మరణాదినా... హని ఏకోద్దిష్టామశ్నాద్ధేన పితుః... గోత్రస్య... ప్రేత
స్య... బ్రువంతు॥ ప్రేత—రస్తు॥ అథ పిండప్రదానం॥ పితః—హని
ఏకోద్దిష్టామశ్నాద్ధే — పిండప్రదానంకరిష్యే॥ అథ గోమయేనాను
లిప్య॥ పిండస్యాథః ఏతద్దర్శాసనందదామి॥ దర్శోపరి తిలోదకం
దదామి॥ పితే... గోత్రాయ... ప్రేతాయ మరణాదినా... హని ప్రే
తత్వనివృత్త్యా వస్వాది... ర్థం॥ ఏకోద్దిష్టామశ్నాద్ధే ప్రేతార్థే ఏతం
పిండందదామి॥ (ఇతి పిండందత్వా) పిండోపరి తిలోదకం దదామి॥
అథ యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్॥ పిండనై వేద్యం కుర్యాత్॥ ధారా
దత్తమ్॥ ఏవంగుణ... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణ
ాదినా... హని ప్రేతత్వనివృత్త్యా వస్వాది... ర్థం ఏకోద్దిష్టామశ్నాద్ధీయ
... పిండప్రదానే పితరం... గోత్రం... ప్రేతముద్దిశ్య మయాకృతేనా
నేన పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణాదినా... హని ఏకోద్దిష్టామ
శ్నాద్ధీయ... పిండప్రదానే ప్రేతత్వనిముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువం
తు॥ ప్రేత... రస్తు॥ దత్తంశ్రాద్ధం అభిరమ్యంతాం॥ (ఇతికర్తవ్యదేత్)
అభిరమతాస్యః॥ ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్॥ జలే పిండనిక్షేపణం
కుర్యాత్॥ (కర్తా స్నాత్వాఽచమ్య) కర్మణః పుణ్యాహవాచనం
కుర్యాత్॥ (ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధము గృహమునకు బైటకు వెళ్ళి, అగ్నిస్థాప
నముచేసి, జ్వాలచేసి, తదగ్ని నమీవంబున చేయుటగలను, అగ్ని
నమీవే- ఏకోద్దిష్టవిధిగా జరుపుట యుక్తము. స్వనూత్తః.

* పోడశ శాస్త్రవిధిః *.

శ్లో॥ సపిండీకరణాదత్వా కుర్యాచ్ఛాచ్చిద్దాని పోడశః ।

ఏకోద్దిష్ట విధానేన కుర్యాత్సర్వాణి తానితు ॥

తా॥ సపిండీకరణముకంటే ముందుగఁ బదునాలుగు శాస్త్రద్వంబు
లను ఏకోద్దిష్టవిధానంబులచేతఁ జేయవలయునని వైశిషమనునివచించె.

శ్లో॥ శాచ్చిద్దాని పోడశాదత్వా నైవకుర్యాత్సపిండసమ్ ।

తా॥ పోడశశాస్త్రములు చేయక సపిండీకరణము జేయఁగూ
డదని లోకాక్షిస్మృతియందున్నది.

శ్లో॥ యస్య సంవత్సరాదర్వా కృపిండికరణం కృతం ।

మానసికంచోద కుంభంచ దేయ తస్మాప్యపివత్సరమ్ ॥

తా॥ సంవత్సరములోపల సపిండికరణమైనచో తిరుగు మాసి కము ఉదకుంభశ్రాధమును నర్వపర్యంతము జేయవలెను.

గాలవః శ్లో॥ సపిండికరణాదర్వాగప కృష్యకృతాన్యపి ।

పునరప్యపకృష్యంతే వృధున్యత్తర నిషేధనాత్ ॥

తా॥ సపిండికరణములోగా నపకర్పించి మాసికములు చేసినను వృధాశ్రాధముపైన నిషేధింపబడినందున తిరుగు మాసికములు చేయవలెను విశేషమేమనిన, సపిండికరణమునకు ముందు ఏకొద్దిప్త విధిచేతను, అటువైన పార్వణ విధిచేతను జేయవలయును. తక్కిన విషయములు ధర్మశాస్త్రమందుఁ జూడవలెను.

కాశ్యాయః శ్లో॥ ద్వాదశ ప్రతిమాసాని ఆద్యషాష్టాసకే తథా

సపిండికరణంచైవ ఇత్యేతచ్ఛ్రాధాః పోడశః ।

త్రైపక్షికాబ్దికేచేతి శ్రాధాన్యేతాని షాడశేతి ॥

జాతూకర్ణ్యపాః ॥ ఇతి పోడశశ్రాధావిధిః.

తా॥ పంచైంశు మాసికములు, ఆద్య షాష్టాసికములును, పిండికరణము నివి పదియాఱుశ్రాధములు త్రైపక్షికాబ్దికములని జాతూకర్ణ్యపాకము. ఆద్యమనఁగా ఊనయాసికము, షాష్టాసికమనఁగా ఊనవత్సము, ఆబ్దికమనఁగా ఊనాబ్దికము అని తాత్పర్యము.

* అ ధ పో డ శ శ్రా ధా ప్ర యో గ : . *

శ్రాహ్మణా నామూయః కర్తా సౌత్వత్యచమ్య ॥ పవిత్రం కృత్యా శ్రీగోవింద... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ॥ (అపవర్యం) పితుః... నోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ... మాని ప్రేతత్వప్రద్యాగా ప్రేతస్యవిముక్త్యం ఆద్యాది పోడశైకొద్దిప్తామశ్రాధాం పిష్యే॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రియశ్చిత్తం పిష్యే॥ శ్లో॥ సుక్త సంవత్సమవాప్తి ...పదం॥ (అపవర్యం) పితుః... నోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా... మాని ప్రేతత్వప్రద్యాగా ప్రేతస్య విముక్త్యం ఆద్యాది పోడశైకొద్దిప్తామశ్రాధాం కర్తుం ఆధికార సమర్థైః క్రమంతో బ్రువంతు ॥ అధికార సంపదస్తు ॥

శ్రీ గోవింద గోవింద... పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ (అపసవ్యం) పితృః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య...హని దేశకాల దేహధర్మ వైపరీత్యశంకయాశ్చ స్పృహంజీకరణం కర్తుకామస్సౌ ఊన మాసిక, ద్వితీయమాసిక, త్రైపతీక, తృతీయ, తురీయ, పంచమ, షాష్ఠాసిక, ఊనభాష్ఠాసిక, సప్తమ, అష్టమ, నవమ, దశమ, ఏకాదశ, ఆబ్దిక, ఊనాబ్దికమాసికాత్యని పంచ దశైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధాని దేశకాల విపరీతశంకయా స్వేస్వేకాలే కర్తవ్యాని స్వకాల విహితే నాద్యమాసికేన సహపకృష్య ప్రేతోద్దేశేన వసుగణాఖ్య శ్రాధం రుద్రగణాఖ్య శ్రాధం వృషోత్సర్జనాఖ్య శ్రాధం అవశిష్ట బ్రాహ్మణం చ ఆమద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్టవిధానేన సమానతంత్రేణ ప్రేతోద్దేశేన అద్య (ఉపవీతి) కరిష్యే! (ఇతిఃసంకల్ప్య) అథ త్నాని దద్యాత్ । యథా (అపసవ్యం) పితృః... గోత్రస్య .. ప్రేతస్య మరణదినా...హని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే త్నానందదామి! ఏవమూనాది మాసికేషు వసుగణాఖ్య శ్రాద్ధేషు చ పృథకపృథక్ త్నాని సర్వత్రదద్యాత్ ॥ అథ మండలపూజా॥ పాగాభగే పాద్యస్థానే గోమయేన మండలముపలిప్య॥ తత్ర దర్భాస్తీర్య । గంధాన్నిక్షిప్య । తిలాన్నిక్షీర్య । సకలారాధనైస్సర్పిరీతమస్తు । (ఇతి తిలోదకం త్యజేత్) కుశేతిలోదక మంజరినాగృహీత్వా॥ పితృః... గోత్ర... ప్రేతః మరణదినా...హని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ఇదంతే పాద్యందదామి॥ శ్లో॥ సమో బ్రహ్మణ్య... సమః । ఏవమూనాద్యపశిష్టాం త శ్రాద్ధేషు సర్వేషాం తత్తదబ్రాహ్మణానాం పృథకపృథక్ పాద్యందద్యాత్ ॥ కర్తా పాదాపహ్యశ్య॥ ఆచమ్య॥ • అథ విష్టరః • సర్వత్రదద్యాత్ యథా ॥ (అపసవ్యం) పితృః... గోత్ర... ప్రేత మరణదినా...హని ఆద్య మాసికైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేరాథ్య ఇదంతే విష్టరందదామి (ఇతి విష్టరం దత్వా) ఏవం పృథాగేణ సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం ఊనాద్య పశిష్టాంతేషు శాస్త్రదేషు ప్రత్యేక ప్రత్యేకం ఆసనం దద్యాత్ । శ్రీ గోవింద గోవింద... ఏవంగుణ...తిథౌ (అపసవ్యం) పితృః... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య...హని॥ ఆద్యాదిపోడశైకోద్దిష్టామ శాస్త్రదేషు రుద్రగణాఖ్య వసుగణాఖ్య వృషోత్సర్జనాఖ్యఽవశిష్టోకో

ద్విష్టామశ్రాధేః శుభవదనుజ్ఞయా ప్రకాంతం శ్రాధేః కర్మకరిష్యే॥
 శ్లో॥ పితృస్థానే పితౄణాం త్వం రాక్షసానాం విముక్తయే । తత్ర స్థానే
 నివృత్యస్థిం తిలోదక ముపస్పృశేత్ । ఇతి తిలోదకం సంప్రోక్ష్య ।
 మృదమాదాయ । తిలాన్వికిరేత్ ॥ శ్లో॥ తిలాహి రక్షం త్వసురాత్
 దర్భారక్షంతు రాక్షసాత్ । పంక్తిం వై శ్రోతియోగక్షే దతిథి స్సర్వ
 రక్షకః ॥ ఇతి తిల దర్భాన్విక్షిప్య । శ్రాధేః సంపాదనద్రవ్యాది సం
 ప్రోక్షణం కుర్యాత్ । పుండరీకాక్ష పుండరీకాక్ష ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధ కాశే
 గయాంధ్యాత్వా ధ్యాత్వా దేవం గదాధరం । తాభ్యాంచైవ నమ
 స్కృత్య తత శ్రాధేః ప్రవర్తయే॥ పితృః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య
 మరణదినా... హని । ఆద్యాది షోడశైర్లోద్విష్టామశ్రాధేః ప్రేతార్థే
 ఇదంతే ఆసనందదామి ॥ (ఇతి వామభాగే ఆసనందత్వా) పితృః...
 గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా... హని । ఊనమాసిక... ప్రేతార్థే
 ఇదంతే ఆసనందదామి॥ పృథక్పృథక్ సర్వేషాం దద్యాత్ ॥ పితృః
 ... ప్రేతార్థే ఇదంతే క్షణందిదామి॥ ఏవ మూనాదిమాసికేషు వసు
 గణాభ్యాది శ్రాధేః శుభవదనుజ్ఞయా ప్రకాంతం శ్రాధేః కర్మకరిష్యే॥

* అర్ఘ్య పాత్రా నాద నమ్ . *

బ్రాహ్మణస్య పురతిః దర్భానాస్తీర్య । తత్ర అర్ఘ్య పాత్రం
 నిధాయ । తిలావికిర్య । పాత్రే ఉదకంవినియ ॥ శ్లో॥ ఆపోదేవీభవం
 తుప్తం ప్రేతార్థే సర్వదేహినాం । అభిసేవంతు యేదేవి సర్వ తీర్థ
 సమోనమః ॥ పితరం... గోత్రం... ప్రేతార్ఘ్యపాత్రే తిలాదత్వా॥
 అర్ఘ్యపాత్రే ఆయంగంధః । పుష్పాం తిలందదామి । ఆయంకుశః ।
 ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు ॥ పునః ఉదకం పూరయిత్వా, ప్రేతపాత్రం
 సంపన్నం । అస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణావదేత్ ॥

* అర్ఘ్య దానమ్ . *

యజమానస్య... పితృః... గోత్రం... ప్రేతమరణదినా... హని॥
 ఆద్యాది షోడశైర్లోద్విష్టామశ్రాధేః ప్రేతార్థే ఇదంతే అఘ్నాం
 దదామి ॥ అర్ఘ్యందత్వా) ఏవమూనమాసికాదిషు వసుగణాభ్యాద్య
 వశిష్టాంతేషు తత్ర న్మాసికముక్త్యా । ఆపోదాన పూర్వకం సర్వే
 షాం బ్రాహ్మణానాం హస్తే అర్ఘ్యం దద్యాత్ ॥ శ్లో॥ ఇహలోకం

పరిత్యజ్య గతోసి పరమాం గతిం మనసావాయురూపేణ కుపే(వి.పె)
త్వాం యోజయామ్యహమ్ || అర్ఘ్యపాత్రాశి విస్మజేత్ ||

* అ ర్చ న మ్ . *

అథ తిలైరభ్యర్చ్య | గంధార్థం పుష్పార్థం అలంకరణార్థం
తిలైరభ్యర్చ్య || శ్లో|| శీతవాతోష్ణ... ప్రియచ్ఛమే || పితః... గోత్ర
...ప్రేత మరణదినా... హది ఆద్యాది పోడవైకోద్దిష్టామశ్చాద్ధే ప్రే
తార్థే వస్త్రయుగ్మం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ్ || ఇతి సర్వత్ర
ప్రేత్యేకం వస్త్రద్వయం దద్యాత్ || అథ కర్ణాభరణ కట్యాభరణ
లంగుళ్యాభరణాని సర్వత్రదద్యాత్ || సకలారాధనైస్సర్వచ్ఛివమస్తు ||
తతః యథాసంభవ భోజనపదార్థాన్ పాత్రేషు నిధాయ || ఆమం ద్వి
గుణంవా చతుర్గుణంవా దద్యాత్ ||

బ్రాహ్మణులయొద్ద విస్తృతము చేసి బియ్యము, పెసలు, మినుము
లు, నేయి, విరిచి మొదలగు భోజనపదార్థములను పెట్టించి తిలలతో
గూడిన యుదకుంభమును, తాంబూలమును, దక్షిణను బ్రాహ్మణుల
కండటికి తన శక్తికొలది ద్విగుణముగగాని, చతుర్గుణముగగాని సమ
ర్పించవలెను)

శ్లో|| పుండరీకాక్ష గోవింద వాసుదేవ జనార్దన! మయాప్రిత
మిందంద్రదన్యం పవిత్రం కుసు సర్వదా || (ఇత్యామాదికంసంప్రోక్ష్య)
(అపసన్యం) బ్రాహ్మణ హస్తం గృహీత్వా విష్ణో ఆమం రక్షస్వ !
(ఇత్యామద్రవ్యం ద్విజాంగుష్ఠేన స్పర్శయిత్వా) పితః... గోత్ర...
ప్రేత ఏతత్త్రే ఆమం సపరికరం, పితా... గోత్రః... ప్రేతో దేవతేద
మామం సపరికరం బ్రాహ్మణస్తు || తత్సర్వం గయేయం భూర్గదా
ధరో విప్రః రాజతం పాత్ర మక్షయ వటచ్చాయేయం, పిత్రే... గో
త్రాయ... ప్రేతాయ ఇదమామం సోపసకరం సదక్షిణాకం సతాం
బూలం సతిలాపిధానోదకుంభం పితః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణ
దినా... హని ఆద్య మాసికైకోద్దిష్టామశ్చాద్ధే ప్రేతార్థే సంప్రదదే
నమమ్ || ప్రేతత్వప్రిస్తు || (తిలోదకం త్యజేత్)

(కర్త) ఈలాగున నితరములైన ఊనమాసికము మొదలగు
శ్రాద్ధములయందు విష్ణో ఆమంరక్షస్వ అనునది మొదలుకొని తృప్తి

రస్తు అనువచకు ఆయా శ్రాద్ధములయందుఁ జెప్పి దత్తముఁ జేసి తిలోదకము విడువవలయును.

స్త్రీకైతే—మాతః...గోత్రతే...ప్రేతే ఏతత్తే ఆమం సపరికశం మాతా...గోత్రా...ప్రేతా దేవతేదమామం సపరికరం బ్రాహ్మణస్తు । తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో భోక్తా రాజతంపాత్ర మక్షయ వటచ్చాయేయం మాలే...గోత్రాయై...ప్రేతాయై ఇదమామం సోపస్కరం సదక్షిణాం సతాంబూలం...నమమ ॥

* ధా రా ద త్త మ్ . *

పితృః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని ద్విరా వృత్తాద్యమాసికా ద్యవశిష్టాం తైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు, పితరం...గోత్ర—ప్రేతముద్దిశ్య మయా క్రియమాన్తై రేభిః మరణదినా—హని ఆద్యమాసిక, ఊన, ద్యుతీయ, త్రైపతీక, తృతీయ, చతుర్థ, పంచమ, షాష్ఠాసిక, ఊనషాష్ఠాసిక, సప్తమ, అష్టమ, నవమ, దశమ, ఏకాదశ, ఆదిక, ఊనాదికమాసికాఖ్యై ష్టాదశై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధేః స్వస్వీకారే కర్తవ్యైః దేశకాల వైచలీత్యా శంకయాశ్చ స్పృహింక్షీరణం కర్తుం ఆమాది ద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్టవిధానేన స్వకాలహితే నాద్యమాసికేన సహసమానతంత్రేణాపకృత్యకృతైః వసుగణాఖ్య శ్రాద్ధేన రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధేన వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధేనచ పితృః—గోత్రస్య—ప్రేతస్య ప్రేతత్వ-ప్రీత్యా రా ప్రేతత్వ విముక్తిరస్తి భవంతో బ్రువంతు॥ (తిలోదకం త్యజేత్) ప్రేతత్వ విముక్తిరస్తు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః వదేయుః ॥

* ఆ ధ పిం డ పి దా న మ్ . *

పూర్వోక్త ఏవంగుణ—తిథౌ । పితృః—గోత్రస్య—ప్రేతస్య మరణదినా—హని ఆద్యాది ష్టాదశై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య శ్రాద్ధే రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధే వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధేచ పిండపిదానం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య ఆమేన ఏకోనవింశతి పిండాకృత్యా గోమయేనానులిప్య తత్ర దక్షిణాగ్రా దర్భాన్నిధాయ॥ దర్భపరి ఏతత్తిలోదకందదామి ॥౧౯॥ పితే—గోత్రాయ—ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య—హని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే

కుర్యాత్ || తత సస్మత్త్వచమ్య || (కర్తా) గృహమాగత్య | పుణ్య
హం నాచయేదితి కేచిత్ || ఇతి షోడశశాస్త్రప్రయోగ స్సమాప్తః ||

* ప్రేత స పిండిక రణ ప్రయోగః *

అథ నిమంత్రణం || బ్రాహ్మణా నిమంత్రయేత్ | విశ్వే
దేవార్థం చ్చా | ప్రేతార్థమేకం | తత్ప్రతాదీనాంత్రే | విష్ణ్వర్థమే
కంచ | క్రమేణ నిమంత్రయేత్ | కర్తాస్మాత్త్వా | పవిత్రంభృత్త్వా |
శ్లో || అపక్వామస్తుభూతాని పిశాచా సర్వతోదితం | సర్వేషామవిరో
ధేన ప్రేతకర్మసమారభే || గృహే తిలాన్వికీర్య | శ్రీగోవిందగోవింద |
పూర్వోక్త—తిథౌ (అపసవ్యం) పితుః—గోత్రస్య—ప్రేతస్య మర
ణదినా దారభ్య—హని సపిండికరణాఖ్యామ శాస్త్రకర్మ కరిష్యే ||
(ఇతి సంకల్ప్య) కాలే అనుష్ఠానం యథాసంభవ త్రాప్తయశ్చిత్తమా
చరిష్యే || శ్లో || సమస్త సంవత్సరము—పదమ్ || (అపసవ్యం) పితుః—
గోత్రస్య—ప్రేతస్య మరణదినాదారాభ్య—హని ప్రేతస్య ప్రేత
త్వ విముక్తిద్వారా వస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినాదా
భ్య—హని దేశకాల దేహధర్మ వైపరీత్య శంకయా ఆద్య సపిండి
కరణాఖ్యామశ్రాద్ధం కర్తు అధికారసంపద స్త్వితి భవంతోబ్రువంతు ||
కర్తు అధికారసంపదస్తు || సర్వే ఆమద్రవ్య పదార్థా శ్శుచయో
భవంతు || పూర్వోక్త—తిథౌ (అపసవ్యం) పితుః—గోత్రస్య—ప్రే
తస్య మరణదినా దారభ్య—హని సపిండికరణాఖ్యామశాస్త్రోద్ధే పితుః
—గోత్రస్య—ప్రేతస్య తత్ప్రతాదీనామ పృషితామహైః —
గోత్రైః ... ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపైస్సహ సమానోద
క సాపిండ్య సిద్ధిద్వారా వస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం పితుః ... గో
త్రస్య ... ప్రేతస్య ఏకోద్దిష్ట విధానేన ప్రేతోద్దేశేన తత్ప్రతాదీనా
మహా ప్రపితామహానాం ... గోత్రాగ్రాం ... ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ
వాసుదేవరూపాణాం అమ పార్వణవిధానేన ఏవముభయాత్మకం ఉభ
యతో దైవికం కాలకామసంజ్ఞం విశ్వేదేవపూర్వకం విష్ణ్వంతం
పితుః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణదినాదారాభ్య .. హని సపిండి
కరణా ఖ్యామశ్రాద్ధం అమ పార్వణవిధానేన ఆమాదిద్రవ్యేణసమాన
తంత్రేణ సద్యఃకరిష్యే | పితుః ... శ్రాద్ధే దర్శచేదనంకృత్వా | కాల

సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే త్మణః కర్తవ్యః కామసంజ్ఞ
 క విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే త్మణః కర్తవ్యః ॥ ద్వైతబ్రాహ్మణో
 దైవేన మంత్రత్య ॥ (అపసవ్యం) పితః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మర
 గదినా ... హని సపిండికరణాప్యైకోద్దిష్టామహ్వాదే ప్రేతార్థే త్మణః
 కర్తవ్యః ॥ ఇతి ప్రేతార్జమేకం నిమంత్రత్య ॥ తత్పితః ... గోత్రస్య
 ... పృన్యము రూపస్య స్థానే త్మణః కర్తవ్యః ॥ (ఇతి పితృర్థమేకం
 నిమంత్రత్య) తత్పితామహస్య ... గోత్రస్య ... సంకర్షణరూపస్య స్థానే
 త్మణః కర్తవ్యః ॥ (ఇతి పితామహార్థమేకం నిమంత్రత్య) తత్ప్రపితామ
 హస్య ... గోత్రస్య ... వాసుదేవరూపస్య స్థానే త్మణః కర్తవ్యః ॥ (ఇతి
 ప్రపితామహార్థమేకం నిమంత్రత్య) (సవ్యం) శార్దూలసంరక్షక శ్రీ మహా
 విష్ణో స్థానే త్మణః కర్తవ్యః ॥ (ఇతి విష్ణ్వర్థమేకం నిమంత్రత్య) కేచిత్
 స్థానే త్మణః సమః ఇతి పాతాంతరః ॥ శ్లో॥ అగ్రోధనై శ్చౌచపనై స్స
 స్థానే త్మణః సమః ఇతి పాతాంతరః ॥ శ్లో॥ అగ్రోధనై శ్చౌచపనై స్స
 తశం బ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యం భవద్భిశ్చ మయాచక్రాన్తకర్తృణః ।
 అథ సోమయేన మండలత్రయంకృత్వా ॥ విశ్వేదేవార్థం విష్ణ్వర్థం
 ప్రధనుమండలం ॥ ప్రేతార్థం మధ్యమమండలం । తత్ప్రేతార్థార్థం
 తృతీయం ॥ (సవ్యం) కాలకామక సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం
 విష్ణో శ్చ వాద్యస్థానే సాక్షతా ఇమేకుశాః, పుష్పసహిత ఇమే అక్ష
 తాః, అయంగంధః- ఇమేకుశాః- సకలారాధనై స్సర్వీచితమస్తు ॥
 (అపసవ్యం) పితః ... ప్రేతవాద్యస్థానే ఇమేకుశాః ఇమేతిలాః ॥ అయం
 గంధః । సకలారాధనై స్సర్వీచితమస్తు ॥ తత్ప్రేతపితామహ ప్రేతా
 మహానాం వాద్యస్థానే సతిలా ఇమేకుశాః- పుష్పసహిత ఇమే తిలాః-
 అయంగంధం- ఇమేకుశాః- సకలారాధనై స్సర్వీచితమస్తు ॥ (సవ్యం)
 కాలకామక సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః స్వాగతంసమః ॥ కాలకామక సం
 ... వాద్యస్థానే ఇదమాసనం సమః ॥ కాలకామక సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః
 ఇదంసః వాద్యంసమః ॥ సువాద్యం । పవిత్రం త్యక్త్వా ॥ వాదాగే
 ఆద్య పూతంసమః ॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసి మహారాజ సర్వతిథాన్తాన్
 హసం । విప్రవాద వినిర్ముక్తత్యోయం శిరసిధారయః పవిత్రంధృత్వా
 కాలకామక విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణయోర్ద్వయోః వాదా ప్రక్షాళనం
 కృత్వా ॥ (అపసవ్యం) పితః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరగదినా ...

హని సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాధేః ప్రేతాధేః ఇదంతేపాద్యం
 దదామి ॥ శ్లో॥ నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ... నమోనమః ॥ ఇతిపా
 దా ప్రత్యుశ్య ॥ (సవ్యత) తత్పితృపితామహా ప్రపితామహా ॥ స్వాగ
 తం నమః ॥ (అపసవ్యం) తత్పితృ... ఇదమాసంసమః సుఖాసనం ॥
 తత్పితృ... మహా... గోత్రా... ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవ రూ
 పాః ఇదంనః పాద్యంనమః ॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంత్యక్త్వా ॥ పాదాగ్రే
 ఆజ్యంపూతంనమః ॥ (సవ్యం) శ్లో॥ యదీచ్ఛసిమహారాజ... ధారయే
 పవిత్రాంధృత్వా ॥ విప్రపాదోదకం శిరసిధృత్వా ॥ (సవ్యం) శ్రాద్ధసం
 రక్షక శ్రీమహావిష్ణుః స్వాగతంనమః ॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుః
 ఇదమాసం నమః ॥ సుఖాసనం ॥ శ్రాద్ధసం... పాద్యం నమః ॥ సు
 పాద్యం ॥ పవిత్రం త్యక్త్వా ॥ పాదాగ్రే ఆజ్యపూతం నమః ॥ నమో
 బ్రహ్మణ్యదేవాయ.. నమః॥ పవిత్రాంధృత్వా ॥ విష్ణువగోదకం శిరసి
 ధృత్వా ॥ (కర్తా) ఈశాన్యభాగే పవిత్రం విస్ఫుజ్య ॥ కర్తా పాదా ప్ర
 త్యుశ్యాచమ్య ॥ పునః పవిత్రం ధృత్వా ॥ విశ్వేదేవాః ప్రాజ్ఞుభాః
 ఉపవేశయేత్ ॥ ప్రేతం సృత్యజ్ఞుఖ ముపవేశయేత్ ॥ తత్పితృ పితా
 మహా ప్రపితామహా ఉదజ్ఞుభాః విష్ణుప్రాజ్ఞుఖం ఉపవేశయేత్ ॥
 (సవ్యం) కాలకామక విశ్వేదేవాః విష్ణురంనమః ॥ (అపసవ్యం) పితుః
 గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారాధ్య... హని సపిండికరణాభ్యైకో
 ద్దిష్టామశ్రాధేః ప్రేతాధేః ఇదంతే విష్ణురంనమః ॥ తత్పితృపితామహా
 ప్రపితామహా... గోత్రా... ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపాః
 విష్ణురంనమః ॥ (సవ్యం) శ్రాద్ధసం—విష్ణురంనమః ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మ
 ణాస్సంతుమే శాంతాః పాపాత్పాతు సరూపితాః ॥ దేవానాంచైవ
 దాతార స్త్రాతార స్సర్వదేహినాం ॥ శ్రాద్ధకాలే గయాంధ్యాత్వా
 దేవం జనార్దనం ॥ ప్రద్యుమ్నాది పితృంధ్యాత్వా తతశ్శ్రాద్ధం ॥ ప
 వర్తయే ॥ పూర్వోక్త... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా... హని
 సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాధేః కర్ణకరిష్యే ॥ (అపసవ్యం) శ్లో॥
 అపకృమస్తు భూతాని పిశాచా స్సర్వభోదితం ॥ సర్వేమారువిగోధేన
 పితృకర్మసమారభే ॥ ఇతి తిలాన్వికీర్య ॥ ప్రేతస్థానే తూష్ణం వసుల
 మండలం కృత్వా ॥ తత్పితృది ధానేషు భూమింసమృజ్య ॥ తూష్ణం

మండలత్రయం కృత్వా || (స్యం) విశ్వేదేవ విష్ణుశాసేషు భూమిం
 సమృద్ధ్య || తత్ర చతురశ్రమండలం కృత్వా || అభామాదిద్రవ్యేషు
 మాషీ సంప్రోక్ష్య || కాలకామక ... ఆవాహనం నమః || కాలకామక
 ... దదామి || ౨ || అథ క్షణందదామి || విశ్వేదేవశాసే భువి దర్బానా
 స్తీర్య | పాత్రేద్వయం నిక్షేప్య | ఉదకం పూరయిత్వా | దక్షైః
 ప్రేచ్ఛాద్యైః యర్వావికీర్య | గంధార్థం పుష్పార్థం ఇమేకుశాః |
 స్వర్చితమస్తు | కాలసంక్షిప్త విశ్వేదేవాః ఇదం వో అఘోర్యం ... మి ||
 కామ సం ... ఇదం వో అర్ఘ్యం ... మి || యవైతభ్యగచ్ఛి | కాలకామ
 సంక్షిప్త విశ్వేదేవాః గంధం దదామి | అలంకరణార్థం అక్షతాన్
 దదామి || శ్లో || శీతవాతో ... చ్చమే || విశ్వేదేవాః ... వస్తుద్వయం
 తుభ్యమహం సంప్రదదేనమః || (వస్తుద్వయం దద్యాత్) అథ
 కర్ణాభరణ కట్యాభరణ అంగుళ్యాభరణాని దద్యాత్ || అభావేయథా
 శక్తి సువర్ణం వా- హిరణ్యం వా దద్యాత్ | సకలారాధనైస్సర్చితమస్తు
 అథ ప్రేతపితృర్చనం కరిష్యే || శ్లో || ఆయాహి ప్రేతగంభీరైః పూర్వైః
 సౌమ్యపథో త్తమైః | ప్రజామస్తృభ్య మాయశ్చ రయం దీప్తాయురే
 వచ || పితరం ... గోత్రం ... ప్రేతమావాహనం నమః || (ఇతి ప్రేత
 మావాహ్య) శత్రుప్రేతానుహ ప్రేతానుహాన్ ... గోత్రాన్ ... ప్ర
 ద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపాన్ ఆవాహనం నమః || అస్తు ||
 పిశుః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణదినా ... సపిండికరణాభ్యై కోద్ది
 ఘ్నామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసశందదామి || తత్పిశుః ... గోత్రే
 స్య ... ప్రేతస్య ప్రద్యుమ్న రూపస్య పితృర్థే ఇదమాసనందదామి ||
 తత్పితామహస్య .. గోత్రస్య ... ప్రేతస్య సంకర్షణ రూపస్య పితామ
 హార్థే ఇదమాసనం దదామి || తత్ప్రేతానుహస్య ... గోత్రేస్య ... ప్రే
 తస్య వాసుదేవరూపస్య | ప్రేతామహార్థే ఇదమాసనం దదామి ||
 (ఇత్యాసనందద్యాత్) పిశుః ... గోత్రస్య ... ప్రేతార్థే ఇదంతే క్షణం
 దదామి || తత్పిశుః సపిండికరణాభ్యై మశ్రాద్ధే క్షణం దదామి || తత్ప్రే
 తామహ సపిండికరణాభ్యై మశ్రాద్ధే క్షణందదామి || తత్ప్రేతానుహ
 సపిండి ... దదామి || ఇతి క్షణాని దద్యాత్ || ప్రేతార్థం బ్రాహ్మణాగ్రే
 కుశాన్ పరిస్తీర్య || తత్రపాత్రం సంపన్నం సుసంపన్నం || తత్ప్రేతా

నన్నిత్పపితామహ పృథితామహానాం... వస్త్రయుగ్మంతుభ్యమహం
 ... నమః । వస్త్రద్వయం పృత్యేకం పృత్యేకందద్యాత్ ॥ సకల
 రాధ ... నమః । అస్తు! (సవ్యం) విష్ణోరాధనంకరిష్యే ॥ శ్రాధా సంక
 త్తక శ్రీమకవిష్ణోః ఇదమావాహనంనమః । శ్రాధసంకత్తక శ్రీమహా
 విష్ణోః ఇదమానందదామి । త్తణందదామి । కుశాళ పరిస్తీర్య । ఆ
 మన్య చాత్రిం నిధాయ । ఉదకంపూరయిత్వా । దర్భైః ప్రచాచ్యద్య
 యవాన్వికీర్య । గంధార్థం పుష్పార్థం ఇమేకుశాః । స్వర్చితమస్తు ॥
 శ్రాధాసం ... ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి । యవైరభ్యర్చ్య । శ్రాధా
 సం ... గంధంనదదామి । అలంకరణార్థం అంగుళ్యాభరణాదీదద్యాత్ ॥
 ఇమాని పుష్పాణి । శీతవాతోష్ణ ... చ్చమే ॥ శ్రాధా సంకత్తక ...
 వస్త్రయుగ్మం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమః ॥ సకలరాధనై స్వర్చి
 తంనమః । అస్తు । అథ మండలోద్వర్తనం కరిష్యే ॥ అథ సర్వతః
 అమరాశేష్మణిభూగ్న । కృష్ణకృష్ణ । సర్వత్ర సమస్త ఆమ ద్రవ్య
 పాత్రాని వా తేషు విధాయ! అనంగా బిమ్మం పప్పు- మిర్చి- కూ
 ర్లు మొదలగు సమస్తము సమర్పించవలయును) ద్విగుణంవా చతు
 గుణంవా దద్యాత్ కాలసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ఇదంనః ఆమం సపరి
 కరం సంకరం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానోదకుంభం
 కామంజ్ఞక విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః అక్షయశృ ఘృథం ఇదమామం సోప
 కరం మమ్మహాయేన సంపద్యంతాం హవ్యం నమః ॥ గయాయాం దత్త
 మస్తు మమ్మహాయేన సంపద్యంతాం హవ్యం నమః ॥ గయాయాం దత్త
 మస్తు కామంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ఇదంనః ఆమం సపరికరం సవ్యంజ
 కం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానోదకుంభం కామ సంజ్ఞక
 విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః । అక్షయ తృప్త్యర్థం ఇదమామం సోపసకర
 మమ్మహాయేన సంపద్యంతాం హవ్యం నమః ॥ గయాయాం దత్త
 మస్తు ॥ గయాయాం దత్తమస్తు ॥

(అపరివృం పితః ... గోత్ర) ... ప్రేత మరణదినాదారభ్య ...
 వారి ... విశ్వేభ్యోద్విష్టామశ్రాదే పితృతే ఇదమామంసపరికరం
 ... కుంభం చిత్రే ... గోత్రాయ ... ప్రేతాయ ఇదమామం సపరికరం
 ... కుంభం సంప్రదదేనమః । పేతత్వప్రద్యాగా పేతత్వవిఘ్నం

ర స్థితి భవంతోబ్రువంతు । ప్రేతత్వస్థితస్థు । ఇతి సకమ్యతానాకం
భూమా విస్మయేత్ । తత్ప్రేతః... గోత్ర... ప్రేత్యున్నయాచేదేతే అ
మం సపరికరం తత్ప్రేతః... గోత్రః ప్రేత్యున్నయాచేదేతే ఇదమా
మం తత్ప్రేతే... గోత్రాయ... ప్రేత్యున్నయాచేదేతే ఇదమామం సప
రి... కుంభం అక్షయత్వప్రకృతం సంప్రదదేనమమ । అమృతరూపేణ
సంప్రద్యంతాం కవ్యం నమః । గయాయాం దత్త... బ్రువంతు । గయా
యాం దత్తమస్తు ॥ తత్ప్రేతామహ... గోత్ర... సంక్ష్మణరూపే వేదేతే
అమం సపరికరం తత్ప్రేతామహ... గోత్ర... సంక్ష్మణరూపే దేవతే
ఇదమామంతత్ప్రేతామహ... గోత్రాయ... సంక్ష్మణరూపాయ ఇద
మామం సపరికరం... అక్షయత్వప్రకృతం సంప్రదదేనమమ । అమృత
రూపేణ సంప్రద్యంతాం కవ్యం నమః । గయాయాం దత్త... బ్రు
వంతు । గయాయాం దత్తమస్తు ॥ తత్ప్రేతామహ... గోత్ర... వాసు
దేవరూప స్థితత్వే అమం సపరికరం తత్ప్రేతామహ... గోత్ర... వాసు
దేవరూపే దేవతే ఇదమామం తత్ప్రేతామహ... గోత్రాయ...
వాసుదేవరూపాయ ఇదమామం సపరికరం... వోదకుంభం అక్షయ
త్వప్రకృతం సంప్రదదేనమమ । అమృతరూపేణ సంప్రద్యంతాం కవ్యం
నమః । గయాయాం దత్తమస్థితి... బ్రువంతు । గయా... మస్తు ।
(సవ్యం) శాన్తసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణు వేదత్వే అమం సపరికరం శాన్త
సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణువే శంఖచక్ర గదాకాయ అక్షయత్వాయ
గరుడవాహనాయ ఇదమామం... వోదకుంభం అక్షయత్వప్రకృతం
సంప్రదదేనమమ । అమృతరూపేణ సంప్రద్యంతాం కవ్యం నమః ।
గయాయాం శ్రీవిష్ణువాచే దత్తమక్షయస్థితి భవంతో... మస్తు ।

* ఛా గా ద త్త మ్ *
*

(అపసవ్యం) పితః—గోత్రస్య—ప్రేతస్య విశేషవిశేషాభి
—హని । సపిండికరణప్రేత్యోద్దిష్టామ శాన్తే పితః—గోత్ర...
ప్రేతం తత్ప్రేత్య పితామహ... గోత్ర... విశేష... సంక్ష్మణ
వాసుదేవ రూపాణ్ కాలకామ సంక్షికా విశ్వాణ్ దేవాణ్ శాన్త
సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుంచ ఉద్దిశ్య మయా క్రియమానేనానా విష్ణు
పిండికరణప్రేత్యోద్దిష్టామ శాన్తే పితః—గోత్రస్య—ప్రేతస్య

తత్త్విత్తపితామహ ప్రపితామహానాం—గోత్రాణాం—నాం ప్రద్యు
ము సంకర్షణ వాసుదేవ రూపాణాం కాలకామసంజ్ఞక విశ్వేమాం దే
వానాం శ్రాద్ధకసంరతుక శ్రీమహావిష్ణోశ్చ పితుః—గోత్రస్య—ప్రే
తస్య తత్త్విత్తపితామహ ప్రపితామహైః—గోత్రైః... ప్రద్యుము
సంకర్షణ వాసుదేవరూపైస్సహ సమానోదక సాపిండ్య సిద్ధిద్వారా
పితృలోకానామైర స్థితి భవంతోబుధంతు ॥ ఇతి తిలోదక ముత్సృ
జేత్ ॥ పితృలోకానామైరస్తు ॥ ఏవంగుణ...తిథౌ, పితుః ...గోత్రస్య
...ప్రేతస్య మరణదినాదారాభ్య...హని సపిండీకరణాభ్యై కోద్దిష్టా
మశ్రాద్ధే తిలోదక పిండప్రదానం కరిష్యే ॥ అథ శాలీమార్జం తిల
మభ్యాజ్యక్షిరేణ మిశ్రయిత్వా । ప్రేతస్య పకపిండంకృత్వా । తత్త్వి
త్తాదేః పిండోత్తయం కుర్యాత్ ॥ అథ గోమయేనో పలిష్య । తత్ర
దర్శనాస్తీర్య । దర్శౌపరి ఏత త్తిలోదకం దదామి ॥ పితే ... గో
త్రాయ...ప్రేతాయ మరణదినా...హని సపిండీకరణాభ్యై కోద్దిష్టా
మశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే పకపిండం దదామి । పిండంగత్వా । పిండో పరి
ఏత త్తిలోదకందదామి । ప్రేతపిండస్య పశ్యమితిః గోమయేనాపలిష్య
తత్రదర్శనాస్తీర్య । దర్శౌపరి ఏత త్తిలోదకం దదామి॥ తత్త్వితః...
గోత్ర...ప్రద్యుమురూప తత్త్విత్తే...గోత్రాయ...ప్రద్యుమురూ
వాయ ఏష తే పిండో నమమ ॥ గయాయాం దత్తమస్తు ॥ తత్త్వితా
మహ...గోత్ర) ... సంకర్షణ రూప తత్త్వితామహాయ ...
గోత్రాయ ... సంకర్షణ రూపాయ ఏష తే పిండోనమమ ॥ గయా
యాం దత్తమస్తు॥ తత్త్వితామహ...గోత్ర...వాసుదేవరూప తత్త్వ
పితామహాయ...గోత్రాయ ... వాసుదేవరూపాయ ఏష తే పిండో
నమమ ॥ గయాయాం దత్తమస్తు॥ పితాదిపిండే ప్రేతపిండేచ మధుం
నిధాయ ॥ శ్రీ గోవిందగోవింద...ఏవంగుణ...తిథౌ. (అపసవ్యం)
పితుః...గోత్రస్య...మరణదినాదారాభ్య...హని సపిండీకరణాభ్యాయ
శ్రాద్ధే తత్త్విత్తమహ ప్రపితామహైః...గోత్రైః...ప్రద్యుము సం
కర్షణ వాసుదేవరూపైస్సహ సమానోదక సాపిండ్య సిద్ధిద్వారా పితృ
లోకానామైర స్థితి పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య ప్రేతస్యపిండ (ప్రథ
మ ద్వితీయ తృతీయాంశం) తత్త్విత్తపితామహ ప్రపితామహానాం

గొత్రాణాం...రూపాణాం పిండైస్సహ సంయో యిష్యే || ఇతి సం
కల్ప్యే || అథ కృచ్ఛత్రీ త్రయం దద్యాత్ || అథ పిండ సంయోజ
నాం గోదానం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ : తతః ప్రేతపిండం త్రే
భావిభజ్యే || ఏకభాగమాదాయ || పితః...గోత్రః... ప్రేత ప్రేత
పిండం (ప్రేథమాంశం) త్వత్ప్రిత్వభిః...గోత్రైః ప్రద్యుమ్నరూపై
స్సహ సంయోజయేనమః || కృష్ణకృష్ణకృష్ణః || ప్రేతస్య ద్వితీయపిండ
భాగ మాదాయ || పితః...గోత్ర...ప్రేత ప్రేతపిండద్వితీయాంశం
త్వత్ప్రితామహైః...గోత్రైః...సంకర్షణరూపైకస్సహ సంయోజయే
నమః || కృష్ణకృష్ణ || ప్రేతస్య తృతీయ పిండభాగమాదాయ || పితః
... గోత్ర...ప్రేతపిండం తృతీయాంశం త్వత్ప్రితామహైః...గో
త్రైః...వాసుదేవరూపైస్సహ సంయోజయేనమః || కృష్ణకృష్ణకృష్ణ ||
ఏవం సంయోజయేత్ || శ్లో || ఏషవోనుగతః ప్రేతః పితృనామాన్య
వాప్తవాన్ | శివంభవతు శేమాణాం జాయంతాం స్థిరజీవనః || ఇతః
పరం ప్రేతశబ్దోనాస్తి ||

శ్రీ సపిండినే విశేషః || శ్లో || ఏషవోను గతా ప్రేతా పితృ
నామాన్య మియుషి | శివంభవతు శేమాణాం జాయంతాం స్థిరజీవ
నః || ఇతః పరం ప్రేతశబ్దోనాస్తి || చతుర్థోపి నివర్తతే ||

* అథ వైతరణీగోదానమ్ . *

పితః...గోత్రస్య...ప్రద్యుమ్నరూపస్య సుఖేన వైతరణీన
ద్యుత్తరణార్థం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం మహావైతరణీసంజ్ఞికగోదానం
కరిష్యే || తదంగ బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే || శ్రీ మహావిష్ణు స్వ
రూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం | ఉభాభ్యో మిదం వాద్యం ||
శ్లో || నమో స్త్వనంతాయ...యుగధారణేనమః || అయంవో గంధః |
అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః...మస్తు | అథ గోపూజనంకృత్వా ||
ప్రదిక్షీణం కాయేత్ || శ్లో || యమద్వారే మహాఘోరే తిష్త్వా వై
తరణీనదీం | గాం కర్తుం గాం ప్రదాన్యామి ఉత్తరాయ సుఖేనతాం
గహమంగేషు...చ్ఛమే || అస్తై బ్రాహ్మణాయ...పితః... గోత్ర
స్య...ప్రద్యుమ్నరూపస్య సుఖేన వైతరణీ నద్యుత్తరణార్థం వైతరణీ
సంజ్ఞిక గోదానం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం

మోక్షదాయకాః । అహం కాశీం గమిష్యామి తత్రైవ శివ సామ్య హం । ఇతి బ్రువాణ సతతం కాశీవాస ఫలంభేత్ । యావత్పించం మనుష్యాణాం గంగాతోయేషుతిష్ఠతి । తావద్వర్షసహస్రేణి పుణ్య లోకే మహియతే ॥ పిండస్థానే శాంతిరస్తు... గృహే భవభావ్య సమృద్ధిరస్తు ॥ అథ బ్రాహ్మణాన్ సంతుష్టయేత్ । అథ కర్తవ్యాత్వా కర్మణః పుణ్యహవాచసం కారయిత్వా । ఊనమాసికం కుర్యాత్ । తతః బంధుభిస్సహ భోజనంకుర్యాత్ ॥ తతః నూతన వస్త్రధారణా నంతరం సువర్ణ స్పర్శనం కృత్వా । తతః బ్రాహ్మణశిష్యచరం కార్యమ్ ॥ ఇతి ప్రేతసపిండికరణప్రయోగ స్సమాప్తః ।

(ఈ శ్రాద్ధ ప్రయోగమందు ఉదక సంయోజనము పిండ సంయోజనము చేర్చితిని. దేశాచార శిష్టాచారముల ప్రకారము జటి పించవలయును. గోండలు ఉదక సంయోజనము మోసవేసిరి.)

* మా తు స్స పిండికరణమ్ . *

ఏవం...మాతుః... గోత్రాయాః... ప్రేతాయాః మరణాదినా దారభ్య...హని సపిండికరణాభ్యామి శ్రాధకం కరిష్యే । అపస్తంభం ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్ । ఏవం...మాతుః... గోత్రాయాః... ప్రేతాయాః మరణాదినా...హని సపిండికర... శ్రాత్తే తస్మిన్ మా తృపితామహీ ప్రపితామహీభిః... గోత్రాభిః... దాయాభిః ప్రద్యుమున సంకర్షణ వాసు దేవరూపాభిస్సహ సమానోదకత్వ పాపింష్ట్యశ్చిత్తి ద్వారా పితృలోకా వాప్యర్థం మాతుః... గోత్రాయాః... ప్రేతాయాః ఏకోద్దిష్టవిధానేన తద్భర్తృమత్ప్రపితామహీ ప్రపితామహీ నాం... గోత్రాణాం... నాం ప్రద్యుమున... నాం ఆమ వాగ్మనా నిధానేన ఏన ముభయాత్మకం కాలకామసంజ్ఞక విశ్వేదేవ హోవికిం విష్ణ్వంతం మాతుః... గోత్రాయాః... ప్రేతాయాః పిండికరణాభ్యామి శ్రాధకం కరిష్యే ॥ (ఇతి సంకల్పస్య) బ్రాహ్మణ నిమంతనాది సర్వం పూర్వవత్ ॥

(పితృసపిండికరణమువలెనే మాతృసపిండికరణముచేయు వలయును. అందు మాతృసపిండికరణమున పితామహీ మొదలగు

వానితోగూడ స్త్రీలింగముగా నూహణేసి ప్రియోగ మంతయును పూర్వమువలెనే జఱుపవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే చేర్చనైతిని)

* గ ర్భిణీ మ రణ ప్రయోగ : . *

గర్భిణీ మృతాచేత్ శ్మశానం నీత్వా || గర్భిణీస్త్రీ ప్రసవించ లేక బిడ్డను కడుపుననుంచుకొని చచ్చినట్లయిన నా ప్రేతను శ్మశాన మునకుఁ దీసికొనిపోయి-

తత్ర దక్షిణశిరసం నిధాయ | పిమ్మట దక్షిణశిరస్సుగానుంచి మాణ్డూపాదూర్ధ్వచేత్తస్యా నాభే ర్వామభాగే చతురంగుళ ప్రమాణే నోదరం లాంఛయిత్వా || (గర్భము ఆఱునెలలకు పైఁబడె నేని యా ప్రేతయొక్క నాభికికుడిపక్క కడుపున నాలుగంగుళముల ప్రమాణము గురుతుచేసి) నారాయణమం తేణ గర్భించిత్వా | శిశు మాదాయ | ప్రత్యుత్సా భూమానిక్షిపేత్ || (నారాయణ నామోచ్చారణము ను జెప్పుచు గర్భముఁదేదించి శిశువును దీసికొని క డి గి భూమియందుంచవలయును.) శిశుర్జీవేద్యది- జీవంతం పుత్రమిభి మంత్య || (శిశువు బ్రతికియుండినట్లయిన జీవించియున్న శిశువును యభి మంతించి) శ్లో || పర్వతీర్థ సముచ్చాతాః పావనాః పాపహరిణః | అప శ్శరీర సంశుద్ధిం కుర్వంతు ద్విజసన్నిధౌ || ఇతి స్నానయిత్వా! (ఈ మంత్రమును జెప్పుచు నాశిశువునకు స్నానముఁజేయించి) భూమా సువర్ణం నిధాయ- తత్ర శిశుం నిక్షిప్యః (భూమియందు బంగారము నుంచి ఆబంగారముమీద నాశిశువునుంచి) పృథివ్యాపస్తేజో వాయు రాకాశాద్యైః శిశుం పంచప్రాణా ఆభిమంత్య || (పృథివ్యా ... శిశువును పంచప్రాణముల నభిమంతించి) అన్యస్త్రీయాః స్తనం ప్రతి ధాప్య | శిశుం గ్రామం ప్రావయిత్వా || (ఇతర స్త్రీ వలన చన్ను నిప్పించి ఆశిశువును గ్రామమునకుఁబంపించి) తతః గర్భచ్ఛేదనదేవే ఆజ్యబిందూన్నిధాయ! (గర్భమును ఁదేదించినచోట నేతిబొట్టునుంచ వలెను.) అచ్యుతాయనమః- అనంతాయనమః- గోపందాయ నమః- గ్రీష్ణాయనమః ... హేమంతాయనమః- నవతాయనమః- పరమా త్మనేనమః || (అచ్యుతాయనమః అనునది మొదలు పరమాత్మనేనమః అనునెఱకు గర్భమందు హోమముచుజేసి అనఁగా ఆజ్యబిందువుల

నుంచి) అధ కేశవాది హోమం కేచిత్కుర్వంతి॥ (కొండలు కేశవా
యనమః అనునదిమొదలు కేశవనామములచేతనే చేయుచున్నారు.)
ఛేదప్రదేశం సూత్రేణ సంక్రింభ్య ॥ (గర్భమును ఛేదించిన స్థలము
నూలుతో కుట్టవలెను.) ఏవం...ర్థం ఉదరఛేద ప్రాయశ్చిత్తార్థకం
గోదానం హిరణ్యదానంచ కుర్యాత్ ॥ (గోదాన హిరణ్యదానము
లను జేయవలయును.) శిశుః మృతశ్చేత్ ఖననం కుర్యాత్ ॥ శిశువు
మృతిఃబొందినట్లాయెనా భూమియందు పాతిపెట్టవలెను.

ఇతి గర్భిణీ మృతి ప్రయోగ స్సమాప్తః.

* అధ సూతికా (రజస్వలా) మృతి ప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగః *

ప్రథమం శుద్ధజలేన స్నాపయిత్వా కర్తా స్నాత్వా పూర్వ
వస్త్రం పరిత్యజ్య । నూతనవస్త్రంధృత్వా । శ్రీగోవింద గోవింద ।
ఏవంగుణ...తిథౌ మాతుః...గోత్రాయాః...దాయ్యాః ప్రేతా
యాః చాతసూతకమధ్యే (రజోమధ్యే) మరణేసతి తద్దోషపరిహారార్థం
సూతికామరణ (రజస్వలామరణ) ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ॥ ఇతి సంక
ల్ప్య ॥ ప్రేతం శుద్ధ జలేన స్నాపయిత్వా । శుద్ధవస్త్రం ధృత్వా ।
ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా । కృచ్ఛత్రీయాణి గోదానానిచకుర్యాత్ ॥
తద్దోషపరిహారార్థం తిలచాత్రదానం కుర్యాత్ ॥ అధ ప్రాగ్దేశోమ
యేనానులిప్య । నూతనవస్త్రేణ మంటపం నిర్మాదాయ । తత్ప్రేతం
దులా నిక్షిప్య ॥ చతుర్దిక్షు కలశాన్ ప్రతిష్ఠాప్య । తీర్థరాజాయనమః
ఇతి ఉదకం నిధాయ । తత్కలశేషు పంచపల్లవాన్ పంచామృతాన్
నిక్షిప్య । నూతన సూత్రమావేప్య ॥ శ్లో॥ మృత్తికే బ్రహ్మ రూపే
త్వం మృత్తికే విష్ణురూపిణి । సుకృతం దుష్కృతంచైవ మాం ప్రా
పయ పరాంగతిమ్ ॥ కలశేషు మృత్తికాం నిధాయ । ఋత్విగ్వరణం
కృత్వా ॥ అధవరుణపూజాం సమాచరేత్ ॥ శివో మహేశ్వరశంభుః
...శతమ్ ॥ సురాస్త్రా మభిషిం...సర్వకామార్థ సిద్ధయే ॥ అయో
ధ్యా మధురా...దాయకాః ॥ ఇతి కలశోదకైః సూతికాయాః (రజ
స్వలాయాః) శిరిసి మార్జయిత్వా శ్వేతవస్త్ర మాచ్ఛద్య । బ్రాహ్మ
ణేభ్యో దక్షిణాంధ్రద్యాతేః రజస్వలమరణేషు ఏవం కుర్యాత్ ॥ నారా
యణ నారాయణ ॥ (పసుపు వుండలతో ౧౦౮ మాటులు ఆప్రేతకు

మృత్తికాస్నానములు చేయించవలెను. పిమ్మట మార్జనము చేయవలెను. కొందరు జల్లెడ ప్రేతమీఁదనుంచి మృత్తికా స్నానములు జరుపుదురు. ఇతి సూతికా (రజస్వలా) మృత్తి ప్రాయశ్చిత్తః ॥

* వి థ వా ప్రాయ శ్చి త్తమ్ . *

స్నాత్వా ॥ పూర్వోక్త...ర్థం అముకగోత్రాయాః అముకనామ్నాః జన్మాభ్యాసాది జన్మ ప్రభృత్యే తత్తణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం ఆస్నాన భోజన, తాంబూలచర్వణ, మలిన వస్త్రధారణ, దేహరక్షణ, పుణ్యతీర్థరాహిత్య, గంధ పుష్ప పరిమళాది ద్రవ్యధారణ, ఏకాదశ్యపవాసరాహిత్య, బృందావన తులసీ తీర్థరాహిత్య, తిష్ఠన్ముత్ర విసర్జన పాపకర్మనిరీక్షణ, రహసి పరపురుష సంభాషణ, నానావిధ దుష్కర్మయుక్త, మాతా పిత్రాది దూషణ, శ్వశురాదినాం శిశూవ రాహిత్య, సదా పరదూషణ, నేన బ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార, పరస్త్రీదోషనిరూపణ, ఆత్మవిక్రయ, శిశు హానన, గోహానన, పశునష్టాపహాన, మిత్రద్రోహ, భోజనసమయే పంక్తిభేదన, అజ్ఞానతో రజస్వలాన్యోన్య స్పర్శాది సంపాదిత మహాపాపానాం, కాయక వాచిక మహాశిక్ పాతప్రత్య ధర్మలోపానాం, అజ్ఞానత స్సవృత్కృతానాం, అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం, ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకచతుష్టయ వ్యతిరేకానాం, ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్యతిరేకదేశిక రూపాఽతిపాతకానాం, ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపాఽను పాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకలీకరణానాం, మలినీకరణానాం; అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణాం. అవకీర్ణకానాం, ప్రకీర్ణకానాం, రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, ఏవం బహూనాం బహువిధానాం, సర్వేషాం పాపానామపనోదక వ్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్త ॥ మా మనుగృహ్యంతు భవంతః॥ అథ కృతచ్ఛత్రయాణిచ గోదానంచ కుర్యాత్ ॥ శేషం సర్వప్రాయశ్చిత్తవత్ ॥

* అ థ సు వా సి నీ ప్రి య శ్చి త్తమ్ . *

ఆచమ్య॥ ఏవం...ర్థం జన్మాభ్యాసా జన్మ ప్రభృత్యే తత్తణపర్యంతం నిర్వరణార్థం సర్వ వ్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ దక్షిణం

గృహీత్వా || అముకగోత్రాయాం అముకనామ్నాః జన్మాభ్యాసా
జన్మ ప్రభృత్యే తత్త్వవర్యంతం మధ్యవర్తినికాలే సంభావితానాం
పాపానాం, స్వార్థక్రియాపరత్వ, హీనజాతి పరపురుషసహవాస, దేవ
భ్రాహ్మణ దూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రయ, రస ద్రవ్యాది
విక్రయ, పతివంచన, నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీదోషనిరూపణ,
ఆరంభవ్రతత్యాగ, సదాదుర్భాషణ, అన్యగృహవాస, సదాకోపస్వ
భావ, శిశుహానన, గోహానన, పరద్రవ్యాపహరణ, మిత్ర ద్రోహ,
భర్తృశ్వశుర శిశ్రూషరాహిత్య, భర్తరి దేశాంతరగతే దేహాలంక
రణ, కన్యావిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక, విషదాయకత్వ, పంక్తిభేదన,
శిశువధ, గృహస్థద్రవ్యాదీనాం చార్యవిక్రయ. సదామలినత్వ, అజ్ఞా
నతః రజస్వలాభాండ పుర్యానాం సర్వేషాం పాపానాం, మహాపాత
కానాం, ఉపపాతకానాం, సంకీర్ణకరణానాం, మలినీకరణానాం, అపా
తీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరణాం, అవకీర్ణకానాం, ప్రకీర్ణకానాం,
రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం, రహస్యకృత మహాపాతక సమ
రూపాఽతి పాతకానాం, ఉపపాతీకానాం, ఏవం బహూనాం బహు
విధానాం, సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం
నిశ్చిత్వ । ఉపవిశంతు మామనుగృహ్లాంతు భవంతః || అనుగృహీణ||
అథ కృచ్ఛత్రయం కుర్యాత్ || గోదానానిచ కుర్యాత్ || శేషం
పూర్వవత్ || ఇతి సువాసిని ప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగస్సమాప్తః ||

* దుర్మరణ ప్రాయశ్చిత్తమ్ . *

ఏవంగు...తిథౌ యజమానస్య పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య
ప్రమాదాచ్చండాలాద్యైర్హతస్య దుర్మరణ...ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే
పరిషద్ధక్షిణాం గృహీత్వా || సమస్తసంప...పదమ్ || పితుః...దుర్మ
రణ ప్రాయశ్చిత్తాధికార...సిద్ధిరస్తు || అథ కృచ్ఛత్రయంకుర్యాత్
ఆదా మహానదీసానం ధేనుదానాది యథాశక్త్యాచరిష్యే || తతః
సర్వప్రాయశ్చిత్తాదిసర్వంపూర్వవత్ || గ్రంథవిస్తరభయాన్నలిఖ్యతే||

* దుర్మరణ నారాయణ బలి ప్రయోగః . *

పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య పూర్వసంచిత ఇహజన్మనిదుర్మ
రణజనిత పైశాచిక నివృత్తిద్వారా శాశ్వత పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం

దుర్మరణ నారాయణబలాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగ త్వేన తదా
దా... పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే || ఆదా గణపతిపూజాం కరిష్యే ||
గణపతిపూజాం పుణ్యాహంకృత్వా || పవిత్రంధృత్వా || శ్రీ గోవింద
గోవిందః పూర్వోక్త... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య... స్య పూర్వసంచిత
ఇహజన్మని దుర్మరణజనిత వైశాచిక నివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకా
వాప్త్యర్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే || పరివద్దక్షిణం గృ
హీత్వా || సమస్తసంప... కృత్య || పితుః... గోత్రస్య... స్య దుర్మ
రణజనిత వైశాచిక బాధా నివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకా వాప్త్యర్థం
నానారాయణబల్యధికార... సిద్ధిరస్తు || అథ కృత్యచక్రత్రయం దద్యాత్ ||
అథ వదీతీతే గోమయేన చతురశ్రమండలంకృత్వా || తస్మాద్యే రంగ
వల్లిం కృత్వా || నూతన వస్త్రద్వయం పరిస్తీర్య || తత్ర పంచ ప్రస్థ
పరిమిత తండులాన్నియీప్య || పంచకళానిధాయ ||

శ్లో|| అయాహి ప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సౌమ్యపథోత్తమైః ||
ప్రజామస్మభ్యమాణాశ్చ రయిం దీర్ఘాయురేవచ || ఇతి మంత్రేణ
మధ్యకలశే ప్రేతమావాహ్య ||

శ్లో|| పూషాతోషా యమేభూయా తస్యైవాపాప నుత్తయే ||
పమాసృకర సంవీత సమస్తా శాంత రాంతరః || ఇతి పూర్వ కలశే
నారాయణ మావాహ్య ||

శ్లో|| వృషాధిరూఢం దేవేశం సర్వలోకైక కారకం! ధ్యాయే
ద్భవోద్భిదిస్తుత్యం మమ పాపం వ్యవోహతు || ఇత్యుత్తరకలశే రుద్ర
మావాహ్య ||

శ్లో|| విరించిక వాక్పతిం శ్వేత పద్మస్థం పద్మసన్నిభం! అక్ష.
సృక్కుండికా భీతి దానహస్తం విభావయే || ఇతి పశ్చిముకలశే బృ
హ్మణ మావాహ్య ||

శ్లో|| రక్తదృష్టిం పాశహస్తం యమం మహిష వాహనం |
కరాశవదన నీలాంగం భీషణం భజే || ఇతి దక్షిణకలశే యమమా
వాహ్య || అథ ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకా నావాహ్య || శ్లో|| ఇంద్రో
మరావతీనాథః శచీద్యేస్తునాయకః | వజ్రాయుధశ్చ ప్రాచీనః తస్య
చైరావతోగజః | ఇంద్రం సంగం... స్థాపయామి పూజయామి ||

శ్లో॥ అగ్నిస్తేజోవతీవాసి స్వాహాదేవ్యాః ప్రియఃపశ్యః మేషా
రూఢశ్శక్తిధరః దివ్యాగ్నేయాం ప్రతిష్ఠితః ॥ అగ్నిం లోకపాలక
మావాహయామి ॥

శ్లో॥ యమస్సంయమనీనాథః శ్యామలాయా మనః ప్రియః ।
దండభృన్మహిషారూఢో దక్షిణస్యాందిశి స్థితః ॥ యమం లోకపా ... ॥

శ్లో॥ కృష్ణాంగనా పురం యస్య దీర్ఘా భార్యా సరోహయః ।
శస్త్రకుంతో విరృతిశ్చనైరృత్యాం దిశిసంస్థితః ॥ నిర్ముతి లోక ... ॥

శ్లో॥ పురీశ్చిద్ధావతీ యస్య ప్రియభార్యాచ కాళికా । సకృ
వాహః పాశధరో వరుణఃపశ్చమేశ్వరః ॥ వరుణం లోక ... మి ॥

శ్లో॥ వాయుర్గంధవతీనాథః కించతస్యాంజనాప్రియా । సారంగ
వాహోధ్వజభృత్ వాయువ్యాం దిశివర్తతే ॥ వాయుం లోక ... మి ॥

శ్లో॥ కుబేరశ్చాలకాయాంతు చిత్రరేఖా ప్రియాంగనా । హ
యోవాహః ఖడ్గధరః ఉదీచ్యాం దిశివర్తతే ॥ కుబేరం లోక ... మి ॥

శ్లో॥ యశోవతీత ఈశానః పార్వతీపతిరీశ్వరః । ఈశాన్యాందిశి
సంభాతి వృషారూఢ స్త్రీ చూలభృత్ ॥ ఈశానం లోక ... మి ॥

శ్లో॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశం సహస్రదిత్య పర్చసం । నీలజేమూత
సంకాశం నీలాంజన సమప్రభం ॥ క్షేత్రపాలకమా ... మి ॥

శ్లో॥ మహావిష్ణుం శంఖపద్మ సుదర్శన గదాధరం । ధ్యాయే
హం నీలగౌరాంగం పద్మస్థ కమలాపతిమ్ ॥ విష్ణుమావాహయామి ।
అచ్యుతమావాహయామి । అనంతమావాహయామి । గోవిందమా
వాహయామి ॥ అథ కలశేషు పంచామృతాని పంచరత్నాని పంచ
త్వ క్షృంచపల్లవానిచ నిధాయ ॥ అథ కలశపూజాం కరిష్యే ॥ శ్లో॥
కలశస్యముఖే ... సమాశ్రితాః ॥ గంగేచయమునే కృష్ణే ... కురు ॥ ఆ
యాంతు ... సంప్రోక్ష్య ॥ శ్లో॥ శిరః శ్రోత్రం తథానాసా మోఘం
జహ్వం తథేవచ కంఠం కుక్షీంచ హృదయం కటింబాహుం తథాం
గుళీశ ॥ ఊరూ జానూచ పాదాంతం తత్తన్యాసం వినిర్దిశేత్ ॥ సిగో
భవ ... సిరాసనంకురు ॥ అథ షోడశోపచారపూజాం తస్మాదయేత్ ॥
అత కేశవాది చతుర్వింశతి నామపూజాం కుర్యాత్ ॥ క్షీరాన్నం
నివేద్య ॥ పితుః దుర్మరణజనిత పైశాచిక విముక్తిద్వారా పుణ్యలో

కావా ప్తిరస్తు || అథ హోమ విషయో వై కల్పికః || తత్కరణే బ్రా
హ్మణైః కార్యమ్ || హోమార్థం ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్ || ఏవం
గుణ... తిథాపితుః... గోత్రస్య... స్య శాశ్వతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం
అంధత్వ మూకత్వ కాణత్వ బధిరత్వ వై శాచికబాధా నివృత్త్యర్థం
తదుక్తహోమం కరిష్యే || అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాది హోమ ప్రయోగాం
తం బ్రాహ్మణైః కార్యమ్ || అత్ర తిలాజ్య తండుల కుశసహితహో
మం కుర్యాత్ || య మాసస్య పితే... గోత్రాయ... ఇదం నమమ ||
బ్రహ్మణేనమః | రుద్రాయనమః | యమాయనమః | వైవస్వతాయ
నమః | శ్లో|| పూషతోష యమే ధూయా త్వర్వ పాపాను త్తయే |
సహస్రీకర సంవీత సమస్తాశాంత రాంతరః || శ్రీ. నారాయణాయ...
ఇదం నమమ || శ్లో|| శంఖచక్ర గదాపద్మ రాజమాన కరాంబుజం |
సువర్ణవర్ణ పురుష హూతిం హృదివిభావయే || నారాయణాయనమః |
ఇతి అష్టోత్తరశత హోమం కుర్యాత్ || ౧౦౮ || అథాష్టదిక్పాలక హో
మం కరిష్యే || ఇంద్రదాయనమః... ఈశానాయనమః | ఊర్ధ్వ పురుష
యనమః | పృథివ్యై నమః | అగ్నయేనమః | రుద్రదాయనమః || అస్మిన్
కర్మణి మంత్రవిషర్యాస కాలవిషర్యాస కర్మవిషర్యాస సమస్త ప్రాయ
శ్చత్వార్థం కేశవాదిహోమం కరిష్యే || కేశవాయనమః... శ్రీకృష్ణా
యనమః || అథ శుద్ధోదక మార్జనం కుర్యాత్ || ఆచార్యాయ బ్రహ్మ
త్వ దక్షిణాం దద్యాత్ | తతో బలిప్రదానార్థం దక్షిణ భిముఖో
భూత్వా || గోమయేన అష్టదిక్షుమండలాని కృత్వా | తత్ర దర్భా
పరిస్తీర్య || దవోభిషతి తిలోదకం దదామి || ౧౦౯ || ఏవం గుణ... తిథా
పితుః... గోత్రస్య... స్య దుర్మరణజనిత వై శాచికబాధా నివృత్త్యర్థం
నారాయణ బలిప్రదానాని కరిష్యే || నారాయణాయ ఇమం పిండం
దదామి | రుద్రదాయ ఇమం పిండం దదామి || వైవస్వతాయ ఇమం
పిండం దదామి || తతః తతః సంకర్షణాది కృష్ణాంతం పిండం దద్యా
త్ || ఏతేషాం తిలోదకాని కుర్యాత్ || అథ గోదానాని దశదానా
ని చ కుర్యాత్ || అనేక దుర్మరణజనిత వై శాచిక బాధా నివృత్త్యర్థం
దుర్మరణ బలిప్రదానైః... పితుః... గోత్రస్య... స్య శాశ్వత విష్ణులో
కావా ప్తిర స్త్వితి భవంతో బుద్ధివంతు || శాశ్వత... రస్తు! నారాయణ-

బ్రహ్మ- రుద్ర-యమ కలశోదకాని మధ్యమకలశే కించిన్నిషీప్య ||
 కర్తా శేషోదకేన ఆత్మానం మార్జయేత్ || బలిపిండా నుద్వాప్య ||
 మంటపదానం ఆచార్యాయ దద్యాత్ || మధ్యమకలశోదకం దహన
 దేశే అథవా అన్యదేశేవా విస్మజేత్ || కర్తాస్మాత్వా || శుద్ధవస్త్రాణి
 ధారయేత్ || బ్రాహ్మనాహూయ || వర్షితంధృత్వా || ఏవంగుణ...
 తిథౌ పితుః... గోత్రస్య...స్య దుర్మరణ నారాయణబలి శ్రాధకం
 కరిష్యే || పరిషద్దక్షిణం గృహీత్వా || సమస్తసంప... కర్తుం అధికార
 సంపదస్తు || ఏవం...ర్థం పితుః... గోత్రస్య...స్య దుర్మరణ నారా
 యణబలిశ్రాధకం ఏకోద్దిష్టవిధానేన సదైవమధ్యకరిష్యే || పితుః...
 స్య నారాయణబలిశ్రాధే కుశచ్ఛదనంకుర్యాత్ || విష్ణు సానుగస్థానే
 త్మణః కతఃప్యః త్మణందదామి || బ్రహ్మసానుగస్థానే త్మణందదామి |
 రుద్ర)...దదామి | యమ...మి | వైవస్వత...మి | పితుః... గోత్రస్య
 ...స్య స్థానే త్మణందదామి || అగ్రోధనై శ్చౌచ... శ్రాధకర్మకరిష్యే ||
 అథ గోమయేన పణ్డుండలాని కృత్వా || పాద్యస్థానే సాక్షతా ఇమే
 కుశాః | పుష్పసహిత ఇమే అక్షతాః | అయంగంధః | ఇమేకుశాః ||
 సకలారాధనై...మస్తు || ఏవం పణ్డుండలాన్యభ్యర్చ్య || పితౄ మం
 డలే తిలేనకార్యం || విష్ణుసానుగ స్వాగతంసమః || స్వాగత మిదంతే
 పాద్యంసమః || నమోబ్రహ్మణ్య...నమోనమః || ఏవంక్రిమేణ పాదా
 ప్రత్యక్షనంకుర్యాత్ || కర్తా స్వయంచ పాదాప్రత్యక్ష్య || అథ సర్వ
 త్ర విష్టరందద్యాత్ || ఏవం...పితుః... గోత్రస్య...స్య నారాయణ
 బలిశ్రాధకర్మ కరిష్యే || తిలకవికిరేత్ || సర్వే ఆనుద్రవ్యపదార్థా
 శ్శుచయో భవంతు || అథ సర్వత్రాఽవాహనాఽసనత్మణాని దద్యా
 త్ || అధార్ఘ్యం || విష్ణుసానుగ ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి || బ్రహ్మ
 ...మి | రుద్ర)...మి | యమ...మి | వైవస్వత...మి | పితః... గోత్ర
 ...ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి || ఇతి ప్రత్యేక ప్రత్యేకం బ్రాహ్మణహస్తే
 అర్ఘ్యందద్యాత్ || సర్వత్వగంధందద్యాత్ || అలంకారార్థం అక్ష
 తాదద్యాత్ || శీతవాతోష్ణ...ప్రయచ్ఛమే | సర్వత్ర వస్త్రదానం
 దద్యాత్ || తదభావే ఇమేకుశాః || ఇతి అర్చనంసంపూర్ణం...స్తు ||

(బ్రాహ్మణులవద్ద విస్తృతమున బియ్యము, పెసలు, మినుములు నేయి, మిర్చి మొదలగునవి తన శక్తికొలది సమర్పింపవలయును.)

శ్లో॥ పుండరీకాక్ష గోవింద వాసుదేవ జనార్దన । మయార్పిత మింద్రవ్యం పవిత్రం కురు సర్వదా ॥ విష్ణుసానుగ ఇదమామం సోప స్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం విష్ణుసానుగ ప్రీత్యర్థం సంప్రదదే నమమః । బ్రహ్మసానుగ ఇద ... నమమః । రుద్రసానుగ ఇద ... నమమః । వైవస్వతసానుగ ఇద ... నమమః ॥ పితే... గోత్రాయ ... య ఇద ... నమమః ॥ గయాయాం దత్తమస్తు ॥ ఏవంగుణ... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య... స్య నారాయణబలిశాద్ధే పితరం... గోత్రం ... ఉద్దిశ్య త్వయాకృత నారాయణబలిశాద్ధేన పితుః... గోత్రస్య... స్య దుర్మరణజనిత పైశాచిక బాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్తిరప్యితి భవన్తోబ్రువంతు ॥ దుర్మరణ... రస్తు ॥ (తిలోదకం త్యజేత్) ఆమ సాతే అమృతభో నే తృప్తిరపీతి కర్తా, తృప్తోభవ ॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః వదేయః ॥ ఏవం... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య... స్య దుర్మరణ జనిత పైశాచిత బాధానివృత్త్యర్థం పిండప్రదానానికరిష్యే ॥ పూర్వ భాగే విష్ణుపిండం, సశ్చిమభాగే బ్రహ్మపిండం, ఉత్తరభాగే రుద్రపిండం, దక్షిణభాగే యమపిండం, పురోభాగే వైవస్వతపిండం, మధ్యే ఛేతపిండందద్వాత్ ॥ అథ గోనుయేనానులిప్య ॥ దర్భాపరిస్తీర్య దర్భోపరి తిలోదకం దదామి ॥ విష్ణుసానుగప్రీతయే ఏష తే పిండో నమమః । గయాయాం దత్తమస్తు ॥ బ్రహ్మసానుగ... మస్తు ॥ రుద్రసానుగ... మస్తు ॥ యమసానుగ... మస్తు ॥ వైవస్వతసానుగ... మస్తు ॥ పితే... గోత్రాయ... య ఏష తే... మస్తు ॥ తూష్టిం పిండశేషం నిభాయ ॥ పిండోపరి తిలోదకం దదామి ॥ పిండపూజాంకృత్వా ॥ గోదానంకృత్వా ॥ పితుః... గోత్రస్య—స్య దుర్మరణజనిత నారాయణబలిశాద్ధే పిండ ప్రదానేన పితుః—దుర్మరణజనిత పైశాచిక—బ్రువంతు ॥ యజ మానస్య పితుః—దుర్మరణ—గస్తు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ ॥ ఆంధత్వ మూకత్వ కాణత్వ బధిరత్వ పైశాచిక బాధానివృత్తి—రస్తు ॥ గయాయాం పిండసదృశభవంతు ॥ పిండానుద్వాసయిష్యే ॥ ఉద్వాసయ ॥ (సవ్యం) అయోధ్యా మధురా—లభేత్ ॥ పిండస్థానే శాం తిరస్తు

పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు । గృహే ధనధాన్య సమృద్ధిరస్తు ।
తతః బ్రాహ్మణశ్రీర్వాదః । గోత్రాభివృద్ధిరస్తు । వంశాభివృద్ధిరస్తు ।
అస్యగృహే శ్రీమహా—రస్తు । ఏవం నారాయణ బలిశాద్ధం పూ
ర్వాహే కార్యమ్ ॥ దుర్మరణ — బాధా విముక్తిం కరోతు ॥ ఇతి
దుర్మరణ నారాయణబలిప్రయోగ సమాప్తః.

(కొందఱు కేశవాది పదిరెండు నామంబులచేత పన్నిద్దఱు
బ్రాహ్మణులను, ప్రేతోద్దేశంబుగా నొంవిపు)నిన్ని మొత్తము ౧౩
గురిని నియమించుచుందురు. ప్రేతశబ్దములు వసుశబ్దములు మొద
లగునవి దేశాచారముల పనుసరించవలయును.

* అ ధ నా రాయణ బలి కాల పరిమితి : .

వాక్యం॥ దుర్మృతస్య పురుషస్య సంస్కారాత్పూర్వం వత్స
రాంతే షాణ్మాసే త్రిమాసేవా త్రిపక్షేవా సద్యోవా యథోక్తపా
యశ్చిత్తంకృత్వా నారాయణబలిం కృత్వా మంత్ర సంస్కారం
కుర్యాత్ ॥

కేచిత్పతః ॥ ప్రేత తంత్రం నిర్వర్త్య తతః ఏతన్నియమేన
నారాయణబలిం కార్యమితి కేచిత్ ॥

* పు న ర్ద హా న క్రి య . *

స్మృత్యంతరే ॥ శ్లో॥ దేశాంతర మృతానాంను రాజభిగ్నా
వివాదిభిః । తేమామంగం పలాశాద్యైః కృత్వాదేహం పునర్దహేత్ ॥

తా॥ దేశాంతరమందు మరణమునొందిన వానియొక్కయు,
రాజదండనచే మృతినొందిన వానియొక్కయు, వివాదులచే మరణము
నొందినవానియొక్కయు శరీరమును పలాశాదులచే నిర్మించి పు న ర్ద
హాన సంస్కారమును జేయవలెను.

* అ ధ వి షూ చీ మ శూ చీ జా డ్య మృ తి : *

శ్రాద్ధమయూఖే మార్కండేయః ॥ శ్లో॥ మారీకుద్వివిధాప్రో
క్తా తంత్రేషు వివిధేష్వపి । మశూచికరేమగదం విషూచిరపరేవనుః ।
ఏతద్వ్యాధి మృతాయేచహ్య సంస్కార్యా నరైస్తదా । ఖననం కా
ర్య మిత్యాహు ద్మనయః కాలకోవిదైః । పంచమేచైవ పక్షేతు కా
ర్యాచౌత్తరికీక్రియా ॥ నియమం చైతదుల్లంఘ్య కామదక్షానతోపినా.

అప్పుని నేకరాక్షసుహృదులకు పాపపుణ్యవంతిహి! ప్రేతస్య చాంధ
 కులప్రేతావన సంశయః! ప్రేతతంత్రం ప్రకుర్యస్తే స్వస్వవర్ణాన
 తానిః ।

తా! కలరావ్యాధులచేతగాని, మశూచి బాధలచేతగాని ప
 ణం మృత్యువాంఛినప్పుడు వెంటనే ఖననముచేసి ఐదవపక్షమందు ప్రే
 తకు దహనమలసిన మంత్రకలాపముమొదలగు ప్రేతశాస్త్రములన్నియు
 దహనమలెను. కొందఱు యామార్గమును ఆవలంబించక వెంటనే
 శాస్త్రములుచేయుదురు. ఆ పక్షమందు ప్రేతకు నరకప్రాప్తియు,
 దహనమును నాటిల్లునని శాస్త్రమయ్యాఖమందు చెప్పబడెను.

* దర్శనవివ్రణిర్ణయః *

లిఖితదర్శనాస్త్రే! శ్లో! చతుర్భుద్ధిర్భు పుంజైస్తు బ్రాహ్మణస్య
 పవిత్రతామ్ । ఏకైకంన్యూనముత్సృజ్య వర్ణానాంతు పవిత్రకమ్ ॥

తా! బ్రాహ్మణునికి నాలుగుదర్శనచేతను, క్షు తియునికిమాడు
 దర్శనచేతను, వైశ్యునికి రెండు దర్శనచేతను, సూదునికి నొకదర్శ
 నచేతను పవిత్రమును కట్టవలయును.

శ్లో! కుశమూలే స్తితోబ్రహ్మ కుశమధ్యే జనార్దనః! కుశాగ్రే
 కంకర స్తిష్ఠీ త్రయోదేవ వ్యవస్థితాః ॥

తా! కుశమొదలు బ్రహ్మ- కుశమధ్యమందువిష్ణువు, కుశాగ్ర
 మందు కంకరులు నుందురు. కాబట్టి ఈ ముగ్గురుదేవతలు పవిత్ర
 కర్మయందు వ్యవస్థితులైరి.

శ్లో! జపదానేచ హోమేచ స్వాధ్యాయే జలతర్పణే! యజ్ఞో
 పవిత్రే మోక్ష్యాంచ తథాకుశ పవిత్రకే । బ్రహ్మగ్రంధి విజనీయా
 వ్యవస్థితా యథాచి ।

తా! జపకాలమందు, హోమకాలమందు, దానకాలమందు,
 అగ్నియన కాలమందు, జలతర్పణ కాలమందు, యజ్ఞోపవీతమందు,
 మోక్షయందు అటువలెనే కుశతోచేయబడిన పవిత్రమందు బ్రహ్మ
 గ్రంధి కేయవలయునని తెలిసికొనవలయును. ఇతర కర్మలయందు
 వ్యవస్థితమున ముడి వేయవలయును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠమూలేచ తథా ప్రాజ పత్యం విచక్షణైః । అంగు
గుశ్యగే స్పృతం దైవం పితృన్తర్జ్వనిమూలకే ॥

తా॥ బొట్టచవేలడుగున బ్రహ్మతీర్థము, వ్రేళ్ళ కొనయందు
దైవతీర్థము, తర్జ్వని వేలడుగున పితృతీర్థము, చెప్పబడినది.

ఇతి పవిత్రనిర్ణయ స్సమాప్తః.

* అ థ మండలవిధానమ్ . *

లిఖితస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ చతురశ్రం గ్రామ్య
ణస్య త్రికోణం క్షత్రియస్యచ । వర్తులంచైవ వైశ్యస్య శూద్రస్యా
భ్యుక్షణం స్పృతమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణునకు చౌకము, క్షత్రియునకు ముగ్గుణము,
వైశ్యునకు గుండము, శూద్రునికి నీరుచల్లుట చెప్పబడియున్నది.

కించ॥ లఘు అత్రిసంహితాయాం పంచమోఽధ్యాయే॥ శ్లో॥
బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ శ్రీ హుతాశన ఏవచ : మండలాన్యుప
భంజంతే తస్మాత్పూర్వంతి మండలమ్ ॥ శ్లో॥ యాతుధానాః పిశా
చాశ్చ కూరాశ్చైవతు రాక్షసాః । హరంతి రసమన్నస్య మండ
లేన వివర్జితే ॥ గోమయం మండలంకృత్వా భోక్తవ్యమితినిశ్చిహమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణుని మండలమునకు బ్రహ్మయు, క్షత్రియుని
మండలమునకు విష్ణువును, వైశ్యునిమండలమునకు రుద్రునియు, శూ
ద్రునిమండలమునకు శ్రీ హుతాశనయను నధిదేవతలై యా మండ
లము ననుభవించురు. కావున మండలముల నెల్లప్పుడు చేయవలె
యును. అట్లుచేయనియెడల రాక్షసులు, పిశాచములు, కుర్రాదులు న
యసురులు ఆన్నరసమునపహరించెదరు. ఇతి మండలవిధిసమాప్తః.

* అ థ ఉదకుంభ శ్రాద్ధమ్ . *

హేమాద్రా స్మృతి సముచ్చయే ॥ శ్లో॥ ఏకాదశా హోమస్స
భృతి ఘటస్తాయామ్ సంయుతః । దినేదినే ప్రదానవ్యాయానశ్చ
వత్సరం సుతైః ॥

తా॥ ౧౧ వ దినముమొదలు నువకుంభమునకు గుడిచి ఆహు
ద్రవ్యములను ప్రతినిత్యము సంవత్సరమునఱకు నాది పుణ్య దినము
చేయవలయును

మదనరక్షే, గౌతమః॥ శ్లో॥ అదైవం పార్వణశ్రాద్ధే సోద
కుంభ మధర్మకం । కుర్యా త్రప్త్యాబ్ధికా చ్ఛాద్ధా తస్యంకల్ప విధి
రన్వహమ్ ॥

తా॥ ప్రత్యాబ్ధిక పర్యంతము పార్వణశ్రాద్ధ ధర్మములన్నియు
నక్కఱలేకుండగ దైవహీనముగ సంకల్పవిధిచే నుదకుంభ శ్రాద్ధము
మాత్రము ప్రతిదినము జేయవలెననుట.

ఉదకుంభ శ్రాద్ధమందు పిండము వైకల్పికము. “అహరహ
రన్నమస్మై బ్రాహ్మణా యోదకుంభంచ దద్యా త్పిండమప్యే కేని
గృహ్లాంతి” యని హేమాద్రిలో పారస్కర వచనమున్నది. తక్కిన
విశేషములు నిర్ణయసింధువునఁ జూడఁదగును.

దేవదాసీయే, గరుడః ॥ శ్లో॥ ప్రత్యహం దీపణోదేయో మా
గ్రేతు విషమేనరైః । యావత్సంవత్సరంవాపి ప్రేతస్య సుఖలిప్సయా ।
కుర్యాద్యామ్యే సుఖంపిత్ర్య మద్భిసంకల్ప్వ్య సుస్థితమ్ ॥

తా॥ సంవత్సరపర్యంతము ప్రతిదినమును విషమమార్గమందు
ప్రేత సుఖమునకుగాను సంకల్పించి దక్షిణాభిముఖముగ దీపదానముఁ
జేయవలయును. ఇతి ఉదకుంభశ్రాద్ధం సమాప్తమ్.

* శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యా విషయః . *

బృహత్పరాశరీయే పంచమోఽధ్యాయే ॥ ప్రాజ్ఞభాదైవికౌ
విప్రా పిత్రాస్త్రయ ఉదజ్జుఖాః । ఏకైశ్చోభయత్రస్యాదసంపత్తా
వితిక్రిమః । పాత్రంవా దైవికంకృత్వా విష ఏకస్తుపైతృకే ॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమందు తూర్పుముఖముగ నిద్దటిని, పితృ
స్థానమునందు త్రైతముఖముగ ముగ్గుటిని లేక ఉభయస్థానములయందు
ఒకరొకరయినను భుజింపఁజేయవలయును లేదా పితృస్థానమందొక
బ్రాహ్మణునినియమించి విశ్వేదేవస్థానమందుపాత్రనుంచిభూజింపవలె.

కించ, యల్లాజియ్యే ॥ శ్లో॥ శుచీన్నిమంత్రద్యా దైవేత్రీక్
విప్రా పితృకర్ణి । దైవేప్రిత్యేథవైకైకం సపిండికరణంవినా ॥

తా॥ సపిండికరణముసందుతప్ప ప్రతిసంవత్సరముచేయు శ్రాద్ధ
మునందు విశ్వేదేవ స్థానమువ పరిశుద్ధులగు బ్రాహ్మణుల నిద్దటిని,
పితృస్థానమున ముగ్గుటిని లేక ఒకరొకరినిగాని నియమింప వలయును.

కొందరు విష్ణు స్థానమునుగూడ నుంచుదురు. దేశాచారములు ను సరింపవలయును. ఇతి శాస్త్ర భాగ్య క్షేత్ర సంఖ్య విషయముగా పు.

* అథ వై తరణీనోదానవిషయః . *

శ్లో॥ పిండ సంయోజనాదూర్ధ్వం ప్రేతత్వస్య విష్ణుర్జితః ।
మూర్జనాదిషు సర్వేషు చతుర్థోపి నివతతయే । ఏతస్మిన్ కాలే వా
బ్రాహ్మణ విపర్జనాంతేవా వైతరణీనోదానం కార్యమ్ । స్మృతిపాతే
శ్లో॥ ప్రేతలోకా త్పితృలోక గమనార్థంచ వైతరణీనోదానం । నన్యవైతరణీ
నామూర్ధ్వ గాండవ్యోత్తరణాయవై ।

తా॥ ప్రేత తన నివాసస్థానమునుంచి పితృలోకమునకుఁ బోవు
నప్పుడు వైతరణీనదినిదాటుటకుగాను వైతరణీనోదానం చేయవలెను.

ఇతి వైతరణీనోదాన విషయస్సమాప్తః.

* అథ పాలాశవిధిః . *

యది పితృర్మరణకాలే దేశకాలాదిభిష్పంస్కార కృత్యం నకు
ర్వీతచేత్ । తదా సంవత్సరమధ్యే గురుశుక్రమాశ్వ మలమాస చా
తుర్తాస్యాది దోషరహితకాలే భద్రదిధి త్రిపద్య భృగ్వంగారాధ్యాత్రి
వార ధనిష్ఠాపంచక వృతిరిక్తశుద్ధదినే చంద్రతారా బలాన్వితే పున
స్సంస్కార ముపక్రమేత్ । యద్యస్యస్తిచేత్తదా అఘ్నిరేప పునర్దాహః
అఘ్నిభావశ్చేత్తదా పలాశవృంతైః శరీరాకృతిం కృత్వా పునర్దాహ
యేత్ ॥

తా॥ తండ్రియొక్క మరణకాలమువందు దేశకాలాది విషయ
త్యములచేత సంస్కారకృత్యమునుజేయనియెడల సంవత్సరకాల మతి
మించకమునుపే గురుశుక్రమాశ్వముల మాసాది దోషరహిత మైనది
యును త్రిపదర్థాది దుష్టనక్షత్ర వృతిరిక్త దినమునందు తారాబల
చంద్రబలములు గలిగియుండఁగా మఱల సంస్కారమును జేయవచ్చి
విధము నుపక్రమించవలయును. అప్పు డస్థులున్నయెడల మంత్ర
ములతో ఆ అస్థులచేత పునర్దహనమును జేయవలయును. అస్థులు
నట్లమైనయెడల పలాశవృంతములచేత శరీరాకృతినిజేసి మంత్రవిధిగా
దహనము జేయవలయును. పాలాశవిధికి సంచయనములేదు. క్షీర
ములుజల్లి పిండప్రదానము చేయవలెను.

* దే శాంత ర గ త మృ తి ని ర్జ యః . *

దేశాంతరమునకుఁ బోయిన వానియొక్క వృత్తాంతము గగ్గ సంవత్సరములలోఁగల దెలియఁబడకపోయేనేని పుత్రుఁడు గల వ సంవత్సరమందు బౌద్ధవైహిక క్రియలను జేయవలయునని జాతూకర్ణుఁడు వచించెను. పితృ వ్యతిరిక్తులకు గల సంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట పైతృమేధిక కర్మలను జేయవలయునని బృహస్పతివచించెను

* అ ధ క ర్మాంతరే పి తుః స జీ వ త్వమ్ *

కర్మాసంతరమందు తండ్రి జీవించియున్నాడని తెలిసినను, లేక తండ్రి స్వయముగ గృహమునకు వచ్చినను చేయఁదగిన విధిని జెప్పుచున్నాను. అప్పుడా వచ్చినవానిని ఘృతకుంభమునందుఁబెట్టి జ్యోతి శాస్త్రముచే నిర్దుష్టమైన లగ్నమునందు లేవఁదీసి జాతకర్మ మొదలు చూడా కర్మాది సంస్కారంబులనుజేసి యేదైన నొకపర్వతిమునందు గల దినములు ఉపవాసములను జేయించి పూర్వము పరిణీతయైన భార్యనుగాని, యట్టిభార్య లేనప్పుడు వేరొకభార్యనుగాని పాణిగ్రహణము వారివారి విధిచేచేసి గ్రహించవలయునని వృద్ధమునుపువచించె. ఘృతకుంభాదునర్మగ్నం పునర్జాతకర్మణా సద్యస్తాలం సలస్కరిష్యే || ఇతి సంతల్ప్య || తక్కిన ప్రయోగము అచార్యునియొక్క అనుమతి ప్రకారము జఱుపవలెను. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి.

* అ ధ ర జ స్వ లా కం ర సూ త్ర వి స ర్జ నమ్ *

శ్లో॥ దశాహభ్యంతరే దై వా త్పేతభార్యా రజస్వలా || తదా శ్రాద్ధాదికం కార్యం సాత్వా సూత్రం విసర్జయేత్ ||

తా॥ పదిదినములలోపల ప్రేతభార్య రజస్వల యయ్యేనేని అప్పుడు శ్రాద్ధమునుమాత్రమునిలుపకచేసి సానానంతరమందు కంఠ సూత్రాదికమును విసర్జించవలయును.

* అ ధ జ్ఞా తి భో జ నమ్ *

శ్లో॥ సపిండాన్ భోజయేత్సర్వాన్ సాదశాహం స్వశక్తితః | విషమాహస్సు వాన్యాంశ్చ పుణ్యంప్రేతస్య దుర్లభమ్ ||

తా॥ మరణాది పదిదినముల వఱకును కర్తయగువాఁడు జ్ఞాతులతోఁగూడ భోజనము జేయవలెను. లేదా బేసిదినములయందైనను

భోజనమును జేయించవలయును. సపిండులు తృప్తిని బొందినయెడల ప్రేతకు సర్వోత్తమమైన తృప్తిగలుగును.

* అథ సపిండికరణే ముఖ్యకర్తారః *

శ్లో॥ పితుస్సపిండికరణం బంధుభిస్తుకృతం యది । పునః ప్రేతత్వ ముక్త్యర్థం సుతః కుర్యాత్సపిండనమ్ ॥

తా॥ తండ్రికి సపిండికరణము బంధువులచే జేయబడనని ప్రేతత్వవిముక్తికొఱకు పుత్రుఁడు మఱలసపిండికరణము చేయవలెను.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠపుత్రస్య సద్భావే కనిష్ఠః కురుతేక్రియాం । ప్రేతత్వాన్న విముచ్యేత పితృత్వం నచగచ్ఛతి ॥

తా॥ జ్యేష్ఠపుత్రుఁడుండఁగ కనిష్ఠుఁడు ప్రేతకృత్వంబులను జేసినయెడల తండ్రికి ప్రేతత్వముపొదు. పితృలోకంబునుగలుగదు.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠోవాథ కనిష్ఠోవా జ్యేష్ఠభార్యా సుతోదహేత్ । అగ్నికార్యే ప్రధానత్వాత్ జ్యేష్ఠభార్యా సుతోగ్రజః ॥ అనేకపత్నీ పుత్రాణాం యస్తు జ్యేష్ఠస్య ఏవహి । పితు స్సపిండికరణం కుర్యాదిత్యాపః కాశ్యపః ॥

తా॥ జ్యేష్ఠుఁడయినను, కనిష్ఠుఁడయినను జ్యేష్ఠ భార్యా సుతుఁడు అగ్నికార్యమునందుఁ బ్రధానుఁడు. అనేకపత్నులయొక్క పుత్రులలో జ్యేష్ఠపుత్రుఁడు తండ్రికి సపిండికరణమును జేయవలయును.

ఇతి సపిండికరణ కర్తృవిషయ స్సమాప్తః.

* అథ కర్తృపత్నీ రణోదర్శనవిషయమ్ *

స్మృతిసంగ్రహే॥ శ్లో॥ దశాహభ్యంతరే దైవాప్రేతభార్యారజస్వలా । తదాశాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వాసూత్రం విస్జయేత్ ॥ శ్లో॥ దశాహమధ్యేతు రజస్వలాచే ప్రేతస్య భార్యా యదివా ప్రసూతా । తస్మాత్తకాంతే విధిరత్రసర్వం తదుక్తకాలేపి సపిండం స్వాత్ ॥ ప్రేతస్య భార్యా యదివా రజస్వలా కర్తుశ్చ భార్యత్వకవారజస్వలా । సపిండనం నైవ విధీయతేత్ర స్వాద్వాపరేషాం విధిరేష ఉక్తః ॥ కించ ॥ శ్లో॥ ఏకాదశేహిం సంవాప్తే కర్తృభార్యా రజస్వలా । అద్యశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత దానాదీంశ్చ విస్జయేత్ ॥ రజస్వలా పతిశ్చైవ సూతికాయాః పతిస్తథా । భాండ్వీర్శన పర్యంతం భర్తు

రేవ నశుద్ధ్యతా ॥ ఉపరాగే పరిధినే సూతావేకాదశే స్మృతాః ।
మృతాహేషుత్రయోదశ్యా మార్తవే ప్రథమేహని ॥

తా॥ ప్రేతకృత్యము మధ్యయందు కర్తృ ప్రేతల యొక్క భార్యలు రజస్వలైనను, ప్రసవించినను అప్పుడు శ్రాద్ధాదికంబును వదలివేసి పిమ్మట భార్య స్నానముజేసినవెనుక మిగిలిన కృత్యంబుల నన్నింటిని జేయవలెను. శుద్ధిదినంబున కర్తయొక్క భార్య రజస్వల యైనను, ప్రసవించినను ఆద్యశ్రాద్ధంబును మాత్రము చేయవలెను. శుద్ధిదినంబున మిగిలిన కృత్యములను జేయవలయును. ఉపరాగమునందు పరిధినంబునందును, ప్రసూతియందు శుద్ధిదినమునందును, రజస్వల యందై దవి దినమునందును, మరణంబునందు పదమూడవదినమునందును శుద్ధిదినంబులు. మఱియొకవిషయము- ఒక స్త్రీ యును దినమునకు నాలుగవదినంబున తనభర్తయొక్క మృతితిథి సంప్రాప్తమైనప్పుడు మృతివినంబుననే భర్తయొక్క ప్రత్యాబ్దికము తిథితిప్పించుకొని ఆదినమందే జటిపించుట కొందఱిచుతము.

ఇతి కర్తృ ప్రేతయోః భార్యాణాం రజోవిషయస్సమాప్తః.

* ఆ ద స ర్ప హ త శ్రాద్ధ ప్రి యో గ : *

ఈ శ్రాద్ధమునే కొందఱు సర్పశాంతియని చెప్పుదురు. భార్యకు గర్భోత్పత్తికాకున్నను, మృతాపత్యము గలిగినను అట్లు ప్రేతి బంధకమైన ప్రేతోపద్రవము నిర్వృతికంచుటకై వారాయణబలియు, నాగబలియు జేయవలయును. అందు వారాయణబలి శుక్లకాదశి యందుగాని. పూర్ణిమయందుగాని చేయవలెను ఇంక నాగ బలి దర్శయందుగాని, పూర్ణిమయందుగాని, పంచమియందుగాని. ఆశ్వీనమాసమున నవమియందుగాని చేయవలెను. తత్రాయం ప్రయోగః ॥ ఏవం... త్థం బ్రాహ్మణసభాయాం మమ ఇహజన్మని జన్మాంతరేవా సంజాతే సర్పవధదోష పరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్త ముపదిశేత్తు భవంతః ॥ (బ్రాహ్మణులతో మనవిచేయవలెను) పిమ్మట సభయందు గోమూల్యము నుంచి ప్రార్థించునది. “సర్వేభర్తృవివక్తారః”

అని ప్రార్థించుగా సభ్యులు చతుర్దశకృచ్చప్రాయశ్చిత్తే నాముకప్ర
త్యామ్నాయద్వారా పూర్వోత్తరాంగసహితేనా చరితేన తవశుద్ధిర్భ
విష్యతి || అని యుపదేశించినవైన దేశకాలములుచ్చరించి పరిషదుప
దిష్ట చతుర్దశకృచ్చప్రాయశ్చిత్త మముస ప్రత్యామ్నాయేనాహ
మాచరిష్యే || యని సంకల్పించి ట్టేరము మొదలగునవి జేసికొన
వలెను. 'అథ సర్వపథదోషపరిహారార్థంహ దండదానంకుర్యాత్ ||
శాలిమాణ్లేన సర్వ ప్రతిమాంకృత్వా || తతః పార్థనం || శ్లో॥ ఏహి
పూర్వమృతస్సర్వ అస్మిన్ పిప్లే సమావిశ | సంస్కారార్థం మహం
భక్త్యా ప్రార్థయామి సమాహితః || ఇత్యావాహ్య || సంపూజ్య ||
అథ బలిః || భోసర్వఇనుం బలింగృహాణ మమాభ్యుదయంకురు || ఇతి
బలింకుర్యాత్ || కర్తా పాదాప్రాయశ్శ్చ || ఏవం ర్థం సభార్యస్య
మమేహజన్మని జన్మాంతరేవా జ్ఞానాదజ్ఞానాద్వా సంజాత సర్వపథ
దోష పరిహారార్థం సర్వసంస్కార కర్మకరిష్యే || ఇతి సంకల్ప్య ||
అథాగిదిం ప్రతిష్ఠాప్య || ప్రజ్వల్య || అస్మిన్ సర్వసంస్కార కర్మణీ
దేవతా పరిగృహార్థ మన్వాధానం కరిష్యే || అథ సర్వముఖే ఆజ్యం
నిధాయ || శ్లో॥ త్రాహిత్రాహి మహాభోగి సర్వోపద్రవ దుఃఖితః |
సంతతిందేహిమే పుణ్యా సిద్ధిప్రాం దీర్ఘ దేహిసీమ్ || ప్రసన్నం హా
మాం భక్త్యాకృపాలోదీనవత్సల | జ్ఞానోజ్ఞానతోవాపి కృతస్సర్వ
పథోమయా | జన్మాంతరే తద్దేతస్మిన్ మత్పూర్వై రథవావిభో |
తత్ప్రాపం నాశయ క్షిప్ర మపరాధం క్షమస్వమే || ఇతి సంప్రార్థ్య
నాగేంద్రం స్నాత్వాఽగత్యతతః పునః || అగ్నయేనమః ఇతి సర్వ
దహనం కార్యమ్ || (సర్వము హుతముకాఁగానే జలముచే చల్లార్ప
వలయును.) సవ్యముచేతనే సర్వసంస్కారకర్మయు జేయవలయును.
అస్థిసంచయన ముక్కుటలేదు. స్నానముఁజేసి గృహమునకురావలెను.
భార్యతోగూడ తనకు త్రిరాత్రుమాశౌచము. రవ దినమందు సచేల
స్నానముఁజేసి- ఏవం ర్థం సర్వస్వరూపిణే బ్రాహ్మణాయ యథా
శక్తి ఆమదానం కరిష్యేనమః || అథ ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా || ఏవం
... .. ర్థం సర్వశాద్ధం సద్యః కరిష్యేనమః || సర్ప- అశంత- శేష-
కపిల- నాగ- కాలిక- శంఖపాల- భూధర- ఇత్యుష్ట బ్రాహ్మణాన్

నిమంత్ర్య ॥ ఊణం దద్యాత్ ॥ మండలం కుర్యాత్ ॥ సర్వస్వరూపిణే
 బ్రాహ్మణాయ ఇదం పాద్యందదామి ॥ అనంతస్వరూ...మి ॥ శేష
 స్వరూ...మి ॥ కపిలస్వరూ...మి ॥ నాగస్వరూ...మి ॥ కాలిక
 స్వరూ...మి ॥ శంఖపాల...మి ॥ భూధర...మి ॥ సర్వత్ర
 పాద్యాత్ ॥ నమో బ్రహ్మణ్య...నమ, ॥ శ్లో! య ధే చ్చ సి
 మహారాజ...నమోనమః ॥ తోయం శిరసిధారయేత్ ॥ కర్తా పాదా
 ప్త్యాత్ ॥ సర్వస్వరూపిణే బ్రాహ్మణాయ ఇదమాసంనందదామి ॥
 సర్వత్ర ఆసనందద్యాత్ ॥ అథావాహనంకుర్యాత్ ॥ ఊణానిదద్యాత్ ॥
 భోజ్య ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి ॥ అనంతాయ...దదామి ॥ శేషాయ
 ...మి ॥ కపిలస్వరూపాయ...మి ॥ నాగస్వరూపాయ...మి ॥ కాలి
 కస్వ...మి ॥ శంఖపాల...మి ॥ భూధర...మి ॥ గంధాక్షత భూష
 నీష వస్త్రాదిదానం సర్వత్రకార్యమ్ ॥ (పిమ్మట బియ్యము మొదలగు
 నవి బ్రాహ్మణులకు సమర్పించవలెను.) సర్వాయ ఇదమామం సపరి
 కం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం
 బ్రాహ్మణాయ సంపదదేనమమ ॥ అనంతాయ...నమమ ॥ శేషాయ
 ...నమమ ॥ కపిల స్వరూపాయ...నమమ ॥ నాగ...నమమ ॥ కాలిక
 ...నమమ ॥ శంఖపాల...నమమ ॥ భూధర...నమమ ॥ బ్రాహ్మణా
 సంశుష్టయేత్ ॥ ఏవం...ర్థం సర్వబలి పిండప్రదానాని కరిష్యేనమః ॥
 నోమయేనానులిప్య ॥ దర్శాన్ పరిస్తీర్య ॥ యవోదకం దదామి ॥
 సర్వాయ ఇమం పిండందదామి ॥ అనంతాయ...దదామి ॥ శేషాయ
 ...మి ॥ కపిలస్వరూపాయ...మి ॥ నాగ...మి ॥ కాలిక...
 మి ॥ శంఖపాల...మి ॥ భూధర...మి ॥ తూష్ణిం పిండశేషం
 నిధాయ ॥ పిండానాముపరి యవోదకందదామి ॥ అథ పిండపార్వణ
 పూజాం కరిష్యేనమః ॥ పిండే వస్త్రం సిధాయ ॥ దర్శపత్రాంత్యమ
 ర్చయూమి ॥ పూపమాఘాపయూమి ॥ దీపం దర్శయూమి ॥ పూప
 దీపాచంతరం శుద్ధాచమనం సమర్పయూమి ॥ అథనైవేద్యంకుర్యాత్ ॥
 యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ అథ నోదానం బ్రాహ్మణాయ
 దద్యాత్ ॥ అనేన సర్వబలి పిండప్రదానేన భగవాన్ తస్మాత్సర్వ...భో
 జ్యే పుణ్యలోక ప్రాప్తిరస్తు ॥ మమ విశ్వవృద్ధింకురు ॥ అయోధ్యా

మధురా...లభేత్ || పిండానుద్వాసయేత్ || కర్తా పాదాప్రత్యక్ష్య ||
 ప్రాగ్భాగే నూరసవత్రుం పరిస్తీర్య || తత్ర తండులం పూరయిత్వా ||
 ఏకం కలశం నిధాయ || తదుపరి వత్రుం నిక్షిప్య || నాగ స్వరూప
 సువర్ణ ప్రతిమాం నిధాయ || సర్వస్వరూప మావాహయామి | అనం
 త...యామి | కేష...యామి | కపిల...యామి | నాగ...యామి |
 కాలిక...యామి | శంఖపాల...యామి || భూధర...యామి || కేచి
 త్యష్ట కలశస్థాపనం కుర్యుః || అథ షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య || అథ
 ప్రార్థనా || శ్లో || బ్రహ్మలోకేచయే సర్వాశ్చేష నాగపులోగమాః |
 సమోస్తుతేభ్య స్సుప్రీతాః ప్రసన్నాస్సంతుతే సదా || విష్ణులోకేచ
 యేసర్వాః వాసుకి ప్రముఖాశ్చయే | నమోస్తుతేభ్య స్సుప్రీతాః
 ప్రసన్నాస్సంతుతేసదా || రుద్రలోకేచయేసర్వాస్తక్షక ప్రముఖా
 శ్చయే | నమోస్తు—సదా || ఖండవస్య తథాదాహే స్వర్గంయేచ
 సమాశ్రితాః | నమోస్తు—సదా || సర్వసత్వేచయేసర్వా అస్తికే
 సచ రక్షితాః | నమోస్తు—సదా || మలయేచైవయేసర్వాః కర్ణో
 టక ముఖాశ్చయే | నమోస్తు...సదా || ధర్మలోకేచ యేసర్వావైత
 రణ్యాం సమాశ్రితాః | నమోస్తు...సదా || యేసర్వాః పార్వతీయేషు
 నరీ సంధిషు సంస్థితాః | నమోస్తు...సదా || గ్రామేవాయదినారిణ్యే
 యేసర్వాః ప్రచరంతిహి | నమోస్తు...సదా || పృథివ్యాంచైవయే
 సర్వా యేసర్వా బలిసంస్థితాః | నమోస్తు...సదా || రసాతలేచయే
 సర్వా అనంతాద్యా మహాబలాః | నమోస్తు—సదా || తతః ఆచా
 ర్యం సంపూజ్య || ఏవం— త్థం కృతస్య సంస్కార కర్మణ స్సద్గతి
 సిద్ధ్యర్థమిమం నాగం సౌవర్ణం సకలశం సవత్రుం దక్షిణాకం తుభ్య
 మహం సంప్రదదేనమః || అనేన స్వర్ణనాగదానేన అనంతాదయో
 నాగదేవతాః ప్రియతామ్ || యస్య స్మృత్యాచ నమోక్త్యా—మయా
 కృతం సర్వసంస్కారాఖ్యం కర్మ తద్భవతాం విప్రాణాం వచనాత్పర
 మేశ్వర || ప్రసాదాత్సర్వం పరిపూర్ణమస్తు || తథాస్తు | ఇతి విప్రాః
 వదేయః || బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాం దద్యాత్ || ఆశీర్వాదః || నూ
 తస వస్త్రాణి ధారయేత్ ||

శ్లో॥ కృత్వా సర్వస్య సంస్కారమనేన విధినానరః । నిరోధో
జయతే క్షిప్రం సంతతిం లభతే శుభామ్ ॥

ఈ పూర్వోక్తప్రకారముగ సంస్కారము జేయువానికి మహా
రోగమైనను శీఘ్రముగ నిర్వర్తించును. శుభమైన సంతతియు గలు
గును. సూర్యప్రార్థనం కుర్యాత్ ॥

ఇతి సర్వసంస్కారవిధి స్సమాప్తః.

* మృతాశౌచాంతర్గత శ్రాద్ధవిషయమ్ . *

యాజ్ఞవల్క్యః॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహ మధ్యేతు పితుః ప్రత్యా
బ్దికం యది । రుద్రాహేషోడశాత్పూర్వంపితుశ్చాబ్ధంసమాచరేత్ ॥
పితృదశాహమధ్యేతు మాతుః ప్రత్యాబ్దికంయది । రుద్రాహేషోడశా
దూర్ధ్వం మాతుశ్చాబ్ధం సమాచరేత్ ॥ (హోడశాత్ సపిండి
కరణ్యాదిశ్యర్థం ॥)

ఇ॥ శిల్లియొక్క మరణదినము మొదలుకొని దశాహములో
పల తొండ్రయొక్క ప్రాణిసంవత్సరిక శ్రాద్ధము సంభవించెనేని ౧౧ వ
దినమునందు శ్రాద్ధహోమమైన పిమ్మట హోడశమునకు పూర్వము
నందు ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమును జేయవలయును ఆ ప్రకారముగానే
తొండ్రయొక్క మరణదినము మొదలుకొని పదిదినముల లోపల శిల్లి
యొక్క ప్రాణిసంవత్సరిక శ్రాద్ధ మంగరిశమైనయెడల ౧౧వ దినము
నందు హోడశ శ్రాద్ధమైన పిమ్మట శిల్లియొక్క ప్రాణిసంవత్సరిక శ్రా
ద్ధమును జేయవలయునని యాజ్ఞవల్క్యునివగుచుచేప్పి ఇచ్చిట
హోడశముశతనగా సపిండికరణమునని యర్థము. ఇతి మృతాశౌ
చాంతర్గత శ్రాద్ధవిషయ సమాప్తః.

* దశదానమంత్రాః . *

దేశకాలా సంకీర్త్య॥ మను పితుం పాపక్షయాత్థం దశదానాని
కరిష్యేనమః ॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ ప్రత్యేకం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥

గోదానం॥ శ్లో॥ గదామంగేభు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశే ।
యగ్నైస్త్యాద్భివంమే స్యాదితశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇతిగోదా
నం ఏద్యాత్ ॥ భూగానం ॥ శ్లో॥ సర్వసస్యా శ్రమూభూమి ర్వదా
హేణ సమద్భృతా । అనంత పుణంఫలదా అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥

దాస్యామి విప్రీంద్ర । గృహాణత్వం సుఖప్రదం । అనేన కటదానేన
 ప్రియతాం పితరస్సదా ॥ కటం దద్యాత్ ॥ చందన ఖండదానం ॥
 శ్లో॥ మలయావాస మందార సుఖ బృందారకార్చిత । చందనత్వ
 త్ప్రిసాదేన్మ సాంద్రానందం ప్రవర్ధయ ॥ చందనం దద్యాత్ ॥ దీప
 దానం ॥ శ్లో॥ దీపం దాస్యామి విప్రీంద్ర తుభ్యం ధ్యాంతనివారం ।
 ఆస్య ప్రదానాత్సకలాన్ దోషాన్ నాశయకేశవ ॥ దీపందద్యాత్ ॥
 ఘంటాదానం ॥ శ్లో॥ దేవానామిష్టదాఘంటా సర్వదైత్య నివాసినీ ।
 తస్మాదాస్యామి తేఘంటాం తదానేన సుఖంకురు ఘంటా...కుర్యాత్
 చామరదానం ॥ శ్లో॥ శళాంక కరసంకాశ హిమడిండిర పాండుర ।
 పోత్సారయాశు గురితం చామరామర వల్లభ ॥ చామరందద్యాత్ ॥
 శయ్యాదానం ॥ శ్లో॥ యథానకృష్ణశయనం శూన్యంసాగరజాతయా ।
 శయ్యామయాప్యశూన్యాస్తు తథా జనన్మవిజ్మస ॥ శయ్యా దానం
 దద్యాత్ ॥ సప్తధాన్యాని ॥ శ్లో॥ తృప్తిం కరోతిభూతాని ఇవాలోకే
 పరత్రచ । తస్మాత్ప్రతీయతే ధాన్య మతశ్శాంతిం ప్రియచ్ఛమే ॥
 ఇతి సప్తధాన్యాని దద్యాత్ ॥ సువర్ణం ॥ శ్లో॥ సర్వపాప క్షయకరం
 సువర్ణం లోకభూషణం । అగ్నేర్భజం ప్రదాస్యామి తస్మాచ్ఛాంతిం
 ప్రియచ్ఛమే ॥ ఇతి సువర్ణదానం దద్యాత్ ॥ తండులధానం ॥ శ్లో॥
 జీవనం సర్వభూతానాం బలపుష్టి వివర్ధనం । తండులందీయతేయస్మా
 దతశ్శాంతి...మే ॥ ఇతి తండుల...త్ ॥ సరస్వతీ ... ॥ శ్లో॥ సర
 స్వతీ జ్ఞానధాత్రీ విద్యానా మధిదేవతా । విద్యాసాధక కౌశస్య దా
 నాన్ముక్తిం సమాపున్నయాత్ ॥ పుస్తక...త్ ॥ వేణు... ॥ శ్లో॥
 వేణుదండ శ్శుభకరో దశావస్థా సురక్షకః । వేణుదండస్య దానేనతృ
 ప్తిర్దండ ధరస్యవై ॥ వేణు...త్ ॥ యజ్ఞోపవీత ॥ శ్లో॥ యజ్ఞోప
 వీతం పరమం పవిత్రం కర్మసాధకం । యజ్ఞోపవీతదానేన తుష్టాస్స
 ర్వా మరాస్సభా ॥ యజ్ఞోపవీత...మ్ ॥ అతః మతసోద్దిష్ట దానాని
 కుర్యాత్ ॥ విశేషదానమంతా ససమాప్తః.

(౧౦౮ దానమంత్ర)ములు అష్టోత్తర శతదానకల్పమందు వ్రా
 సి యున్నాను. ఆ గ్రంథమందు జూడఁదగును,

* అథ షోడశమహాదానాని . *

ప్రాచీన గ్రంథే శ్లో॥ కన్యాజాత సువర్ణంచ శకటాశ్వ గజా
గృహం ॥ లాంగలం సస్యధాతీంద్ర కాలచక్రం తథా షీతిః ॥ మేష
శ్చ మహిషశ్చైవ అజినం శయనం తథా । సాలగ్రామశ్చ విజ్ఞేయా
మహాదానాని షోడశ ॥

తా॥ ౧ కన్యాదానము, ౨ గొట్టెదానము, ౩ సువర్ణదానము,
౪ బండిదానము, ౫ అశ్వదానము, ౬ ఏనుగు దానము, ౭ గృహ
దానము, ౮ నాగలిదానము, ౯ పైరుతోనున్న సస్యభూదానము,
౧౦ కాలచక్రదానము, ౧౧ భూదానము, ౧౨ మేకదానము, ౧౩
దున్నపోతుదానము, ౧౪ కృష్ణాజినదానము, ౧౫ శయ్యా దానము,
౧౬ సాలగ్రామదానము. ఈ ౧౬ ను మహాదానములు.

కేచిత్ శ్లో॥ కన్యాకనకదాసీచ శకటాశ్వ గజా గృహం ।
లాంగలం కాలపురుషః కాలచక్రం తథా షీతిః ॥ మేషశ్చ మహిష
శ్చైవ భార్యాచో భయతోముఖే । తిలపర్వత విజ్ఞేయామహాదానాని
షోడశ ॥ ఏవం కేచిత్పూరః ॥

దానకాలే విశేషః ॥ శ్లో॥ అశ్వం కర్ణగజందంతే దాసీంకేశే
అజాంగుళే । గృహస్తంభే వృషంస్కంధే గాంపుచ్ఛేకన్యకాంకరే ॥
స్పృష్ట్యైతైతాని దానాని తిష్ఠాదద్యాన్న సంశయః ।

ఈ షోడశమహాదానములు చేయుటవలన మహావిశేషము
గలదు. గ్రంథ విస్తరభీతిచే నీగ్రంథమందు వానివాని ఫలములు
వ్రాయనైతిని ఇతి షోడశమహాదానా స్సమాప్తాః.

* మృతాహస్సుదెలియనిచోనిర్ణయము . *

దేశాంతరమందు మృతుడగుటచే మాసముమాత్రము దెలిసి
మృతిదినము దెలియనిచో నామాసమందమావాస్యయందయినను,
శుక్లకృష్ణకౌదశులయందయినను పృథివార్విక శ్రాద్ధముజేయవలెను.
మృతిదినము దెలిసి మాసము దెలియనిచో మార్గశీర్షము, చూఢము,
భాద్రపదము, ఆషాఢము- వీనిలో నొకదానియందా తిథిలో వార్విక
శ్రాద్ధమును, మాసము తిథియు రెండును దెలియనిచో యింటినుండి
బయలుదేరిన తిథియు మాసము గ్రహించునది. మఱియుపృథూణ

మందలి తిథిమాసములు దెలియనిచో మృతవార్త వినిపించిన తిథిమాసములు గ్రహించునది. ప్రయాణమందును, మృతవార్తయందును మాసముదెలిసి తిథితెలియనిచో నామాసమందలి దర్శాదికమందు వార్షికము. ప్రయాణాదులయందు తిథిమాత్రము దెలిసి మాసము దెలియనిచో పైవఁజెప్పిన మార్గశీర్వాదులలో నొకమాసమందా తిథియందు వార్షికము. పస్తాన మరణచ్ఛ, సణములలో దినము మాసము నెఱుగనియెడల మాఘమందుగాని, మార్గశీర్షమందుగాని, దర్శయందుగాని వార్షికముజేయునది. దేశాంతరమృతి మొదలగునవి సంభవించిన పాలాశవిధిచే శ్రాద్ధమును జేయవలయును. అప్పుడు దాహదినమందే వార్షికముజేయునది. ప్రతిసంవత్సరమందు జటిపే శ్రాద్ధాదులలో నొకవేళ మృతాహస్సుకు విఘ్నంబుగలిగినను, మృతదినము దెలియఁబడకపోయినను శ్మశ్శ్మకాదశియందు శ్రాద్ధంబును జేయవలెనుగాని మూలగూడదు. జాతశౌచ మృతాశౌచములు సంభవించినచో శుద్ధిదినంబుననే కర్తవ్యము.

ఇతి మృతాహనిర్ణయ స్సమప్తః.

* అథ మృత్తికాన్నానప్రయోగః . . *

శ్లో॥ విష్ణుశక్తి సమత్పన్నే శ ఖవణే మహీతలే । అనేకరత్న సంపన్నే భూమిదేవి నమోస్తుతే ॥ (కథా) నూతనవస్త్రం కృత్వా ॥

అదౌ భూప్రార్థనం కృత్వా ॥ ఏనం... తథా పితృః... గోత్రీ స్య... స్య మమ సమస్త పాపక్షయార్థం పితౄణాం పుణ్యలోకానాం ప్రార్థనం అష్టోత్తరశత మృత్తికాన్నానాంగ కూర్చుప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే నమః ॥ అనుష్ఠానం పరిషత్ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా ॥ క్షృచ్ఛ్రతయం దద్యాత్ ॥ కూర్చుం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ఆవాహ్నం ॥ ఏనం... ధం మృత్తికాన్నానార్థం ఋత్విగ్వరణం యథాశక్తీ బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ తతః బ్రాహ్మణేభ్యో నూతనవస్త్రాణి దద్యాత్ ॥ అథ మంత్రాః ॥ శ్లో॥ మృన్మేహర కృతంపాపం మృన్మేభవ శుభప్రదా । మూర్ధ్నిత్వ వైశ్వాదేవి పరమాస్తు గత్స్మిమ ॥౧॥ మృత్తికే బ్రహ్మ రూపేత్వం మృత్తికే విష్ణురూపిణి । సుకృతం దుష్కృతంచైవ మాం వ్రాపయ పరాంగతిమ్ ॥౨॥ మయేదాసం పురాయత్తు మృత్తికే కృతమంజసా ।

పాపనాశయమే పుష్టిం ప్రియచ్ఛాశు వసుంధరే || ౨ || ఓజస్తేజః పృ
కాశశ్చ దేహి విశ్వంభరేసదా | ఐహికాముష్మికసుఖం తవమే ధార
ణాద్భవేత్ || ౩ || పృథిత్యయా భృతాలోకా దేవిత్యం విష్ణునాభృతా |
ద్వీపధారయమాం దేవి పవిత్రం కుసుమాంసదా || ౪ ||

స్వాత్వా || ఆచమ్య || ఏవం...ర్థం యజమానస్య పితుః...గో
త్రీస్య...స్య అంధత్వ మూకత్వ కాణత్వ బధిత్వ పంకుత్వ పిశాచ
త్వ నివారణార్థం అన్యోన్యసహాయేన ప్రథమ మృత్తికాస్నానముహం
కరిష్యే || స్వాత్వా || తే బ్రాహ్మణాః జలమాదాయ || కూర్చే
నిధాయ || ఏవం...ర్థం యజమానస్య పితుః..గోత్రీస్య...స్య అం
ధత్వ...ర్థం అన్యోన్య సహాయేన ద్వితీయ మృత్తికాస్నానముహం
కరిష్యే || అవతేమృదం గృహీత్వా || ఆదిత్యాయ మృత్తికాం దర్శ
యిత్వా || శ్లో || మృన్మేహర కృతం...ర్థమ్ || మృత్తికే బ్రహ్మ...
పరాంగతిం || మయేదానిం...వసుంధరే || ఓజస్తేజః ప్రకా...ద్భవే
త్ || పృథిత్యయా...సదా || స్వాత్వా || కూర్చే జలం నిధాయ ||
ఏవం అష్టాత్తరశత మృత్తికాస్నానాని కుర్యాత్ || యజమానస్య పిత
రం...గోత్రం...మయాకృతైః అంధత్వ మూక...ర్థం మృత్తికా
స్నానైః యజమానస్య పితుః...గోత్రీస్య...అంధత్వ... పైశాచిక
బాధా నివృత్తిరస్తితి భవంభోబ్రువంతు || అంత్య...రస్తు || త్వయా
నిమిత్తేన మయాకృతేన అనేన పుణ్యేన పుణ్యావాక్ భవ || బ్రాహ్మ
ణభ్యో దక్షిణాదికం దద్యాత్ || దశచానాని కుర్యాత్ || కేచిత్ ఆమ
శార్దం కుర్వంతి || శ్లో || సర్వపాపహరం దేవం సర్వాభరణ సూపితం |
సర్వాయుధ ధరిం ధ్యాయేత్ సర్వలోక మహేశ్వరమ్ || బ్రాహ్మణాః
పితౄత్వా మృత్తికాస్నాన దోషపరిహారార్థం మహాస్నాన మహం
కరిష్యే || (తక్కిన స్నానాదివిధులు వారివారి వర్ణాచారములనుబట్టి
తెలియదగినవి.) (కతిక) తిత్తిగి స్నానముజేసి పితృదేవతల కర్పణ
మిచ్చి స్నానముజేసి సూర్యుని కఘ్నమిచ్చి స్నానముచేయవలెను.
తక్కిన విషయములు పురాణోక్తకర్మప్రకాశికయందుఁ జూడవలెను.

ఇతి మృత్తికాస్నాన ప్రయోగస్సమాప్తః

* గ యా శ్రాద్ధ ఫ ల మ్ . *

శ్లో॥ పితౄదేవతామూన కర్మఫలదం తృప్తిప్రదం సర్గదం |
సాయుజ్య ప్రదమేవవా తదపి యత్కించి ద్దయాపార్వణమ్ || సాయా
తాప్యధవా మహాసుఖకరీ దైవాచ్చ కర్తుర్మృతిః | స్యాదత్రైవహీ
ముక్తిదైవసహ తత్కర్తృ పితౄణాం భవేత్ ||

తా॥ గయయందు స్వల్పముగ నైన పిండప్రదానము చేసిన
వాని పితృదేవతలకు ఊడత మహాదానాది కర్మలవలన గలిగిడి ఫల
మును సంతుష్టియు స్వర్గంబును మోక్షంబును గలుగుననియు, గయా
యాత్రవలన యపారమగు నానందములు గలుగజేయుననియు, దైవ
వశమువలన గయకు బోవుచుండఁగ మార్గంమధ్యంబున దేహత్యాగ
ము సంభవించినను గయయందు పిండదానము చేసినఫలము సంభవిం
చును. గయాశ్రాద్ధఫలం సమాప్తమ్.

* ఆ థ సు వా సి నీ త్వ ని ర్ణ య : . *

దక్షః || శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పుర్వం మృతాస్త్రీ యదివా
పుమాన్ | తేనాగ్నినా దహేతౌతునవైధవ్యమితి స్త్రీయాః || దశాహ
మధ్యే యదివాస్థి సంచయ స్తదాపి మాతామ్రయజేసుతస్య | పుణ్యాం
గనాం జ్ఞాప్య సువాసినినాం శౌగంధ పుష్పాన్యఖిలాని దద్యాత్ ||
చితిభదేన దాహశ్చేత్రతక్రూంశం పృథక్క్రియాః | భర్తుర్దశాహ
మధ్యేతు తద్భార్యాచ మృతాయది | సువాసినితివిజ్ఞేయా పుణ్యస్త్రీ
పూజనం క్రియాత్ || ... సుచుంతుః || శ్లో॥ భర్తృసూతక ప్రాగస్థి
చయనాత్పుర్వమేవవా | తద్భార్యాతు మృతా పూజ్య సావైసో
వాసినిభవేత్ || ... అత్రసిద్ధాంతపక్షః || శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూ
ర్వం ప్రేతపక్షే మృతింగతా | సువాసినితి ఖ్యాతాపి వగం వైధవ్య
మాపుయాత్ || భర్తృసంచయనా త్పుర్వం భార్యాయది విషద్య
తే | సువాసినిత్వం తస్యాస్థి అన్యధానిధనాభవేత్ || సమాప్తమ్.

* ఆ థ క ర్మ ని రూ ప ణ మ్ . *

శ్లో॥ పుత్రః పౌత్రః ప్రపౌత్రశ్చ పుత్రీకాపుత్ర ఏవచ | పతీ
భ్రాతృచ తత్పుత్రః పితామాతా స్నుమాతథా || భగినీభాగినీయశ్చ
పిండదోదనహార్యపి పూర్వంపూర్వం పరఃకర్తా తదభావే పరఃపరః ||

తా॥ పుత్రుఁడు, పౌత్రుఁడు, ప్రపౌత్రుఁడు, పుత్రికాపుత్ర భార్య, బ్రాతయు, అతని పుత్రుఁడును, తండ్రియు, తల్లియు, లును, చెల్లెలును, మేనల్లుఁడును, సపిండుఁడును, ధనహర్తయు పూర్వ పూర్వాభావమునం దుత్తరోత్తర కర్తృత్వముగలవారు.

మరీచిః॥ శ్లో॥ శ్రీకర్తృ భర్తృకృత్యేషు పితోః కర్మణ ద్యది । దశాహభ్యంతరే దైవాదృజో దోషేణదూషితా ॥ తత వ్యర్థతామేతి సాన్నాత్వా పంచమేహని । నగ్నశ్రాద్ధం సమా పునః కర్మసమారభేత్ ॥

తా॥ భతయొక్క- పేతకృత్యంబులయందు భార్యయే యైయుండి పదిదినములలోఁగల రజోదోషితురాలయ్యెనేని అది చేసిన కర్మయంతయును వ్యర్థమగును. కావున పంచమదినము సానంబుజేసి నగ్నశ్రాద్ధంబును ప్రారంభించి మఱల కర్మను వలయునని మరీచి వచించెను

శ్లో॥ జ్యేష్ఠానాఽథ కనిష్ఠావా జ్యేష్ఠభార్యా సుతోదపే అగ్నికార్యే ప్రధానత్వాత్ జ్యేష్ఠభార్యా సుతోఽగజః॥ అనేక పుత్రాణాం యస్తు జ్యేష్ఠస్స ఏవహి । పితు స్సపిండికరణం కు త్యాహ కాశ్మపః ॥

తా॥ జ్యేష్ఠుఁడైనను, కనిష్ఠుఁడైనను జ్యేష్ఠభార్యా సు అగ్నికార్యమునందుఁ బ్రధానుఁడు అనేకపత్నులయొక్క పుత్ర జ్యేష్ఠపుత్రుఁడు తండ్రికి సపిండికరణమును జేయవలయునని పుండు వచించెను.

శ్లో॥ ఔరసః క్షేభిజ్జైచైవ పుత్రికాపుత్ర ఏవచ । బ్రా భాతృపుత్రోవా సపిండికరణంచరేత్ ॥ అత్ర బ్రాతా కేవల రః । ఏషామ భావే పతీచ ధనహత్యపివా భవేత్ ॥

కేచిత్॥ శ్లో॥ పుత్రాభావేతు పత్నిన్యా త్వత్త్వభావేత రః । పత్న్యభావేతు సాపత్న్యః పుత్రవప నియుజ్యతే । తదథ తత్పుత్రః ఆసన్నో న్యస్తతః పరం । ఆద్యశ్రాద్ధ మశుద్ధోపి దేకాదశేహని ॥

తా॥ జౌరసపుత్రుడు లేనప్పుడు త్రేతజాతులును, పుత్రికయును పుత్రికాపుత్రుడును, సోదరుడును, తత్పుత్రుడును సపిండికరణమును జేయవలయును. వీరు లేనప్పుడు భార్యయును, ధనహతయును జేయవచ్చును. కొంతమంది పుత్రభావమందు పత్నీయనిన్ని, పత్నీ అభావమందు సోదరుడును- అట్లుగాక భార్యా భావమందు సవతితల్లియును, ఆమె లేనప్పుడు ఆమె పుత్రుడును, వీరు లేనప్పుడు వీరి పుత్రుడును, పిమ్మట దగ్గట సంబంధులును కర్తృత్వముగలవారు ఆద్యశ్రాద్ధము ౧౧ వ దినమునందు జేయవలెను. ఇందు వలన కర్తృకు శుద్ధిగలదు. తక్కిన విషయములు ధర్మశాస్త్రములయందు జూడఁదగును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతిని.

ఇతి కర్తృనిరూపణం సమాప్తమ్.

* అథ కర్తృ భార్య రజస్వల విశయః *

శ్లో॥ ఏకాదశేహిం సంప్రాప్తై కర్తృభార్య రజస్వలాః ఆద్యశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత ఊనాద్యాది విసర్జయేత్ । శ్రాద్ధకర్తృర్యదా భార్య ఆశౌచాంతే రజస్వలా ॥ శ్రాద్ధశేషం ప్రకుర్వీత వర్జయిత్వా సపిండనమితి ॥ శ్రాద్ధశేషం ప్రకుర్వీత్యనేనవాక్యేన ఏకాదశేహిని విహిత మాద్యమాసికం రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్సర్జనాఖ్యశ్రాద్ధంచ కుర్యాత్ ॥ వర్జయిత్వా సపిండనమితి తదర్థ మపకృష్య పంచదశై కోద్దిప్తశ్రాద్ధాని వర్జయేత్ ॥ కేచిత్పంచమదినే శుద్ధిం సంపాద్య । ఆద్యాది షోడశై కోద్దిప్తశ్రాద్ధం సపిండికరణశ్రాద్ధం కుర్వ్యః ॥

తా॥ పదనొకండవ దినము సంప్రాప్త మగుచుండగా కథియొక్క భార్య రజస్వలయ్యేనేని ఆద్యశ్రాద్ధంబును జేయవలయును. ఊనాద్యాదులను వదలయును. శ్రాధకథియొక్క భార్య ఆశౌచాంతమునందు రజస్వలయ్యేనేని సపిండనమును వరలి శ్రాధశేషమును జేయవలయును. అనగా ౧౧ వ దినమునందు శాస్త్రోక్త ప్రకారముగ జేతాఁదగిన పుణ్యాహవాచనము, ఆహ్నికము, రుద్రగణాఖ్య శ్రాధము, వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాధంబును జేయవలెను. షోడశశ్రాధములలో ఆద్యశ్రాధముతప్ప పంచదశై కోద్దిప్త శ్రాధము మాత్రము వదలవలెను. కొందఱు ఆద్యశ్రాధము గూడ

భార్యరజస్వలయైన యైదవదినంబున స్నానముచేసినపిమ్మట ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టశ్రాధము సపిండికరణశ్రాధము ఒకదినమునందే ఆచరింపుచున్నారు. తక్కిన విషయములు దేశాచారములనుబట్టి జటుపవలయును.

ఇతి కర్తృ భార్యా రజస్వలా విషయ స్సమాప్తః.

* ఏకాదశాహ దినంబున జ్ఞాత్యాశౌచమ్ *

కాలామృతే || శ్లో || త్యక్త్వా బాంధవసూతకేతు సకలం చాద్యాది పశ్చచ్ఛరే | త్కార్యంతర్లఘు సూతకేతువిహితం చాద్యాదియచ్ఛేదతమ్ | సాపిండాద్యర్థ మథాపకృచ్ఛమఖిలం శ్రాధకం పరిత్యజ్యత | తాపిండాద్విశ్వాతోద కుంభమథవా పూసంచ పశ్చచ్ఛరేత్ ||

తా|| దశాహదినమునైనను, ఏకాదశాహ దినమునైనను జ్ఞాతీ సంబంధ దశశాత్రాశౌచము సంభవించినేని ౧౧ వ దినంబున నేకాదశాహ శ్రాధముచేసి ఆశౌచము నివృత్తియైన పిమ్మట తక్కిన కృత్యముల జేయవలయుననియు, తిశ్రాత్రాశౌచము సంభవించినేని అయ్యేకాదశాహ శ్రాధముతోడ నప్పడు చేయఁదగిన అన్ని శ్రాద్ధములు జేయవచ్చుననియు ౧౨ వ దినంబున సపిండికరణము చేయ నిచ్చగల పురుషుఁడైనందున చేయఁదగిన సోదకుంభశ్రాధమును వదలి తక్కిన ౧౩ వ ఏకోద్దిష్టశ్రాధమునందు చేర్చి ౧౧వ దినంబున చేయవలెను. సపిండికరణంబైన పిమ్మట మఱల నాయాకాలము లందు ఊనాది మాసశ్రాధములను తక్కిన సోదకుంభశ్రాధములను జేయవలయును.

వా|| మధ్యే ప్రత్యాబ్ధికే ప్రాప్తే ఏకాదశేహని ఆద్యాదీని శ్రాద్ధాదీని కృత్వా | తదహరేన ప్రత్యాబ్ధిః కుర్యాత్ || ఇతి బ్రాహ్మణవిషయః || ఉత్తీయ వైశ్యశూద్రాణాం శుద్ధిసిసే కర్తవ్యం ||

తా|| ఆశౌచ దినంబుల లోపల శ్రాధకంబు సంభవించిన యెడల పదునొకండవ దినమునందు ప్రత్యాబ్ధిక శ్రాధమును జేయవలెను. ఇది బ్రాహ్మణవిషయము, ఉత్తీయులకు శుద్ధి ౧౩ వ దినమునందును, వైశ్యులకు ౧౬ వ దినమునందును, శూద్రులకు

న్యాయవిధి ప్రకారము 30 వ దినమునందును శుద్ధిగలదు. కొన్ని స్థానములలో “త్రింశద్దినాని శూద్రస్య తదర్థం న్యాయవర్తనః” అని చెప్పియుండెను. కాబట్టి దేశాచారప్రకారము ౧౫ వ దినమువఱకు ఆశౌచము నవలంబించ ౧౬ వ దినంబున శుద్ధిస్నానముచేసి పిమ్మట ఆచారము జరుపవలయును.

* త్రైపతీకాది శ్రాద్ధ కాలః *

తిథిదర్పణే || శ్లో|| కుర్యాత్త్రైపతీకం శ్రాధం త్రిపతే విషమేహని । అపగః || త్రిపతే ద్వాదశేపతే చతుర్వింశతిపతే । పతే త్రిపంచకం శృత్యా ఆది మధ్యాంత్య పంచకే ||

తా|| త్రైపతీక శ్రాధమును మూడవపక్షములో విషమ దినమందు జేయవలయునని తిథిదర్పణమును గ్రంథమునందుఁ జెప్పఁబడియె మూడవపక్షంబున నాదియందు ౧౦ దినములకు పిమ్మట ౫ దినములలో నొకదినంబున త్రైపతీక శ్రాధము చేయవలెను. అనఁగా మృతదినమునకు ౪౦ రోజులకు పిమ్మట ౪౫ దినములకు లోగా- అట్లుగాక కొందరు ఒక నెలమీఁద అయిదు దినముల లోగా జరుపుచున్నారు. ఆచారమూసమున యిటువది దినములు మొదలు యిరువది ఐదుదినములకులోపుగా శుద్ధిగల యొకదినంబున ఊసమాణ్మాసికంబును, పండ్రెండవ మాసంబున యిరువది ఐదు దినములకు పైననొక శుద్ధిగలదినమునందు ఊనాబ్దిక శ్రాధంబును జేయవలెను.

* ఊసత్రయములకు నిషిద్ధ కాలములు *

కాలామృతే || శ్లో|| నందాదర్శ చతుర్దశీ భృగుశనిష్యగ్నిత్రైపుర్యాసురే । ఘానాన్యే ననహిత్రి పుషకరిదినే వ్యన్యేషు పజ్యేషు వ్యపి || కుర్యాదుత్తరమాసికేచసహ తద్వాక్త్యాసికంచాస్మిం । న త్రైపతీక మూసకగ్మచ తథా పశ్చాచరే దేవతత్ ||

తా|| పాడ్యమి, పష్టి, ఏకాదశి, యీ నందతిథులును, అమావాస్యయు, ఉభయపక్ష చతుర్దశీ తిథులును శుక్ర శనివారంబులును కృత్తిక- పూష- పూషా- పూర్వా- మూల- ద్విపాత్త్రిపానక్షత్రంబులును, పూర్వము తిథ్యాది శాంతిప్రకరణమునందు యీ గ్రంథములలో వాయుఁబడిన త్రిపుష్కర దినంబులును ఊస త్రయమునకు

నిషిద్ధంబులనియు, ప్రతిమాసంబున జేయవలసిన మాసికములు అనుప
పత్తిచేత నిలిచియున్నయెడల ఆమాసికములు పై మాసికముతో జేర్చి
చేయవచ్చుననియు, ఊన త్రైపక్షికమాసికము ల్లెట్లు చేయగూడదు.

శ్లో॥ త్రైపక్షికోనమాణ్ణాసి కోనాబ్దిక మధాచ రేత్ । ఏతేషా
మన్యకాలేతు నపునః కరణం స్మృతమ్ ॥

తా॥ త్రైపక్షికోన మాణ్ణాసికోనాబ్దిక శ్రాధకములనుట యీ
శ్రాధకములకు విద్యుక్తకాల మతిక్రమించకమునుపే జేయవలయును
గాని అతిక్రమించినపిమ్మట జేయఁగూడదని యుభిప్రాయము. విశ్వా
దర్శమునందును నీయర్థమే ప్రతిపాదించఁబడినది.

స్మృత్యంతరే ॥ శ్లో॥ గణశః క్రియమాణేతు మాసికే వ్యను
భావిషు । త్రీణిస్యర్ఘ్యపాతాణి పిండాన్ త్రీన్యేవనిర్వపేత్ ॥

తా॥ అనేకములగు మాసికముల నొక్కతూరి చేయు నెడల
అఘ్నపాత్ర పిండములు మూడేసి యేయని యెఱుఁగవలెను.

వ్యాసః ॥ శ్లో॥ నాసపిండికృతే ప్రేతే పితృత్వ ముపపద్యతే ।
అకృణ్యతుపుత్రస్య శుభం కించిన్నవిద్యతే । నచనైమిత్తికంకామ్య
మిష్టాపూర్తాదికంచత్తనా సపిండికృతేప్రిత్యో రన్యేమాంశాద్ధమేవచ॥

తా॥ సపిండికరణము చేయనియెడల ప్రేతత్వము విడిచిపోదు,
చేయని పుత్రులకు శుభము కొంచెమైనను లేదు. ఇల్లి దంపతులకు
సపిండికరణమును జేయకమునుపు యితరులకు శ్రాధకములను జేయఁ
గూడదని వ్యాసుఁడు వచియించెను.

ఇతి త్రైపక్షికాది శ్రాధకకాలా స్సమాప్తాః.

* అథ సానోదకనిర్ణయః . *

శ్లో॥ మృతౌజన్మని సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధే పగర్వణిపగర్వణి । అస్మై
స్య స్పర్శనేచైవ నసానాయాదుష్టవారిణా । జానన్ననా ఏదితదాయ
సానాయా దుష్టవారిణా । సగోహత్యా కృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవ
నసంశయః ॥ (తాశ్చాప్నోనద్యాది తీర్థేషు పవిత్రతమాః ॥ అలంభి
మంత్రీపూతా ఇహ ॥)

తా॥ జన్మన మరణములయందును, సంక్రమణమునందును, శ్రా
ధకమునందును, దర్శ మొదలగు పర్వములయందును, అస్పృశ్య స్ప

ర్షయందును ఉష్ణోదకముచేత స్నానమును జేయఁగూడదు. రోగ హితుడై యుండియు నీకార్యములయం దుష్ణోదకముచేత స్నానముఁ జేయువాఁడు గోహత్యకుఁ దుల్యమైన పాపమును జేసిన వాఁడగును. నద్యాది తీర్థములయందు స్నానముజేయుటయు త్రమము. అవిలభిం చనియెడల మంత్రపూతోదకములచే స్నానముజేయవలయును.

ఇతి స్నానోదకనిర్ణయః.

* జీవత్పితృనకుశ్రాద్ధనిషేధమ్ *

తండ్రి జీవించియున్న ఇతరులగు జ్ఞాతులుమాత్రము తిలోదాదుల నీయఁగూడదు. జ్ఞాతులతోగూడ నాశౌచ దినంబుల యందు సహవాసంబును జేయఁగూడదు. తండ్రి బ్రతికియున్నను తల్లి శ్రాధము మాత్రము యథావిధిగా వారి వారి కులాచారములను బట్టి తప్పక చేయవలెను. తండ్రి జీవించియుండఁగా జ్యేష్ఠప్రభాతయైనను కనిష్ఠప్రభాతయైనను మృతినొందినయెడల తిలోదకాది ప్రేతకృత్యము లన్నిటిని తన తండ్రియే చేయవలెను. కర్తృత్వము వహించినను తల్లిదండ్రుల కాయుర్వృద్ధినిగోరు పుతుఁడు ప్రేతకృత్యంబులను జేయఁగూడదని తెలియవలయును. ఇతి శ్రాధనిషేధ స్సమాప్తః.

* అథతిలతర్పణనిషేధః *

స్మృతసార సంగ్రహే॥ శ్లో॥ తీర్థశ్రాధేగయాశ్రాధేప్రేత శ్రాధేనుచూసికే । సపిండీకరణేచైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్ ॥ వృద్ధి శ్రాధే పిండ్యాశ్చ మాసికే చానుమాసికే । అబ్ధికే ప్రథమేచైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్ ॥ దర్శ్యే తిలోదకంపూర్వం పశ్చాద్దద్యా నృహలయే । ప్రత్యజ్ఞేనా పరంపూర్వం పరేహని తిలోదకమ్ ॥ ప్రత్యజ్ఞాంగం తిలందద్యాన్నిషిధేపి పరేహని । వగ్దేశ్య వచోయేషామన్యేషాంతు విసర్జయేత్ ॥

తా॥ తీర్థ శ్రాధమునందును, గయా శ్రాధమునందును, ప్రేత శ్రాధమునందును, అనుమాసిక శ్రాధమునందును, వృద్ధి మాబ్ధికశ్రాధమునందును, సపిండీకరణ శ్రాధమునందును, పిండ్య శ్రాధమునందును, సాపిండ్యమునందును, మాసిక అనుమాసికము

నందును తిలతర్పణమును జేయఁగూడదు. దర్శ శ్రాధమునందు శ్రాధకర్మాచరణమునకు ముందుగాను మహాలయ శ్రాధమునందు పిమ్మటను తిలతర్పణమును జేయవలయును. పృత్యాబ్దిక శ్రాధమునందు సద్యస్కాలమునందే తిలతర్పణమును జేయఁగూడదు. పరదిన ప్రాతఃకాలమునందు తిలతర్పణమును జేయవలయును. పరదిన మందు తిలతర్పణముజేయుటకు నిషిద్ధమైనను తిలతర్పణమును జేసియే తీరవలయును. శ్రాధమునందలి వర్గత్రయమునకే తిలతర్పణమును జేయవలయునుగాని యితరులకు తిలతర్పణమును జేయఁగూడదు.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ సజీవ పితృకః కుర్యాత్ప్రాచ్ఛాదాంగ తిల తర్పణం । శ్రాద్ధామాత్రం ప్రకుర్వీత తర్పణంతు పితాచరేత్ ॥

తా॥ జీవపితరులుగలవాఁడు శ్రాధమును మాత్రంబూసర్ప వలయునుగాని శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణము జేయఁగూడదు, ఆ తర్పణమును తండ్రి చేయవలయునని స్మృతికారులు వచించిరి. అనఁగా తన తండ్రి జీవించియుండఁగా కుమారుడు తన తల్లి శ్రాధమును జేసి తర్పణము మాత్రము తండ్రి చేయవలెననుట.

ఇతి తిలతర్పణనిషేధస్సమాప్తః.

* ద ర్శ తి త ర్ప ణ ణ య మ్ . *

శ్రీబారతే అనుశాసనికపర్వణి శతోత్తర పంచవింశాధ్యాయే॥ పితర ఊచుః ॥ శ్లో॥ అమావాస్యాంతు యేమర్త్యాః ప్రయచ్ఛంతి తిలోదకం । కృతం భవతీతై శ్రాద్ధం సరహస్యం యదార్థవిత్ । హృష్టపుష్ట మనాస్తేషాం ప్రజాభవతి నిత్యతా । కులవంశస్య వృద్ధిరస్తు పిండదస్య ఫలంబధేత్ । శ్రాద్ధాయతస్తు యఃకుర్యాత్పితౄణా మనృణోభవేత్ ॥

తా॥ విశ్వదేవతలు చెప్పుచున్నారు. ఏ మ ను జ లై నా అమావాస్య దినమునందు మధుమిశ్రమగు ఔదుంబరవాత్రలోతిలో దకము పితరుల నుద్దేశ్యముగా యిచ్చునెడల వారలు యదార్థజ్ఞానము కలవారు ధర్మపు రహస్య మెఱిగినవారుగా నుందురు వారలకు హృష్ట పుష్టలుగా నుండు సంతానము ముక్తి ప్రదమైనదై యుండును. కులము వంశము యభివృద్ధియగును. పిండదానము చేసిన ఫలము

లభించును. శ్రద్ధతో తిలతర్పణము జేయువాఁడు పితృఋణములొ నుండి ముక్తుఁడు కాఁగలడు.

కించ॥ అనుశాసనికపర్వణి శతోత్తరపద్వింశధ్యాయే॥ దేవా ఊచుః ॥ శ్లో॥ బలిం భిక్షంతథార్హస్యంచ పితృణాంచ తిలోదకం । తామ్రపాతేణ దాతవ్య మన్యథాల్పఫలం భవేత్ । గుహ్యమే తత్స ముద్దిష్టం యథాతువ్యంతే దేవతాః ॥

తా॥ దేవతలు చెప్పుచున్నారు. బలిప్రదానము, భిక్షమొసఁ గుట, అర్హమిచ్చుట, పితరులనుద్దేశ్యముగా తిలోదకమిచ్చుట, ఆవి యావత్తు తామ్రపాత్రంబున జఱుపవలెను. లేనియెడల అల్పఫలము కలుగును. ఏకార్యముచే దేవతలు సంతసింతురో ఆ రహస్యమును జెప్పబడెను. మాతా పితరుల శ్రాధకాదినములలో బ్రహ్మయజ్ఞ- నిత్యతర్పణములను శ్రాద్ధాత్పూర్వమునందే కొందఱును, శ్రాధా త్పూర్వమునందు కొందఱును ఆచరింపుచున్నారు. వానిలో సమీచి సమేదని శోధింపగా శాఖాభేదములచేత ఆయాచార భేదములు కలవు.

శ్లో॥ ఆచా నైమిత్తికంకుర్యా త్పశ్చాన్నిత్యం సమాచరేత్॥

అను ఏమాణము ననుసరించి ఋక్కాఖిలు శ్రాద్ధానంతరమే బ్రహ్మయజ్ఞ- నిత్యతర్పణములు జఱిగించుటయును, యజుశ్శాఖిలు శ్రాద్ధాత్పూర్వమునందే ఆచరించుటయునుగలదు.

ఇతి దర్శ్యే తిలతర్పణఫలం సమాప్తమ్.

* కర్తృ తాంబూల చర్వణమ్ , *

ప్రయోగపారిజాతే ॥ శ్లో॥ పక్షశ్రాద్ధే తథాదర్శ్యే యుగ మ స్వంతరాదిషు । శ్రాధకం నిర్వర్త్యభుక్త్వాతు తాంబూలం ఖాదయే ద్విజః ॥ మోహద కృత్వాయ శ్రాధకం తాంబూలం యదిఖాద యేత్ । శ్రాధకహంతా భవేత్కర్తారావం సుకంప్రజేత్ ॥ వా॥ పితృః ప్రత్యాబ్ధికే శ్రాధే దివారాత్రౌ తాంబూల చర్వణం నిషి ధకమ్ ॥ అంగతిలతర్పణస్య పరేద్యుః ప్రాతర్విహితత్వేన సాంగపితృ కర్మాని వృత్తేః ॥

తా॥ పక్ష దర్శ యుగ మన్వంతరాదులయందు శ్రాధకకర్మ నాచరించ విషప తాంబూల చర్వణాదికమును జేయవలయును. ఒక

వేళ శ్రాధము నాచరింపక తాంబూలచర్వణాదికమును జేసినేని శారవావాది సరకములనుబొందును. తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్ధిక శ్రాధములయందు పరదిన ప్రాతః కాలమునందు తిలతర్పణము జేయువఱకు తాంబూలచర్వణాదికమును జేయఁగూడదు.

శ్లో॥ మృతాశౌచే తథాశ్రాధే మాతాపితౄ ర్మృతేహని ।
ఉపవాసేచ తాంబూలం దివారాతౌ విసర్జయేత్ ॥

తా॥ మృతాశౌచమునందును, శ్రాధాదిపసమునందును, తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్ధిక శ్రాధమునందును, ఉపవాస వ్రతదినములయందును తాంబూల చర్వణంబును జేయఁగూడదు.

[శ్రాధాదర్శనే ॥ శ్లో॥ భక్ష్యంచ పిండనైవేద్యం వికిరాన్నంచ స్పర్శనం । తాంబూల చర్వణం కృత్వా పునశ్శ్రాధం సమాచరేత్ ॥

తా॥ మాషముతోవండిన భక్ష్యమును పిండనైవేద్యము జేసినను వికిరాన్నము భోజనపాత్రకు స్పర్శతగిలినను, కర్త తాంబూలము భక్షించినను తిరిగి శ్రాధము చేయవలయునని శ్రాధాదర్పణము ఘోషింపుచుండెను. ఇతి తాంబూలచర్వణం సమాప్తమ్.

* మాతుర్దశామధ్యంబుపితృమృతి *

స్మృత్యంతరే ॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహ మధ్యేతు పితాయస్య ప్రమీయతే । వైతృకంతు యథాకాలం పితృస్సర్వం సమాపయేత్ । తతో మాతుస్త్రీ యోదా శేషం కర్మసమాపయేత్ ॥

తా॥ తల్లి మృతిబొందిన దశాహమధ్య తండ్రిమృతిఁబొందిన యెడల తండ్రికి శ్రాధము సంపూర్తిచేసి పిమ్మట 3 వ పక్షములో ఆదియందు అనఁగా పదిదినములకు పిమ్మట అయిదు దినములలో తల్లికి లోగడచేసిన క్రియలుగాక తక్కిన శ్రాధముంతయు సమాప్తి జేయవలయును.

శ్లో॥ మాతుర్దశాహ మధ్యేతు మృతశ్చేద్యదివైపితా । పితృర్గృణ మారభ్య దశాహం సూతకం భవేత్ ॥

తా॥ తల్లి దశాహమధ్యమందు తండ్రి మృతినొందిన యెడల మృతిబొందినది మొదలు ౧౦ దినములు సూతకము.

ధర్మప్రవృత్తైః । శ్లో॥ మాతాపిత్రో ర్యథాశౌచం దశాహం
విహితంబుధ్యేః । వైతృకాదూర్ధ్వమేవస్వా న్మాతాశౌచంతుపక్షిణి॥

తా॥ తల్లి తండ్రి మొదలగువారి మృతులయందు ౧౦ దినము
లాశౌచము. తండ్రియొక్క శ్రాద్ధము చేయుచుండఁగా ఊర్ధ్వభాగ
మునందు తల్లిచనిపోయినయెడల మాతాశౌచము ఒకటిన్నరదినము.

శ్లో॥ ఆద్యశ్రాధం మశుద్ధోపి కుర్యాచ్చైకాదశేహని । కర్తు
స్తాత్కాలికాశుద్ధి రశుధిః పునరేవసః ॥

తా॥ ఆద్యశ్రాధంబును అపరిశుద్ధుడై చేయవలెను. ఈ
శ్రాద్ధముజేయుటవలన కర్తకు తత్కాలంబునందు పరిశుద్ధి గలుగును.

శ్లో॥ పితరాశౌచమధ్యేచే న్నాశ్చతుశ్రాద్ధం పతేద్యది । రుద్రా
హే షోడశాత్పశ్చ న్నాశ్చతుశ్రాద్ధం విధీయతే ॥ మాతురాశౌచ
మధ్యేచేత్పితృశ్రాద్ధం పతేద్యది । రుద్రాహే షోడశాదర్వాక్షచ్ఛా
ధంతు విధీయతే ॥ ఇతి ఆశౌచనిండే శాతాతపః ॥

అన్యార్థః ॥ ఏకాదశాహే పితుః షోడశాది శ్రాద్ధం కృత్వా ॥
తతః మాతుః ప్రత్యాబ్దికం కర్తవ్యం ఏకాదశాహే ఆద్యశ్రాధం
నిర్వర్త్య ॥ పితుః మృతాహశ్రాధం కృత్వా అథ ఆద్యాది షోడశ
శ్రాద్ధాని కారయేదిత్యర్థం॥ మాతుర్దశాహమధ్యే పితృమృతసమాప్తః

* అధికమాసప్రకరణమ్ . *

అధికమాసములో మృతిబొందినవానికి తిరిగి ఆమాసముయె
ప్పుడైనా అధికమాసము వచ్చినయెడల ఆమాసమునందే ప్రత్యాబ్ది
కము. శుద్ధమాసములో జేయనక్కరలేదు. శుద్ధమాసమునందు
మృతులైనవారికై తే అధికమాసమునందు అవసరములేదు. మాసిక
ముఖ మాత్రము అధికమాసమునందుగూడ శ్రాద్ధముచేయ వలెను.
అధికమాసములో మృతులైనవానికి నిజమాసములో మృతతిథియందు
అన్వాద్యశ్రాద్ధముచేసి అక్కడనుంచి ౨౮ వ దినమందు ఊన మాసి
కము పెట్టి అదిమొదలు ముప్పదవ దినమందు ద్వితీయ మాసికము
పెట్టి, అక్కడనుంచి ౫ దినములలోగా ఆదిపంచకమునందు త్రైపక్షిక
శ్రాధముచేసి క్రమముగా సంవత్సరాంతము జరిగించవలెను. సంవ
త్సరముమధ్య అధికమాసము సంభవించేయెడల శుద్ధాదికములకు

కబటే సంకల్పముచేసి అధికమాసమందే శ్రాధకము పెట్టవలయును సంవత్సరాంతమందు అధికము వచ్చేపక్షమున ఊనాబ్దితమును, సంవత్సర విమోకమును, ఆబ్దికమును ఈ-మూడును అధికమాసములోనే పెట్టవలయునుగాని శుద్ధమాసంబున నాచరింపఁగూడదు. మధ్యాధికమువచ్చిన ప్రథమాబ్దికానికి లోగడమాసానికే 3౬౦ దినములగును కనుక లోగడ మాసములో ఊనాబ్దిక విమోకములు జటిగించవలెననే మాట యుక్తముగాదు. ఆరెండుమాసములు 3౦ దినముల సంజ్ఞ కనుక ప్రథమాబ్దికముతో కూడానే జటిగించవలయును. శుద్ధమాసమునందు మృతులైనవారికి ప్రథమాబ్దికము మలమాసమందు వచ్చినచో నప్పుడే చేయవలయును ద్వితీయాబ్దికాదులు మాత్రము శుద్ధమాసమునందే జఱుపవలెను.

కించ॥ గర్హః ॥ శ్లో॥ అగ్న్యధానం ప్రతిష్ఠాంభ యజ్ఞదాన వృతానిచ । దేవవృత వృహోత్సర్గ చూడాకరణ మేఖలాః ॥ గమనం దేవతీర్థానాం వివాహమభిషేచనం । యానంచ గృహకర్మాణి మలమాసే వివర్జయేత్ ॥

తా॥ అగ్న్యధానం, ప్రతిష్ఠ, యజ్ఞదాన వ్రతములు, దేవ వృతములు, కామ్య వృహోత్సర్గము, చూడాకరణము, మేఖల, దేవక్షేత్ర తీర్థాటనము, వివాహము, అభిషేచనము, యాచనము, గృహకర్మాలు అనువానిని మలమాసమునందు విమవలెనని గర్హించెప్పె.

శ్లో॥ అవస్య కర్మమాసాఖ్యం మలమాసమృతాబ్దికం । తీర్థేభ చ్ఛాయయోశ్శాధకం మఖకర్మ పితృక్రియాః ॥ కుర్యాన్మలిప్లుచే వర్షమఃచ్ఛేచేత్స తదాధికం । తత్రస్యా న్మాసికం మృత్యు మాసాత్స ద్వాదిశోయది ॥ ప్రేతాకిరూ సమాప్యాత్ర కుర్వీతాభ్యుదయంతథా । శ్యామాకాగ్రయణం కృచ్ఛత్రయ వర్జమతోన్యథా ॥

తా॥ మలమాసమునందు ఆవస్యముగా జేయుఁదగినమాసికాది కర్మాలును, ఆబ్దికములను, తీర్థ శ్రాద్ధములను, యజ్ఞకర్మములను, పితృక్రియలను చేయవచ్చునని యెఱుఁగవలయును. మఱియును వర్షమధ్యమందు మలమాసమువచ్చేనేని అప్పుడధికమాసములు గ్రహించవలయును. మలమాసము మొదలుకొని పదిరెండవమాసము మల

మాసమయ్యేనేని దానిమందు ప్రేతకర్మలను సమాప్తిని బొందించి
పిమ్మట అభ్యుదయ కర్మములను జేయవలయునని సూర్యోదయమను
గ్రంథమునందు జెప్పబడియె.

కించ॥ శ్లో॥ కామ్యారంభం వృషోత్సర్గం పర్వోత్సవ ముపా
కృతిం । మేఖలా చౌలమాంగల్యా అగ్న్యధానోద్యాపన క్రియా ॥
వేదవ్రత మహాదానా అభిషేకా స్వర్థమాసికం । ఇష్టం పూర్తం
తథాయస్య విద్యలోపో న్యధాకృతౌ । తత్సర్వ మప్త కాదన్య దధి
మాపేవివర్జయేత్ । సూతకేపిచకర్తవ్యం స్నానాద్యం రాహుదర్శనే ॥

తా॥ కామ్యారంభము, వృషోత్సర్గము, పర్వోత్సవము, ఉపా
కర్మము, మేఖలము, చౌలము, మాంగల్యము, అగ్న్యధానము, ఉ
ద్యాపనక్రియ, వేదవ్రతము, మహాదానము, అభిషేకము అనువానిని
అధికమానమునందు విడువవలయును, గ్రహణకాలమునందు జనన
మరణాశౌచములు గలిగియున్నప్పటికిని గ్రహణప్రయుక్త స్నానాది
కమును జేయవలయుననియును సూర్యోదయ మను గ్రంథమునందుఁ
జెప్పబడియె. మరియును,

శ్లో॥ గర్భేవాధుషి కే భృత్యే ప్రేతకర్మణి మాసికే । సపిండి
కరణే నిత్యే నాధిమాసంతు వర్జయేత్ ॥

తా॥ గర్భమునందును, వడ్డి యందును, భృత్యుని యందును,
ప్రేతకర్మమునందును, మాసికమునందును, సపిండికరణము నందును,
అధికమాసము విడువవలనుపడదని పరాశరస్మృతియందుఁ జెప్పబడె.

గ్రంథాంతరే॥ శ్లో॥ మాసద్వయేబ్ద మధ్యేచ సంక్రమోన
భవేద్యదా । ప్రాకృత స్తత్రపూర్వస్వాన్య దుత్తరస్తు మలిష్టుచః॥

తా॥ సంవతర మధ్యమందు రెండధికమాసములు తటస్థించె
నేని మొదటిమాసమును ప్రాకృతమాసమునుగాను, రెండివమాస
మునుమలిష్టుచః- అధికమాసముగాను గ్రహింపవలయునని గ్రంథాం
తరమందుఁ జెప్పబడియె. అధికమాస సృకరణం సమాప్తమ్.

* ప్రేతశవాను గమనేనియమః *

శ్లో॥ ప్రేతస్య పార్వయోరగ్రే నగచ్ఛేయుః కదాచన । తస్మా
దగ్రేతు గంత్యాణా మాయుఃక్షీణం పదేపదే । మృతస్య పశ్చాద్గమనే

ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే । కిల్బిషాదగ్రగమనే నిష్కృతిరోప
పద్యతే ॥ ఇతి దోషశ్రవణాత్ స్మృత్యంతరే విశేషః ॥ శ్లో॥ సంస్కారోప
కృమాత్పూర్వం కామం స్నాత్వా విశుద్ధ్యతి । ప్రారబ్ధేపిహి
సంస్కారే సమాప్తే స్నానమాచరేత్ ॥ ఏతదన్యవిషయం ॥ ఆరంభ
త్వాప్సరస్నాయాత్తస్య శుద్ధిరభివ్యతి ॥

తా॥ ప్రేతమునకు పార్శ్వమునండుగాని, పశ్చాద్భాగంబు
నందుగాని పోవలయును. అట్లుగాక ప్రేతమునకు ముందుభాగము
నందు నడచినయెడల ఆయువు క్షీణించిపోవునని యభిప్రాయము. పా
ర్శ్వ పశ్చాద్భాగంబులయందు నడచినవానికి ప్రాయశ్చిత్తముగలదు
అగ్రభాగమునందు నడచినవానికి ప్రాయశ్చిత్తములేదు. కావున
నగ్రభాగమందు బోఁగూడదని యభిప్రాయము, దహనసంస్కారం
బుల నుపక్రమించుటకు మునుపు స్నానంబుజేసినయెడల పరిశుద్ధి గలు
గును. దహన సంస్కారంబుల నుపక్రమించినపిమ్మట దహన మగు
వఱకును స్నానంబుచేసినయెడల శుద్ధిగలుగదు. కావున సగోత్రుఁడు
సంస్కారంబు నుపక్రమించుటకు పూర్వంబునందు స్నానంబునుజేయ
వలయునని స్మృత్యంతర వచనాభిప్రాయము.

ఇతి శివానుగమనే నియమస్సమాప్తః.

* శ్లోకానే ప్రేతపునర్జీవః *

శ్లోకానంబునకు ప్రేతమును తీసికొనిపోయిన పిమ్మట నా శవ
మునకు ప్రాణంబులు వచ్చినయెడల మఱల నామనుఁడు గృహమునకు
వచ్చెనేని యాగృహంబునకుఁ గీడువాటిల్లును. కావున నాకీఁడు
దొలగిపోవుటకొఱకు క్షీరమిశ్రిత సమిధశ్శతమును, ఆజ్యంబును, హఱ
మమును జేయవలెను. బ్రాహ్మణులకు గోదానాది మహాదానములు
జేసి సావిత్రిష్ట శతంబులచేత క్షీరంబులతో శాంతినిజేయవలయును.
కపిలధేనువును, తిలలను, సువర్ణమును, వస్త్రమును ఆయుర్వృద్ధికొఱకు
కర్త దానముచేసి బాహ్యణ శీర్వాదము గ్రహించవలయును. ఇది
యముని మతమని నారదమునివరుఁడువచించె. కొందఱు ఇతరజంతు
వును ఇతనిమీదదిగ తుడిచి ఆ గామమంతయు ద్రిప్పిపారవేయుదురు-

ఇతి శ్లోకానాసీత శవజీవన విచార స్సమాప్తః.

* పే త శి లా న ష్ట మ్ . *

దశాహముతోగా జరుపు నిత్యకర్మ ప్రారంభించిన పిమ్మట దశాహములోపల ప్రమాదంబువలన శిలనష్టమైనయెడల అన్య శిల నుంచి పూర్వమువలె ఆవాహనముజేసి మఱల తొలుతయిచ్చిన మృత్తికాస్నాన వాసోదక తిలోదకాదులు పిండప్రదానంబులు మొదటి రోజునుంచి యథాక్రమముగా జరుపవలెను నష్టమైనశిల మరల లభించినయెడల విధ్యుక్తముగ వాపోదకాదుల నీయనక్కరలేదు. స్థల భ్రంశమునందును, శిలాపాత్ర కర్తృద్రవ్యంబులు నశించినను ప్రాజాపత్యత్రయంబునుజేసి పిండోదక దానంబులను మఱల యథా విధిగా చేయవలయునని స్మృత్యంతరమందుఁ జెప్పఁబడియె. తక్కిన విషయములు ధర్మశాస్త్రములందు జూడవలయును.

ఇతి శిలానష్ట విషయ స్సమాప్తః.

* సంవత్సర విమోకే తిథిద్వయ శ్రాద్ధ నిర్ణయః *

గౌతమః ॥ శ్లో॥ తిథిద్వయేపి సంప్రాప్తే విమోకం ప్రథమాబ్ది కమ్ । తస్మిన్నేవ క్రమాత్కుర్యాత్ త్పూర్వాష్టాచాపరాష్టాకే ॥

తా॥ సంవత్సర విమోకదినమందు తిథిద్వయము తటస్థించెనేని సంవత్సరవిమోక ప్రథమాబ్దికములు రెండును ఆదినమందే నాచరింపవలెను. ఎట్లనిన పూర్వాష్టామందు సంవత్సరవిమోక శ్రాద్ధంబును అపరాష్టామందు ఆబ్దిక శ్రాద్ధంబు నాచరించవలయునని శ్రీ గౌతముల వారి యభిప్రాయము.

కించ॥ పరాశరాది ఋషిభిః రత్నావళ్యాం విష్ణుస్మృతౌ ॥

శ్లో॥ విమోకాదిద్వయంకుర్యాద్విజ్ర శేష్ తిథిద్వయే॥ విమోకం పూర్వతఃకృత్వా ఆబ్దికం తదనంతరం । తిథిద్వయే తథాకార్యం అన్యథా దోషభాగ్యవేత్ ॥

తా॥ తిథిద్వయ దినమునందు విమోకము ప్రథమాబ్దికము వచ్చినయెడల పూర్వాష్టామందు విమోకముజరిపి అపరాష్టామందు ప్రథమాబ్దికము చేయవలెను. అలా చేయనియెడల దోషము చేసిన వాడగును.

కించ॥ శ్లో॥ సంవత్సరవిమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః ।
తథాబ్దికం వినాపూర్వం ఊనాబ్దికమథాపివా । ఊన త్రైపక్షికంచైవ
సకుర్యాత్తాసికంవినా । ఊనాంత్య మాసికంత్యక్వా విమోకం నైవ
కారయేత్ ॥

తా॥ కర్మనిష్ఠగలవాఁడు సంవత్సరవిమోకమును జేయ వలసి
నది. ఊనాబ్దికమును జేయకుండ ప్రత్యాబ్దికమును జేయఁగూడదు.
త్రైపక్షికమును విడిచి మాసికమును పెట్టకూడదు. ఊన మైన తరు
వాత మాసికమును విడిచి సంవత్సరవిమోకమును జేయఁకూడదు.

ఇతి సంవత్సరవిమోకే తిథిద్వయ శ్రాద్ధనిర్ణయ స్సమాప్తః.

* మృత తిథి నిర్ణయ : . *

సిద్ధాంతసార సంగ్రహే॥ శ్లో॥ సాయంతన్యపరత్రచే శ్శ్చితితిథి
ప్యైవాబ్దికే మాసికే । సాగ్రాఖ్యాద్వ్యపరాహ్లాద్యో ర్యదితదా య
త్యాధికా సామతా । తుల్యాచేదుభయ పరాహ్లాసమయే పూర్వానచే
త్తద్వయోః । పూర్వైవత్ర ముహూర్త గాస్త సమయే నో చేత్సరై
వోచితా ॥

తా॥ అహః ప్రమాణ ఘటికలను ఆయిదుపాళ్ళు చేయునది.
వానిలో మొదటిభాగము ప్రాతఃకాలము. ౨ వ భాగము సంగమ
కాలము. ౩ వది మధ్యాహ్నము. ౪ వది అపరాహ్ణము. ౫ వది
స్నాయాహ్నము. ఈ ఆయిదుకాలములలో ౪ వ అపరాహ్ణ కాల
మున నేతిథి ఘటికలు వ్యాపించియుండునో ఆ తిథి శ్రాద్ధాది పైతృ
కము మొదలగు సత్కర్మలకు ముఖ్యము. ఒకతిథికి రెండుదినముల
లో వ్యాప్తిగలిగియుంటే యేదినమున అధికముగానుండునో దాని నా
చరింపవలయును. రెండుదినములలో అపరాహ్ణ వ్యాప్తి సమముగా
నుండిన పూర్వమునఁగా మొదటి దినమే ముఖ్యము, రెండు అపరా
హ్ణములలోను వ్యాపింపకపోయిని పూర్వదినమున పాయాహ్న వ్యాప్తి
చక్కగానుండిన నాఁడేముఖ్యము. రెండు అపరాహ్ణములలోను సమ
ముగా నుండినప్పుడు తిథి వృద్ధిపక్షమున రెండవనాఁడును, క్షయపక్ష
మున మొదటినాఁడును కర్తవ్యము. దీనినెఱిగి శిష్టులందఱును ఆచ
రికపుచున్నారు, ఇంక సంకల్ప స్నాన దాన వ్రత దేవపూజాదుల

లో విశేష విధులు గలుగునవి తప్ప తక్కినవన్నియు సత్కర్మలకును సూర్యోదయకాలమున నేతిధి గలిగియుండునో ఆతిథియే సంకల్పము నకు ముఖ్యము.

కించ॥ శ్లో॥ యాంతిధిం సమనుప్రాప్య ఉదయం యాతి భాస్కరః । సాతిధి స్సకలాజ్ఞేయా స్నానదాన వ్రతాదిషు ॥

తా॥ సూర్యుడు యేతిథియందుదయించునో ఆ తిథి స్నాన దాన వ్రతములు మొదలుగాగల సకలకార్యములకు ప్రాముఖ్యము. ఆతిథియందే సంకల్పము. ఇతి మృతతిథినిర్ణయ స్సమాప్తః.

* శ్రాద్ధ సమయే త్యాజ్య విషయః *

జ్యోతిస్సంగ్రహే ॥ శ్లో॥ స్నానే దానే జపే హోమే వైశ్వదేవే సురార్చనే । ప్రాయశ్చిత్తే తథాశ్రాద్ధే ప్రశస్తావిషనాడికాః ॥

తా॥ స్నానకాలమునందు, దానకాలమందు, జపకాలమందు, హోమకాలమందు, వైశ్వదేవకాలమందు, దేవతార్చనకాలమందు, ప్రాయశ్చిత్తాదులయందు, శ్రాద్ధకాలమందు, త్యాజ్యము వచ్చినపు టికిని వైకార్యములు చేయవచ్చును

కించ॥ ప్రాచీనగ్రంథే శ్లో॥ ఆననే శయనే భోజ్యే మలమూత్రోత్సృజేతథా । ఉగ్రశిర్మణ్యస్త్రువథా ప్రశస్తా విషనాడికాః ।

తా॥ కూర్చుండుటయందు, నిదించుట, భోజనకాలము, మల మూత్రములు విడుచుట, చెడుపనివిషయమై, అస్త్ర ప్రయోగాదుల యందును విషఘడియలు నింద్యములుగావు.

ఇతి శ్రాద్ధసమయే త్యాజ్యవిషయ స్సమాప్తః

* దానాదిఫలనిరూపణమ్ *

అయ్యా, ౮౮ లక్షల జీవరాసులలో నీమనుష్యజన్మము లభించుట బహుదుర్లభము. ఇట్టిజన్మము లభించియు దాన ధర్మాదులు చేయకయుండు మనుష్యుడు మటుజన్మమునందు దర్శిద్దుండై పుట్టునని స్మృతులు ఘోషింపుచుండెను. లోకమందు మనమురు జూచుచుంటిమి. మనుష్య జన్మమునందు దర్శిద్దుండై పుట్టి పాపకార్యములఁ జేయుచు అందునలన నరకముఁజెంది సమస్తబాధల కోర్వలేక దుఃఖంపుచు మఱల దర్శిద్దుండుగా పుట్టును. తత్ప్రమాణము-

శ్లో॥ అదానదోషేణ భవేద్దరిద్రో దారిద్ర్య దోషేణ కరోతి
పాపం । పాపాదవశ్యం నరకం ప్రయాతి పునర్దరిద్రః పునరేవ పాపీ ॥
అన్నట్లు దానముచేయని దోషమువల్లనే వాఁడు దరిద్రుఁడుగా బుట్టు
చు మఱల గిట్టుచు యీ ప్రకారము సంసార సాగరమునందగిలి అల్లా
డుచుండును గాని ఒకప్పుడయినను ముక్తిపొందజాలఁడు.

శ్లో॥ దరిద్రదాయ కృతందానం శూన్య లింగస్య పూజనం । అ
నాథ ప్రేత సంస్కార మశ్వమేధసమం విదుః ॥

తా॥ దరిద్రునికొఱకు చేయఁబడిన దానమును, పూజలేనిగుళ్ళ
కు పూజగలుగఁజేయుటయు, దిక్కు లేని పీనుగనెత్తికాల్పుటయు ఈ
మూఁడును అశ్వమేధయాగము చేయుటవలన గలుగు ఫలమునకు
సమానమగు ఫలమునిచ్చునని బహుగ్రంథములు చెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ అనిత్యాని శరీరాణి విభవోనైవ శాశ్వతః । నిత్యం సన్ని
హితో మృత్యుః । కర్తవ్యో ధర్మసంగ్రహః ॥

తా॥ ఈ శరీరము నిత్యముకానిది. సంపదలు నిలుకడలేనివి.
మృత్యుదేవత దగ్గరనే కాచియున్నది. కాఁబట్టి మనము పితృమా
తృ కర్మలందయినా తనశక్తికొలఁది దానధర్మములు చేయుటచే ఈ
జన్మము వచ్చినందున తన పితరులు సంకోషిండ్డమేగాక తనకు రాఁ
బోవు జన్మమందు మహా భాగ్యవంతుఁడై జ్ఞానముగలవాఁడై ధనము
గల గృహదులందు జన్మించును. ఇదియునుఁగాక-

శ్లో॥ చలాలక్ష్మీశ్చలం ప్రాణాశ్చలో దేహోపి యశావనం ।
చలం చలశ్చ సంసారః కీతిర్ధర్మశ్చ నిశ్చలతా ॥

తా॥ సంపదలు, ప్రాణము, దేహము, యశావనము, సంసారము
యివియన్నియును నీటిబుగ్గలరీతిగా అస్థిరములైనవి. అయితే సత్య
ముగా కీతియు ధర్మమును యీరెండుమాత్రమే స్థిరముగానుండును.

శ్లో॥ అర్థాః పారదచేంచలాః గిరినదీ వేగోపమంజీవితం । ధర్మం
యోనకరోతి నిశ్చలమతిః స్వధర్మలోఽస్థాటనం । పశ్యాత్తాప యతో
జరాపరిణత శ్శోకాగ్నినా దహ్యతే । తస్మా న్మాతృ పితృ క్రియాది
సమయే దానం ప్రశస్తం స్మృతమ్ ॥

తా॥ సంపదలు పాదరసమునలె నిలకడగానివి, కొందమీంద్రుని నుండి క్రిందికి ప్రివహించునదులు యెంత శీఘ్రముగా ప్రవహించునో అంత శీఘ్రముగా జీవితము పారిపోవును. సముద్రమునందలి అలలయందు బుట్టిన నీటితుంపరలు యెట్లునిలకడలేకపోవునో అట్లు మానవ జన్మము నిలకడలేనిదాను. సముద్రమునందలి నురుగురీతిగా మన జీవితకాలము అస్థిరమైనది కాబట్టి స్వర్గద్వారమునకు ఆడ్డముగా మూసియుండెడు తలుపును దెఱచి మనలను స్వర్గమునజేర్చి సకల సౌఖ్యములను బొందునట్లుజేసెడు ధర్మము నెవ్వఁడు చేయఁడో వాఁడు మరణకాలమువ శోకాగ్నిచేత తపించును. కాబట్టి తల్లి దండ్రుల శ్రాద్ధాది దినములయందయినను దానముజేయుట ప్రశస్తము.

శ్లో॥ ధర్మః శర్మ భుజంగపు గవపురీ సారం విభాతుంక్షమో |
ధర్మః ప్రాపిత మర్త్యలోక విపుల ప్రీతి స్తథాశంసినా | ధర్మస్వర్గం
గరీ నిరంతరసుఖా స్వాదోదయస్వాస్పదం | ధర్మః కిం నకరోతి ముక్తి
వనితా సంభోగ భాగ్యాంతరమ్ ||

తా॥ ధర్మము నాగేంద్ర పట్టణమునందలి స్థిరమైన సుఖము ననుభవించునట్లు చేయును. భూలోకమున ధర్మము చేయువానికే మంచి కీర్తియు, జనులవలన ప్రీతియు కలుగును. మఱియు ధర్మము స్వర్గలోకమునందలి దేవామృతము పానముచేసి చావు పుట్టుకలు లేక సదా దేవేంద్రభోగముల ననుభవించునట్లుచేయును. ధర్మమువలన సకలసుఖములుకల్గును. ధర్మము ముక్తికాంతతోభోగించునట్లుజేయును.

శ్లో॥ ఏవం త్యాగదుణాశ్లాఘ్యః సర్వేషు గుణరాసిషు | త్యా
గా జ్జగతి పూజ్యంతే పశు పాషాణ పాదపాః ||

తా॥ దానము చేయునట్టి గుణమే సకల గుణములలోపల సద్గుణము. దానముచేయువాఁడే గుణవంతుఁడు- పశువులలో కామధేనువును, వృక్షములలో కల్పవృక్షమును, శిలలలో చింతామణియను శిలయును యెవరెవరు యేదియడిగినను తడవులేక నిచ్చునట్టి గుణమును కలిగియుండుటవల్లనేగదా అవి దేవతలు, మనుష్యులు మొదలయిన వారిచేత సదా పూజింపఁబడుచున్నవి. ఇంతియేగాదు-

దాన మాహాత్మ్యమందు- శ్లో॥ సాలగ్రామ శిలాం పృథ్వీం
కన్యాం విద్యాంచ వైదికిం । యోదత్యైశ్వర్యగృహ్లాతి తావభాస్వర్గ
గామినా ॥ అని చెప్పబడినది.

ఆదిత్యపురాణమందు- శ్లో॥ జ్ఞానదాదధికం కించిద్దృశ్యతే భువ
నత్రయే । దానేన ప్రాప్యతే స్వర్గః ॥ అని చెప్పబడినది. యస్య
వీత్రం సధర్మాయ నోపభోగాయ తస్యవీత్రం నిరర్థకమ్ ॥

గరుడపురాణమందు- శ్లో॥ పితృ శ్మతగుణం దానం సహస్రం
మాతురుచ్యతే । భగిన్యాం దశసహస్రం సోదరే దత్తమక్షయమ్ ॥

తా॥ ధానాదులవలన స్వర్గ పశు పుత్ర విత్తాదులును, కీర్తి-
యును గలుగుచున్నవి. అందువలన దానమునకన్ననధికమైన దైక్య
డను మూడులోకములయం దేదియునులేదు. ఎవ్వనియొక్క ద్రా-
వ్యము ధర్మము కొఱకై నను, తాననుభవించుట కొఱకై నను ఉప-
యోగించునో అతని ద్రవ్యము స్థావరములేకున్నచో నిరర్థకము.

కించ॥ మనుస్మృతౌ॥ శ్లో॥ వారిదస్త్రప్తిమాహ్నతి సుఖ మ
క్షయమన్నదః । తిలప్రదః ప్రశామిష్టం రిపదశ్చక్షు రుత్తమమ్ ॥

తా॥ జలమునిచ్చినవాఁడు క్షృత్తిపాసలులేని తృప్తినిబొందును
అన్నదాత యక్షయసుఖమునొందును. తిలలనిచ్చువాఁడు తనకిష్ట
మగు సంతానముగలవాఁడగును. దేవ బ్రాహ్మణాదుల కుపయోగ
ముగ దీపించినవాఁడు తృప్తిములగు చక్షుస్సుల నొందును.

శ్లో॥ భూమిదో భూవిమాహ్నతి దీర్ఘమార్హిరణ్యదః । గృహ
దోగ్ర్యాణివేశ్మాని రూప్యదో రూపముత్తమమ్ ॥

తా॥ భూదాత భూపతియగును- సువర్ణము దానమిచ్చువాఁడు
దీర్ఘాయుష్యము నొందును- గృహప్రదుఁడు మంచి గృహములుగల
వాఁడగును. వెండి నిచ్చినయతఁ డందఱికంటె నెక్కుడు సౌంద-
ర్యము గలవాఁడగును.

శ్లో॥ వాసోద శ్చంద్రసాలోక్య మశ్వసాలోక్య మశ్వదః । అన
డుత్రవదశ్శయం పుష్టం గోదోబ్రథ్యస్య విష్టమ్ ॥

తా॥ వస్తుదాత చంద్రలోకమును, గుఱ్ఱమునిచ్చినవాఁ డశ్వీ నీదేవతల లోకమును, యెద్దునిచ్చెనేని సంపూర్ణనుగుసంపత్తిని, గోవు నిచ్చినయతఁడు సూర్యలోకమును నొందును.

శ్లో॥ యాన శయ్యాప్రదో భార్యా మైశ్వర్య మభయప్రదః ।
ధాన్యద శ్యాశ్వతంసౌఖ్యం బ్రహ్మదో బ్రహ్మసాక్షీతామ్ ॥

తా॥ రథాదియానములు శయ్యలు నొసఁగినవానికి భార్యా లాభమగును. ప్రాణుల కభయమిచ్చునతఁడు- ప్రాణహింస చేయని వాఁడు గొప్ప మైశ్వర్యమును బొందును. ధాన్యముననఁగా శాలి యవ గోధూమాదుల నిచ్చువాఁడు శాశ్వత సుఖమునొందును. వేద మును జెప్పినను- తదర్థమును దెలిపినను బ్రహ్మ లోకమునందు ముక్తుఁడగును.

శ్లో॥ సర్వేషామేవ దానానాం బ్రహ్మదానం విశిష్యతే । వా ర్యన్న గోమహీవాస స్తీలకాంచన సర్పిషామ్ ॥

తా॥ అన్నోదక గోమహీ తీల కాంచనాది దానము, లేవి గలవో వాని యన్నింటిలోను వేద వేదాంగములను బ్రాహ్మణునికిఁ జెప్పట యుత్కృష్ట ఫలప్రదంబగును.

శ్లో॥ యేనయేనతు భావేన యద్యద్దానం ప్రయచ్ఛతి । తత్త త్తేనైవ భావేన ప్రాప్నోతి ప్రతి పూజితః ॥

తా॥ ఎవరు యేయే అభిప్రాయముచే స్వర్గా ద్యపేక్షచేగాని, ముముక్షువైతే నిష్కామనచేగాని యేదియేది దానముచేయునో ఆ యా భావముచే నాయా దానముల ఫలముగా జన్మాంతరమందు పూజితుఁడై దానిదాని ఫలమును బొందుదురు.

శ్లో॥ ధర్మం శనై స్సంచినుయా ద్వల్వీకమివ పుత్రికాః । పర లోక సహాయార్థం సర్వభూతాన్యపీడయత్ ॥

తా॥ భూతపీడ లేనుండ పరలోక సహాయార్థమై ధర్మమును చెదలపురుగులు పుట్టఁబెట్టినట్లు మెల్లమెల్లగా వృద్ధి నొందించవలెను.

శ్లో॥ నాముత్రహి సహాయార్థం పితా మాతావతిష్ఠతః । నపు త్ర దారా సజ్జాతి ర్థరస్తి స్తిష్ఠతి కేవలః ॥

తా॥ పరలోకమునందు సహాయులు తల్లి- తండ్రి- భార్య- పుత్రుడు- జ్ఞాతీ- వీరెవ్వరును గాగు. ధర్మమొక్కటియే పరలోక సహాయమై యుండును. సకల చుట్టములు తనతోఁగూడ వచ్చు వారుగారు. వాఁడుచేసిన పాపముగాని పుణ్యముగాని వానివాని వెంటనరిటిపోవును ఒక మనుష్యుఁడు యెంత ధనవంతుఁడైనను దానమూలముగా నిచ్చినది తప్ప తక్కిన ద్రవ్యమంతయు తనకు చేరుదునదిగాదు, పూర్వజన్మమందు విశేషముగ ద్రవ్యమార్జించి దానిని సత్కర్మలయందును, దానాది క్రియలయందును ఉపయోగించిన వాఁడే యీజన్మమున మహాభాగ్యవంతుఁడగును, అట్టివాఁడీ జన్మమున విశేష భక్తిశ్రద్ధలతోడ సత్కర్మములఁజేసినేని యింకొకజన్మమున మిగుల భాగ్యవంతుఁడై ధర్మార్థ కామమోక్షముల కర్హుఁడగును. భక్తిశ్రద్ధలులేక ధర్మముఁజేసినను ఆధనమువ్యర్థము- భక్తిశ్రద్ధలతో నొనర్చిన ధర్మము కొంచెమైనను కొండంతయగును. ఎట్టి కార్యమునకుగాని మనస్సు నిర్మలముగా నుండవలయును. మనో నిశ్చయములేక చేసిన తపముగాని, దానముగాని, ధర్మముగాని నిరర్థకంబగును. ప్రతిమానవుఁడును తనకు రోగమువచ్చుననియు, వృద్ధత్వము వచ్చుననియు, బలముతగ్గుననియు చక్కఁగాదెలిసికొని అంత్యకాలమందు సద్గతిఁబొందుట జాల్యములో వివేకము దెలిసినవిమొదలు సత్కార్యములుచేయుచు రావలెను. సత్కర్మములను రేపుచేయుదము, తర్వాతచేయుదమును తలంపుకూడదు. ఏలనఁగా, దేహము నిత్యము కనుక సాధ్యమైనమట్టుకు తలచిన పని తలచినట్లు చేయవలయును. ప్రపంచమందు పుణ్యాత్ములుచేసిన స్థిరమగు యేర్పాట్లు యెన్ని జీవరాసులు బ్రతుకుచున్నవో చూచుచు. మనము యెన్నఁభృ బ్రతికినను మరణము స్థిరమని తలచువారు బహు అరుదుగానుండెదరు. లోకమందు ఒకవంశములో నొక పుణ్యాత్ముఁడు సత్రము, వనము, తటాకము, ధరినిక్షేపము శివాలయము, కూపము, గ్రంథము మొదలగు నిట్టి మహాోపకారములలో నొకదానిని ప్రతిష్ఠించి సందున అశేషజనులు అట్టివారిని నిత్యము స్మరింపుదురు అట్టివారు మృతిఁబొందినను బ్రతికియున్నవారితో సమానులే. వారికి స్వర్గమే

నిశ్చయము. మన జీవితకాలము విచారింపఁగా రేపో మాపో అన్నట్లుండెను. ఇంతలో త్రోవదోచుట, తప్పస్పృహలు జేయుట, హత్యఁజేయుట మొదలగు తప్పుకార్యములఁజేసి సంపాదించి దారాపుత్రులు మొదలగు బంధువులకుఁ బెట్టును. అందువలన యీ జీవునకు ఫలము కలదా ? లేదు. ఎవ్వఁడైతే పాపకార్యములను జేయునో వాఁడు మాత్రమే దానిఫలము ననుభవింపవలెను. అనఁగా నరకకూపమందు బడి చాలాకాలము నా బాధకోర్వలేక యేడ్చుచుందును. తిరిగి-అట్టి మహాపాపనివృత్తికొఱకు మఱుజన్మంబున తానుచేసిన పాపమునకే అట్టి దుష్క్రతశేషము ననుభవించుటకు నీచజన్మమందు మహారోగ వంతుడై పుట్టుచు గిట్టుచు నుండును. కాని ఒకప్పుడయినను భగవద్భక్తియు, కేవలబ్రాహ్మణ గురుపూజయు, విద్యానానది మహాదాసములు మొదలగు మహాపకారములను తాను జేయుటకు శక్తిలేక పోయినను చేయువారికయినా తాను సహాయభూతుడై ఆధర్మములను వృద్ధిజేసినట్లాయెనా యితనికికూడ ఫలముగలదు. కాని దానప్రదాతకు మాత్రము ఇహలోక పరలోకములయందు బహుకీర్తియు, ప్రతిష్ఠయు అందువలన స్వర్గము నిశ్చయముగా కలుగునని గ్రంథములు ఘోషింపుచున్నవి. కనుక అటువంటివానిజన్మము సార్థకము. లేకున్నచో నిరర్థకము పట్టిమాటలతో నేమిప్రయోజనము- తన శక్తికొలది తాను జీవించియుండఁగానే గోదానాది మహాదాసములు తక్షణమే జఱుపవలయును. దేహమనిత్యముగనుక పుణ్యకార్యముల విషయమై తలచినపని తలచినట్లు చేయుట ప్రథమకర్తవ్యము.

* కారుణ్య విషయ : *

శ్లో॥ ఆదౌ పితౄ తథా మాతౄ సాపత్నీ జననీతథా | మాతౄ మహా ససపత్నీకా ఆత్మపత్నీ త్వనంతరమ్ ॥ సుత బ్రాతృ పితృవ్యా శ్చ మాతౄలాస్సహ భార్యకా | దుహితా భగినీచైవ దౌహిత్రోభాగి నేయకః ॥ పితృవ్యసా మాతృవ్యసా జామాతౄ భావుక స్సృషా | శ్వశుశస్సాస్యలక్ష్మణైవ స్వామినో గురురర్థినః | కించ | (జనక పితృ మాతృణాం తర్పణం విశేషః)

తా॥ ముందు తల్లి దండ్రులు, పిదప సవతితల్లి, అటు పిమ్మట మాతామహా మాతః పితామహా మాతః ప్రపితామహులు, మాతామహీ మాతః పితామహీ మాతః ప్రపితామహీలు, తనభార్య, కుమారుడు, అన్నదమ్ములు, పితృతండ్రి, పెదతండ్రి, మేనమామ, మేనమామభార్య, కుమార్తె, తోడబుట్టువు. మనుమడు, మేనల్లుడు మేనల్లలు, పినతల్లి, పెదతల్లిలు, అల్లుడు, లోబుట్టువుల భర్త, కోడలు, భార్యయొక్క తండ్రి, భార్యయొక్క సోదరుడు, గురువు, యాచకులు వీరలు క్రమముగ కారుణ్యములోనివారని తెలియవలెను.

అక్క జ్యేష్ఠభగిని)
అత్త (శ్వశు)వు)
అన్న (జ్యేష్ఠభా)త)
అన్నకూతురు (జ్యేష్ఠభ్రాతృపుత్రి)
అన్నకొడుకు (జ్యేష్ఠభ్రాతృపుత్రః)
అప్పకూతురు (జ్యేష్ఠభగినీపుత్రి)
అప్పకొడుకు (జ్యేష్ఠభగినీపుత్రుడు)
అప్పమగడు (భావుకుడు)
అమ్మమ్మ (మాతామహి)
అల్లుడు (జామాత)
తమ్మునికొడుకు (కనిష్ఠభ్రాతృ పు॥)
తల్లిచెల్లెలు (కనిష్ఠమాతృభగిని)
తల్లి అప్పకూతురు (జ్యేష్ఠమాతృభగినీ పుత్రిక)
కూతురు (దుహిత)
కొడుకు కూతురు (సౌత్రి)
చెల్లెలు (కనిష్ఠభగిని)
చెల్లెలుకూతురు (కనిష్ఠభగినీపుత్రి)
చెల్లెలికొడుకు (క॥ భ॥ పుత్రుడు)
చెల్లెలిమగడు (భావుకుడు)
తండ్రి (పిత)

తండ్రి తండ్రి (పితామహుడు)
తమ్ముడు (కనిష్ఠభా)త)
తమ్మునికూతురు (క॥ భ్రాతృపుత్రి)
పినతల్లికొడుకు (క॥ మా॥ భ॥ పు॥)
పెదతండ్రి (జ్యేష్ఠపితృవృదు)
పెదతండ్రి కూతురు (జ్యేష్ఠ పితృవృదు పుత్రి)
తల్లి అప్పకొడుకు (జ్యేష్ఠ మాతృభగినీ పుత్రుడు)
నాయనమ్మ (పితామహి)
పినతండ్రి (కనిష్ఠపితృవృదు)
పినతండ్రి కూతురు (క॥ పి॥ పుత్రి)
పినతండ్రి కొడుకు (క॥ పి॥ పు॥)
పినతండ్రి భార్య (క॥ పి॥ పత్ని)
పినతల్లికూతురు (క॥ మా॥ భ॥ పుత్రి)
పెదతండ్రికొడుకు (జ్యేష్ఠ పితృవృదు పుత్రుడు)
పెదతండ్రిభార్య (జ్యే॥ పి॥ పత్ని)
భార్యపోదరుడు (స్వామికుడు)
మగని తమ్ముని కూతురు (భర్తృకనిష్ఠ భా)తృ పుత్రి))

మనుమరాలు (దాహితీ) | మేన త్రకూతురు (పితృభగినీపుత్రి)
 మేన త్ర (పితృభగిని) | మేన త్రకూడుకు (పితృభఃపుత్రుడు
 కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ సంకల్పాసనయోష్ణప్తి ద్విత్తీయావాహనే
 తథా । అన్నదానే చతుర్థీస్యా చ్ఛేషాస్సంబుద్ధయస్మృతాః ॥
 పారిస్కరః॥ శ్లో॥ అర్ఘ్యదానేచ సంకల్పే పిండదానే తథాత్మ
 యే । గోత్ర సంబంధనామాని తథా శత్రుత్విపాదయేత్ ॥

ఇతి కారుణ్య విధి స్సమాప్తః.

* కారుణ్య శబ్దములు . *

ఋకారాంతః- పుంలింగః-పితృశబ్దః-(తండి)

విభక్తిః.	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర	పితా	పితరా	పితరః
సం	హేపితః	హేపితరా	హేపితరః
ద్వి	పితరః	పితరా	పిత్రాన్
తృ	పిత్రా	పితృభ్యాం	పితృభిః
చ	పిత్రే	పితృభ్యాం	పితృభ్యః
పం	పితూః	పితృభ్యాం	పితృభ్యః
ష	పితూః	పిత్రోః	పిత్రాణాం
స	పితరి	పిత్రోః	పితృషు

ఏవం భ్రాతా- జామతా- ఇత్యాదయః.

ఋకారాంత - స్త్రీలింగో - మాతృశబ్దః - (తల్లి)

విభక్తిః.	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర	మాతా	మాతరా	మాతరః
సం	హేమాతః	హేమాతరా	హేమాతరః
ద్వి	మాతరం	మాతరా	మాత్రాః
తృ	మాత్రా	మాతృభ్యాం	మాతృభిః
చ	మాత్రే	మాతృభ్యాం	మాతృభ్యః
పం	మాతూః	మాతృభ్యాం	మాతృభ్యః
ష	మాతూః	మాత్రోః	మాత్రాణాం
స	మాతరి	మాత్రోః	మాతృషు

ఏవం దుహితా- ఇత్యాదయః.

ఈకారాంత స్త్రీలింగో జననీ శబ్దః (జనకతల్లి)

ఏకవచనమ్. ద్వివచనమ్. బహువచనమ్.

ప్ర	జననీ	జనన్యా	జనన్యః
సం	హేజనని	హేజనన్యా	హేజనన్యః
ద్వి	జననీం	జనన్యా	జననీః
త్వ	జనన్యా	జననీభ్యాం	జననీభిః
చ	జనన్యై	జననీభ్యాం	జననీభ్యః
పం	జనన్యాః	జననీభ్యాం	జననీభ్యః
ష	జనన్యాః	జనన్యోః	జననీనాం
స	జనన్యాం	జనన్యోః	జననీషు

ఏవం భగినీ- పితృభగినీ- మాతృభగినీ- దేవీ- దానీ- ఇత్యాదయః.

ఆకారాంతః పుంలింగో మాతామహ శబ్దః (తల్లితండ్రి)

ఏకవచనమ్. ద్వివచనమ్. బహువచనమ్.

ప్ర	మాతామహః	మాతామహౌ	మాతామహాః
సం	హేమాతామహ	హేమాతామహౌ	హేమాతామహాః
ద్వి	మాతామహం	మాతామహౌ	మాతామహాన్
త్వ	మాతామహేన	మాతామహభ్యాం	మాతామహైః
చ	మాతామహాయ	మాతామహభ్యాం	మాతామహేభ్యః
పం	మాతామహాత్	మాతామహభ్యాం	మాతామహేభ్యః
ష	మాతామహస్య	మాతామహయోః	మాతామహానాం
స	మాతామహే	మాతామహయోః	మాతామహేషు

ఏవం దాహిత్రః- భాగినీయః- భావుకః- ఇత్యాదయః

ఈకారాంత స్త్రీలింగో మాతామహీ శబ్దః (తల్లి తల్లి)

ఏకవచనమ్. ద్వివచనమ్. బహువచనమ్.

ప్ర	మాతామహీ	మాతామహ్య	మాతామహ్యః
సం	హేమాతామహి	హేమాతామహ్య	హేమాతామహ్యః

ద్వి	మాతామహీం	మాతామహ్య	మాతామహీః
త్వ	మాతామహ్య	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభిః
చ	మాతామహ్యైః	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభ్యః
పం	మాతామహ్యః	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభ్యః
ష	మాతామహ్యః	మాతామహ్యోః	మాతామహీనాం
స	మాతామహ్యం	మాతామహ్యోః	మాతామహీషు

ఈకారాంతః స్త్రీలింగో పత్నీశబ్దః- (భార్య)

	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర	పత్నీ	పత్నౌ	పత్నయః
సం	హేపత్నీ	హేపత్నౌ	హేపత్నయః
ద్వి	పత్నీం	పత్నౌ	పత్నీః
త్వ	పత్నౌ	పత్నీభ్యాం	పత్నీభిః
చ	పత్నైః	పత్నీభ్యాం	పత్నీభ్యః
పం	పత్నయః	పత్నీభ్యాం	పత్నీభ్యః
ష	పత్నౌ	పత్నౌ	పత్నీనాం
స	పత్నీం	పత్నౌ	పత్నీషు

వసం దేవీ- దాసీ- ఇత్యాదయః

అకారాంతః పుంలింగో సుతశబ్దః- (పుత్రుఁడు)

	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర	సుతః	సుతౌ	సుతాః
సం	హేసుత	హేసుతౌ	హేసుతాః
ద్వి	సుతం	సుతౌ	సుతాన్
త్వ	సుతేన	సుతాభ్యాం	సుతైః
చ	సుతాయ	సుతాభ్యాం	సుతేభ్యః
పం	సుతాత్	సుతాభ్యాం	సుతేభ్యః
ష	సుతస్య	సుతయోః	సుతానాం
స	సుతే	సుతయోః	సుతేషు

ఏవం మాతులః- భావుకః- శ్వశురః- న్యాలకః- గుప్త-
దాసః- ప్రేతః- ఇత్యాదయః.

అకారాంత స్త్రీలింగో స్నుషా శబ్దః (కోడలు)

	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర)	స్నుషా	స్నుషే	స్నుషాః
సం	హేస్నుషే	హేస్నుషే	హేస్నుషాః
ద్వి	స్నుషాం	స్నుషే	స్నుషాః
త్వ	స్నుషయా	స్నుషాభ్యాం	స్నుషాభిః
చ	స్నుషాయై	స్నుషాభ్యాం	స్నుషాభ్యః
పం	స్నుషాయాః	స్నుషాభ్యాం	స్నుషాభ్యః
ష	స్నుషాయాః	స్నుషయోః	స్నుషాణాం
స	స్నుషాయాం	స్నుషయోః	స్నుషాః

ఏవం గుప్తా - ప్రేతా - ఇత్యాదయః,

ఉకారాంత స్త్రీలింగో శ్వశూ శబ్దః (అత్త)

	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర)	శ్వశూః	శ్వశ్రౌ	శ్వశ్రౌః
సం	హేశ్వశు)	హేశ్వశ్రౌ	హేశ్వశ్రౌః
ద్వి	శ్వశూం	శ్వశ్రౌ	శ్వశూః
త్వ	శ్వశ్రౌ	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభిః
చ	శ్వశ్రౌ	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభ్యః
పం	శ్వశ్రౌః	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభ్యః
ష	శ్వశ్రౌః	శ్వశ్రౌః	శ్వశూణాం
స	శ్వశ్రౌం	శ్వశ్రౌః	శ్వశూః

ఉకారాంతః పుంలింగో గురు శబ్దః (గురువు)

	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర)	గురుః	గురూ	గురువః
సం	హేగురురో	హేగురూ	హేగురువః

ద్వి	గురుం	గురూ	గురూన్
త్వ	గురుణా	గురుభ్యాం	గురుభిః
చ	గురువే	గురుభ్యాం	గురుభ్యః
పం	గురోః	గురుభ్యాం	గురుభ్యః
ష	గురోః	గురోః	గురుణాం
స	గురౌ	గురోః	గురుషు

వకారాంతః పుంలింగో స్వామి శబ్దః (స్వామి)

	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర	స్వామీ	స్వామినౌ	స్వామినః
సం	హేస్వామిన్	హేస్వామినౌ	హేస్వామినః
ద్వి	స్వామినం	స్వామినౌ	స్వామినః
త్వ	స్వామినా	స్వామిభ్యాం	స్వామిభిః
చ	స్వామినే	స్వామిభ్యాం	స్వామిభ్యః
పం	స్వామినః	స్వామిభ్యాం	స్వామిభ్యః
ష	స్వామినః	స్వామినోః	స్వామినాం
స	స్వామిని	స్వామినోః	స్వామిషు

ఏవం శర్కా - వర్కా - ఇత్యాదయః.

గ్రంథవిస్తరభయంబున కొన్ని శబ్దము లీగ్రంథముం చేర్చనై తిని.

* శ్రాద్ధాదు లవలన పితృదేవతలు సంతోషించుట. *

అయ్యో, యీ కలికాల మహిమనలన కొందఱు పుత్రులు మాతా పితరులను సదా దూషింపుచు వారుమృతులైనవెనుక వారికి సకాలములయందు శ్రాద్ధములజేయక మా తల్లిదండ్రులు తినవచ్చి నారా, పురోహిత బ్రాహ్మణులకొఱకు యీ శ్రాద్ధము లేర్పడినవనే అభిప్రాయము గలవారలగుచున్నారు.

శ్లో॥ పున్నామో నరకద్యస్మా త్పితరం త్రాయతే సుతః ।
తస్మాత్పుత్ర ఇతిప్రోక్తస్త్వయమేవ స్వయంభువా॥ అనఁగా పుత్రుడు పుట్టుటచేత తండ్రికి సద్గతి నిచ్చుచున్నాడనిగాదా? పుత్రుడుపుట్టుట

చేత తండ్రియొక్క దుఃఖము నివర్తించును. ధర్మ ప్రజా సంతతి పరంపరను తనతో పోనియ్యక పెంచినదగుటచే తండ్రికి దుఃఖనివృత్తి యగును.

శ్లో॥ జీవతో వాక్యకరణాత్ ప్రత్యబంభూరిభోజనాత్ । గయా
యాం పిండదానాచ్చ త్రిభిః పుత్రస్య పుత్రతా ॥ నా స్తిమాతృసమం
నా స్తిప్రితోసమోగురుః । తయోర్నిత్యం ప్రియం కుర్యాత్కర్మణా
మననాగిరా ॥ అయ్యా, తల్లితో సమానమైన దైవమును, తండ్రితో
సమానమైన గురువును లేరు. ఎల్లప్పుడు మనోవాక్కాయములనెడు
త్రికరణ శుద్ధిగా వారికిఁ బ్రియముగా నడుచుకొనుచు వారిని సేవింపు
చుండుటయే పుత్రతత్వము. శ్లో॥ భూపదక్షిణషట్కేన కాశీమా
త్రాయుతేనచ । సేతుస్నాన శతైర్యచ్చ తత్ఫలం మాతృవందనే ॥

తా॥ భూమండలమంతయు నాటునాటులు తిటుగుటచేతను,
పదివేలమార్లు కాశీక్షేత్రమునకు పోవుటచేతను, నూరుపర్యాయములు
సేతుస్నానము చేయుటచేతను యెంతపుణ్యముగల్గునో అంతపుణ్య
ము సూక్ష్మముగ కలుగును. ఎట్లనఁగా- తనతల్లిగారికి ఒకతూరి
ప్రదక్షిణముజేసి భక్తితో నమస్కరించిన ఆఫలము తప్పకకలుగును.

శ్లో॥ అపుత్రస్యగతిర్నాస్తి స్వర్గోనైవచనైవచ । తస్మాత్పుత్రి
ముఖందృష్త్వా భవేత్పశ్చాద్ధితాపసః ॥

తా॥ పుత్రసంతానము లేనివానికి స్వర్గాది భోగములు లేవు.
కనుక పుత్రసంతానము కలిగినవెనుకనే తండ్రి సన్యసించితపస్సుజేయ
వలెను. ఈవిషయమై ఆనేక ప్రమాణములుగలవు. గ్రంథవిస్తర
భీతిచే వ్రాయనై తిని. పుత్రుఁడైనవాఁడు తల్లి దండ్రుల వద్దనుండి
సమస్తమైన ఉపచారములు చేయుచు పిదప వారుగతించినచో వారికి
సకాలములయందు దహపోది కర్మలు మొదలగునవిజటిపి తన శక్తికొ
లది దానధర్మములఁ జేయుచురావలెను. పిదప ప్రతిమాసమందును
జలుపు మాసికాది శ్రాద్ధములొనర్చి సంవత్సరవిమోక శ్రాధము,
ఆదిక శ్రాద్ధము వఱకును వారివారి కులాచార ప్రకారముగాజలుపుచు
రావలెను. పితృస్థానంబునకిచ్చిన ఆమముగాని, అన్నముగాని పిత్రా
దులు దేవరూపులై యుండిరేని మంత్రబలముచేత వారికి చెందుచున్న

వని శాస్త్రములు జెప్పుచున్నవి. అట్లుగాక వారు గంధర్వులై జన్మించియుంటే భోగ్యరూపమైచెందును, పశువులై జన్మించితే తృణరూపమైచెందును. సర్పజన్మమైతే వాయురూపమై యాహారము గును. రాక్షసాది జన్మమైతే అది మాంసరూపముగును. లేక ప్రేతరూపులై తే రక్తమై తృప్తిగలుగును. లేక మనుష్య జన్మము సంభవించితే అన్నాదిరూపముచే జీవుడు సంతోషించును. ఆకారణముచేతనే పూర్వులు బంధువులను జ్ఞాతులను బిలచి వారి కందఱికి భోజనములు పెట్టుటకలదు. ఇప్పటికిని ఈయాచారము లోకమందు జలుగుచునేయున్నది. ఈ విషయమై యనేక ప్రమాణములుగలవు వాని నన్నిటిని ఈ గ్రంథమందు చేర్చనైతిని. శ్రాద్ధదర్పణే విశేషః ॥ శ్లో॥ తస్య తే పితరశ్శ్మత్వా శ్రాద్ధకాల ముపస్థితం ఆన్యోన్యం మనసా ధ్యాత్వా సంపతంతి మనోజనాః । తైర్బ్రాహ్మణైస్సహ శ్శ్మంతి పితరో చాయురూపిణః ॥

తా॥ పితృదేవతలు శ్రాద్ధకాలమురాగానే మనస్సుచే నన్యోన్యము ధ్యానించి యందఱు వాయురూపముచే మనోవేగమున వచ్చి యావాహనముచేసిన బ్రాహ్మణులతో శ్రాద్ధమందు భుజింతురని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి గనుకనే శ్రీరామచంద్రమూర్తి శ్రాద్ధముఁ జేయునప్పుడు సీతాదేవి బ్రాహ్మణులయందు దశరథాదులడు జూచె నని కథ వివరించుచున్నది. మరియు కలియుగమునందు శాపము సంభవించినందున పితృదేవతలు దృశ్యముకానేరరు.

శ్లో॥ ప్రావృష్యంతే యమః పేతాః పితౄంశ్చాపి యమాలయాత్ । విసర్జయతి భూలోకం కృత్వా శూన్యం స్వకం పురం ॥ తే ఘృతాదేః ప్రకాంక్షంతి పాయసం మధుసంయుతం । కన్యాగతే సవిత్రి పితరో యాంతివై సుతాః ॥ అమావాస్య దినే ప్రాప్తే గృహద్వారం సమాశ్రితాః । శ్రాద్ధాభావే స్వభవసం శాపందత్వావ్రజంతి తే ॥ అతో మూలైః ఫలైర్వాపి తథా ప్యుదకతర్పణైః పితృ తృప్తిం ప్రాప్నువీతనైవ శ్రాద్ధం విసర్జయేత్ ॥

తా॥ వర్షాకాలము తుదిని యముడు ప్రేతలను పితృ దేవతలను దనపురమునుండి భూలోకమునకు బంపును. అప్పుడు వారు

పుత్రాదులిచ్చు పాయస మధువులఁగ్రోలి సూర్యుడు కన్యయందు ప్రవేశించినదిమొదిలు పుత్రుల గృహద్వారము నాశ్రయించి అమావాస్యలోగా శ్రాధము జఱుగనిచో శపించి వెళ్ళిపోదురు. గనుక తనశక్తికొలది మూలములు ఫలములు మొదలగువానిచే నయినను, జలతర్పణములచేసయినను వారికిఁ దృప్తిచేయవలెననియున్నది. ఇంతియేకాదు. బ్రహ్మమొదలుగ తృణము పర్యంతం భూతములకుఁదృప్తియగునని జెప్పఁబడుచున్నది ఎట్లనిన పిశాచాది స్వరూపులకు వికిరాన్నముచేతను తృప్తి. వృక్షాది రూపములకు సాన వస్త్రాదికాదుల చేతను, మఱి కొందఱికిఁ డచ్చిష్ఠపిండాదికముచేతను పితరులు తృప్తులగుచున్నారు.

ప్రాచీనగ్రంథే || శ్లో॥ అగ్నిహోత్రేణ దేవస్థాః స్వర్గస్థా విప్రభోజనే । యమస్థాః పిండదానేన వికిరం నరకం తథా । దక్షిణామర్త్య లోకేషు అసురాభూరి భోజనాత్ ॥

తా॥ పితృదేవతలు దేవలోకమునందుండునప్పుడు అగ్నిహోత్రముచేతను, అట్లుగాక పితృదేవతలు స్వర్గమందుండునప్పుడు బ్రాహ్మణ భోజనము పెట్టుటచేతను పితరులు యమలోకమందు నప్పుడు పిండ పదానముచేతను, నరకమందుండు నప్పుడు వికిరముచేతను, మర్త్యలోకమందు దక్షిణచేతను, రాక్షసజన్మమందు భూరిభోజనము పెట్టుటచేతను, పితృదేవతలు సంతోషించుచున్నారు. వారుసంతోషించుటచే కర్తయొక్కవంశము క్రమముగా వృద్ధిబొందును.

శ్లో॥ మృతాహంతు పరిత్యజ్య చండాలః కోటిజన్మసు ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల మృతతిథులు పరిత్యజించినవానికి కోటిజన్మములెత్తినప్పటికిని వానికి చండాలత్వము పోనేదని శాస్త్రములు ఘోషించుచున్నవి, పితృకర్మలను జేయుటకు సమ్మతించక దురాత్ముడై యుండేనేని యనేక జన్మంబులయందు మాలవాఁడై పుట్టునని విష్ణుపురాణము జెప్పుచున్నది. పితృదేవతాత్మప్తి విచారసమాప్తః.

* అ ధ ప ం చ గ వ్య పా శ్రీ శ న మ్ .

పరాశరః॥ శ్లో॥ గోమూత్రం గోమయంక్షీర దధిసర్పి కుశోదకమ్ । నిర్దిష్టం పంచగవ్యంతు పవిత్రం పానశోధనమ్ ॥ గోమూత్రం

కృష్ణవర్ణాయా స్వేతాయాశ్చైవ గోమయమ్ । పయశ్చ తామ్ర
వర్ణాయా రక్తాయా గృహ్యతేదధి ॥ కపిలాయా ఘృతం గ్రాహ్యం
సర్వం కపిలమేవవా । మూత్రమేక ఫలందద్యా దంగుష్ఠార్థంతు గోమ
యం ॥ ఊరం సప్తఫలందద్యా ద్దధిత్రిఫల మిష్యతే । ఘృతమేకఫలం
దద్యా త్పలమేకం కుశోదకమ్ ॥

స్పర్ధపరాశరః ॥ శ్లో॥ గోమూత్రం మాషకాణ్యప్తే గోమయ
స్యతు షోడశ । ఊరస్య ద్వాదశప్రాక్తా దధన్తు దశకీర్తితాః ॥ గో
మూత్ర) వద్భృతస్యాప్తే తదర్థంతు కుశోదకమ్ ॥ ఏతదశక్త బాలాది
విషయం దృష్టవ్యమ్ ॥ మాషప)మాణం పూర్వము క్తమ్ ॥ పంచ
గవ్య మృతాపూతం స్థాపయేద్విజసన్నిధౌ । గోమూత్రం స్థాపయే
త్పూర్వే గోమయం దక్షిణేనృసేత్ । ఊరంతు పశ్చిమేష్ఠాప్యం దధి
చైవోత్తరేణతు । ఘృతాసాత్రం తథాగ్నేయ్యా మైశాన్యాంతు కుశో
దకమ్ ॥ స్థాప్యపశ్చా దేకవాక్తే తస్మంత్రై స్తానియోజయేత్ । బ్ర
హ్మకూర్మో దహేత్సర్వం వ్రేదీప్తాగ్నిరి వేంధనమ్ ॥ పవిత్రం త్రిషు
లోకేషు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్ ॥ వ్రయోగః ॥ ఏవం... ర్థం మమ సమ
స్తపాపక్షయార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్య ప్రాశనాఖ్యంకర్మకరిష్య
మాణః... పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ గణాధిపతి పూజాం
కరిష్యే ॥ అథ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంకృత్వా ॥ నారా
యణేతి మంత్రేంత్రేణ పంచగవ్యం నిధాయ ॥ గోమూత్రం గోమ
యం ఊరం దధిసర్పిః కుశోదకం ॥ అత్రినారాయణేతి మంత్రేణ
షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య ॥ కూర్చం కృత్వా ॥ ఏకస్మిన్ సాత్రేపంచ
గవ్యమేశనం కృత్వా ॥ అథ ప్రాశనం కరిష్యామితి సంకల్ప్య ॥ శ్లో॥
యత్త్వగస్థిగతంపాపం దేహేతిష్ఠతిమామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య
దిహత్యగ్నిరి వేంధనమ్ ॥ ఆచమ్య ॥ సూర్యావలోకనం కుర్యాత్ ॥
తతః గోదానాది బ్రాహ్మణభోగ్యే దద్యాత్ ॥ పంచగవ్య ప్రాశనం
విప్రేద్యారా కార్యమ్ ॥ స్వయంతూష్ణం పిబేత్ । తతః విష్ణుతీర్థప్రాశ
నమ్ ॥ శ్లో॥ ఓం నమోవాసుదేవాయ నమస్సంకర్షణాయచ । ప్రద్యు
మ్నాయానిరుద్ధాయ శ్రీధరాయచ విష్ణవే । శ్రీ విష్ణవేనమః ॥ శుద్ధ
జలం పిబేత్ ॥ ఇతి పంచగవ్య ప్రాశనవిధి సమూహః.

ఆ శౌ చ ధ ర్మ శా స్త్ర మ్ .

* ముందు రజస్వలాశౌచము వ్రాయుచున్నాను. *

స్త్రీలకు రజోదర్శనమైన దినము మొదలు ౪ వర్ణములవారికి మూడుదినములాశౌచము. నాలుగవదినమునందు స్నానముజేసి ఏ దవ దినంబున గృహకృత్యములుచేయుట కుపయోగమగును.

రజోదర్శనమైన దినము మొదలు ౧౭ దినములలోఁగా తిటిగి రజోదర్శనమయ్యేనేని స్నానము. ౧౮ వ దినమునందైతే ౧దినము. ౧౯ వ దినమునందైతే ౨ దినములు. ఆ పైన తిటిగి రజోదర్శన మయ్యేనేని ౩ దినములు.

ద్రావిడాచార మెట్లనిన; ఆడుదానికి రజోదర్శనమైన దినము మొదలు ౩నములు ఆశౌచము. రజోదర్శనమైనది మొదలు ౧౨ దినములలో తిటిగిరజోదర్శనమయ్యేనేని మూత్రమునందువలెనే శౌచ మున శుద్ధియగును. ౧౮ దినముల వఱకు స్నానము. ఆపైని ఆశౌ చము మూడుదినములు.

* జా తా శౌ చ పృ క రణ ము . *

జాతాశౌచము- స్నానము, పాతము, ప్రసూతియని మూడు విధములు. స్నానమనగా గర్భధారణమయినది మొదలు ౪ మాస ములలోఁగా గర్భలోనిది చెడి పైకి నీరుగా కారుట.

స్నానము- మృదుస్నానము, కఠినస్నానముని రెండువిధములు. పాతమనగా ౫ వ నెలలోను, ౬ వ నెలలోను గర్భములోనిపిండము చెడిపోవుట, ౭ వ నెలమొదలు ప్రసూతి. అనఁగా ప్రసవము.

* మృ దు స్నా న వా శౌ చ ము . *

అందు తండ్రికి స్నానము- జ్ఞాతులకు స్నానమైన నక్కరలేదు. తల్లికి మూడుమాసములలోఁగా ౩ దినములు- నాలుగవ మాసమున నాలుగు దినములు ఆశౌచము.

* క ఠి న స్నా న వా శౌ చ ము . *

తండ్రికి ౩ దినములాశౌచము- సోదరులకు జ్ఞాతులకుస్నానం.

* పాతాశౌచము . *

తండ్రికి ఆశౌచము 3 దినములు- జ్ఞాతులకు 3 దినములు- తల్లికి విదవమాసమున ౫ దినములు- ఆవివమాసమున ౬ దినములు. ప్రాచీనపడశీతిలో మృదుస్యావమునకును, కఠినస్యావమునకును వివేచనములేకయే త్రిడికిని జ్ఞాతులకును 3 దినములు పురుషులచెప్పబడి ది.

* ప్రసవాశౌచము . *

మాతామహుని యింటిలో పిల్ల పుట్టినయెడల మాతామహి మాతామహులకు 3 దినములు పురుషులు- తల్లి సోదగుల కొక్కదినము భర్తయింట పిల్ల పుట్టినయెడల మాతామహులకు పురుషులేదు- ఒక్క మగపిల్లయైనను ఒక్కమాటిద్దరు మగపిల్లలైనను పుట్టినయెడల తల్లికి ౨౦ దినములు పురుషులు- ఒక్కమాటు పుట్టినయిద్దరనగా సవలవారు (సంస్కృ) యమశులు || ... (పిల్లచనిపోయి పుట్టినను, బాడ్డుకోయఁ బడినతెలుచాతె పదిదినములలోపున చనిపోయినను దలిదండ్రులకును, జ్ఞాతులకును ౧౦ దినములు పురుషులెప్పుడు. మైలలేదు. బాడ్డుకోయకమునుపు పిల్ల చనిపోయినను తల్లికి ౧౦ దినములు తండ్రికిని జ్ఞాతులకును మూడుదినములు పురుషులు. మైలలేదు. (అంభాచారము) బాడ్డుకోయకమునుపు శిశువు చనిపోయినయెడల తల్లితోపాటు తండ్రి మొదలగు జ్ఞాతులు ౧౦ దినములు పురుషులెప్పుడు. సమావోదకులకు త్రిపురుషులవఱకు 3 దినములు. జ్ఞాతులనఁగా కూటస్థుడు మొదలు ౭ పురుషులవఱకు నుండువారు సమావోదకులనఁగా ౮ న పురుషుడు మొదలు ౧౪ క పురుషుడు వఱకు నుండువారు. (ద్రావిడాచారము) కాశ్వపః || శ్లో|| రాత్రింభాగత్రయంకృత్వా ద్వాభాగౌ పూర్వవాసరే|| ఉత్తరార్థం పరదినే మృతౌతున్మృతేసూతయోః||

తా|| రాత్రియందు రజోదర్శనము, జాతము, మృతము సంభవించినయెడల ఆరాత్రికాలమును 3 వంతులు చేయవలయును మొదటి రెండువంతుల కాలములోను రజోదర్శనాదులు సంభవించినయెడల పూర్వదినము. మూడవ వంతులో సంభవించెనేని పరదినమని చెప్పదగును.

* మృ తా శౌ చ ము . *

పరదిములు వెళ్ళిన పిమ్మట నామకరణము జేయక మునుపు శిశువు మరణించెనేని సపిండులు స్నానముచేతనే పరిశుద్ధులగుదురు. తల్లిదండ్రులకు 3 రాత్రులాశౌచము. కన్యకయైతే ఒక్క దినము. నామకరణమునకు ముందు ఖననమేగాని ఉదక దానాదికము లేదు. నామకరణము చేసినపిమ్మట సంవర్సమువఱకు దాహఖననములలో నే దైన చేయవచ్చును.

నామకరణానంతరం దంతోత్పత్తికి ముందు పుత్రమరణము కలిగితే దహనముచేసిరేని సపిండుల కొకదినమాశౌచము ఖనన పక్షమునందు స్నానముచేతనే పరిశుద్ధి. తల్లిదండ్రులకు దహన ఖననముల రెంటియందును మూడు దినములు కన్యా మరణమునందు త్రిపురుష సపిండులకు దహన ఖననముల రెంటియందును స్నానముచేత శుద్ధికలుగును. తల్లిదండ్రులకు ఒకదినమాశౌచము దంతోత్పత్త్యనంతరం పుత్రమరణము గలిగినేని దహన ఖననములయందు సపిండుల కొకదినమాశౌచము. తల్లిదండ్రులకు మూడు రాత్రులు, కన్యకయైతే త్రిపురుష సపిండులకు స్నానముచేతనే శుద్ధి తల్లి దండ్రులకు మూడు దినములు. మొదటి సంవత్సరమునందు కృతచూడుడగు పుత్రుడు మరణించెనేని పితాది సపిండులకు మూడు దినములు తానూము నియతము మూడుసంవత్సరములు వెళ్ళినపిమ్మట చూడాకర్మయైనను కాకున్నను ఉపనయనమునకు ముందు మరణముకలిగినేని పిత్రాది సపిండులకు మూడుదినము లాశౌచము. దాహము నియతముగ చేయవలయును, ఉదకతానాదికము మంత్రరహితముగ చేయవలయును చూడాకర్మయైనవానికి మంత్రరహితముగ పిండదానము చేయవలెను.

కన్యకకు మూడుసంవత్సరములైన పిమ్మట వాగ్దానమగుటకు ముందు మరణము కలిగినేని త్రిపురుషసపిండుల కొకదినము- తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములు- దాహోదక దానాదులు మంత్ర రహితముగ జేయవలెను... .. వాగ్దానానంతరమందు వివాహ మగుటకు ముందు కన్యలు మరణించిరేని భర్తృకుల పితృకులములయందలి సప్త

పురుష సపిండులకును పితృదులకును అందఱకును 3 దినములు- దాహోద దానాదికమును మంత్రరహితముగ జేయవలయును.

ఉపనయనమైనపిమ్మట మరణించిన పురుషునకు బ్రాహ్మణులలో పదిదినములశౌచము- శ్మశ్రియులకు ౧౨ దినము లాశౌచము వైశ్యులకు పదునైదుదినములు- శూద్రులకు ఉపనయనములేదు- స్త్రీ శూద్రయోస్తు వివాహస్యోపనయన స్థానాపన్న త్వేన వివాహోత్తర మే వాశౌచాధికారః । స్త్రీశూద్రులకు వివాహ ఉపనయనస్థానము నందుంచబడినదిశనుక వినాహానంతరమే పూర్ణాశౌచము- ఈపూర్ణాశౌచము రౌద్రవిధములు- శూద్రాణాం మాసం. సచ్చాద్రాణాం మాసాం , అనఁగా శూద్రులకు 3౦ దినములు, సచ్చాద్రులకు ౧౫ దినములు) సోదకులకు మూడు దినములు, గోత్రీజులకు స్నానము వలన శుద్ధి కలుగును.

* పితృగృహమునందు కన్యామృతి . *

వివాహంతరమందు కన్య పితృగృహమందు మృతిఁ బొందిన యెడల తల్లిదండ్రులకు సోదర భ్రాతృలకు 3 దినములు- పినతండ్రి మొదలగువారి కొకదినము- అట్లుగాక భర్తృగృహమందు మరణము సంభవించినప్పటికిని తల్లిదండ్రులకు 3 దినములు ఆశౌచముతప్పదు.

* మాతాపితృమృతి . *

తల్లిదండ్రులయొక్క మరణమునందు వివాహితులగు పుత్రికలకు పదిదినములపాతకును మూడుదినములశౌచము- దళాహానంతరమందు సంవత్సరము పాతకును పక్షిణ్యాశౌచము- “అత్రైవ ఆతిక్రాంత్యాచం బ్రాహ్మణ వచనాద్భవతి నాన్యత్ర” అనఁగా యిక్ష్వాదనే అతిక్రాంతాశౌచము బ్రాహ్మణ వచనమువలన కలుగుచున్నదిగాని మఱియొక స్థలమునందు లేదని యెఱుంగవలయును.

♦ భాతృభగినీలమృతి . ♦

భ్రాతృభగినీలయొక్క పరస్పరగృహములయందు మరణము కలుగుచుండఁగా పరస్పరమును మూడుదినములు, గృహోంతరమందు మరణము కలుగుచుండఁగానే పరస్పరము పక్షిణ్యాశౌచము.

♦ మే న మా మ మృ తి . ♦

మేనమామయొక్క మరణమునందు భగినీపుత్రునకు పక్షిణ్యా శౌచము - ఉపనయనమైన మేనమామయొక్క మరణమునందు మూడు దినములాశౌచము.

♦ మే న మా మ భా ర్యా మృ తి . ♦

మేనమామ భార్యయొక్క మరణమునందు భర్తృ భగినీలయొక్క పుత్రులకు పక్షిణ్యాశౌచము.

♦ ఉ ప న య న మై న మే న ల్లు ని మృ తి . ♦

ఉపనయనమైన భాగినీయునియొక్క మరణమునందు మేనమామకును, మాతుల భగినికిని మూడుదినములు. అనుపనీతుడగు మేనమామమరణమునందు మేనల్లునికి మాతులభగినికిని పక్షిణ్యాశౌచము.

♦ మా తా మ హు ని యొ క్క మ ర ణ ము . ♦

మాతామహునియొక్క మరణమునందు పుత్రికా పుత్రునకు మూడుదినము లాశౌచము.

♦ అ ను ప నీ తుఁ డ గు దా హి త్రు ని మ ర ణ ము . ♦

అనుపనీతుడగు దాహిత్రుని మరణమునందు మాతామహుకును మాతామహికిని పక్షిణ్యాశౌచము- ఉపనీత దాహిత్రునిమరణమునందు మూడుదినములని కొందఱు చెప్పుచున్నారు.

♦ మా తా మ హి యొ క్క మ ర ణ ము . ♦

మాతామహి మరణమునందు దాహిత్రునకు పక్షిణ్యాశౌచము.

♦ భా ర్య యొ క్క తల్లి దండ్రు ల మ ర ణ ము . ♦

భార్యయొక్క తల్లిదండ్రుల మరణమునందు జామాత సన్నియందున్నయెడల 3 దినములు- ఆసన్నిధియందు పక్షిణ్యాశౌచముగామాంతరమందైనయెడల యొక్క ఆయాశౌచము.

♦ అ ల్లు డి మృ తి . ♦

అల్లుడు మృతుడైన అత్తమామలకు స్నానమునలన శుకలుగును- ఒక్కదినమాశౌచమని కొందఱు చెప్పుచున్నారు.

♦ స్వా ల కు డి మృ తి . ♦

స్వా లకుండు మరణమునుబొందెనేని భగినీభర్తకునొక్కదినము స్వా లకసుత మరణమందు స్నానమువలన శుద్ధికలుగును.

♦ పి తృ భ గి నీ ల మృ తి . ♦

శండి) శోబుట్టువగు నాడుది మరణమునుబొందిన దగుచుండుగా మేనల్లుడికి పక్షిణికాలమాశౌచము.

♦ పి తృ మా తృ బాంధ వ్య ము . ♦

ఆత్మరః పితృష్వస్థ మాతృష్వస్థ మాతులపుత్రాః ఆత్మ బాంధవాః । పితుః పితృష్వస్థ మాతృష్వస్థ మాతులపుత్రాః పితృ బాంధవాః । మాతుః మాతృష్వస్థ పితృష్వస్థ మాతుల పుత్రాః మాతృబాంధవాః । ఏతే త్రివిధా బాంధవాః ॥ బంధుత్రయే యేతే షు మృతేషు పక్షిణి । పితృష్వస్థాది కన్యనా మూఢానాం మరణే ఏకాహః । దత్తక మృతౌతు పూర్వాపరపితౌ స్త్రిరాత్రం । సపిండా నా మేకాహః ॥

తా॥ పితృష్వస్థ మాతృష్వస్థ మాతులపుత్రులు ఆత్మబంధువులు- తండ్రియొక్క పితృష్వస్థ మాతృష్వస్థ మాతుల పుత్రులు పితృబంధువులు- తల్లియొక్క మాతృష్వస్థ పితృష్వస్థ మాతుల పుత్రులు మాతృబంధువులు- ఈ మూడువిధములగు బంధువులును మరణమును బొందినప్పుడు పక్షిణ్యాశౌచము. పితృష్వస్థాదులయొక్క కన్యకలు వివాహమైన పిమ్మట మరణమునుబొందికేని యొక దినమాసౌచము దత్తకునిమరణమునందు పూర్వాపరులగు తలిదండ్రి) ను మూడుదినము లాశౌచం. సపిండుల కొకదినము.

♦ జ న క త లి దండు ల మ గణ ము . ♦

పూర్వాపరులగు తల్లి దండ్రులయొక్క మరణమునందు దత్తకునకు మూడుదినము లాశౌచము. దత్తకునియొక్క పుత్రపౌత్రుల మరణమందును, జననమందును సపిండుల కొకదినము.

♦ ద త్త కు డి మృ తి . ♦

దత్తత జటిగిన తఱువాత మరణముబొందెనేని దత్తవంశమునందు సపిండులకు వారివారి వర్ణాచార ప్రకారము పూర్ణాశౌచము.

♦ ఆ చార్య మరణము . ♦

ఆచార్య మరణమునందు శిష్యునకు 3 దినములు, తత్పుత్ర) పత్నులయొక్క- మృతియందొకదినము- ఉపనయనమును జేసి వేదమును జెప్పినవాడు ఆచార్యుడనఁబడును. వేదమునందు కొంత భాగమును జెప్పినవాడు ఉపాధ్యాయుడనఁబడును. అట్టి యుపాధ్యాయుని మరణమునందు శిష్యున కొకదిన మాశౌచము. ఉపవీతుడయిన శిష్యుని యొక్క మరణమందు గురువునకు మూడు దినము లాశౌచము పరులచేత నుపవీతుడగు శిష్యునియొక్క మరణమునందొకదిన మాశౌచము. ఏకగ్రామవాసులును, అనూచానశ్రోత్రియులును నయిన సహాధ్యాయులయొక్క మృతియందొక దినము సాంగవేదాభ్యాసియు అనూచానుడనఁ బడును. వేద మాత్రాధ్యాయి శ్రోత్రియుడనఁబడును. అధ్యయనమునగా అర్థజ్ఞున సహితముగ వేదమును జనువుట యని గ్రహించవలయును

వానప్రస్థులు, యతులు మరణమును బొందిరేని సపిండులకు స్నానముమాత్రము.

♦ అతిక్రాంతాశౌచము . ♦

అతిక్రాంతాశౌచములో జననము అతిక్రాంతమయ్యినేని అతిక్రాంతాశౌచములేదు- తండ్రికిన్నానముమాత్రము- మరణాశౌచమునందయితే అనుపవిత మరణాదినిమిత్తక త్రిరాత్రాదుల యందును భగినీమాతులాది మరణానిమిత్తక త్రిరాత్రాదులయందును అతిక్రాంతాశౌచములేదు. మఱియమనిన, అతిక్రాంతాశౌచము దశాహాది మృతాశౌచ విషయమేయని గ్రహింపవలయును.

* దశాహ మధ్య (1) బున శ్రీ వణము . *

జనన మరణములు పదిదినములలోపల దెలిసినేని పుత్రాదుల కందఱకును మిగిలిన దినములచేతనే సమాప్తియగును.

* మూడు దినములలో పల . *

మొదటి మూడుదినములలోపల సమానోదక మరణము తెలియబడెనేని సమానోదికులకు మిగిలిన దినములచేతనే శుద్ధికల్గును. త్రిరాత్రముల నతిక్రిమించి పదిదినములలోపల తెలియఁ బడినప్పటికిని

అశౌచము లేదనియును, మఱియేమనిన- స్నానమాత్రముచేతనే శుద్ధి కలుగును. ఈ నియమమే మాతులాది త్రిరాత్రుల యందుఁగూడ తెలియఁజలయును

* మా తా పి తృ మ రణ ము . *

తల్లిదండ్రులయొక్క మరణము దూరదేశము నందైనప్పటికిని సంవత్సర కాలముకూడ అతిక్రమించినప్పటికిని విన్నదియొదలు పుత్రు నకు పదిదినములు- ఇది బ్రాహ్మణవిషయము. తక్కినవారు వారి వారి వర్ణాచారము ననుసరించి పూర్ణాశౌచము పట్టవలయును- స్త్రీ పురుషులయొక్క పరస్పరమునందు పరస్పరమును, దేశాంతరమందు సంవర్సరాంతమైనను పూర్ణముగ పదిదినములాశౌచము. సవతులకు పరస్పరమరణమందు పరస్పరంబును, దేశకాలంబుల నపేక్షింపకయే పదిదినంబులాశౌచము పూర్ణముగ నుండును. సావత్సర మాత్ర మరణమందు సంవత్సరాంత మందుగూడ దేశాంతర మైనప్పటికిని 3 దినములు.

♦ జౌర స పుత్ర మ రణ ము ♦

జౌరస పుత్రుని మరణము సంవత్సరాంతరమందుఁ దెలిసినను తల్లిదండ్రులకు మూడుదినము లాశౌచము.

* ప ది ది న ము లు గ డ చి న పి మ్మ ట . *

పదిదినములు గడచినపిమ్మట బదునొకండవదినము మొదలు కొని మూడు మాసములవఱకును దశరాత్రాశౌచముకలవారి మరణ మందు మామదినములు. ఆఱు మాసముల వఱకును షష్టిణ్యాశౌచము. తొమ్మిది మాసములవఱకును ఒకదినమాశౌచము అటు పిమ్మట స్నానమాత్రమని వృద్ధవసిష్ఠుఁడు చెప్పెను. మూడు పక్షముల వఱకును మూడు దినములనియును, ఆఱు మాసములవఱకును షష్టిణియనియును- సంవత్సరము వఱకొక దినమనియును- అనంతర మందు స్నానమాత్రమనియును పరాశర మాధవీయమను గ్రంథ మంగు దేవలుఁడు వచించె. ఇక్కడ నిది యాపద్విషయమునుగాఁ దలచి వ్యవస్థను దెలిసికొనవలెను.

* జ్ఞా తి మ రణ ము . *

పదిదినములు గడచిన పిమ్మట దేశాంతరమందలి జ్ఞాతి మరణము తెలియఁబడినదగుచు నుండఁగా మూఁడు పక్షములవఱకును మూఁడుదినములు, అది మొదలుకొని యాఱుమాసములవఱకును యొక దినము, అది మొదలుకొని సంవత్సరమువఱకును పగలు మృతవార్త వినఁబడేనేని ఆపగలంతయును, ఆరాత్రి వినఁబడేనేని రాత్రియంతయు ఆశౌచమని యెఱుంగవలయును సంవత్సరాంతరమందు స్నానంబులను శుద్ధికలుగును. ఈ అత్రికాంతాశౌచమంతయును సర్వవర్ణ సాధారణమని యెఱుంగవలయును. ఈవిషయములో దేశాంతరమందలి జ్ఞాతి మరణము తెలియఁబడినదగుచుండఁగా స్నానంబువలననే శుద్ధియని కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఆ మాధవో దాహృత విష్ణుస్మృతి తెలియకపోయిన దోషముచేత యిట్లు చెప్పఁబడెనని యెఱుంగవలయును. బ్రాహ్మణునకు దేశాంతరము ౨౦ యోజనముల అంతరము కలదనియు, క్షత్రియునకు ఇఱునదినాలుగు యోజనంబుల అంతరము కలదనియు, వైశ్య-శూద్రులకు ముప్పది యోజనముల అంతరంబు కలదనియు, సమూహద్రునకు అఱువదియోజనముల అంతరము కలదనియును తెలియవలయును. పక్షాంతరములు యిప్పుడు చెప్పఁబడిన పక్షంబుల ననుసరించి తెలిసికొనవలయును. ఇక్కడ నీవిధముగా నిష్కర్షను జేసికొనవలయును ఎట్లనిన- ఏవచనములు ఏకగోత్రవిషయక జననమరణాంతి కాంతాశౌచ విషయంబులలో వానిని బాధ్యాభర్తల నిఱువురచేతను సమానంబుగా అనుష్ఠింపఁదగినవని యెఱుంగవలయును. ఏవచనంబులు భగినీ మాతులాది భిన్నగోత్రాశౌచ విషయంబుతో ఆ వచనములయందు భార్యా భర్తల మధ్యయందు యేసంబంధముకలదో ఆసంబంధముచేతనే అనుష్ఠింపవలసిన దనియును- పూర్వ సంబంధముచేతను కాదనియును తెలియవలయును.

* ఆ శౌ చ సంపాత ము . *

ఆశౌచ సంపాతము కలుగుచుండఁగా చేయఁదగిన విషయము తెలుపఁబడుచున్నది. ఎట్లనిన- దశాహశౌచ మధ్యమందు పది

నందు చేయవలసిన పృథ్విత్వనాది శ్రాద్ధమును, ఆద్యాది షోడశ శ్రాద్ధములను జేసియే తీరవలెను.

* శ వ స్ప ర్శ ము . *

శవస్పర్శము ఎగులు అయ్యెనేని సక్షత్రదర్శనమైనపిమ్మటశుద్ధి యనియును, కాత్రియ దయ్యెనేని సూర్యదర్శనమైన పిమ్మట శుద్ధి యనియును తెలియవలయును ఆశౌచాన్న భక్షణమును ఆశౌచ గృహవాసము నెత్తికాలముకలిగియుండునో అంతవఱకును ఆశౌచము కలిగియుండునని తెలియవలయును.

* ధ ర్మార్థ ము . *

ధర్మార్థముగ అనాధ సవర్ణ శవమును వహించినను, అపరక్రియలను జేసినను, అగ్నిదాసము చేసినను అనంతఫలము కలుగునని ప్రాణయామాగ్ని స్పర్శములచేతనే శుద్ధికలుగును.

ఆశౌచధర్మశాస్త్రం సమాప్తమ్.

♦♦ వై త్త మే ధి క కా రి క లు . ♦♦

అత్రాహ శ్రాద్ధకాలే కార్యకార్యాణి

♦ శ్రాద్ధదినే గృహాలంకారాని షేధః *

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ గోమయేనో పలేషంచ సర్వశ్రాద్ధే ప్రికీర్తితమ్ । గృహాలంకరణం నాస్తి ఇతి శాతాతపోబ్రవీద్ ॥౧॥

తా॥ సమస్తశ్రాద్ధదినంబులయందును గోమయంబుచే భూమి నలుకవలెనుగాని మ్రుగులు మొదలగునవి పెట్టఁగూడదని శాతాతపోబ్రుచెప్పెను.

♦ అ ధ డ్ద వా రి ని షే ధః ♦

శ్లో॥ మృతేజస్మని సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధే జన్మదినేతథా । అస్మిన్ శ్యే స్పర్శనేచైవ న సాయా దుష్ణవారిణా । స గోహత్యా కృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవ నసంశయః ॥౨॥

తా॥ మరణాశౌచమునందును, జాతాశౌచమునందును, సంక్రాంతి మణదినమందును, శ్రాద్ధదినమందును, జన్మదినమందును, తాకఁగూడనివస్తువులు తాకినప్పుడును వేడినీళ్ళస్నానము జేయఁగూడదు. అట్లు చేసినవాఁడు గోహత్య జేసినంత పాపమును బొందును.

♦ అ థ దే వ తా ర్చ న ని షే థ : ♦

శ్లో॥ దానాధ్యయన దేవార్చా ఉపహోమ ప్రతాదికం ।
కుర్యాచ్చాధ్య దివసే స్రాగ్విపాణాం విసర్జనాత్ ॥3॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు భోక్తలు భుజింపక పూర్వము దానః
అధ్యయన, దేవతాపూజ, ఉపహోమ వ్రతములు చేయఁగూడదు

♦ అ థ ఆ చ మ న కా లా : ♦

శ్లో॥ ఆదావంతేచ పాచ్యేచ విష్టరేచ విశేషతః । ఉచ్చి
పిండదానేచ షట్సుచాచమనం స్మృతిమ్ ॥౪॥

తా॥ స్రావరంభమందును, అంతమందును, పాదప్రక్షాళనః
దును ఆసనమిచ్చినప్పుడును, ఉచ్చిష్ఠాన్న విసర్జనమందును, పిండ
దానమందును ఈ ఆరుసమయములందును ఆచమనము జేయవలె

♦ ఆశ్వలాయనానాం గోత్రాద్యుచ్చారణ క్రమః . ♦

శ్లో॥ సపి డీకరణాత్పూర్వ మాస్వలాయన శాఖనాం । గో
బ్రూయాత్ప్రథమతః పశ్చాన్నామూదికం వదేత్ ॥౫॥

తా॥ ఆశ్వలాయనశాఖవారు సపిండికరణము చేయక పూ
ముందుగా గోత్రమునుజెప్పి పిమ్మట పేరు చెప్పవలయును.

♦ అ థ వి శ్వ ర్చ న వి థి : . ♦

శ్లో॥ యత్కించితార్వణం శ్రాద్ధం శత్ర సర్వ
ద్విజే । పూజయే ద్విష్ణుమిత్యేవమితి ప్రాహపితామహః ॥౬॥

తా॥ పార్వణాయుక్తమైన యే శ్రాద్ధమును జేసినను బ్రా
ణునియందు విష్ణుమూర్తి నావాహనముజేసి పూజింప వలయ
బ్రహ్మ చెప్పెను

భారతే॥ శ్లో॥ యచ్చాధ్యం పార్వణం ప్రోక్తం తచ్చా
వైష్ణవంవినా । కృతం నశ్యతి కౌంతేయ పతితే నేక్షితంయథా ॥

తా॥ ఏశ్రాద్ధము పార్వణ సహితముగా నాచరింపఁబ
డని యెట్టి శ్రాద్ధము విష్ణు దైవత్యములేకుండు చేసినయెడల వర్తభ్రష్ట
జూడఁబడిన శ్రాద్ధమలనేచెడిపోవునని భారతముందుఁ జెప్పఁబ

శ్లో॥ దర్శే మహాలయే తీర్థే సపిండికరణేతథా । వృథాం
తచ్చాధానం వాసుదేవం విచాకృతిమ్ ॥౭॥

తా॥ దర్శనశాధకము, మహాలయము, తీర్థశాధకము, సపిండి కరణము ఈ శాస్త్రాధకములయందు విష్ణుస్థానము లేకుండాచేసినయెడల ఆశాస్త్రాధకములు వ్యర్థమగును.

♦ పాదప్రత్యక్షనే కర్తృః పశ్చిమాభిముఖత్వ నియమః. ♦

వ్యాసః॥ శ్లో॥ ప్రాతఃకాలేచ మధ్యాహ్న సాయాహ్న నిశి సంధ్యయోః । పశ్చిమాభిముఖశాధేః విప్రపాదాభిషేచచమ్ ॥౯॥

తా॥ శాస్త్రాధకమందు ప్రాతఃకాలమునంగు గాని, మధ్యాహ్నమునందుగాని, సాయంకాలమందుగాని, రాత్రియంగుగాని సంధ్యాకాలమందుగాని బ్రాహ్మణుల పాదప్రత్యక్షము పశ్చిమ ముఖముగా గూర్చుండి చేయవలయును అని వ్యాసుడుచెప్పెను.

♦ పాదప్రత్యక్షనే కర్తృభోక్తృ ఉపవేశనవిధిః. ♦

యల్లాజీయే । శ్లో॥ విప్రప్రత్యక్షనకాలేషు దాతాభోక్తా ద్విజోత్తమః । సుఖాసినో భవేచ్ఛాధే త్వస్యధా నరకం నృజేత్ ॥౧౦॥

తా॥ శాస్త్రాధకమందు, పాదప్రత్యక్షము జేయునప్పుడు కర్తా యు భోక్తయు గూర్చుండవలయును. లేనియెడలనరకమునబొందును.

♦ భోక్తు రా శౌ చ మ్ ♦

వా॥ భోక్తు స్త్రుతీయ నిమంత్రణ ప్రభృత్యాశౌచాభావః । తత్పూర్వమాగతం చేత్ ఆశౌచ మస్త్యేవ ॥౧౧॥

తా॥ భోక్తకు మూడవపర్యాయము నిమంత్రణమైనది మొదల శౌచములేదు. అంతకుపూర్వము వచ్చినయెడల ఆశౌచముండును.

♦ కర్తు రా శౌ చ మ్ ♦

వా॥ కర్తుస్త్వ ప్రిగంభానంతర నూశౌచాభావః । తత్పూర్వం చేదాశౌచమస్త్యేవ ॥౧౨॥

తా॥ కర్తకు ప్రారంభముమొదలు ఆశౌచములేదు. ప్రారంభించకపూర్వము వచ్చినయెడల ఆశౌచముకలదు.

♦ ప్రారంభ వివరణమ్ ♦

వా॥ పాకసమాప్తిః ప్రారంభ ఇత్యేకః పక్షః । సంకల్పో ప్రారంభ ఇత్యేకఃపక్షః । పాకపోక్షణమారంభ ఇత్యేకఃపక్షః । తృతీయ నిమంత్రణ ఇత్యేకఃపక్షః ॥ ఏతేషు పాకపరిసమాప్తిపక్షః । ఆపద్విష

యే, అశక్తవిషయశ్చ । ఇతరేషు వక్షేషు తత్తద్దేశ శిష్టాచారోను
వర్తనీయః ॥ ఏతేషు చతుర్షు పక్షేషు ఆశౌచసంప్రాప్తే కర్తా సద్యః
సాత్త్వా స్వయమేన శ్రాద్ధం కుర్యాత్ । పక్వాన్నమన్యేన ఆశౌచ
రహితేన పరివేషయేత్ । భోజనపాత్రస్థ మన్నం భోక్తా ప్రోక్షేత్ ।
కర్తా తద్భోజనపాత్ర మస్పృశన్నేవ అన్నత్యాగం కుర్యాత్ ॥౧౩॥

తా॥ వంటచేయుట పూర్తియగుట ప్రారంభమని యొక పక్షము
సంకల్పముచేయుట ప్రారంభమని యొకపక్షము, వంటపదార్థము
మీద ప్రోక్షించుట ఆరంభమని యొకపక్షము, మూడవపర్యాయం
నిమంత్రణముచేయుట ప్రారంభమని యొక పక్షము. ఈ నాలుగు
విధములలో వంటచేయుట పూర్తియగుటయే ప్రారంభమనునది యా
వత్తు సంభవించినప్పుడు శక్తిలేనప్పుడు చెప్పఁ తగినది మిగిలిన
విధములలో ఆయా దేశములలో శిష్టులయాచారప్రకారముగా నాచ
రించివలయును. ఈనాలుగు పక్షములయందును ఆశౌచమురాగానే
కర్త తత్కాలమందే స్నానముజేసి తానే శ్రాద్ధము పెట్టవలయును.
అప్పుడు ఆశౌచములేని మఱియొకనిచే పదార్థమును వడ్డించునట్లు చే
యవలెను. పిమ్మట భోక్తయే పదార్థమును ప్రోక్షించవలయును.
కర్త భోక్తయొక్క భోజనపాత్రమును స్పృశింపకుండా శ్రాద్ధము
సంతయు చేయవలయును.

♦ జా ను ని క్షే ప వి ధి : .

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ నిక్షిప్య దక్షిణంజాను దేవాన్ పరిచరే
ద్భుధః । భూమో తథాపరంజాను పితౄన్ పరిచరేత్సదా ॥౧౪॥

తా॥ తెలిసినట్టివాఁడు దేవతాపూజఁ జేయునప్పుడు కుడిమో
కాలును, పితౄపూజఁ జేయునప్పుడు యెడమ మోకాలును భూమి
యందు ఆనించవలయును.

♦ ఘృ త పా త్ర ని ధా న మ్ . ♦

శ్లో॥ సూపేనా పరమాన్నేవా ఘృతపాత్రం న నిక్షిపేత్ ।
తద్భోజ్యమూహరం ప్రాహుర్నదాత్స్వర్గలౌకికమ్ ॥

తా॥ నేతిదొన్నెను పప్పుయందును, పరమాన్నమునందు నుంచగూడదు. అట్లు చేసినయెడల ఆభోజనము రాక్షసభోజనమనియు, శాస్త్రాధిపతిగారు సుస్మృతిములేదనియు చెప్పిరి.

♦ చిత్తగుప్తబలినిషేధః . ♦

శ్లో॥ వత్సేనాప్యధవాదత్రే భూమాయోనిక్షిపేద్బలిం । తదన్నం విఫలం యాంతి నిరాశాః పితరోగతాః ॥

తా॥ త్యాగముచెప్పకపూర్వమునందుగాని, చెప్పిన పిమ్మట గాని భూమియందు చిత్తగుప్తబలినుంచినయెడల ఆయన్నము వ్యర్థమగుచున్నది. పితృదేవతలు ఆశనుపదలకొని తిరిగిపోవుచున్నారు అనగా శాస్త్రమునందు చిత్తగుప్తబలిని విడువవలయును.

♦ సువాసినిభోజనవిధిః . ♦

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ సువాసిన్యాం మృతాయాంశు శ్రాహ్మణైస్సహ భోజనే । సువాసినిం తతః పశ్చాదనుంగ్రిక మధ్యాహ్నయేత్ ॥

తా॥ ముత్తైదువ మృతినొందినయెడల శ్రాహ్మణులతోగూడ ముత్తైదువకు భోజనము పెట్టవలయును విధ్యుక్తముగా ముత్తైదులను పూజించనక్కరలేదు.

♦ అధిశ్రవణవిధిః . ♦

శ్లో॥ అధిశ్రవణ హీనంతు శ్రాద్ధం కుర్వీత మూఢధీః । తదన్నం మాంసశుల్కంచ తద్భృతం సురయాసమమ్ ॥

తా॥ ఏ మూఢుడైనను అధిశ్రవణము లేకుండా శాస్త్రము నాచరించినయెడల ఆ యన్నము మాంసముతో సమానమనియు నెయ్యి కల్లుతో సమానమనియు చెప్పబడెను.

♦ పితృసూక్తనిషేధః . ♦

శ్లో॥ షోడశే మాసికేచైవ తీర్థేచైవ సపిండినే । నిత్యశాస్త్రోదకుంభేచ పితృసూక్తాని వర్జయేత్ ॥

తా॥ షోడశమునందును, మాసికమునందును, తీర్థ శాస్త్రము నందును, సపిండికరణమునందును, నిత్యశాస్త్రములందును, ఉడకుంభ శాస్త్రమునందును పితృసూక్తములను విడువవలయును.

♦ పిండమూషణే. ♦

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ మార్జాల మూషికస్పర్శే పిండేచ ద్విదశీ
కృతే । పునశ్శాద్ధం విధాతవ్యం తేనపాకేన తక్షణాత్ ॥ వాక్యం ॥
పునశ్శాద్ధం నామ పునః పిండదానమిత్యర్థః ॥

తా॥ పిండములను పిల్లి యెలుక మొదలగునవి ముట్టుకొన్నను
పిండము విడిపోయినను తక్షణి శాద్ధము జేయవలయును. అనగా
తిరిగి పిండములను జేయవలయును.

♦ కర్తుః శాద్ధ శేషాన్నభోజనవిధిః ♦

శ్లో॥ ప్రధక్షిణమునుప్రజ్య భంజిత పితృసేవితమ్॥ మాధవీయే॥
శ్లో॥ శాద్ధం కృత్వాతు యో విప్రో నభంజైతు కదాచన । దేవా
హవ్యం నగృహ్లాంతి కవ్యంతు పితరస్తథా ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు ప్రదక్షిణముజేసి వారిని సంపించి శాద్ధ
శేషాన్నమును కర్త భుజించవలయును. ఏ బ్రాహ్మణుడైనను
శ్రాధమునాచరించి పితృశేషమును భుజింపకుండా విడిచేనేని దేవ
తలు హవ్యమును గ్రహింపరు. పితృదేవతలు కవ్యమును గ్రహిం
పరు. అని మాధవీయమునందు జెప్పబడెను.

♦ ఉపవాసేశాద్ధ శేషాన్నభోజననిషేధః ♦

నిర్ణయసింధౌ॥ శ్లో॥ ఉపవాసో యదానిత్య శ్రాధం నైమి
త్తకం భవేత్ । ఉపవాసం తదాకుర్యా దాఘ్రాయ పితృసేవితమ్ ॥

తా॥ నియతముగా తా నుపవాసము చేయుదినమందు శ్రాధ
ము సంభవించినయెడల శ్రాధమాచరించి కణమునాఘ్రాణించి పిమ్మట
నుపవాసము చేయవలయునని నిర్ణయసింధువునందు జెప్పబడెను.

♦ భిన్నగోత్రాణాం పితృశేషాన్నభోజన నిషేధః. ♦

శ్లో॥ పిత్రాదీనాం తథాన్యేషాం శ్రాధశేషాన్నభోజనం ।
వృతినాం విధవానాంచ యతీనాంచ నిగర్హితమ్ ॥ అన్యే భిన్నగో
త్రాయాః వృతినో బ్రహ్మచారిణః ॥ సగోత్రాణాం పితృశేష భోజ
నానుమతః ॥

తా॥ ఇతర గోత్రీకుల శ్రాద్ధశేషాన్నమును భుజించుట బ్రహ్మ
చారులకు, విధవలకు, యతీశ్వరులకు నిందితమైనది.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాపశిష్టభోక్తార స్తేవైనిరయ గామినః । సగోత్రాణాం సకుల్యానాం జ్ఞాతీనాంచ నదోషకృత్ । అన్యగోత్రాణాంక్వచిత్పితృశేష భోజనానుమతిః ॥

తా॥ శ్రాద్ధశేషాన్నమును భుజించినవారు నరకమును బొందుదురు సగోత్రులకు, కుల్యులకు, జ్ఞాతులకుమూత్రం నిషేధములేదు.

శ్లో॥ శ్వశురస్య గురోర్వాపి మాతులస్య మహాత్మనః । జ్యేష్ఠభ్రాతృశ్చ పుత్రస్య బ్రహ్మనిష్ఠస్య యోగినః । ఏతేషాం శ్రాద్ధశేషాన్నం భుక్వా దోషో నవిద్యతే ॥

తా॥ సూమ, గురువు, మేనమామ, జ్యేష్ఠుడు, అన్న, కుమారుడు, బ్రహ్మజ్ఞుని, యోగీశ్వరుడు యీ మొదలగు వారియొక్క పితృశేషమును భుజించినను దోషములేదు.

♦ శూద్రస్య పితృ శేషాన్నదాననిషేధః . ♦

యల్లాజయే॥ శ్లో॥ నశూద్రం భోజయేత్తస్మిన్ గృహేయతేన తద్దినే । శ్రాద్ధశేషం నశూద్రాయ దదాతిచ బలేవ్యపి ॥ శూద్రంతు భోజయేత్వా యో దద్యాచ్ఛ్రాద్ధేశుమానవః । శ్రాద్ధనిష్పీడితాయాంతి శ్రాద్ధం దేవాచ తక్షణాత్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధాదిసమందు శ్రాద్ధమాచరింపజోవు గృహమునందు శూద్రునకు భోజనము పెట్టఁగూడదు. పితృ శేషమును శూద్రునకు పెట్టఁగూడదు. మఱి యెచ్చోటనయినను తానుముందుగా శూద్రునకు భోజనము పెట్టఁగూడదు. ఇందుకు భిన్నముగా నాచరించినయెడల శ్రాద్ధము భంగమైరదానినిగా నెంచి శ్రాద్ధదేవతలు తక్షణమునందే వెళ్ళిపోవుదురు.

♦ ఆశౌచమధ్యేవాప్రప్రత్యాబ్దికస్య తద ♦

నంతరం శూన్యతిథౌ నిషేధః .

పసిష్ఠః శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యే పితృశ్చ భవేన్నృతతిథిస్తదా । ఆతిథిం వర్జయిత్వాంతే ప్రత్యబ్దం కారయేత్సుతః ॥

తా॥ తల్లివంద్రుల మృతతిథులు ఆశౌచాక్రాంతములైనప్పుడు శూన్యతిథియందు శుద్ధియగునేని యాదినమువిడిచి మఱునాడు పెట్టవలయును- అని వసిష్ఠుడు జెప్పెను.

దక్షః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యే పిత్రోశ్చ యథామృతతిధిర్భవేత్ ।
ఆశౌచాంతే శూన్యతిథౌ నకుర్వంతి తిథిం బుధాః ॥

తా॥ ఆశౌచ నడుమ తల్లిగంపిల మృతదినంబులు సంభవించినయెడల శుద్ధిదినము శూన్యతిథియగునేని యాదినంబున శ్రాధమును తెలిసినవారు విసర్జింపురని దక్షుడు చెప్పెను

♦ శూన్యతిథ్యనంతరదినే కర్తవ్యత్వవిధిః ♦

శ్లో॥ శూన్యతిథ్యా ముపొమ్మైవ శ్రాధం కుర్యాత్సరేహని ।
కృత్వా సమ్యగ్విధానేన బంధుభిస్సహ భోజయేత్ ॥

తా॥ ఆశౌచ శుద్ధిదినము శూన్యతిథి యగునేని యాదినంబున నుపవాసముండి మఱుపటిదినంబున యథావిధిగా శ్రాధము నాచరించి బంధువులతోగూడ భుజింపదగును.

♦ సూతకాంతరితశ్రాద్ధనిర్ణయః . ♦

శ్లో॥ శుచిభూతే నదాతన్వాయాతిధిప్రతిపద్యతే । సాతిధిస్తస్య కర్తవ్య నచాన్యంవైకదాచన ॥ ఇతి ఋష్యశృంగః ॥

తా॥ జాతాశౌచ మృతాశౌచ దినములలో ఆర్దికము సంభవించినయెడల శుద్ధిదినమునందు ఆర్దికము పెట్టవలయునుగాని మఱియొక దినమునందు పెట్టఁగూడదని ఋష్యశృంగుడు చెప్పెను. దేశాచారము సర్వత్రా యిట్లే జరుగుచుండెను.

♦ సంవత్సరవిమోకశ్రాద్ధవిధిః . ♦

శ్లో॥ వత్సరాంతే విమోకాఖ్యం శ్రాధం పార్వణవద్భవేత్ ।
మృతస్య తృప్తయే కార్యం యద్యాకాశ దినేపివా ॥ (ఆకాశ దినం నామ శూన్యతిథిః)

తా॥ మృతినొందినవాని తృప్తి సమిత్తమై సంవత్సరాంతమందు శూన్యతిథి యైనప్పటికిని సంవత్సరవిమోకమును పార్వణసహితముగా యథావిధిగా నాచరించవలయును.

శ్లో॥ అబ్దన్యాంతే విమోకాఖ్యం శ్రాధం ప్రథమవత్సరే ।
కుర్యాత్పార్వణ వచ్చైవ శ్రాధహీన తిథౌ యది ॥ శ్రాధహీన తిథి శూన్యతిథిః ॥

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు సంవత్సరవిమోక్షమును, శ్రాద్ధమును- పిమ్మట వత్సరారంభమునందు ప్రథమాబ్దికమును, శూన్యతిథి సంభవించినప్పటికిని పార్వణసహితముగా శ్రాధకమును యథావిధిగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ మృశస్యనత్సరాంతేతు యదిశూన్యతిథిర్భవేత్ । తస్మిన్ దినే విమోక్షాఖ్యం కర్తవ్య మవిచారతః ॥ సంవత్సరవిమోక్షాఖ్యమకృత్వా ప్రథమాబ్దికం । యచ్ఛ్రాద్ధకం కురుతే మోహాత్కృతం కర్మవి నిష్ఫలమ్ ॥

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు శూన్యతిథి సంభవించినప్పటికిని యాదినందు మృతినొందినవానియొక్క తృప్తికొఱకు సంవత్సరవిమోక్షము, శ్రాద్ధముజేయవలయును. నాలోచింప నక్కఱలేదు.

స్మృతిదీపికాయాం॥ శ్లో॥ ఆశౌచాది నిమిత్తైశ్చ విమోక్షాఖ్యమతిక్రమేత్ । తదాయది విమోక్షాఖ్యం నకర్తవ్యమితితమ్॥

తా॥ సంవత్సరవిమోక్షమును శ్రాధకము నాచరింపక అజ్ఞానముచే ప్రథమాబ్దికమునుబెట్టినయెడల ఆచేసినకర్మ నిష్ఫలమగును.

♦ దేశాంతరగత భౌత్యాణాం ప్రత్యాబ్దికాఽనుమాసికా ♦

౭ మా వా స్యా ది వి ధి : .

శ్లో॥ విభక్తోవా౭విభక్తోవా దేశాంతర గతస్సుతః । పృథక్ శ్రాద్ధకం ప్రకుర్వీత మాతాపిత్రోర్మృతేహని॥ అవిభక్తా౭విభక్తా వా దేశాంతరగతాయది । కర్తవ్యం తైరమావాస్యా ప్రత్యేబ్ద మనుమాసికమ్ ॥

గ్రంథాంతరే॥ శ్లో॥ అవిభక్తసుతాః కుర్యా దేశః పిత్రోర్మృతాహికం । స్థానాంతరే పృథక్కుర్యా ద్దర్శశ్రాద్ధానుమాసికే ॥

తా॥ కుమారుఁడు విభక్తుఁడయినను, విభక్తుఁడు కాకున్నను దేశాంతరము వెళ్ళినప్పుడు తల్లితండ్రుల శ్రాద్ధకదినంబులు సంభవించినవి యాదినంబున తాను శ్రాద్ధకము తప్పక నాచరింపవలయును. తనయులు విభజించుకొన్నను, విభజించుకొనకపోయినను దేశాంతరము వెళ్ళినప్పుడు ప్రత్యాబ్దికము డర్శశ్రాద్ధకము అను మాసికము వేరుగా నచ్చట నాచరింపవలయును. అన్న దమ్ములు వేరు పడక

పోయినను వారిలోనొకఁడు దేశాంతరము వెళ్ళినప్పుడు తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధములను, అనుమాసికమును, దర్శశ్రాద్ధమును తాను ప్రత్యేకముగానైనను జేయవలయును.

శ్రాద్ధవిమంతితస్య గాయత్రీజపసంఖ్యా.

శ్లో॥ పత్యబ్రోతశతంచైవ మాసికేశతపంచకం । ద్విసహస్రం సపిండేచ అయతం ప్రేతిభోదనే ॥

తా॥ పృత్యాబ్ధికమందు మూడువందలును, మాసికమునందు అయిదువందలును పపిండేశరణమునందు రెండువేలును, ప్రేతిభోజనకాలమందు పదివేలును గాయత్రీ మంత్రజపమును జేయవలయును.

ఉపనయన వివాహానంతరే శ్రాద్ధకర్తవ్యత్వవిధిః

శ్లో॥ హంజీవధ్యావివాహశ్చ షణ్మాసంవర్షమేవవా । సకుర్యాత్పిండవిశ్వాసం శవద్యాత్తుతిలోదకమ్ । పుత్రీపుత్రీవివాహయోశ్చ పరతషణ్మాసతోభ్యంతరే । పితౄరాబ్ధికవై తృకేషు విధివత్ దూర్వాక్షతైరర్చయేత్ । దధ్యన్నంబనరీఫలైశ్చసహితం పిండా వికీర్వాదికం । సవ్యంతిలతర్పణంచహితథా దర్శాస్తిలా విజ్ఞయేత్ ।

తా॥ ఉపనయనమైన పిమ్మటను, వివాహమైనపిమ్మటను ఆరుమాసములవరకుగాని సంవత్సరమువరకుగాని పిండప్రదానము, తిలతర్పణము చేయునూడదు. కుమార్తెకు కుమారులకు వివాహములు జరిగినపిమ్మట ఆరుమాసములలోపల తల్లిదండ్రుల ఆబ్ధికములు సంధించినయెడల గరికలు ఆక్షతలతో శ్రాద్ధమునందు ఆర్చనజేయవలయును. పిండములను పెరుగు లేగిపండ్లు మొదలగువానితో మిశ్రితముజేయవలెను. వికీరాన్నము అపసవ్యము, తిలతర్పణము, తిలలు, దిర్బలు మొదలగు నవి విడువవలెను.

అనేక శ్రాద్ధసన్నిపాతే,

శ్లో॥ మాతాపితౄః క్షయేచ్ఛాప్తయదిదర్శనమాగతే పితృ శ్రాద్ధంతుపూర్వంస్వా న్మాతృశ్రాద్ధమతఃపరం । దర్శశ్రాద్ధంతత పశ్చాత్పూర్వణస్తు మహాలయే । దర్శేసంక్రమణేచ్ఛాప్తే తచ్చాబ్ధి తుకథంభవేత్ । ఆమాశ్రాద్ధంసకర్తవ్యం కర్తవ్యసంక్రమోదితః సంక్రమేగ్నిహణే దర్శేత్రచ్చాదంతు కథంభవేత్ । ఉపరాగప్రియ క్తంతు సనుకాలేసమాచరేత్ । దర్శేతుమాసికేచ్ఛాప్తే మాసిక

అపుత్రాయాః రజస్వలాయాః భర్తృశ్రాద్ధవిధిః

శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్యా సంప్రాప్తభర్తృరాబ్ధికై రజస్వలాభవేత్సాక్షతు కుర్యాత్తన్నంచమేహని ।

తా॥ సం తానములేన్బట్టి శ్రీ బహిష్ఠయియుండగా అట్టిసమయమున పెనిమిటి యాబ్ధికము సంభవించినయెడల ఆయిదవన్నానదినంబున అబ్ధికము పెట్టవలయును.

ప్రభాసఖండే॥ శ్లో॥ విశుద్ధస్యాచ్యతుర్దేహిష్యా స్యానాన్నానీరజస్వలా దైవేకర్కణిపితృతచ పంచమేహనిశుద్ధ్యతి ॥

తా॥ బహిష్ఠయిన శ్రీ నాల్గవదినమున స్నానముజేసిన శుద్ధియగును గాని దేవ పితృకార్యము విషయమయి ఆయిదవదినమందు శుద్ధిగలసియగునని ప్రాభాసఖండమునందు జెప్పబడినది.

పాదప్రత్యక్షన విధి.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే బహిరేవస్థితోద్విజః । తత్రైవ నిశృజేత్పాద్యం తౌళనంమండలోపరి । ఉదజ్జుభోపస్థిష్ఠానాం పాదానాంతౌళసంభవేత్ । అన్యథాతౌళనేశ్చాదే నితాళాఃపితరోగతాః ॥

తా॥ ఘండలమునకు పడమటిభాగమున పాదములనెంచి పాద్యమును విడువవలయును. పాదప్రత్యక్షనము పాదములను మండలమునొడవనెంచిన పిమ్మట కేయవలయును. బ్రాహ్మణుల నుత్తరముఖముగ గూర్చుండబెట్టి పాదప్రత్యక్షనము జేయవలయును. లేనియెడల పితృదేవతలు ఆశారహితులై వెళ్ళుదురు.

శ్లో॥ పాదమూరేపితృస్థానం పాదమధ్యేపితాకుహః । పృషితామహస్తపాదాగ్రే పాదాప్రత్యక్షయేత్కృమాత్ ॥

తా॥ పాదములమొదట పితృలును పాదములమధ్య పితామహులును, పాదములచివర పృషితామహులును నుండురుకొబట్టి క్రిమముగా పాదములను ప్రత్యక్షన జేయవలయును.

పాదప్రత్యక్ష నోదకమార్జన విధి.

శ్లో॥ దేవసాదోదకం స్నానం స్వర్గనంపితృమండలే । ఉభయో స్నానమాహ్నతి పునఃకర్తావిధీయతే । పితృబ్రాహ్మణ పాదాంబునధారవ శిరసేక్వచిత్ ॥

తా॥ విశ్వదేవులయొక్క సాదోదకముపైన మార్జనము చేసికొనుటయు పితృస్థానముయొక్క మండలమును స్పృశించుటయును కర్తవ్య స్నానముతో సమానమైనవి. కొబట్టి పితృస్థానమగు నిమంత్రితాండయిన బ్రాహ్మణుని పాదోదకమును శిరస్సున ధరింపగూడదు మడలమును మాత్రము స్పృశింపవలయును.

ఆచమనప్రకారః.

శ్లో॥ మండలాత్పురతోదేవాః పితృవిప్రాస్తథోత్తరే । కర్తా
చైవతదీశాన్యే అన్యత్రరుధిరోపమమ్ ॥

తా॥ మండలమునకు తూర్పుగా విశ్వేదేవుఁడును, ఉత్తరమున
పితృబ్రాహ్మణుఁడును కర్తా ఈశాన్యభాగముందును గూర్పుండి
యాచమనము జేయవలయును. దీనికి వ్యతిరేకస్థలములయందుండి
యాచమనము జేసినయెడల రక్తపానముతో సమానమగును.

శ్లో॥ కర్తురాచమనాత్పూర్వం భోక్తురాచమనకయది । శునో
మూత్రసమంతోయ మిత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥

తా॥ కర్త యాచమనముజేయుటకంటే ముందు భోక్త యాచ
మనము జేసినయెడల శునక మూత్రపానముతో సమానమని మనువు
చెప్పియుండెను.

గంధధారణమ్.

శ్లో॥ చందనం పిష్టకార్యేషు ఫాలమధ్యేనినిషీపేత్ । కంఠే
కక్షే తథాపృష్ఠే నిరాశాః పితరోగతాః ॥

తా॥ పిష్టకార్యములయందు ముఖమునందే మంచిగంధమును
ధరించవలయును గాని కంఠమునందును, భుజములయందును, వీపునం
దును కరించినయెడల పితృదేవతలు ఆశాఃపితులై వెళ్ళిపోవుదురు.

పరివేషణవిధిః.

శ్లో॥ మధ్యే అన్నం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణేఘృతపాయసే । శాకాది
పుంశశ్చైవ అంతేసూపస్తధైవచ ॥

తా॥ అన్నమును మధ్యప్రదేశముననును, దక్షిణభాగమునందు
నేతిదొన్నెయు, పాయసముదొన్నెయు, కూరలుమొదలగునవి ముంద
రను పప్పు చివర నుంచవలయును.

(కషమవిషయములు మాధర్మశాస్త్రసంగ్రహమును గ్రంథము
నందు అచ్చువేయబడినది.

గ్రంథం సమాప్తమ్.

జ్యోతిషామృతము

అను జాతకభాగము. 3-8-0

ఈ గ్రంథము కీ॥ శే॥ నాథుండిగారైన

చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి గారి చే

వచనకౌశ్యముగా వ్రాయబడినది.

సంవత్సరములు, చాంద్రమాసములు, సౌరమాసములు, అరవ
మాసములు, రుతువులు, 6 అయనములు, 7 తిథులు, 8 నక్షత్రము
లు, 9 నక్షత్రముల వానివాని స్వరూపములు జంతువులు, 10 గణ
ములు మొదలగునవి. 11 అశ్వినాదిరాసులు 12 నామనక్షత్రములు
13 జీవనిర్జీవ నక్షత్రములు 14 మహాదశలురాసులు కాలపురుషస్వభా
వములు, 15 రవ్యాదిగ్రహములు, 16 రవ్యాదిగ్రహస్వభాములరాశి
చక్రములు 17 గ్రహసంచార కాలనిర్ణయము 18 లగ్నకారకతత్వ
ములు 19 కేంద్రాదిస్థానసంజ్ఞలు, 20 లగ్నముకట్టువిధము, 21 ఆంశ
చక్రనిభాగము. 22 ఆంశచక్రము 23 ఇందులగ్నము కట్టువిధము
24 తారాలగ్నముకట్టువిధము 25 జనలగ్న తెలిసేవిధము, 26 దేశల
గ్నప్రమాణములు, 27 జన్మకాలఘడియలు తెలిసికొనుట 28 మహా
దశానిర్ణయములు, 29 మహాదశాశేషము, 30 అంతర్దశలు, 31 విగ
తానూక్ష్యదశాలక్షణములు, అంతర్దశాశేషిల్ గ్రహములయొక్క
బలాబలములు చంద్రబలము వృద్ధిక్షయములు, గ్రహమిత్యైవ శతృ
శ్వాములు, ఉచ్ఛస్వక్షేత్రములతిరోణములు, గ్రహకారతత్వములు
తాత్కాలికశత్రుమిత్యైవములు షడ్వ్యంశము; షడ్బలములు గ్రహసమ
యములు, గ్రహములకులపస్థలు, గ్రహవక్ర్యాదులు, గ్రహచ్ఛాద
నము, ఆదాగ్రహదశాఫలము, సూర్యదశ, చంద్రదశ, కుజదశ,
రాహుదశ, గురుదశ, శనిదశ, బుధదశ, కేతుదశ, శుక్రదశ, సూర్య
నియొక్క లగ్నాదిద్వాదశస్థానఫలములు; కేవలమారకనిర్ణయస్వభా
వము, రవ్యాదిగ్రహములవలన జాతకుడు యేలోకమునుండి వచ్చినది
మొదలగు 172 విశేషములుగల గొప్పగ్రంథము.

వలయువారు !

లక్ష్మీనరసింహ ముద్రాక్షరశాల

మచలీపట్టణము.

18125 బచ్చపేట,